

JÁNSZAI EMÁNUEL JÁNOS

A
MAGYAR BÉLYEGEK
KATALÓGUSA

VI. KIADÁS

435 ÁBRÁVAL

BUDAPEST, 1927
KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

**FILETÉLIATÖRTÉNETI
FORRÁSKIADÁS**
Közreadja:
KÁNTÁS BALÁZS

JÁSZAI EMÁNUEL JÁNOS

**A MAGYAR BÉLYEGEK
KATALÓGUSA
FILATÉLIATÖRTÉNETI FORRÁSKIADÁS**

**Az eredetileg 1927-ben megjelent filatéliatörténeti
forrást elektronikusan közreadja és az általános
filatéliai bevezetőt írta:**

Kántás Balázs

**HUNGARICA ELECTRONICA
BUDAPEST
2024**

ÁLTALÁNOS ELŐSZÓ EGY FILATÉLIATÖRTÉNETI FORRÁSKIADÁSHOZ A BÉLYEGEKRŐL ÉS A BÉLYEGGYŰJTÉS ÉRTELMÉRŐL

A bélyeggyűjtés kétségtelenül máig az egyik legnagyobb változatosságot, szellemi és esztétikai élményt kínáló értelmiségi hobbitevékenységek közé tartozik annak ellenére, hogy az utóbbi évtizedekben mind idehaza, mind a nemzetközi szinten kétségtelenül vesztett a népszerűségéből. Ez még akkor is így van, ha világunk gyors fejlődése, digitalizációja és automatizációja a bélyeget, ezt a hagyományosan papíralapú dokumentum/irat-/aprónyomtatvány-típust is új társadalmi kontextusba helyezi, új fajtáinak megjelenését idézi elő, és új társadalmi, hivatali és kulturális funkciókat kölcsönöz neki. Az 1840-től máig megjelent mintegy 600 ezer bélyeg (és számtalan egyéb filatéliai tárgy, elsónapi boríték, levelezőlap, képeslap stb.) motívumokban gazdag, távoli országok történelmébe, hagyományaiba és kultúrájába betekintést engedő világa szinte kimeríthetetlen, és többek között az a csodálatos benne, hogy az újabb és újabb kibocsátások révén folyamatosan bővül. Az eredetileg kizárólag postai bérmentesítésre szolgáló, apró, színes, grafikai ábrát tartalmazó értékpapírok állami és magán postaszolgálatok általi folyamatos kibocsátása mára elsősorban inkább a gyűjtői igényeket szolgálja ki, új és új, sokszor egyre hivalkodóbb és formabontóbb grafikai tartalommal a hivatali okmányfunkció, postai bérmentesítés helyett. Gyűjtésével, történetének, motívumainak és nyomdai, technikai előállításának tanulmányozásával pedig önálló történeti segédtudomány, a filatélia foglalkozik.¹

A bélyeggyűjtés alapvetően a postabélyegek gyűjtésével foglalkozó tevékenységet jelöli. A bélyeggyűjtésen belül a (görög szavakból képzett) filatélia kifejezés a postai díjak és hatóságok fiskális bevételeinek elszámolása céljából készített postai és

¹ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010.

illetékbélyegek, valamint a hozzájuk kapcsolható tárgyak, mint például bélyeggel ellátott borítékok, csomagok, bélyeggel ellátott okiratok gyűjtésére korlátozódik. A további számos egyéb bélyegfajta (pl. a tagdíj, vagy a reklámbélyegek) az ún. parafilatéliával foglalkozók érdeklődésének tárgya. Az első postai bélyeg a Penny Black volt, melyet Angliában adtak ki 1840-ben. Az ifjú Viktória brit királynőt ábrázolta, s a szélei nem voltak perforálva, emiatt ollóval kellett kivágni az ívből.

A bélyeg mint értékpapír a 19. század első felében jelent meg. Nagy-Britanniában a 19. század elejére már annyira zavarossá vált a levelek és egyéb küldemények kézbesítéséért fizetendő díjak rendszere, és annyira magasra emelkedtek a bérmentesítési díjak, hogy a kereskedők és a tehetősebb emberek a posta kikerülésével, magánúton, esetleg felfogadott küldöncökkel juttatták célba leveleiket, ami a királyi posta számára jelentős bevételkiesést okozott. Mivel az újságok kézbesítése kevesebbe került, mint a leveleké, a legélelmesebbek az újságra láthatatlan tintával írt, vagy a cikkekben aláhúzott szavakból összeolvasandó üzeneteket juttattak így célba. Emellett abban az időben a címzettnek kellett a kézbesítésért fizetni, a levél átvételekor. Ezt sokan megtagadták, mert a díj 2-8 penny – ez akkoriban egy szegényebb embernek jelentős összeg volt –, ráadásul külön illetéket kellett fizetni a többoldalas levélért, de még a borítékért is. A legenda szerint az is szokásba jött, hogy egy egyszerű üzenetet már a levélen elhelyezett apró jelekkel is a címzett értésére adtak, így a levél átvétele szükségtelenné vált. Az ilyen esetekben a kézbesítés fáradsága, költsége megtérítetlen maradt a postaszolgálat számára, tehát az állami vállalat ingyen dolgozott.²

A brit postaszolgálat természetesen küzdött a pénzügyi válságból való kilábalásért, egyre többen sürgették a posta reformját, az ügy még a brit parlament különbizottsága elé is került. A legígéretesebbnek a falusi tanítóból lett főtisztviselő, Rowland Hill (1795-1879) terve bizonyult, amelyet már 1823-ban kidolgozott. A javaslat szerint ne a címzett, hanem a feladó fizesse a kézbesítés díját, előre. Továbbá drasztikusan egyszerűsíteni kell a díjszabási rendszert, és megfizethetővé csökkenteni a díjakat. 1839 nyarán

² James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca - IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

kísérletképpen bevezették a távolságtól független 2 pennys díjszabást, majd 1840. január 10-én áttértek az 1 pennys díjra. A reform annyira eredményesnek bizonyult, hogy a kormány a reform további gyakorlati lépéseinek kidolgozásával Hillt bízta meg. Bár a távolságtól független kézbesítési díj Nagy-Britanniában és még számos további országban is újdonságnak számított, Báthory István lengyel király már 1583-ban rendeletben írta elő, hogy a levelekért, tekintet nélkül a címzett lakhelyére, négy lengyel garas fizetendő.³

Megoldandó volt még, hogy a levelekért előre fizetendő díjak lerovása céljából ne legyen szükséges minden alkalommal a postahivatalokat felkeresni. Ennek érdekében készíteni kellett egy nehezen hamisítható értékjegyet, amely a postahivatalokban előre megvásárolható, és amelynek a levélre ragasztásával hitelesen igazolható a postai díj kifizetése. A Times című brit lapban meghirdetett pályázatra mintegy 2700 pályamű érkezett, olykor igen ötletesek, de a zsűri nem talált közöttük igazán megfelelőt. Végül az első bélyeg, a „Penny Black” Henry Corbould grafikus rajzából született, amely William Wyon 1837-ben vert, az ifjú Viktória királynőt ábrázoló emlékérméje alapján készült. Az értékpapírok és bankjegyek nyomásával foglalkozó Perkins, Bacon és Petch cég részére az acélmetszetet Charles Heath és Frederick Heath vésnök készítette.

Rowland Hill, a bélyeg atyjának feljegyzései szerint a megfelelő papír és festék kiválasztásától kezdve sokféle technikai nehézséggel kellett megküzdeni, de végül 1840. május 1-jén megvásárolhatók lettek az első bélyegek, óriási érdeklődést és forgalmat kiváltva, noha a bélyeg hivatalosan csak május 6-án került forgalomba.⁴

Mulatságos filatéliatörténeti érdekesség, hogy az első bélyeg elkészítői túl jól végezték el a munkájukat. A postahivatalokban a levélre ütött bélyegző egyik célja, hogy regisztrálja a levél felvételének helyét és idejét; a másik, hogy a félig a bélyegre ütött bélyegzőlenyomat lehetetlenné tegye a bélyeg újabb felhasználását egy másik levélen. Nos, a Penny Black első sorozatai olyan jó

³ VAJDA Endre, *A posta története*, Budapest, Közlekedési és Dokumentációs Vállalat, 1967.

⁴ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca - IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

minőségű nyomatok lettek, hogy a bélyegzőlenyomat lemosható volt róluk anélkül, hogy ez a bélyegen meglátszott volna, és így a bélyeget a levélről leáztatva újból felhasználhatták. A problémáról értesülve az újabb bélyegeken már gyengébb minőségű festéket használtak.⁵

A brit kormány és a parlamenti felsőház Rowland Hill érdemeit bőkezűen jutalmazta. A brit állami posta ügyvezető titkára, később főigazgatója lett, 13 360 font sterling jutalmat utaltak ki számára, nemesi rangra emelték, bárói címet kapott, valamint a Bath-érdemrendet, nyugdíjba vonulásakor óriási, húszezer fontos jutalomban és évi kétezer fontos nyugdíjban részesítették. A gazdag jutalmazás érthető, ha figyelembe vesszük, hogy Angliában a postára adott levelek száma az 1838. évi 76 millióról 1864-re 642 millióra nőtt.

A sikeresnek bizonyult ötlet bevezetését követően néhány év múlva más országokban is sor került az első bélyegek kiadására: Svájc, Brazília (1843), Oroszország, Finnország (1845), Amerikai Egyesült Államok (1847), Franciaország, Belgium, Bajorország (1849), Ausztria, Spanyolország, Szászország (1850), Románia (1859).

Ami a postabélyegek magyarországi megjelenését illeti, 1848-ban, a szabadságharc alatt Than Mór festőművész megbízást kapott a Debrecenben működő Kossuth-kormánytól az első magyar bélyeg tervének elkészítésére. A bélyegterv el is készült, azonban a megvalósítás csak a nyomdai előkészítésig juthatott. A forradalom és szabadságharc leverését követően, 1850 és 1867 között Magyarország, mint az Habsburg Birodalom egyik tartománya, az Osztrák Postaigazgatás alá tartozott. 1850. június 1-jén jelent meg az első bélyeg hazánkban. Ez tehát osztrák bélyeg volt, a rajta látható Habsburg kétfejű sas hamarosan az elnyomás jelképévé vált.⁶

⁵ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca - IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

⁶ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010.
HORVÁTH Károly, *A magyar bélyeg története a kezdetektől a 19. század végéig*, Budapest, Pallas Stúdió, 2002.

Érdekes filatéliatörténeti tény, hogy Magyarország első bélyegkereskedője a polgári Prückler családból való, a hajadon maradt Prückler Klára (1844-1918) volt; 1876. augusztus 24.-én a Soroksári út 25. szám alatt családi bérházban megnyitotta bélyegkereskedését "Prückler J. C." néven. Később a boltot a IV. kerületi Régi Posta 5. szám alatti palotájába költöztette át. Prückler Klára egyébként régi német származású katolikus polgári család leszármazottja volt, amely Schwarzenbachból, Bodenseekreisből, Baden-Württembergből származik. Édesapja Prückler János (1816-1897), édesanyja Faltenmay Mária (1819-1905) volt.⁷

Az első bélyeggyűjtők az 1860-1870-es években gyerekek és tizenéves fiatalok voltak, és akkoriban a bélyeggyűjtést sok felnőtt gyerekes elfoglaltságnak tartotta. Az 1920-as évek táján az értékes bélyegekről szóló hírverések által megnövekedett a bélyeggyűjtők száma. A postai bélyegek árának gyors emelkedését leginkább annak lehetett tulajdonítani, hogy nagyon kevés idősebb bélyeg maradt meg jó állapotban. A legritkább daraboknak a párok vagy a hármascsíkok, illetve a bélyegblokkok számítottak.⁸

Az első magyar postabélyeg-sorozatot a kiegyezés után, 1867. június 1-jén bocsátották ki (2 krajcáros, 3 krajcáros, 5 krajcáros, 10 krajcáros és 15 krajcáros címletben, később pedig 25 krajcáros és 50 krajcáros címletben is). A bélyegeket, itthoni technikai feltételek híján, Bécsben nyomtatták, és az - osztrák postaszolgálat is használatba vette azokat. Ez sok vitához vezetett, de a mai filatéliai szakmai konszenzus szerint ez tekintendő az első magyar bélyegsorozatnak.⁹

A magyar állam a kiegyezés után néhány évvel, 1871-ben kezdte meg az önálló bélyegkiadást. Az osztrák postabélyegeket egyébként 1867. június 15-éig, az illetékbélyegeket június 30-ig használhatták fel bérmentesítésre illetve illetékfizetésre. A Magyarországon használt osztrák bélyegek ezért a magyar gyűjtemények részét (is) képezik. A kiegyezés évében a magyar és az osztrák kormány közös postabélyegek kiadásában egyezett meg, amit az osztrák állami nyomda gyártott le. Ezek a bélyegek 1871. július 31-éig voltak felhasználhatók. 1868-ban alakult meg a magyar

⁷ HORVÁTH Károly, *A magyar bélyeg története a kezdetektől a 19. század végéig.*

⁸ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története.*

⁹ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története.*

Állami Nyomda. A bélyegek gyártására való felkészülés éveket vett igénybe, így az első hazai gyártású (illeték)bélyegek gyártását 1870. október 1-jén kezdték meg, és az ezt követő hetekben kerültek forgalomba. Ezeket követték az 1871 májusának elején forgalomba hozott első magyar gyártású (kőnyomatos) postabélyegek, amelyek első darabjai nyomdahibásak voltak, ezért 1871 januárjában és februárjában milliósámra semmisítették meg a hibás bélyegeket. Ugyanakkor filatéliatörténeti érdekesség, hogy hibás nyomású levelezőlapokat és postautalványokat kiadták, mivel azokból elfogyott az előző kiadású készlet.¹⁰

1874-1881 között a színes számú krajcáros bélyegeket, 1888-1899 között a fekete számú krajcárost és 1900-1913 között a turulos bélyegeket adták ki. 39 év alatt, a hírlapbélyeggel együtt, sok milliárdot. Ezekből a bélyegekből viszonylag sok maradt fenn, viszont egyes gyártási sajátosságok miatt igazi ritkaságok is akadnak közöttük. 1881-től a bélyegeket vízjeles papírokra nyomtatták. Az I-es vízjellel indultak és 1913-ban a VII-es vízjelű bélyegek voltak forgalomban. A különböző vízjelállások kigyűjtése, a vízjelhibák, az eltérések, a nyomdahibák sok örömet szereztek a gyűjtőknek. A vízjelek azonosítása nem volt egyszerű feladat, odafigyelést és tapasztalatot igényelt. Ezért a 100-as kötegeket készítőik kezdetben szét sem válogatták vízjel szerint a bélyegeket, így azok vegyesen kerültek a kötegekbe. A bélyegek vízjeles papírra nyomtatása 1962-ben, a XIII-as vízjellel szűnt meg. Szintén nagy odafigyelést igényelt a bélyegek sokféle fogazása, így kezdetben ezek is vegyesen kerültek a kötegekbe.¹¹

A legtöbbben azon ország bélyegeit gyűjtik, ahol élnek, vagy korábban éltek, illetve ismerik azt, beszélik nyelvét. A magyar bélyegeket a világ minden részén gyűjtik. Aki a Magyarországon kiadott bélyegeket gyűjti, arra törekszik, hogy lehetőleg a bélyegkiadás kezdetétől, de legalább 1900-tól, vagy 1913-tól teljes, postatiszta vagy használt bélyeggyűjteménye legyen. Ehhez a legtöbb gyűjtőnek sok évtized kell, és még akkor sem teljes a kollekciója. A magyar bélyegek mellett sokan gyűjtenek külföldit is, például egy vagy több ország minden kiadott bélyegét. Széles tábora van a motívumgyűjtésnek: például a gyűjtő elhatározza, hogy a

¹⁰ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története.*

¹¹ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története.*

vasúttal összefüggő, Magyarországon vagy a világon kiadott minden bélyeget gyűjt. Tetszés szerint lehet gyűjteni a bélyegen megjelenő témák bármelyikét, például sport, lepke, ló, kutya, macska, kerékpár, autó, hajó, repülőgép stb.¹²

Manapság persze a bélyeggyűjtés veszített korábbi - vitathatatlanul nagy - népszerűségéből. A mobilkommunikáció és az elektronikus, internetes levelezés és a közösségimédia-platformok (e-mail, MSN, Skype, Facebook, Messenger, Instagram, stb.) térnyerésével a magánemberek többsége leszokott a kézzel írott levelek küldéséről, ami a bélyegek egyik legjellemzőbb megjelenési formája az emberek életében. A gyors, praktikus mobil és internetes kommunikációhoz képest a papíralapú levelezés hosszadalmas és bizonytalan, ráadásul a küldemény útközben akár el is kallódhat. Emiatt a korsajátosság miatt a bélyeggyűjtők rendszerint ma már többségében az idősebb korosztály tagjai, akik életében a kommunikáció egyik legfontosabb eszközeként a mainál sokkal inkább jelen voltak a bélyegek. Fiatalok ma már ritkábban érdeklődnek a bélyegek iránt, mert az ő életükhöz ezek a papír alapú dokumentumok már nem kötődnek annyira, sőt, olykor még eredeti funkciójukkal sincsenek feltétlenül tisztában.¹³

A gyűjtők azonban még ma is rendszeresen és számottevő mennyiségben vásárolják és mintegy „raktározzák” - többnyire használatlanul - az újonnan megjelenő bélyegeket. A jelenkori bélyegekből a korszerű technológia és minőség-ellenőrzés miatt ráadásul alig kerülnek ki olyan ritkaságok, amelyek hosszú távon értékke válhatnának. Aki tehát manapság esetleg befektetés céljából adná a fejét bélyeggyűjtésre, az elsősorban a postai bevételek növelése érdekében, forgalmi cél helyett pusztán a gyűjtői igényeket kihasználó, és emiatt többnyire öncélú modern bélyegkiadások esetében valószínűleg csalódni fog, míg ennek a csalódásnak az elkerülésére az un. klasszikus bélyegek esetén is csak jelentős időbefektetéssel megszerezhető tudás és megbízható tapasztalat birtokában van esélye. Egy ország filatéliai tudása ugyanakkor nem pusztán öncélú tevékenység, hanem történelmi segédtudomány, mely egyben a nemzeti kultúra része is. A filatélia magasabb szintű művelői a bélyegekről szóló szakirodalom révén

¹² NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története.*

¹³ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története.*

ugyanis minden korban a bélyegképek által kifejezett, a társadalom számára fontosnak tekintett kulturális értékeket jelenítik és őrzik meg, valamint adják tovább az utókornak.¹⁴

A bélyeg fogalmát egyébként általános, hétköznapi értelemben leginkább úgy határozhatjuk meg, hogy az nem más, mint postai küldeményekre felragasztható, és azok bérmentesítésére szolgáló, kisméretű, többnyire színes nyomtatású postai értékciikk, állami monopólium alá tartozó értékpapír. A bélyeg funkciója persze lehet még különböző illetekek, államok és különböző szervezetek által kirótt díjak befizetésének igazolása is. Elsődleges feladata mellett a bélyeg képi, illetve szöveges tartalmával a kibocsátó állam kulturális, politikai, társadalmi helyzetéről, történelméről, mindennapi életéről is tájékoztatja használóit és gyűjtőit, hiszen megjelenése óta gyűjtői szenvedély tárgyát képezi. Anyagi értéke mellett, hiszen értékpapír, egyúttal gyakran magas esztétikai, szakmai és történelmi értéket is képvisel.¹⁵

A bélyegek, mint művészeti alkotások többféle, lényegében számtalan, de legalábbis nagyon sok módon kategorizálható formában kerülnek a piacra, és ennek köszönhetően meglehetősen sokszínűek, sokfélék, a modern nyomdatechnika megjelenésével pedig kinézetüknek már csak a képzelet szab határokat...¹⁶ A bélyegeket pedig, csak úgy, mint más értékkel bíró, vagy bizonyos jogokat biztosító, papír alapú okmányokat, okiratokat, értékpapírokat, például a pénzt, már a megjelenésük kezdete óta, a 19. század közepétől kezdve hamisítják, ezt pedig a hamisítók jellemzően nyereszkesedési, anyagi haszonszerzési céllal teszik.¹⁷

A filatéliai hamisítványokról érdemes néhány szót szólni, hiszen a bélyeggyűjtés önálló területét képezik. Ezek általában olyan papír alapú entitások, amelyek első látásra pontosan úgy néznek ki, mint a valódi bélyegek, de amelyeket megtévesztés vagy csalás céljából készítettek, hogy a használókkal elhitessék: azok valódiak. Ezek azonosítása a filatélia, a bélyegekkel és a postatörténettel

¹⁴ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története.*

¹⁵ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története.*

¹⁶ TÓTH Dávid, *A bélyeghamisítás hazai és külföldi szabályozása*, Magyar Jog, 2019/10.

<https://szakcikkadatbazis.hu/doc/1339443>

Letöltés ideje: 2023. október 3.

¹⁷ TÓTH Dávid, *A bélyeghamisítás hazai és külföldi szabályozása.*

foglalkozó történeti segédtudomány egyik igen nagy szakmai kihívást jelentő ága, a hamisítás tanulmányozása pedig kétségtelenül igen érdekes szakterület, a bélyegszakértők munkája pedig mindig újabb és újabb kihívásokat tartogat.¹⁸

Az alább idézett meghatározások nagyrészt megegyeznek a rangos *Scott Standard Postage Stamp Catalogue* című brit filatéliai kiadvány különböző legújabb kiadásainak bevezetőjében is szereplő meghatározásokkal. A filatéliai hamisítvány, hamis bélyeg vagy hamis filatéliai tárgy kifejezést jellemzően a gyűjtők megtévesztésére és a bélyegkibocsátó kormányok megtévesztésére, illetve az államok bélyegkibocsátási monopóliumának kijátszására gyártott bélyegekre használjuk. A hamisítás történhet a bélyegek lepecsételésére, felülnyomásaira, a hozzáadott vagy levágott perforációkra, illetve bélyegtervmódosításokra vonatkozóan is. Gyakran az eredeti bélyegek szolgálnak a hamisítás alapjául, és készül egy eredetileg valódi értékpapírból filatéliai hamisítvány oly módon, hogy a bélyeg külsejét, megjelenését, adattartalmát, a rajta olvasható/látható feliratot vagy képi tartalmat, grafikát megváltoztatják. Előfordul az is, hogy egy tömegbélyeget azzal a szándékkal manipulálnak, hogy az eredeti bélyegkiadás egy ritka változatát, tévnyomatát vagy felülnyomását imitálja, ez által a magas gyűjtői érték látszatát keltve, a gyűjtői társadalmat súlyosan, törvénysértő és etikátlan módon megtévesztve... Gyakran felmerül az a kérdés is, hogy mikor készült egy bélyeg jogszerűen postai használatra, és mikor tekintendő egyáltalán valódinak. Matthew Karanian például a következő irányelvet javasolja ennek megállapítására: a bélyegek akkor valódiak, ha a gyakorlatban is nemzetközileg elismertek, elfogadottak, és ez még akkor is így van, ha ez nincs írásba foglalva például szerződés vagy nemzetközi megállapodás által. Ez egyébként pontosan ugyanaz a nemzetközi jogi elv, amely a nemzetállamok elismerésére is vonatkozik. Egy nemzet akkor válik nemzetállammá, amikor a nemzetközi közösség elkezd nemzetállamként kezelni. Létezik olyan eset is, amikor egy államot a nemzetközi jog nem ismer el teljes egészében, de az általa kibocsátott bélyegeket mégis elfogadják a nemzetközi

¹⁸ JÉKI László, *Hamisítók, hamisítványok*, Budapest, Hetedhétthár Kiadó, 2010.

postaforgalomban. Erre remek példa a vitatott hovatarozású, Örményország és Azerbajdzsán által is követelt, állandó fegyveres konfliktusok által sújtott Hegyi-Karabah de facto állam, amely ugyan nem tagja az Egyetemes Postaegyesületnek, ami egyébként a legitim bélyegkibocsátás egyik nemzetközi alapfeltétele lenne, de a postáját mégis kézbesítik, ez azt bizonyítja, hogy az általa kibocsátott bélyegek nem hamisítványok, a nemzetközi közösség önálló bélyegkibocsátó entitásként kezeli.¹⁹

A történelem során állami és a magán postaszolgálatok már igen korán kidolgozták a bélyegek védelmét szolgáló eljárásokat. E lépések némelyike hasonló a hamis pénz elleni védelemre használt okmánybiztonsági eljárásokhoz, hiszen a bélyeg a bankjegyhez hasonlóan értékpapír, tulajdonképpen pénz helyettesítésére szolgáló okmány. A főbb eljárások, módszerek a következők:

vízjelek

speciális papír

finom vésés

speciális nyomtatási módszerek

különleges tinta a bélyegzőkhöz

selyemszálak beillesztése a bélyegpapírba

erős nagyítóval vagy mikroszkóppal látható vagy láthatatlan

titkos jelzések, mikrofeliratok

bélyegek újbóli kiadása bizonyos időközönként, esetleg a korábbinál fejlett nyomdai technológiával

Ha a bélyegek még használatlanok, azaz postatiszták, pusztán ránézésre nem lehet megkülönböztetni a filatéliai és a valódi postabélyegeket; az előállításukhoz használt technikák azonosak. Ha azonban a bélyegeken bélyegzőlenyomatok vannak, könnyebben meg lehet különböztetni őket egymástól. A bélyeggyűjtés tárgyát képezi a postakezelési jelekkel ellátott filatéliai tárgyak gyűjtése is, így ezeket is hamisíthatják. Ha egy bélyegen hamisított bélyegző van, akkor az szükségszerűen filatéliai hamisítványnak minősül, ha a bélyeg maga eredeti is, mivel nyilvánvalóan gyűjtőknek való

¹⁹ Matthew KARANIAN, *The Karabagh Story*, American Philatelist, 2000, vol. 114. No. 3.

eladásra készült, nem pedig postai küldemény bérmentesítésére, a bérmentesítés és a „futás”, postán való elküldés pedig adott esetben soha nem történt meg. Ha a postai bélyegző valódi, de maga a bélyeg hamis, akkor úgynevezett postai hamisítványról van szó, mivel a hamisítók sokszor valódi bélyegzőket használtak hamisított bélyegek látszólagos érvénytelenítésére, illetve azokat postaforgalomba kerülve valódi postabélyegzőkkel is érvényteleníthették. A filatéliai forgalomba, bélyeggyűjtőkhöz eljutó postai hamisítványok, amelyek valódi bélyegekként futottak keresztül a postaszolgálaton, és bérmentesítették általuk, egyébként meglehetősen ritkák, és már ez önmagában is értékessé teszi őket, jelentős gyűjtői értéket képviselnek.²⁰

A hamis bélyegeket előállító személyek sikere egyébként régebben elsősorban attól függött, hogy a hamis bélyegek kellően nagy mennyiségben készültek-e, és kerülnek-e forgalomba, a fő céljuk pedig az volt, hogy anyagi ráfordításaik megtérüljenek, hiszen a hamis bélyegek előállítása maga is pénzbe került. Jellemző gyakorlat volt, hogy az a személy, aki ezeket a bélyegeket használná, úgy kellett, hogy érezze, hogy jóval alacsonyabb áron vásárolhatja meg őket, mint amennyit egy állami postahivatalban fizetne, és megtévesztik, hogy azt higgye, hogy az általa vásárolt és felhasználni megkísérelt bélyegek valódiak, azaz bérmentesítésre alkalmasak... Ez tette a mindennapi postaforgalomban használt bélyegeket a hamisítási tevékenység elsődleges célpontjává, a másik hamisítási cél pedig, mint fentebb írtam, valamivel később a gyűjtők megtévesztése volt. A bélyeghamisítások felismeréséhez pedig nyilvánvalóan bélyegszakértőkre van szükség.²¹

A jelenleg hatályos magyar büntető törvénykönyvben a bélyeghamisítás önálló, súlyos büntetésekkel fenyegetett bűncselekmény:

*„391. § (1) Aki forgalomba hozatal vagy felhasználás céljából
a) bélyeget utánoz vagy meghamisít,
b) hamis vagy meghamisított bélyeget megszerez, az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,
büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

²⁰ JÉKI László, *Hamisítók, hamisítványok.*

²¹ JÉKI László, *Hamisítók, hamisítványok.*

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki hamis, meghamisított vagy felhasznált bélyeget valódiként vagy fel nem használtként forgalomba hoz vagy felhasznál.

(3) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bélyeghamisítást

a) különösen nagy vagy azt meghaladó értékű bélyegre, illetve

b) bünszövetségben

követik el.

(4) A büntetés vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztés, ha a bélyeghamisítást kisebb vagy azt el nem érő értékű bélyegre követik el.

(5) E § alkalmazásában

a) bélyeg:

aa) a postabélyeg, akkor is, ha még nem került forgalomba, vagy onnan már kivonták,

ab) a postai szolgáltatás bérmentesítésére alkalmas jelzés és a bérmentesítő gép lenyomata, a díjazással kapcsolatos postai felülnyomás, felírás vagy jelzés, és a nemzetközi válaszdíjszelvény,

ac) a fizetési kötelezettség teljesítésére a hatóság által kibocsátott bélyeg, akkor is, ha még nem került forgalomba, vagy onnan már kivonták, addig az időpontig, amíg visszaváltására, illetve cseréjére az állam jogszabály alapján köteles,

ad) fém természetének vagy tartalmának bizonyítására szolgáló hatósági jel,

ae) az adó biztosítására szolgáló hatósági jegy, valamint termék minőségének, mennyiségének, egyéb lényeges tulajdonságának bizonyítására szolgáló hatósági jegy,

af) a mérésügyi hatóság által mérőeszköz hitelesítésének és vizsgálatának bizonyítására, valamint hordó úrtartalmának jelzésére használt bélyegző és pecsét,

b) forgalomba hozatalon a bélyeggyűjtés céljára forgalomba hozást is érteni kell,

c) meghamisításon a bélyegnek gyűjtés célját szolgáló jogosulatlan megváltoztatását is érteni kell.

*(6) A külföldi bélyeg a belföldivel azonos védelemben részesül."*²²

²² 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200100.tv>
Letöltés ideje: 2024. augusztus 11.

Hamis bélyeget tehát Magyarországon elvileg nem szabad forgalomba hozni, és a törvény védelme kiterjed a postaforgalomban már nem lévő, abból kivont, illetve a külföldi bélyegekre is. Hamisítvány tehát elvileg a magyar gyűjtői piacon nem is tűnhetne fel, mert értékesítése (ha az valódiként történik), súlyos büntetést vonhat maga után. Ugyanakkor - legalábbis értelmezésem szerint, a tévedés jogát fenntartva - nem valósítja meg a bélyeghamisítás tényállását az a cselekmény, ha a hamisítványt vállaltan hamisítványként értékesítik, és az eladó nem állítja azt, hogy az valódi bélyeg. Tudniillik, a hamisítványnak éppen hamisítvány mivolta kölcsönözheti a magas gyűjtői értéket, és mint fentebb már kitértem rá, ismert hamisítványok, hamisítványritkaságok, bélyeghamisítási kuriózumok előfordulnak magángyűjteményekben, és a gyűjtői piacuk is határozottan létezik.²³

A bélyeg főbb típusai az alábbiak:

Levélbélyeg: az egyszerű bélyeg. Küldeményeken, csomagszállítókon jelzi, hogy mekkora összeggel bérmentesítették a küldeményt.²⁴

Portóbélyeg: arra szolgál, hogy a hiányos bérmentesítéssel vagy bérmentesítés nélkül feladott postai küldeményeken jelezze a címzett által fizetendő összeget.²⁵

Hivatalos bélyeg: a hatóságok, hivatalok, közintézmények használják bérmentesítésre.²⁶

Hírlapbélyeg: újságok, folyóiratok kedvezményes bérmentesítésére használják.²⁷

Illetékbélyeg: formai jegyeiben hasonló, de funkciójában eltér az illetékfizetésre használatos értékjegytől, az illetékbélyegtől. Ennek legismertebb, de csak egyik válfaja az okmánybélyeg, mely a törvényekben meghatározott minden olyan illeték megfizetésére általánosan használható, amelyre nem létezik a bélyegen feltüntetett rendeltetésű saját illetékbélyeg. Az utolsó ilyen, ma már

²³ <http://mystamps.hupont.hu/25/hamisitvanyok>

Letöltés ideje: 2023. október 4.

²⁴ *Bélyeglexikon*, szerk. SURÁNYI László, Budapest, Gondolat Könyvkiadó, 1988.

²⁵ *Bélyeglexikon*.

²⁶ *Bélyeglexikon*.

²⁷ *Bélyeglexikon*.

a forgalomból kivont, meghatározott rendeltetésű illetékbélyegfajta a közteherjegy volt, de régebben sok másféle is létezett.²⁸

A bélyeggyűjtés talán legnépszerűbb, legelterjedtebb területe a tematikus filatélia. Tematikus bélyeggyűjtésnek (ennek talán egy szűkebb területét pedig elsősorban Magyarországon motívumgyűjtésnek, illetve motívumfilatéliának – angolul jellemzően *topical philately*, *topical stamp collecting* vagy *thematic stamp collecting*) azt a filatéliai ágat, gyűjtési és érdeklődési területet nevezzük, amikor valaki csak egy témába tartozó bélyegeket gyűjt, illetve tanulmányoz.²⁹ Ide tartozik az eseményfilatélia is, amely évfordulókat, eseményeket (sportesemények, hadi események, születési évfordulók stb.) ábrázoló bélyegek gyűjtését jelenti. A motívumbélyegek először a 19. század végén jelentek meg a világon egy ázsiai brit gyarmaton, és nagyon hamar tudatosan a gyűjtői igények kielégítése céljából kezdték el őket kibocsátani.³⁰ A tematikus filatéliát és a motívumfilatéliát régebben azonos gyűjtési területnek tekintették, mára azonban két önálló, egy tágabb és egy szűkebb filatéliai ágról van szó.³¹ A kettőt persze olykor nehéz elhatárolni egymástól, azonban a tematikus gyűjtés elvileg valamely (tágabb) témához kapcsolódó bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtését (pl. postatörténet, repüléstörténet, közlekedés stb.) jelenti, tehát a bélyegek tematikus alapon való gyűjtése és tanulmányozása az úgynevezett tematikus filatélia, míg a

²⁸ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*.

²⁹ Magyarországon számos jó színvonalú motívumfilatéliai könyv, illetve tematikus kiállítási katalógus megjelent. Például lásd:

ÁCS Imre, *Magyarország hadtörténelme bélyegeken*, Budapest, Honvéd Kiadó, 1998.

Dr. ZOLTÁN János, *Vadászat bélyegeken*, Magánkiadás, Budapest, 2002.

Dr. FORGÓ Béla, *Festmények és grafikák Magyarország bélyegein*, Budapest, MP Press Bt, 2003.

SZABÓ Jenő, *Bélyegrapszódia* [A Bélyegmúzeum zenét és zeneszerzőket megjelenítő bélyegekből készült, tematikus bélyegkiállításának katalógusa], Budapest, Bélyegmúzeum, 2015.

³⁰ Kathleen WUNDERLY, *North Borneo 1894 Stamps. Legitimately Scorned or Real Works of Art?*.

<https://www.linns.com/news/world-stamps-postal-history/north-borneo-1894-stamps-scorned-or-praised.html>

Letöltés ideje: 2023. november 26.

³¹ BÁNÁS Artúr, „Hol tart valójában a tematikus filatélia?”, *Bélyegvilág*, 2018/3, 6.

motívumgyűjtés vagy motívumfilatélia a bélyegábra által megjelenített képre, képi tartalomra korlátozódik – ha például állatokat, vagy még korlátozottabban adott rendszertani csoportba tartozó állatokat, növényeket, bizonyos típusú járműveket stb. megjelenítő bélyegeket gyűjtünk és tanulmányozunk, akkor tulajdonképpen motívumfilatelisták vagyunk.³² A motívum alapon történő bélyeggyűjtés témái nyilván lehetnek állatok, növények, híres emberek, közlekedési eszközök, képzőművészeti alkotások, néprajzi csoportok és viseletek, vagy akár épületek és tájak is.³³ A lehetőségek a bélyegek egyre több mindenre kiterjedő képi tartalmával együtt szinte végtelenek, a nagy mennyiségű megjelent bélyeg és bélyegváltozat okán pedig mindenképpen ajánlatos, hogy aki gyűjtésükre adja a fejét, az valamilyen módon, akár kibocsátó országra korlátozva, akár időszakra szorítkozva, akár tematikus, akár ezen belül motívumalapon behatárolja gyűjtői hobbijának területét.³⁴

A tematikus alapú, illetve szűkebben a motívum alapon történő gyűjtés majdnem egyidős a magával bélyeg történetével. Amikor a 19. század végén a posták emberek portréi, címerek és egyéb egyszínű bélyegek kiadása helyett inkább színes, tematikus bélyegek kiadása mellett döntöttek, és a bélyegek külleme, grafikai tartalma, képi elemei egyre változatosabbá és színesebbé váltak, és egyre jobban elterjedt a tematikus gyűjtés és a motívumgyűjtés. Az 1920-as évek végén a szemlélet kellően elfogadottá vált,³⁵ és ez a bélyeggyűjtési ág a bélyegszakkönyvekben, filatéliai kiadványokban is egyre gyakrabban jelent meg, mint a filatélia egyre inkább önálló

³² NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145-154.

³³ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 36-37.

Illetve: DABÓCZY András – GLATZ István – NAGY László – Dr. SZÖRÉNYI Miklós – VAS István, *A bélyeggyűjtés kézikönyve*, Budapest, Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége, 2004.

³⁴ BÁNÁS Artúr, „Hol tart valójában a tematikus filatélia?”, *Bélyegvilág*, 2018/3, 6.

³⁵ Lásd a magyar szakirodalomban bővebben például: HAJDU Endre, *Bélyeggyűjtés*, Budapest, Medicina Kiadó, 1970, 60-64.

és egyre többek által igen nagyra értékelt területe.³⁶ A Nemzetközi Filatéliai Szövetség (Fédération Internationale de Philatélie, FIP), a bélyeggyűjtők legrangosabb nemzetközi szervezete ugyanakkor mára csak a tágabb értelemben vett tematikus filatéliát (angolul: *topical philately* vagy *thematic philately*, franciául: *philatélie thématique*, németül viszont: *Motivphilatelie* vagy *thematische Philatelie*, a két kifejezés nagyjából ugyanazt jelenti) filatéliát ismeri el önálló versenyszakágként, csak és kizárólag motívumalapú filatéliai anyaggal nem is igazán lehet nemzetközi bélyegkiállításokra benevezni. A Nemzetközi Filatéliai Szövetség, a FIP értelemszerűen maga is fenntart egy tematikus szakbizottságot. A rangos nemzetközi szakmai szervezet honlapján az alábbi definíció olvasható:

„A tematikus filatélia olyan bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtése, amelyek egy témát illusztrálnak, dolgoznak fel: madarak, foci, történelem, művészet, életmód, fák stb. A téma (theme) kifejezésnek itt dinamikus jelentése van, amely a gyűjtő általi személyes kidolgozását jelenti, aki egy teljes történetet épít az adott téma köré.

Valaha a bélyeggyűjtemények egy ország vagy országcsoport bélyegeiből álltak. A bélyegeket általában a kibocsátás dátumának sorrendjében mutatták be. Ez ma már nincs így. A tematikus gyűjtemény a lehető legszélesebb körű filatéliai anyagból áll, a postigazgatások lehető legszélesebb köréből, mindenféle időbeli megkötés nélkül. Minden egyes kiválasztott tételnek kapcsolódnia kell a témához, és azokat legmegfelelőbb sorrendben kell elrendezni, hogy elmeséeljék a történetet.

A történet vázolata tervként (plan) kerül bemutatásra, amely a téma kialakulásának lépéseit mutatja be. A terv hasonló egy könyv tartalomjegyzékéhez, és általában fejezetek és alfejezetek szerint szerveződik, amelyek láthatóvá teszik a történet logikus folyását egy világos és következetes szál mentén.”³⁷

³⁶ Lásd bővebben: NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145-154.

³⁷ *What is Thematic Philately?*. A Nemzetközi Filatéliai Szövetség honlapja. <http://www.fipthematicphilately.org/what.html>

Letöltés ideje: 2023. december 16.

Ebből a rangos nemzetközi szakmai szervezet által meghatározott definícióból is látszik, hogy a tematikus filatélia egy tágabb, komplexebb, a gyűjtők számára nagyobb kreativitást és szellemi mozgásteret, egyúttal nagyobb kihívást jelentő keretet, sőt, inkább egész keretrendszert jelent, míg a motívumfilatélia leginkább azonos bélyegábrát tartalmazó bélyegek gyűjtését (és tanulmányozását) jelenti, és inkább az adott filatéliai tárgy szűkebb vizuális, grafikai tartalomra koncentrálna, nem pedig annyira az egyes filatéliai tárgyak közötti lehetséges, komplex tematikai kapcsolatokra. Míg a tematikus filatélia versenyszakág, addig a motívumfilatélia, mondhatjuk akár némi leértékeléssel, leginkább egy szűkebb gyűjtési területet jelent. A professzionális, bélyegkiállításokon is induló bélyeggyűjtők jellemzően a tematikus filatéliát ismerik el inkább, a motívumgyűjtést pedig sokan egy kevésbé komplex területnek gondolják. A motívumgyűjtemények a gyűjtők szorgalmas munkája és kreativitása által ugyanakkor fokozatosan tematikus gyűjteményekké bővíthetők, és az egyszerűbbtől az összetettebb tartalom felé haladva több lépésben fejleszthetők. Ezzel együtt művelődéstörténeti szempontból nyilván mindkét megközelítés igen érdekes lehet.³⁸

Ha már szó esett a tematikus filatéliáról, mint a bélyeggyűjtés talán legnépszerűbb és legelterjedtebb területéről, mindenképpen muszáj néhány mondatot szólnunk a postatörténeti gyűjtési területről is, amely a filatéliának ugyancsak egy igen elterjedt, és rendkívül érdekes szegmense, nem utolsósorban pedig a nemzetközi bélyegkiállítások rangos, elit versenyszakága is egyben. A postatörténeti gyűjtési mód esetében nem egy vagy több bélyegkiadás teljes gyűjtése a cél, hanem a választott postatörténeti korszak bélyegkiadás-, levélbélyegzész-, kezelés-, szállítás- és bérmentesítési módjainak változásait és az ezekhez kapcsolódó dokumentumoknak a vizsgálatát és gyűjtését foglalja magában. A postatörténeti gyűjtési mód esetén igen nagy jelentősége van az úgynevezett futott, vagyis postakezelési folyamaton átesett leveleknek és egyéb küldeményeknek, mert az bizonyítja minden kétséget kizáróan a tárgyalt postatörténeti

³⁸ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*.

korszak az előzőhöz viszonyított helyzetét. A postatörténeti dokumentumok ugyanakkor nem csupán futott levelek, hanem a gyűjtési területhez tartoznak a díjegyves nyomtatványok, postajárat-kimutatások, óralevelek, szállítólevelek, feladóvények, korabeli postai rendeletek stb. Az igen nagy változatosságot és kreativitást engedő, önálló postatörténeti bélyegkiállítási osztály kiállítási anyagai rendszerint állami, helye vagy magánposták által szállított postatörténeti dokumentumokból állnak. Egy postatörténeti kiállítási gyűjtemény használt borítékokat és leveleket, használt postai díjjegyeseket, használt postai bélyegeket és egyéb postai dokumentumokat tartalmaz, amelyeket a postatörténet bármely aspektusának kifejtésére irányuló kiegyensúlyozott terv szerint választanak ki, írnak le és rendeznek el. Ezek a kiállítási gyűjtemények általában hangsúlyt fektetnek a díjszabásra, útvonalra, szabályokra, postai jelölésekre, használatokra és egyéb postai szempontokra, szolgáltatásokra, funkciókra és tevékenységekre, melyek kapcsolatban vannak a postaszolgálat fejlődésének történetével.³⁹

A bélyeggyűjtés egy másik nagy és igen érdekes, viszonylag újonnan felfedezett területe a fiskális filatélia vagy pénzügyi filatélia, amely tulajdonképpen a pénzügyi bélyegek, okmány- és illetékbélyegek gyűjtését jelenti. A *Bélyeglexikon* szerint az illetékbélyeg és bizonyos esetekben az okmánybélyeg nem más, mint a pénzügyi bélyegek egyik fajtája, mely olyan állami jövedelem (illeték) befizetésének igazolására van rendszeresítve, amelyért az állam bizonyos szolgáltatást végez. Ennek a nem postaforgalmi, bár bizonyos kivételes esetekben akár postai bérmentesítésre is használt értékcikkeknek a besorolásában és elnevezésében a különböző bélyegkatalógusok nyilván nem egységesek, ahogyan országoként is eltérő hagyományai vannak az illetékbélyegek kiadásának és használatának. Az okmánybélyeg ezen belül az okirati illeték lerovására szolgál, tehát hivatalos irat állami/hatósági hitelesítésének a megfizetését igazolja, és egyúttal az okirat

³⁹ *Bélyeglexikon*.

Valamint: A MABÉOSZ Postatörténeti Szakosztályának irányelvei.

https://www.mabeosz.hu/sites/default/files/attachment/FIP_PH_Guidelines_2022_HU_O.pdf

Letöltés ideje: 2024. augusztus 10.

hitelességét és érvényességét is tanúsítja. Nagy-Britanniában és a Brit Gyarmatbirodalomban például sokáig ugyanaz a bélyegfajta használható volt mind postai bérmentesítésre, mind pedig illetékek és kisebb adók megfizetésének igazolására, az ilyen „vegyes” használatú bélyegeken pedig jellemzően POSTAGE AND REVENUE (posta és illeték) felirat volt olvasható. A *Bélyeglexikon* mára kisség elavult véleménye szerint ugyanakkor az okmány- és illetékbélyegek gyűjtése és tanulmányozása nem annyira a filatélia, mint inkább annak határterülete, a bélyeghez hasonló, de postai bérmentesítésre nem alkalmas tárgyakkal, nyomtatványokkal foglalkozó parafilatália tárgykörébe tartozik.⁴⁰ Ennek ugyanakkor szögesen ellentmond, hogy a Nemzetközi Filatéliai Szövetség a pénzügyi bélyegek gyűjtését önálló versenyszályként ismeri el.⁴¹ Magyar filatéliatörténeti érdekesség ugyanakkor, hogy az okmány- és illetékbélyegek éppen a közelmúltban, 2023-ban kerültek kivezetésre, az okirati illetékek pedig a magyar közigazgatásban immár elektronikus úton fizetendőek...

Gyűjteni a filatelisták többsége szerint olyan dokumentumokat érdemes, amelyek postai bérmentesítésre elméletileg valóban alkalmasak. Azért használom az *elméletileg* határozószót, mert egyes kevésbé fejlett, főként afrikai, kevésbé bizonyos ázsiai országokban gyakori jelenség, és elsősorban a gyűjtőket megcélzó motívum- és tematikus bélyegeket érinti az úgynevezett *fantombélyeg-kiadás*, amely azt jelenti, hogy bár egy adott bélyegkiadáson szerepel államjelzés és névérték, azt nem feltétlenül az adott állam kormányzatának vagy postaszolgálatának megbízásából vagy engedélyével nyomtatják ki,⁴² hanem elsődlegesen gyűjtői igények kielégítésére, profitszerzés céljából hozzák létre, és kerül forgalomba bizonyos piaci szereplők, nyomdai vállalkozások, cégek tevékenysége által.⁴³ Ebből kifolyólag pedig lehetséges, hogy az adott bélyeg szigorú filatéliai és postajogi értelemben csupán bélyegnek látszik, de a nemzetközi

⁴⁰ *Bélyeglexikon*, 346-347.

⁴¹ Lásd bővebben: SZÚCS Károly, *Pénzügyi filatélia. Kézikönyv és katalógus*, Budapest, Magyar Filatéliai Tudományos Társaság, 2017.

⁴² James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca - IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 58-59.

⁴³ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58-59.

postaforgalomban nem feltétlenül fogadnák el, már ha valaki bérmentesítésre próbálná meg használni.⁴⁴ A kétes legitimitású bélyegkiadásoknak, fantombélyegeknek, illegális bélyegeknek ugyanakkor mára maguknak is jelentős gyűjtői piacuk van, és mivel az egyre inkább digitálissá váló világban, az elektronikus kommunikáció és az automatizált postakezelés korában már a hivatalos, többnyire állami monopólium alá tartozó bélyegkiadás is egyre inkább a gyűjtői igények kielégítését, a kormányzatok és postaszolgálatok ily módon történő profitszerzését, nem pedig a valódi postai bérmentesítést, a küldemények célba juttatási díjának megfizetését és ennek igazolását szolgálja, a legitim és illegitim bélyegkiadásokat is egyre nehezebb elhatárolni, megkülönböztetni egymástól.⁴⁵

Ugyanakkor a professzionális magyar bélyegszakértők körében mindazonáltal van egy kimondott egyetértés, viszonylag egységes szakmai álláspont a filatéliai hamisítványokat illetően: nem a hamisítványt kell ismerni, hanem az eredeti bélyeg jellemzőit – minden ettől való eltérés hamisítvány, még ha eredeti bélyeg szolgált az alapjául. Elsősorban az eredeti bélyeg a fontos tehát, és ami attól eltér, az hamisítványnak minősítendő. Ebből fakad az a sajnálatos filatéliai tény is, hogy magyar nyelvű szakirodalma a bélyeghamisításoknak szinte nincs is...

A hamisításhoz hasonló jelenséggel találkozunk a fentebb említett fantombélyegek esetében. A filatéliában ugyanis fantombélyegnek (is) nevezzük az olyan bélyegkibocsátásokat, amelyeket nem létező államok nevében, vagy éppenséggel létező államok nevével visszaélve adnak ki, üzleti vagy propagandacélból – e bélyegszerű entitásokat nevezik még fantáziabélyegnek, Cinderella-(Hamupipőke-)bélyegnek, illegális bélyegnek, álbélyegnek, és sokféleképpen... Főként afrikai és ázsiai országokban gyakori jelenség a fantombélyeg-kiadás, amely azt jelenti, hogy bár egy adott bélyegkiadásban szerepel államjelzés és névérték, azt nem feltétlenül az adott állam kormányzatának vagy postaszolgálatának megbízásából vagy engedélyével nyomtatják ki, hanem elsődlegesen gyűjtői igények kielégítésére, profitszerzés

⁴⁴ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58-59.

⁴⁵ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58-59.

céljából hozzák létre, és kerül forgalomba bizonyos piaci szereplők, cégek tevékenysége által. Ebből kifolyólag pedig lehetséges, hogy az adott bélyeg szigorú filatéliai és postajogi értelemben csupán bélyegnek látszik, de a nemzetközi postaforgalomban nem feltétlenül fogadnák el, ha valaki bérmentesítésre próbálná meg használni. Hogy lehet-e valamit hamisítani, ami eredetileg nem is létezik, fogós kérdés, ám a konzervatívabb filatelisták általában a fantombélyegeket is egyfajta hamisítványnak szokták tekinteni, hiszen azok alapvetően a gyűjtők megtévesztése céljából azt a látszatot keltik, hogy valódi, postajogi értelemben érvényes, küldemények bérmentesítésére alkalmas értékjegyek. A kétes legitimitású bélyegkiadásoknak, fantombélyegeknél, illegális bélyegeknél ugyanakkor mára maguknak is jelentős gyűjtői piacuk van, és mivel az egyre inkább digitálissá váló világban, az elektronikus kommunikáció és az automatizált postakezelés korában már a hivatalos, többnyire valamilyen állami monopólium alá tartozó bélyegkiadás is egyre inkább a gyűjtői igények kielégítését, a kormányzatok és postaszolgálatok ily módon történő profitszerzését, nem pedig a postai bérmentesítést, a küldemények célba juttatási díjának megfizetését és ennek igazolását szolgálja, a legitim és illegitim bélyegkiadásokat is egyre nehezebb elhatárolni, megkülönböztetni egymástól.⁴⁶

A fantombélyegeket, illegális bélyegeket, álbélyegeket, egy állam nevében magánszemélyek/cégek nevében kibocsátott, kétes legitimitással rendelkező bélyegeket külön csoportját alkották a 20. századi filatéliatörténet során az úgynevezett Dúne-bélyegeket, amelyek neve (angolul: Dunes) a filatéliában a mai Egyesült Arab Emírátságok egykor önálló tagállamaiban gyártott postai értékjegyekre utal. Az 1960-as években és az 1970-es évek elején nagy mennyiségben nyomtatott bélyegeket ma már többnyire szinte értéktelennek. Az emírátságok sokáig voltak brit gyarmatok. Nagy-Britannia irányította az egykori Szerződéses Államok névre hallgató arab államcsoport külkapcsolatait (az 1892-es kizárólagossági szerződés eredményeként), beleértve a postaszolgálatot is (a korlátozott szuverenitással rendelkező arab államok nem voltak tagjai az Egyetemes Postaegyesületnek). Az ugyancsak brit uralom

⁴⁶ James MACKAY, *Bélyegeket és bélyeggyűjtés*, 58-59.

alatt működő indiai kormány 1941-ben nyitotta meg első postahivatalát Dubajban, amelynek működését 1948-ban a British Postal Agencies, a Brit Postaszolgálat (General Post Office) leányvállalata vette át. 1963-ban Nagy-Britannia végül átengedte a postaszolgálatok irányítását a Szerződéses Államok arab uralkodóinak, a Brit Gyarmatbirodalom lassan felbomlott, és ezek az államok is önállósulni kezdtek. Egy amerikai filatéliai vállalkozó, bizonyos Finbar Kenny meglátta ugyanakkor meglátta a haszonszerzés lehetőségét, és jó üzletnek gondolta, a bélyegeket jelentet meg az arab emirátusok nevében, elsődlegesen az ekkoriban igen jól jövedelmező gyűjtői piacra szánva azokat. 1964-ben üzletet is kötött az éppen pénzsűkében lévő Adzsmán arab emirátussal, a kormányzat pedig egyszerűen koncesszióba adta neki a helyi bélyegek kibocsátásának jogát. Kennynek az ilyen üzleti megállapodások lassan a szakterületévé váltak: 1964-ben Fudzseira arab emirátus uralkodójával is ugyanilyen megállapodást kötött, ám a Cook-szigetek kormányával folytatott gyanús üzletei miatt végül vesztegetési ügybe keveredett az Amerikai Egyesült Államokban. A szóban forgó kétes legitimitású bélyegek gazdag és változatos illusztrációkat tartalmaztak a gyűjtők igényeinek kielégítése céljából, ám nem kapcsolódtak különösebben az arab emirátusok kultúrájához, ahol elvileg kibocsátották őket. Megjelent például úrkutatás vagy tokiói olimpiai játékok tematikájú bélyegsor is. Umm Al-Quawain emirátus nevében kibocsátásra került továbbá egy brit uralkodókat ábrázoló bélyegsor, illetve egy téli olimpiai játékok tematikájú bélyegkiadás is. Mivel ironikus módon az emirátus területén a nyári hőmérséklet elérte az 50 Celsius-fokot, ezek a névleges kibocsátó államhoz semmilyen módon nem kapcsolódó bélyegek együttesen „Dunes” néven váltak ismerték. A Szerződéses Államok, későbbi Egyesült Arab Emirátusok „illegális”, tehát valójában nem a kibocsátó ország postaszolgálatát által, és nem elsősorban postai bérmentesítés céljából kibocsátott bélyegek között ugyanakkor olyan dekoratív darabok is akadnak, amelyek a térség kultúrájához legalább valóban kötődő tevéket ábrázolnak. E gyűjtői célú bélyegek kibocsátása rövid távon igen jelentős bevételt hozott az arab emirátusok számára, azonban olyan nagy számban, és annyira nyíltan a profitszerzés szándékával jelentek meg, hogy végül a legtöbb rangos nemzetközi katalógus a jó részüket nem is

tartja nyilván. Hogy ezek a bélyegek egyáltalán a filatélia tárgykörébe tartoznak-e, vagy inkább parafilatéliai entitások, azon lehet vitatkozni, hiszen valószínűleg nem postai bérmentesítés céljából jelentek meg, és talán postai küldeményeken soha egyetlen példány sem futott belőlük...⁴⁷

Természetesen ugyanakkor vannak az illegális bélyegkiadások kiszűrésére nemzetközi kezdeményezések. Ezek közül a legfontosabb és legsikeresebb valószínűleg az Egyetemes Postaegyesület (UPU) és a Filatélia Fejlesztéséért Világszövetség (World Association for the Development of Philately = WADP) közös projektje, a WADP Numbering System adatbázis, amely elvileg 2002 óta regisztrálja az UPU tagállamai által legitim körülmények között kibocsátott, nemzetközi postaforgalomban elfogadott, bérmentesítésre valóban alkalmas bélyegkiadásokat, és egy folyamatosan frissített, bárki által elérhető elektronikus katalógust tesz közzé a honlapján.⁴⁸ Ugyanakkor sajnos, az Egyetemes Postaegyesület nem minden tagállamának postaszolgálata vesz részt a projektben és az adatbázis fejlesztésében, főként a kevésbé fejlett országok vonakodnak frissen kibocsátott bélyegek jegyzékét frissíteni, aktualizálni. Ebből kifolyólag, ha egy bélyeg szerepel a WADP Stamp Numbering adatbázisban, akkor biztos, hogy legitim kiadásról van szó, ugyanakkor ha egy filatéliai dokumentum nem szerepel a WSN katalógusban, még egyáltalán nem biztos, hogy esetében feltétlenül fantombélyeg-kiadással állunk szemben. A különbségtétel a legális és illegális bélyegkiadások között tehát sok esetben nehéz feladat, a filatelistáknak pedig bizonyos államok bélyegei esetében több szempontot is tüzetesen meg kell vizsgálniuk, hogy eldönthessék, filatéliai vagy parafilatéliai dokumentumokkal van-e dolguk. Természetesen a nem legitim körülmények között megjelent (ál)bélyegek között is akadhatnak dekoratív, érdekes és esztétikailag értékes darabok, hiszen grafikai tartalmuk nagyon változatos, a gyűjtőknek azonban illik tisztában

⁴⁷ Dúne-bélyegek - Angol nyelvű Wikipédia-szócikk.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Dunes_\(stamps\)#cite_ref-7](https://en.wikipedia.org/wiki/Dunes_(stamps)#cite_ref-7) Letöltés ideje: 2023. december 23.

⁴⁸ <https://www.wnsstamps.post/en/stamps-search>

Letöltés ideje: 2024. április 29.

lenni vele, hogy postai bérmentesítésre nem használhatók, és bélyegkiállításokon nem szerepeltethetők.

A bélyeg amellet, hogy művészeti, egészen pontosan iparművészeti, sokszorosított kisgrafikai műalkotás, egyúttal elsődleges történeti forrás is, amely a kibocsátó ország művészetét, történelmét, természeti és kulturális adottságait. Forrástani szempontból a vizuális történeti források csoportjába tartozik, ahová még egyébként az alábbi dokumentumtípusok sorolhatók: festmények, falfestmények, rajzok, vázlatok, rézkarcok, nyomatok, karikatúrák, fényképek, plakátok, bélyegek, bankjegyek. Mint történeti forrás, a bélyeg is többnyire olyan képi ábrázolást tartalmaz, jelenít meg, amely adott történeti korszak gondolkodásmódjának, esztétikájának és szimbólumrendszerének a megértését, esetleg egy adott esemény, személy, közhangulat érzelmi, politikai, társadalmi, művészeti megjelenítését adja vissza, ily módon pedig hozzájárul a történelem több nézőpontból történő, multiperspektivista megértéséhez.⁴⁹

Mivel a bélyeg mindig adott kormányzat postaszolgálata által kibocsátott értékjegy és vizuális dokumentum, halmozottan igaz rá, hogy segít megérteni az adott kibocsátó állam és korszak politikátörténetének összetett eseményeit, és körültekintő elemzéssel, értelmezéssel adott esetben sokkal többet árul el a történeti múltról, mint azt akár a történész, akár a laikus szemlélő elsőre gondolhatnánk. Nem véletlenül hangsúlyozandó mindenütt az az állítás, mely szerint a filatélia nem csupán egy hobbi, magánszemélyek által űzött gyűjtőszennvedély, hanem bizony a címertanhoz, pecséttanhoz, oklevéltanhoz stb. hasonlóan egy önálló történeti segédtudomány, amelynek megvannak a maga sajátos szakmai szabályai. A bélyegek ily módon pedig nem csupán a művészettörténet tárgykörébe tartoznak, mint esztétikai értéket hordozó, iparművészeti műalkotásként felfogható aprónyomtatványok, hanem bizony, az írott forrásokhoz hasonlóan a történettudomány számára is kiemelkedően érdekesek lehetnek.⁵⁰

⁴⁹ SCHRECK Katalin, *Vizuális források*, in *Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe*, szerk. KEREPESZKI Róbert - SCHRECK Katalin, Pécs, Kronosz Kiadó, 2024, 171-182.

⁵⁰ SCHRECK Katalin, *Vizuális források*.

A vizuális történeti források, így a bélyegek is, adott esetben a történeti elemzés, értelmezés kiemelkedően fontos tárgyát képezhetik, hiszen olyan jól látható és befogadható dokumentumok, amelyek nagyban segíthetik a múlt jobban elképzelhetővé és átélhetővé válását. Egyfelől a bélyegek szolgálhatnak az írott források kiegészítéseként, másfelől, keletkezési helyüktől, idejüktől és támájuktól, ábrájuktól, annak összetettségétől és valóságreferenciáitól függően akár teljesen önálló forrásértékkel is rendelkezhetnek. Más történeti forrásokhoz hasonlóan ugyanakkor értelmezésükkor a bélyegeket is kontextualizálni és körültekintően elemezni szükséges, hiszen állami kibocsátású értékjegyekről lévén szó, esztétikai értékük mellett halmozottan elmondható róluk, hogy igen sok esetben propaganda- és emlékezetpolitikai célokat szolgálnak, és a postai bérmentesítés lehetővé tétele mellett egy adott kormányzati múlt- vagy jelenértelmezés minél több állampolgár részére történő eljuttatása is a feladatuk.⁵¹ A 21. században ugyanakkor a bölcsészettudományok talán lassan eljutnak oda, hogy a bélyegeket ne csupán postai értékjegyekként kezeljék, hanem a történettudomány, a művészettörténet és a tágabb értelemben vett kultúratudomány által elemzésre érdemes művészeti, politikai és történelmi dokumentumokként tanulmányozzák a maguk komplexitásában...⁵²

FELHASZNÁLT IRODALOM

BÁN Willy, *A magyar postabélyegek adattára*, Budapest, A Hungária Bélyeggyűjtő Köre, 1943.

A bélyeggyűjtés kézikönyve. Útmutató a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége bélyeggyűjtő köreinek vezetői részére; összeáll. VAS István, szerk. SOMOGYI Tamás, Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége, Bp., 2004.

⁵¹ SCHRECK Katalin, *Vizuális források*.

⁵² Lásd bővebben: *Philatelie als Kulturwissenschaft*, szerk. Dirk NAGUSCHEWSKI - Detlev SCHÖTTKER, Berlin, Kulturverlag Kadmos, 2019.

A magyar bélyegek kézikönyve, szerk. SURÁNYI László - VISNYOVSKAI Gábor - VÁRKONYI Judit, Budapest, Gondolat Kiadó, 1986.

A magyar bélyegek monográfiája 1. Általános rész, szerk. NÉVI Pál - STEINER László - SURÁNYI László - VÁRADI Imre, Budapest, Közlekedési Dokumentációs Vállalat, 1965.

<http://www.mafitt.hu/projects/monograph/MBM-I.pdf>

A magyar bélyegek monográfiája 2. Az osztrák posta Magyarországon, szerk. NÉVI Pál - STEINER László - SURÁNYI László - VÁRADI Imre, Budapest, Közlekedési Dokumentációs Vállalat, 1966.

<http://www.mafitt.hu/projects/monograph/MBM-II.pdf>

A magyar bélyegek monográfiája 3. Magyar klasszikus bélyegek és postai bérmentesítés 1867-1899, szerk. NÉVI Pál - STEINER László - SURÁNYI László, Budapest, Közlekedési Dokumentációs Vállalat, 1968.

<http://www.mafitt.hu/projects/monograph/MBM-III.pdf>

A magyar bélyegek monográfiája 4. Magyar postabélyegek és a postai bérmentesítés 1900-1944, Budapest, Közlekedési Dokumentációs Vállalat, 1971.

<http://www.mafitt.hu/projects/monograph/MBM-IV.pdf>

A magyar bélyeggyűjtés kis kézikönyve; összeáll. KOPRÉ József; szerzői, Keszthely, 1944.

BÁNÁS Artúr, *„Hol tart valójában a tematikus filatélia?”*, Bélyegvilág, 2018/3, 6.

Bélyeglexikon, szerk. SURÁNYI László, Budapest, Gondolat Könyvkiadó, 1988.

Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe, szerk. KEREPESZKI Róbert - SCHRECK Katalin, Pécs, Kronosz Kiadó, 2024.

ERŐSS Tamás - PUKLER Antal - SEBESTYÉN Imre, *Filatéliai kiskaté*, Novadat, Győr, 2019.

ID. GAZDA István, *A bélyeg világtörténetéből. Utazás a filatélia klasszikusai között. CD-melléklettel.* Budapest, Magyar Tudománytörténeti Intézet 2015.

Otton GROSS - Kazimierz GRZYŹEWSKI, *A bélyegek világa*, Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1984.

HORVÁTH Károly, *A magyar bélyeg története a kezdetektől a 19. század végéig*, Budapest, Pallas Stúdió, 2002.

JÉKI László, *Hamisítók, hamisítványok*, Budapest, Hetedhétthár Kiadó, 2010.

LÉGRÁDI Dezső, *A bélyeggyűjtés*, Bélyegtudakozó Központ, Budapest, 1942.

LÓRÁNT Mihály, *A bélyeg*, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat, Budapest, 1925.

James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca - IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

Magyar bélyegkülönlegességek kézikönyve, szerk. MADARÁSZ Gyula, MABÉOSZ, Budapest, 1956.

Philatelie als Kulturwissenschaft, szerk. Dirk NAGUSCHEWSKI - Detlev SCHÖTTKER, Berlin, Kulturverlag Kadmos, 2019.

SÍPOS Józsefné, *A magyar posta függetlenné válásának története és az 1867. évi első magyar bélyegkiadás*, MABÉOSZ, Budapest, 1982.

SZABÓ Zoltán, *A százéves levélbélyeg. 54 képen 342 bélyeg fényképével*, Kis Akadémia, Budapest, 1941.

SZABÓ-ANTAL Jenő, *A bélyeggyűjtés abc-je*, Springer Nyomda, Budapest, 1944.

SZÚCS Károly, *Pénzügyi filatélia. Kézikönyv és katalógus*, Budapest, Magyar Filatéliai Tudományos Társaság, 2017.

TÓTH Dávid: A bélyeghamisítás hazai és külföldi szabályozása, Magyar Jog, 2019/10.

<https://szakcikkadatbazis.hu/doc/1339443>

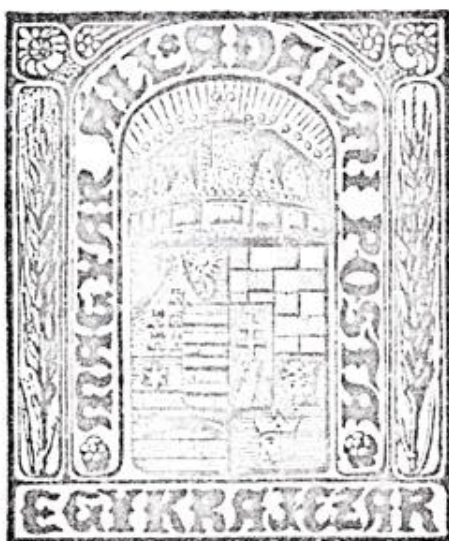
VISNYOVSZKI Gábor, *Bélyegkönyv*, Állami Nyomda, Budapest, 1996.

VAJDA Endre, *A posta története*, Budapest, Közlekedési és Dokumentációs Vállalat, 1967.

Kathleen WUNDERLY, *North Borneo 1894 Stamps. Legitimately Scorned or Real Works of Art?*.

JÁSZAI EMÁNUEL JÁNOS

A
MAGYAR BÉLYEGEK
KATALÓGUSA

VI. KIADÁS

435 ÁBRÁVAL

BUDAPEST, 1927
KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

A MAGYAR BÉLYEGEK KATALÓGUSA

ÍRTA:

JÁSZAI EMÁNUEL JÁNOS

HATODIK TELJESEN ÁTDOLGOZOTT
ÉS BŐVÍTETT KIADÁS

435 ÁBRÁVAL

BUDAPEST, 1927.
KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA.

ELŐSZÓ.

Amidőn 1921-ben a Levélbélyeg Gyűjtők Első Hazai Egyesülete vezetőségének felkérésére, a magyar levélbélyeg 50 éves jubileuma alkalmából „*A magyar bélyeg*” cím alatt a *Magyar Szent Korona Országainak* területén forgalomba volt összes magyar bélyegek és ezek szakszerű gyűjtéséhez szükséges tudnivalók rövid ismertetését 170 ábrával illusztrálva *először* összeállítottam, az volt a célom, hogy a kezdő gyűjtők kezébe *a bélyegek gyűjtéséhez szükséges vezérfontalat*, az előrehaladott és tapasztalt gyűjtőknek pedig *katalógust* adjak.

Ma, amikor e katalógusomból már négy kiadás teljesen elfogyott és az ötödik változatlan kiadás is már a gyűjtők kezén forog, leszögezhetem azt az örvendetes tényt, hogy *kitűzött célo-mat elértem*.

A magyar gyűjtők nagy tábora, amely nem vakon, hanem *a szakirodalomra támaszkodva gyűjt*, természetesen már régóta szíves, vagy erőyes szavakkal kívánta, sürgette az 1921-ben összeállított katalógusomnak a mai viszonyoknak megfelelő átdolgozását és az azóta igen tömegesen megjelent új bélyegekkel kiegészített magyar bélyegkatalógus kiadását.

Az új katalógust azonban mindezek dacára mostanáig azért nem rendeztem sajtó alá, mert értékmérőnk és fizetési eszközünk *a korona állandóan ingadozott*. Most azonban, hogy a korona és ezzel egyidejűleg a bélyegek ára is már némi nyugvópontonra jutott, sőt az új pénzegységre a pengőre is áttértünk, időszerűnek vélem a katalógus kiadását. Az annakidején bejelentett „*A magyar bélyeg monográfiája*” című művem és a „*Különleges magyar album*” pedig szintén készülnek.

Olvasóim kívánságára jelen katalógusom elején *a magyar királyi posta történetét* közlöm; amelyet kiváló szaktörténészünk *dr. Hencz Lajos*, magyar kir. postatanácsos, a postatizstképző tanfolyam közismert és kiváló tanára, szokásához híven *teljesen*

olvasóimat, hogy mindarra, amit e katalógus teljessége szempontjából szíves véleményük szerint szintén figyelembe kellene venni és megemlíteni, valamint az észrevétlenül maradt hibákra is szívesek volnának engem alábbi címemre ezután is közvetlenül figyelmeztetni és munkámban a magyar filatelia érdekében teljes erejükkel támogatni.

Katalógusom újabb kiadásának megjelenéséig az időközben felmerülő újdonságokat, változásokat, fölfedezéseket és helyesbítéseket, valamint gyűjtőtársaim szíves közléseit — mindaddig,

amíg az elismerő oklevéllel kitüntetett *A Magyar Levélbélyeg* és a *Philatelia Hungarica* című szaklapjaim szünetelnek — a bélyeggyűjtői körökben legjobban elterjedt és a *bélyegismeretek* első bécsi világiállításán az itt bemutatott, művészi éremmel díjazott, bélyegrovattal rendelkező *Nemzeti Ujságban* és a *Diák Hírlapban* fogom rendszeresen közölni.

Most, hogy katalógusom VI-ik kiadását napjainkig kiegészítettem, az árakat új pénzegységünkre átdolgoztam és 265 ábrával bővítettem, minden bizonnyal még jobban fogja szolgálni a magyar filateliát, mint az eddigi öt kiadás.

Budapest, 1927 évi május hó 1-én.

Jászai Emánuel János,

a Magyar Ifjúsági Irodalmi Társaság rendes tagja,
az Ifjúsági Bélyeggyűjtők Első Magyar Egyesületének tiszteletbeli tagja.

Budapest, II., Batthyány-utca 31.

A magyar királyi posta története.

Írta: Dr. HENCZ LAJOS m. kir. postatanácsos.

A honfoglaló magyarok már Ázsiából magukkal hozták a posták fogalmát. A turáni népek nagy területet hódítottak meg. Csapataik messzeföldre elkalandoztak. Az egyes törzseket, kalandozó csapatokat a khánnal lovas „futó követek“ kötötték össze. Ezek járása-kelése nem volt időhöz kötve. Rendes állomásaik sem voltak s nem leveleket, hanem üzeneteket közvetítettek.

Ezt a rendszert honosították meg ősünk nálunk is a honfoglalás után. Őseink a kormányzás céljait szolgáló futó követek gyors és akadálytalan közlekedésére kiváló gondot fordítottak, mert jól tudták, hogy egy-egy fontos hír késedelmes közvetítése a nemzetnek sokszor kiszámíthatatlan kárára lehet. Ezért már *Szent László* 1093-iki decretumában törvényileg biztosította a futó követek akadálytalan, gyors közlekedését. Eszerint a „futó követ“ útközben bárkinek elvehette lovát, hogy gyorsabban haladhasson, kivéve a templomba, a püspök, vagy az ispán (a megyék feje) udvarába igyekvő emberek, vagy a papok és egyházi személyek lovát. Mindegy volt, hogy a ló szekérbe van-e fogva, vagy hátszó gyanánt szolgál. A futó követ azonban az ily lovat a harmadik falun túl nem vihetett, ott ki kellett cserélnie. A törvény szerint, ha valaki futó követektől elhagyott lovat talált, három hétig tartozott a templomnál, vagy sokadalomban (piacon, vásáron) mutogatni s ha ez ideig gazdája nem akadt, át kellett adni a király „szedőjének“ (adószedő).

Természetes, hogy a futó követek e joga büntetőjogi védelemre is szorult, mert senki sem adta szívesen oda a lovát. Ezért mondja *Szent László* törvénye azt is, hogy aki a futó követet megveri, ötvenöt pénzzel, aki kantárszáron fogván visszatartja, tíz pénz megfizetésével büntetendő. Hogy milyen súlyos büntetés volt ez, kitűnik abból, hogy 10—14 pénzért egy lovat lehetett abban az időben venni.

A futó követek sűrű járása sok panaszra adott okot az országban úgy, hogy *Kálmán* király már 1100-ban a tarczali országgyűlés megnyugtatóására decretumot adott ki, melyszerint meghagyta, hogy a végvárok ispánjai fontos hírek esetén két követet négy hadra való lóval indítsanak a királyhoz útba,

akik „a maguk kenyeren“ elérkezvén a nádortól kapják meg utiköltségüket és ugyanannyit kapjanak a visszautazásra. Ha lovaik eldöglenének 15 pénzt, ha megsérülnek, ennek felét kapják kárpotlásúl.

A futó követek *III. Béla* király idejétől kezdve mindinkább átalakulnak „futárokká“, akik már nem szóbeli üzeneteket, jelentéseket, parancsokat, hanem írott leveleket visznek. A leveleket kutyaborre, vagy pergamentre írták. A rongypapír használata nálunk is csak a XIV. század közepétől válik általánosabban használttá.

A rendszeres postajáratok szervezése hazánkban a *Habsburg-dynastia* trónraléptéhez fűződik. *I. Ferdinánd* még megkoronáztatása előtt, udvari postamesterével, *Taxis Antallal* Bécestől Budáig postavonalat állított fel, amelynek 10 állomása volt. A postamesterek kivétel nélkül Ausztriából jöttek, akiket a magyar kincstár nem ismert el magyar tisztviselőknek s ezért havi 12 frt fizetésüket nem volt hajlandó kiutalni. Viszont az osztrák kincstár sem fizette őket, mert szerinte ezek a magyar állam tisztviselői voltak. A *Szapolyai János* és *Ferdinánd* király között megindult háború azonban ezt a postavonalat tábori postává alakította át, mikor pedig 1529-ben a törökök *Ferdinánd* seregét megverve, Budát elfoglalták és Bécs ellen vonultak, az összes postamesterek elmenekültek Ausztriába. Így az első postavonal meg is szűnt. Buda *Szapolyai* kezében maradt, *Ferdinánd* fővárosa pedig Pozsony lett, hova 1530 óta Bécsből rendszeres posta is közlekedett.

Újabb postavonalat *Taxis Mityás* akkor szervezett hazánkban, mikor *Szapolyai* halála után (1540) *Ferdinánd* német csapatai Buda elfoglalására indultak. Ennek a vonalnak 6 állomása volt. Bécsből indult s Bécsújhely, továbbá Komárom és Esztergom várának érintésével a csapatok táborozási helyéig húzódott. Ugyanekkor a várat védelmező *Martinuzzi (Fráter) György* 24 állomással szintén futárjáratot rendezett be Budától Szávaszentdemeterig (a mai Mitrovicáig), hogy a Buda felmentésére siető *Szolimán* szultánnal állandó összeköttetést teremtsen.

Ezek a hadi vonalak természetesen nem maradtak állandóak: a hadi helyzethez igazodtak.

Mikor azonban az 1551-iki szerződés értelmében *Izabella* királyné Erdélyt *János Zsigmond* nevében *Ferdinánd*nak átadta, *Taxis Guarisco* „magyarországi postamester“ Pozsonyból a Vág és Nyitra völgyén át Kassáig, *Taxis József Bernát* „erdélyi főpostamester helyettes“ pedig Kassától Sárospatakon, Tasnádon, Zilahon, Kolozsváron, Tordán, Nagyenyeden át Szászváros és Déváraig, illetve Nagyszebenig és Szamosújvárig terjedő postavonalat szervezett. Csakhamar a Dunántúl is összeköttetést kapott Béccsel. Az osztrák kamara költségén szervezték a Bécs—Sopron—Csepreg—Körmend-i, a Bécs—Pordány—Németkeresztúr—

A magyar származású postamestereknek azonban ritkábban esett bántódásuk, mert ezek a nemzettel együtt éreztek s nem egyszer a felkelők szolgálatába állottak.

A magyar posta történetében fordulópontot jelent az 1690-ik év. A m. kir. posta ebben az évben közjogunkkal ellentétben (mely a hűbériséget el nem ismerte) gróf *Paar Károly József* bécsi örökös postamester és családjának hűbértokába került, anélkül, hogy ez ellen az illetékes magyar hatóságok komolyan tiltakoztak volna. Ez az egyetlen eset, melyben Magyarországon a hűbér jog érvényesült.

Mikor ugyanis a báró *Schucamberg* család birtokai örökösök hiányában az uralkodóra szállottak, *Paar Károly József* grófnak ötvenezer, öccsének pedig harmincezer forint követelése volt e birtokokon. A bécsi udvari kamara ezt a nyolevanezer forintot kifizetni anyagi megrázkódtatás nélkül nem tudta, azért egyezkedett a *Paarokkal* és jogtalanul, e követelés elengedése fejében, eladta a m. kir. postát ezeknek férőhűbér gyanánt. Az egyezség-okmány alapján gróf *Paar* át is veszi a magyar posta vezetését, majd 1691-ben az erdélyi posták szervezésének ügyét is, ahol eddig a régi magyar futári intézmény maradt meg.

A *Paarok* berendezkedése azonban nem sikerül. Jön *Rákóczi*, akinek kemény kurucai feldulják a „német postát“ s nyomban utána több eddigi magyar nemzetiségű postamester felhasználásával megszervezik az új, magyar nemzeti postát. Soha eddig olyan gazdag postahálózata nem volt Magyarországnak, mint ekkor és soha fejedelem, uralkodó nem törődött annyit a postával, mint *Rákóczi*. Írások szólnak róla, hogy jobban ismerte a posta viszonyait, mint saját főpostamestere. Ő nevezte ki *Kassocics Márton* hadbiztos személyében az első „magyarországi posták direktorát“. A postások egyenruhája akkor egyszínű, kék, vagy vörös posztóból készült magyar ruha volt dolmányal és mentével, a postalegények kürtzsinórja pedig vörös-kék-fehér volt, rojtosan díszítve. Oldalukon a fejedelem címerét hordták. A levelek késését okozó postamestereket *Rákóczi* hivatalvesztésen kívül súlyos büntetéssel is sújtotta. Halálbüntetés várt arra a postamestere, aki a levelek és postán utazók nyilvántartását nem vezette pontosan, aki a levelekre nem vigyázott eléggé, elvesztette, vagy éppen felbontani merészelt.

A kuruc szabadságharc összeomlása után ismét a *Paarok* vették át a magyar posták szervezését. A postavonalak felállításának programja pedig a bécsi haditanács hatáskörébe került. Természetes, hogy az új vonalak nem nemzetgazdasági, hanem elsősorban hadi érdekeket szolgáltak.

A régi postavonalak helyreállítása aránylag lassan haladt, még lassabban pedig a haditanács új közlekedési programja alapján végrehajtott új vonalszervezés.

Az 1715-iki országgyűlés XXII. t.-c.-ke is akadályos volt ennek, mert az 1681. XXVII. t.-c.-re hivatkozva azt követelte, hogy postamesterekül csakis honfiak és birtokos magyar nemesek neveztesse ki és egyúttal megsürgette „az ország főpostamesterét”, hogy mielőbb alkalmazzon ilyen postamestereket, de állomásuk helyét csak különös okból, a király jóváhagyásával változtassa meg.

1722-ben *III. Károly* elhatározta, hogy a postát összes országaiban állami kezelés alá veszi. A *Paar*-családdal, — amely ügyis megelégette már különösen a magyar postával való bajlódást, — egyezséget kötött, mely szerint a család kiváltságairól lemond s ezért kárpótlásul a posta jövedelméből évi 66.000 forintot

Magyar postalegény (postilió) a királyi területen úton, 1700-ban.

(Eredetije a m. kir. közlekedési múzeum postaosztályában.)

kap. A postát ezután egységesen a bécsi udvari főpostahivatal igazgatja, de ennek legfőbb tisztviselője mindig a *Paar*-család legöregebb férfitagja lesz, aki a magasabb postai tisztségekre a kinevezés jogát is gyakorolja. Ezenkívül a család összes tagjai portómentesen levelezhetnek és bármikor a postán ingyen utazhatnak. Az egyezés megkötése után, 1722 július 1-től kezdve *III. Károly* a posták felállításának jogát regálénak, azaz az állam kizárólagos jogának declarálta, nehogy merészkedjék valaki ez állami intézménnyel konkurálni. Azután, — annak ellenére, hogy az 1715-iki országgyűlés a postát magyar állami hivatalnak minősítette, — a postaállomások összes épületeit a saját címerével láttatta el, annak jeléül, hogy — mint mondták, — az uralkodó különös oltalma alatt állanak, de ezek igazgatását egyúttal az osztrák postahivatalokkal együtt a bécsi legfőbb

udvari postahivatalra bízta. Így vált a magyar posta minden törvényes alap nélkül, tisztán az uralkodó akaratából, Ausztriával közös intézménnyé.

Az új igazgatás 1722 július 1-étől kezdve az eddigi levéltarifát belföldre szóló leveleknél féllatonként 8 krban, külföldre szólóknál pedig féllatonként 6 krban állapította meg.

A *pragmatica sanctio*t megalkotó, nevezetes 1723-iki országgyűlés, a postával is foglalkozott. CXIV. t.-c.-ében kimondja, hogy az újonnan szervezendő postajáratokat a király a generális főpostamester meghallgatásával a „közszükség“ szerint fogja elrendelni. Ennél sokkal fontosabb azonban az 1723. évi LIX. t.-c., mely a postával üzött visszaéléseket akarja lehetetlenné tenni, amikor a levéltitok védelmére kelve, — ebben minden más államot megelőzve, — kimondja:

„Minthogy a levelezések a közbizalomban gyökereznek s azok késleltetése a levelezőknek igen gyakran nagy ártalmára van:

1. §. azért . . . az idegen magánlevelek elfogói, megsértői, feltartóztatói, vagy elsikkasztói, világos adósságnak tekintendő 100 frttal bünhődjenek.“

Mária Terézia uralkodása alatt, az 1741-iki országgyűlés a XXXI. t.-c.-ben újra foglalkozik a postával s tiltakozik az ellen, hogy postamesterekül nem birtokos magyar nemeseket alkalmaznak. A törvény 2. §-a a portómentességet szabályozza. Kimondja, hogy a jövőben bármely törvényszékhez, vármegyéhez, vagy városokhoz hivatalosan, vagy viszont azoktól nyilvános pecséteik alatt szintén hivatalból bármiféle kérvényezésekre írott levelek a postahivataloknál bérmentesen adassanak ki és fogadtassanak el.

A közgazdasági élet nagy hiányát érezte annak, hogy a postával sem pénzt, sem csomagot küldeni nem lehetett. Ezt a nehéz kérdést *Lilien* báró oldotta meg. Azt javasolta ugyanis, hogy az állam gyorskocsi (*Diligence*) közlekedést rendezzen be az egyes nagyobb városok között, mely kocsik csomagok, pénzeslevelek és utasok szállítására legyenek berendezve és állomásról-állomásra, váltott lovakkal közlekedjenek. *Mária Terézia* készséggel megengedte, hogy próbaképen Bécs és Brünn között egy ilyen járat rendeztessék be. Ennek eredménye oly meglepő volt, hogy még a próbaidő letelte előtt berendezték a Bécs—Prága és Bécs—Linz között való *diligence*-forgalmat. Az új közlekedési módot függetlenítették a postától s „kocsiposta löxpeditió“ néven új igazgatást szerveztek számára, mely még ez évben Bécsből Budára, majd rövidesen innen Temesvárra és Nagy-Szebenbe is *diligence* közlekedést létesített. Hogy azonban egyes magánvállalatok ne csinálhassanak konkurenciát ez új intézménynek, az 1750 augusztus 5-én kelt pátenz kivétel nélkül minden pénzküldeményt és minden 20 bécsi fontig terjedő súlyú árucsomagot az olyan helyek között, melyek *diligence* összekötte-

tésben állottak egymással, kizárólag postakocsi útján szállítandónak nyilvánított és pedig pénzbírság terhe alatt.

Ámde az új intézmény közlekedési vonalai nem tudtak megfelelni a követelményeknek. Különösen a pénzküldés kérdésének megoldása volt égetően sürgős azokban a viszonylatokban, ahol nem közlekedett diligence, csak levélposta. A feladatot nagyban megkönnyítette a törvényszéki ídézések kezelésének módja, mely abban állott, hogy ezekhez a feladáskor egy átvételi elismervényt is mellékeltek (térti vevény), melyet a címzett az átvétel alkalmával aláírt, s a posta a törvényszékek nyomban visszaküldött. E század közepén a levélküldés e módját meghatározott díjak ellenében már magánosok is használták. Ezeket a leveleket „recommendirt“ leveleknek nevezték. Ezekbe az egyes feladók többnyire pénzt helyeztek el, ami veszedelmessé vált a postára nézve. Mindgyakrabban előfordult ugyanis, hogy az egyedül közlekedő postalegény rablótámadások áldozatául esett, miért is a postaigazgatás a pénzküldésnek ezt a módját szigorúan eltiltotta.

A tilalom azonban nem használt. A gazdasági szükség parancsolta, hogy a levelekben pénz legyen! Ez elől nem térhetett ki a posta, miért is 1775-ben megengedte, hogy a „recommendirt“ levelekben bárki pénzt küldhet, sőt azt a postahivatalban a felvevő előtt megolvastva, helyezhesse el levelében s átvételéről az összeg feltüntetésével nyugtát is kapjon, a levél elveszése és kifosztása esetén pedig a postától megfelelő kártérítést is követelhessen.

1757-ben a posta forgalmának emelésére igen érdekes tarifa lépett életbe. Az állomásokat forgalmuk szerint kis és nagy állomásokra osztották, a belföldi forgalomban. A kis állomások között váltott levelek tarifája ezután féllatonként 6 kr. volt. Ezzel az intézkedéssel akarta a posta a kis állomások egymásközt való forgalmát emelni.

Abból a feltevésből indulva ki, hogy a levelet mindig a címzett érdekében írják, 1790-ben elrendelték, hogy ezután a levelek viteldíját minden esetben a címzett fizesse. Ez a rendszer azonban nem vezetett jóra. A feltevést nem igazolta a gyakorlat, mert sok portóslevél maradt a posta nyakán, amellyel nem tudott mit kezdeni. Ezért már a következő évben visszaállította a régi rendet, hogy a viteldíj felét ezután a feladó, másik felét pedig a címzett fizesse.

A rendes levélpostajarat („ordinaria“) hetenként kétszer, bőrtáskában vitte a becsomagolt és lepecsételt leveleket. Az „extra ordinaria“ (rendkívüli postajarat) az estafétákat (sürgős leveleket) esetenként és darabonként vitte, míg az „extra posta“-jarat az utasok szállítására szolgált.

II. József a postánál is nagy szervezeti változásokat létesített. A magyarországi posták igazgatását a helytartótanácsra,

az erdélyiekét pedig a bécsi főpostaigazgatóságra bízta. A postavonalak felállítása, a járatok indulási és érkezési idejének megállapítása, a viteldíj és a postakezelésre vonatkozó szabályok meghatározása, a főbb postai tisztségek betöltése azonban továbbra is a bécsi igazgatás kezében maradt, melynek élén az 1762-óta hercegi rangra emelkedett *Paar* család seniora állott. A posta pénzkezelését a bécsi „Hofpost-Buchhalterei” szabályozta. Az ügykezelés nyelve német volt. A császár Magyarországon 8 postaigazgatóságot állított fel (Buda, Pozsony, Kassa, Temesvár, Zimony, Kőszeg, Varasd és Eszék), Erdély számára pedig egyet (Nagyszebenben). Minden ilyen székhelyen egy főpostahivatal volt, melynek élén a „postapraefectus” (igazgató) állott. (Ennek emlékét őrzi ma is a közönség ajkán a „főposta” elnevezés, melyet ma már hivatalosan a posta nem ismer). Ez időben keletkeztek a „levélszedő-helyek” is, melyeket *II. József* a kinestári birtokokon állított fel. Ezek a leveleket összegyűjtötték s hetenként kétszer a legközelebbi postaállomáshoz vitték el, az összes beszedett viteldíjakkal együtt, feladás végett. Jövedelmük tehát nem volt. Ugyanekkor természetesen, küldönceik visszafelé magukkal vitték a levélszedőségekhez címzett leveleket is, kézbesítés végett. Később megengedték, hogy az egyes községek, sőt nemesi kúriák is állíthassanak fel levélszedőségeket. Mivel ezek nem voltak postaállomások, a hozzájuk címzett leveleken fel kellett tüntetni azt is, hogy melyik postahivatal fogja azokat elvitelükig őrízni. Ezt a hivatalt nevezték először „utolsó postának”, mely megjelölés a postaforgalomban ma is igen fontos szerepet játszik.

A bujdosók, szegénylegények, vagy betyárok száma, — mint Magyarországon minden alkotmányellenes uralom idején, — *II. József* alatt is felszaporodott. Ezek a „nemet postát” nagyon gyakran megtámadták, a postalegények lovát elvették, a leveleket feltépték, kifosztották, de a postalegényt, ki majdnem mindig, szintén magyar volt, nem igen bántották, csupán szemrehányást tettek neki, s megvető nyilatkozatokkal illették, amiért a „nemetet szolgálja”. Ezért 1783-ban a bécsi postaigazgatás határozata alapján mindenkinek, aki valamely pénzt tartalmazó levél kifosztóját feljelenti, 160 arany jutalmat ígért a helytartótanács. Ámde ezek a fosztogatók a magyar nép védelme alatt állottak, nem használt tehát a hallatlanul nagy összegű jutalom kitűzése sem. Feljelentés nem történt, pedig a postarablások — melyek a közhit szerint csak a „nemetet, vagy a császárt” károsították, — gyakoriak voltak. Ezért 1786-ban a helytartótanács szigorú rendeletet adott ki, amelyben a leghatározottabban megtiltotta a levelekben pénz, vagy egyéb értékek elhelyezését s kimondotta, hogy a „recommendirt” levelek elveszéseért, vagy kifosztásáért többé semmiféle kártérítést nem ad.

1788-ban a helytartótanács elrendelte, hogy a levelét mindenki lezárva és lepecsételve tartozik postára adni s ezenki-

vül a cím fölött a feladónak a feladási hely nevét is fel kell tüntetnie. A postamester a levélért a feladáskor fizetett díjakat a levél hátulsó (pecsétes) oldalán nyugtázta.

Ez évben a „recommandirt“ levelek kezelése is átalakult. Ezután a tértivevény (Retourrecepis) nem járt vele, azt külön kellett a feladáskor kikötni. Minden ilyen küldemény feladásánál a felvevőkönyvbe a beírásért külön 6 kr., az átadó (térti) vevényért a címzettől 3 kr. s ezenkívül úgy a felvétel, mint a kézbesítés alkalmával az átvételi elismervény (Recepis) kiállításáért az illető postamesternek külön két-két krajcár járt. Ezekért a mellékdíjakért csak megnyugvást szerezhetett a feladó levele sorsát illetőleg, de kártérítési igényt egyáltalán nem.

Az első magyar nyelvű hírlap 1780-ban jelent meg Pozsonyban, *Ráth Mátvás* szerkesztésében, „Magyar Hírmondó“ címen. Ennek szállításáért példányonként egy félévre 1 frtot szedett a posta. E hírlap azonban a cenzura zaklatásai miatt 1789-ben megszűnt.

II. József halála után az erős visszahatást a posta is megérezte. Az 1790-iki erdélyi országgyűlés törvénybe iktatta, hogy az erdélyi postákat ezután a gubernium (főkormányzék) vezesse s jövedelmei ezután a tesauratusnak (az erdélyi kamarának) adassanak. Az 1790/91-iki XXII. t. c.-ben a magyar országgyűlés mondja ki, hogy Magyarország s a hozzákapcsolt részek területein levő posták a magyar helytartótanács igazgatása alól, jövedelmük pedig a magyar kamarától ezután soha el ne vonassék. A király határozott kívánságára, úgy a magyar, mint az erdélyi országgyűlés az eddigi törvényekkel szemben azt is kimondta, hogy ezután a postánál minden tisztségre nem nemes is alkalmazható.

Ezek a törvények azonban a m. kir. posta igazgatását illetőleg a helyzetet semmit sem változtattak. A helytartótanács a bécsi igazgatás rendeleteit csak kihirdette s a postakezelés nyelve is a német maradt.

A *Napoleon* ellen indított háborúk, melyeket *I. Ferenc* egymás után vesztett el, természetszerűleg az állam jövedelmének fokozására tarifaemeléseket vontak maguk után. Az első háború elvesztése után, 1798. aug. 1-től féllatonként 12 kr.-ra emelték fel a levelek viteldíját, de a forgalom élénkítésére egyúttal Buda és Bécs között a hetenként kétszer közlekedő postajárat helyett naponként közlekedő járatot rendeztek be. A második háború elvesztése után, 1803. nov. 15-től a levelek féllatonkénti díját 16 kr.-ra emelték fel, pedig az országgyűlés 1802-ben panaszt emelt a posta ellen, hogy a viteldíjak magas volta ellenére még a Buda és Bécs között közlekedő járatot is elhanyagolja, a posta utasait mindenféle címen zsarolja s az állomásokon a rájuk rohanó koldusok ellen nem védelmezi stb. Erre a helytartótanács elbocsátással fenyegette meg a posta-

mestereket, ha rendet nem teremtenek s megbotozást ígért a posta legényeinek, ha tisztességesen nem viselkednek. A harmadik hadjárat elvesztése után 1806-ban már féllatonként 24 kr.-ra emelkedett a levél viteldíja.

Az 1809-ben elvesztett negyedik háború után belátta a bécsi kormány, hogy a tarifákat tovább emelni nem lehet, mert különösen a rövidebb távolságokra szóló levelezés teljesen megszűnt s a forgalom általában lényegesen megesappant. Ezért átért a kormány a „zóna-tarifa” rendszerére, mely a távolság mértéke szerint állapítja meg a viteldíjakat. Eszerint ezután 4 postaállomásnyi távolságra féllatonként a levelek viteldíját 24-ről 16 kr.-ra szállította le, azontúl azonban 28 kr.-ra emelte fel. Hogy a feladóknak a posta iránt tanúsított bizalmát fokozza, a helytartótanács megtiltotta, hogy bárki is a postamesterek dolgozó asztalához közelálljon, a levelek címeit nézegesse, vagy azokat a posta közegei másoknak megmutassák, illetve valamely levelet a címzetten kívül másnak kézbesítsenek.

A magas tarifák természetesen a forgalom csökkenésével jártak. 1811-ben bekövetkezett a pénzügyi bukás. A pénzértékét $\frac{1}{3}$ -ére szállították le, a levélpostatarifát azonban csak az előbbinek felére, ami lényegében újabb tetemes emelést jelentett. E postapolitikával *Paar Károly* herceg, a generális postamester nem értett egyet. Megunta a kormánnyal szemben viselt alárendelt szerepét s ezért 1813-ban lemondott a család nevében a posta igazgatására vonatkozó összes jogairól s csak a generális postamesteri cím használatát, a posta jövedelméből a családnak járó 66.000 frt járadékot, a portómentességet, az ingyenu tazást, az útból való kitérést biztosító postakürt használatát és egyéb megtiszteltetést tartott fenn továbbra is a maga és utódjai, illetve családja számára.

Ebből, az 1790/91-iki törvények szerint, az következett volna, hogy a magyar posta teljes függetlensége bekövetkezzék. A bécsi kormány azonban ezt ezúttal sem engedte, mert a közlekedésügy rendezését az uralkodó jogának tekintette, tehát „közösügy” gyanánt kezelte. Félt azonban a francia forradalom eszméitől, miért is Magyarországról az összes francia, sőt a Franciaországgal szövetséges államokban megjelenő összes hírlapokat is kitiltotta. 1813-ban a nádor-főherceg rendeletére bizalmas körlevelekben utasították az összes postamestereket, hogy a kitiltást tartsák szigorúan titokban, s a hivatalban kérdezősködő feleknek mondják azt, hogy a lapok a háborús idők miatt nem érkeznek rendesen.

Az 1813-ban *Napoleon* ellen indított ötödik háború végre sikerrel járt, de nem mulhatott el ez sem tarifaemelés nélkül. 1814-ben az 1811-iki tarifák a II.-ik távolságban 14-ről 16 kr.-ra, 1815-ben 24 kr.-ra s az első (4 állomásnyi = 16 mérföld) távolságon belül 8 kr.-ról 12 kr.-ra emelkedtek.

Napoleon bukása után a bécsi igazgatás a posták rendbeszedését határozta el. Első dolga volt, hogy a postamesterek tekintélyét emelje a közönséggel szemben. E célból e címen a postamesterek és alkalmazottaik részére egyenruhát állapított meg. A postamesterek kabátja skarlátvörös posztóból készült, melyet fekete bársony, aransyárga hímzéssel ellátott gallér díszített. Mellényük és nadrágjuk fehér; háromszögletű kalapjuk vörös volt, fekete kokárdával, sárga gombbal és aranszegéllyel. Ehhez járultak a fekete, sarkantyús csizma, az uralkodó kezdőbetűivel ellátott aransyos gombok és a fekete hüvelyű, aransyozott markolatú és díszítésű egyenes kard (Degen). A kocsisok kabátja ugyancsak vörös volt, fekete posztó gallérral, ezüst paszomáunyal, fehér gombokkal. Kerek, magas tetejű kalapjukon fekete-sárga tollbokréta ékeskedett, vállukról pedig fekete-sárga zsinóron lógott a postakürt. Hogy ez a ríktó, minden magyar vonatkozást nélkülözö ruha, — melynek használata ünnepeyes alkalmakkor kötelező volt, — hazánkban nem használt a postamesterek tekintélyének, azt annál is inkább gyaníthatjuk, mert „ünnepeyes alkalmakkor“ sok postamester és postalegény bújt el a nyilvánosság elöl.

1817-ben tovább fejlesztették a zónarendszert. A levelek viteldíjára nézve hét távolságot szabtak meg: 3, 6, 9, 12, 15, 18 és 18-nál több mérföldet. Eszerint a viteldíjat féllatonként és távolságonként 6—6 bécsi értékű, vagy 2—2 pengökrajeárban állapították meg. Ez az intézkedés a 3 mérföldig terjedő távolságban a tarifát felére szállította le, de már a 18 mérföldön túl terjedő viszonylatban 24 kr-ról 42 kr-ra emelte fel. Megengedték azonban, hogy e után a levelek viteldíját akár a feladó, akár a címzett, de teljes egészében fizesse meg. A „recommendirt“ leveleknél a viteldíjat mindig a feladó tartozott megfizetni (franco-kényszer). A feladáskor bérmentesített levél címlapját a postamester tartozott keresztben áthúzni, míg a portós levelekre a címlapon, a viteldíjat nagy számjeggyel kellett, hogy fejegezze. Hogy a beszédett, illetve kirótt portók ellenőrzése lehetővé váljék és az esetleges késések is ellenőrizhetők legyenek, ez időtől fogva nem volt elég, ha a feladó a címlapra a feladási helyet felírta, mellette a feladás napját is fel kellett tüntetnie. A feladók zaklatásának elkerülése végett elrendelte a helytartótanács útján a bécsi igazgatás, hogy amennyire lehet, a postaállomások lássák el magukat bélyegzővel s azt alkalmazzák a levél címlapján. Ezek a bélyegzők többnyire hosszukás téglány alakúak voltak s a helyneveket. — ha csak lehetett, — német nyelven tüntették fel (pl. DEBRECZIN, GROSSWARDEIN, LÜNKANY stb.).

A forgalom emelése céljából 1819-ben a bécsi igazgatás elhatározza magát arra is, hogy a recommendirtlevelek után újból kárpótlást ad, de költségkimelés céljából csak elveszés esetén. Ha a feladó 3 hónapon belül reklamál, 20 pengő forintot kap,

tekintet nélkül arra, hogy milyen károsodást szenvedett. A kereskedelem fejlesztése érdekében pedig az úgynevezett currensokra (nyomtatott körlevelekre) nézve kedvezményes tarifát hozott be, melyet mindig a feladó tartozott fizetni, s mely a levéldíjnak $\frac{1}{3}$ -da volt. Ez évtől kezdve szerepelnek a tarifákban külön, kedvezményes viteldíjjal a „nyomtatványok”.

1823-ban *Ottenfeld Miksa*, a kocsiposták Bécsben székelő igazgatója rendkívül fontos közlekedési újítással lepte meg a világot. A nehéz „diligenceok” mellett a főbb útvonalakon oly könnyű szerkezetű, öt utas szállítására berendezett „postai gyorskocsik” készítését és üzembe helyezését javasolta, melyek nemcsak nappal, de éjjel is közlekednek, váltott lovakkal. Az udvari kamara kinevette a tervet s az éjjeli közlekedést agyrémnek tartotta, de mikor *Ottenfeld* eszméje mellett kitarva azt kérte, hogy saját költségén készíttetve egy ilyen kocsit, Bécs és Brünn között kísérletezhessen vele, kipróbálásához az engedélyt megadta. 1823 május 3-án indult el az első fekete-sárgára festett gyorskocsi. A kísérlet várakozáson felül sikerült, mert annyi utas jelentkezett ez útvonalra, hogy egy koesi rövid idő alatt a forgalmat lebonyolítani képtelen volt. Az új gyorskocsi 36 óra alatt tette meg azt az utat, melyet a diligence 5 nap alatt futott meg. Ez új közlekedési eszközt, mely később egyuttal a levélpostát is szállította, hazánkba is behozták. 1824 március 1-én Bécsből Pozsonyba, 1825-től pedig Budára, illetve Pestre is indult gyorskocsi, amelyre ezután a „diligence” név átragadt, míg az előbbieket a „mellaposta” nevet nyerték.

1830-ban külföldi (francia, angol, német) mintára hozták be nálunk az utcákban kifüggesztett levélszekrények használatát, de csak kizárólag a portós (bérmentetlen) levelek részére. Ugyancsak ez évben rendszerezítették a „poste restante”-levelek kezelését. A levélszedőségeket ez évben postahivatalokká alakították át s eltörölték a „postaállomás” elnevezést, amelyek ezután szintén „postahivatal” nevet nyertek.

A posta magyarosítása terén az első lépés 1838-ban történt, amikor a helytartótanács rendeletet adott ki a postapraefecturáknak (postaigazgatóságoknak), hogy ezentúl felterjesztéseiket magyar nyelven is tehetik. A helytartótanács ez időtől fogva különös gonddal őrködött afölött, hogy a postamesterségek is csak vagyonos és jó magyaroknak bizonyult nemesek kezébe kerüljenek. Ezért, amikor 1839 április 1-én megnyílt a Győr—Székesfehérvár—Szekszárd-i új postavonal, úgy a postahivatalokat, mint a lóváltó helyeket egy nemes ember kivételével csupa magyar mágnás kezére bízta. (*Észterházy Miklós* gróf, *Lurenszky Károly* báró, *Zichy Károly* gróf és nemes *Horváth József*.)

1840-ben a magyar nyelv érvényesítése terén még tovább ment a helytartótanács. November 17-én elrendelte, hogy a postahivatalok az eddig használt német vevényeket tegyék félre

és helyette csak magyar szövegű levéneket használjanak. Ilyeneket a nyomtatási költségek megtérítése ellenében a helytartótanács bocsátott rendelkezésére azoknak a postahivataloknak, melyeknek készíttetni nem állott módjukban. A tértivevényeket ezután a belföldön csak magyar, a külföldi forgalomban pedig csak latin szöveggel volt szabad kiállítani (németül nem!).

A gazdasági tényezők kvánságára 1842-ben a bécsi igazgatással szemben a helytartótanács kemény küzdelem után kivívta azt is, hogy ezután a feladók veszélyére kisebb csomagokat és pénzesleveleket a levélposta is felvehessen és szállíthasson a legközelebbi kocsipostaállomásig. Ugyanez évben, a sok panaszra hallgatva, végre leszállították a tarifákat is. Augusztus 1-től ismét csak két távolsági fokozat volt a levelekre nézve. Az első távolság, légvonalban számítva, 10 mérföldig (kb. 75 km) terjedt, a második pedig azon túl. Az első távolságon belül a levél viteldíja 6, azon túl 12 pengőkrajcár volt féllatonként. Ezzel egyidejűleg a levélpénzek is megszűntek. 1843-ban még olcsóbbá vált a tarifa, mert az első távolságot 10 mérföldről 20 mérföldre (kb. 150 km) tolták ki.

Az 1843/44-iki országgyűlés kimondta, hogy ezután úgy a közigazgatás, mint a törvénykezés hivatalos nyelve a magyar legyen. Ezzel megszűnt a m. kir. postánál is a német nyelv használatának jogosultsága. Egyedül a horvátországi posták használhatták az egymással való forgalomban a latin nyelvet, de a magyarországi postákkal szemben csak magyarul érintkezhettek ők is.

Mikor 1848 ápr. 26-án *Klauzál Gábor* földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter a postaügyek vezetését átvette, a postahivatalokban már magyarokat és magyar szellemet talált. Három nappal később közölte a posta személyzetével, hogy aki bárki parancsára, bármilyen ürügy alatt levelet felbont, azt nemcsak a szolgálatból fogják azonnal elbocsátani, hanem a törvény szerint szigorúan meg is büntetik. Május 24-én elrendelte, hogy a postahivatalok pecsétjein magyar címer legyen, körirata magyar nyelven szóljon s a községeknek magyar neve használtassék a levélbélyegeken (értsd: bélyegzőkön). 1848 július havában bevonatta a postamesterek régi kinevezési okmányait (adományleveleket) s újakat adott ki részükre, hogy eltüntesse még a nyomát is annak, hogy itt valaha idegen szellemű posta volt.

Mikor a tarifát Ausztriában oly módon változtatták meg, hogy a 20 mértöldes távolságot két felé osztva, 10 mértöldig a féllatos levél viteldíja 3 krajcár lett, a magyar kormány 1848 június 1-től szintén ketté osztotta az első távolságot, de a féllatonként járó viteldíjat 10 mértöldig csak 2 kr-ban állapította meg, hogy még a látszatát is kerülje annak a függő viszonynak, melyben a magyar posta az osztrák postával eddig volt.

A negyvennyolcas kormány bélyeget is tervezett.

Kossuth Lajos kiváló pénzügyi érzékére vall, hogy látva az 1840-ben kiadott angol levélbélyegek nagy sikerét és közhasznosságát, Ausztriát két évvel megelőzve, külön államiságunk, mezőgazdasági jellegünk kidomborítása céljából, de pénzügyi okokból is bélyeget akart kiadni.

Az itt közölt ábrán mutatjuk be olvasóinknak *Than Mór* kiváló történelmi és arcképfestő művésznök 1848 július 3-án készített első magyar bélyeg-tervezetét. A postajegyet, mint kezdő *Barabás*-tanítvány, egyetemi hallgató korában rajzolta és *Urschitz Jakab*, Kossuth tábori nyomdászának büszkélkedve küldötte azzal, hogy „Das hab' auch ich gethan — M. Than.“

Magából a tollrajzból kitűnik, hogy *Than* még akkor igen járatlan volt a betűrajzolásban, ami azonban annál érdekesebbé teszi, mert az idézett mondatból következtethetően, rajzával meg volt elégedve és büszkén vallotta magáénak. A koronás címer, amelyet a „Magyar Államtanári Posta“ felirat vesz körül és az „Egy Krajczár“ értékmegjelölésre támaszkodik, azonos a Pesti Kereskedelmi Bank által kiadott Kossuth-bankók címerrajzával, s minden

valószínűség szerint annak hatása alatt készült. A felső két bélyegsarkot magyaros ornamentikák díszítik. Kétoldalt egy-egy búzakalász egészíti ki a sikertült rajzot. Az egész kompozícióban különösen szembeötlő, hogy a magyar Szent Koronát sugárkéve övezi, mi kétségtelen bizonyítéka annak, hogy *Than* még a megpróbáltatások idején is szilárdan a Koronához és a magyar királysághoz ragaszkodott. Magyarországot, annak címerét csak dicsőítő szöveg által övezett koronával tudta elképzelni. Mint bácskai szülött, agrár államiságunk legmegfelelőbb kifejezőjeként a búzakalászt emeli ki. A postajegy már közel lehetett a kivitelhez: mert az eredeti rajzon ironnall írt utasítások láthatók, melyek szerint a bélyegrajz kerete piros (Rahmen roth) és a közepe zöld színnel (Mitte grün) lett volna kinyomandó. *Kossuth* tervét, sajnos a bélyegre vonatkozólag, nem valósíthatta meg, mert a szabadságharc a kormány minden energiáját lekötötte.

Honvédeink még javában verték az osztrák csapatokat, amikor 1849 február 1-én a legfőbb udvari postaigazgatóságot

egy császári rendelet feloszlatta s ügykörét az újonnan szervezett császári-királyi kereskedelem-, ipar- és közmunkaügyi miniszteriumra ruházta. E miniszterium élére báró *Bruck Károly Lajos* került, kinek ténykedése magyar nemzeti szempontból bár nem volt rokonszenves, új korszakot jelentett a postafejlődés történetében.

A szabadságharc összeomlása után első dolga volt az osztrák kormánynak, hogy a posta szolgálatában álló összes tisztviselőket, postamestereket, szolgálókat, kocsisokat hadi törvénysek elé állította s csak akkor helyezte őket vissza szolgálatukba, ha igazolni tudták, hogy a szabadságharc alatt nem tartottak a „lázadók“-kal. A 48-as magyar kormány összes kinevezési okmányait érvényteleneknek nyilvánították s aztán felhívták a posta tisztviselőit és a postamestereket, hogy igazolják, mi alapon állanak a posta szolgálatában. Mivel a magyar kormány annakidején bevonta a németnyelvű okmányokat s újakkal cserélte ki, természetes, hogy csak nagyon kevesen voltak, akik hivatalhoz való jogukat okmányokkal igazolni tudták. Így aztán, ha a kormány a postamestert nagyon megbízhatónak találta, életfogytiglan, ha kevésbé, 6 havi felmondás kikötése mellett kötött vele szerződést, míg a „megbízhatatlanoknak“ tartott egyéneket elbocsátotta. Ezzel megszűnt Magyarországon az „örökös postamesterség“ intézménye ingyen, holott Ausztriában ezek megváltása hatalmas összegekbe került.

Bruck a magyar posta hivatalos nyelvét ismét a németet tette, a magyar vevények használatát eltiltá, a magyar címtáblákat, pecsétnyomókat, bélyegzőket bevonta, átfestette, illetve összetörette, helyettük német vevényeket, kétfejú sasos táblákat, pecsétnyomókat, német helységnévvél ellátott bélyegzőket adott ki.

1849 végén a praefecturákat és kocsipostai főexpediciókat feloszlatta s helyettük az ország új területi felosztásához képest 8 „Postdirektion“-t (postaigazgatóságot) szervezett és pedig Magyarországon ötöt (Pest, Kassa, Nagy-Várad, Soron, Pozsony), a temesi bánóságban (Temesvár), Erdélyben (Nagyszében) és Horvát-Szlavonországban (Zágráb) egyet-egyet.

Elrendelte, hogy ezután a főbb vonalakon naponként közlekedjék posta. A küldemények kezelésével foglalkozó hivatalok a „postahivatal“, a csak szállítással foglalkozó hivatalok pedig a „postaállomás“ nevet nyerték. Így az eddigi levélgyűjtő állomások is postahivatalokká lettek. Sok postahivatalnál a postamesterek tisztai szerződését felmondotta s hivatalukat kinstári kezelésbe vette. Így járt el 1850-ben az aradi, eszéki, fiumei, károlyvárosi, kolozsvári, brassói, győri, zimonyi és nagyváradai hivatalokkal. 1850 június 1-től a levelek viteldíját leszállította oly formán, hogy az eddigi fél lat helyett egész latnyi súlyt vett alapul, s ehhez képest a helybe szóló leveleknél 2 kr, tíz mértföldig 3, húsz mértföldig 6, azontúl pedig 9- krajeárban állapította meg a vitelbért. Ezzel egyidejűleg külföldi mintára a

levélbélyegek használatát meghonosította. Hogy ezek milyenek voltak, arról a magyar bélyeg katalógusa nyújt felvilágosítást. *Bruck* a sasos bélyegek használatára azzal igyekezett a közönséget kényszeríteni, hogy a bérmentetlen levelek után latonként 3 kr pótdíjat állapított meg. (A portós levelet a nép ma is „büntetett levélnek“ hívja, mert e magas pótdíj tényleg büntetés-számba ment.) A levelek feladására a forgalmasabb helyeken postaszekrényeket függesztett ki. „Magán levélszedőségek“ elnevezés alatt Budán és Pesten egyes kereskedőket levélbélyegek elárúsítására s egyúttal ajánlott levelek felvételére is felhatalmazott.

1850 okt. 1-től megengedte, hogy pénzeslevelek ezután nemcsak nyitva, de zárva is feladhatók legyenek, sőt a hivatalok és hatóságok nyitva nem is hozhatták azokat postára. A hivatal a zárt levelekre a feladó előtt saját pecsétjét alkalmazta. Az utalványforgalmat is *Bruck* honosította meg. 1850-ben egyelőre 38 postahivatalt hatalmazott fel arra, hogy 50 frtig terjedő postautalványokat válthassanak egymással. Hazánkban csak a postaigazgatóság székhelyén levő hivatalok voltak utalványkezeléssel megbízva.

1850-től *Bruck* a „Duna-gőzhajózási r. t.“ hajóit is felhasználta Pest—Orsova, illetve a Dunafejedelemségeiben (Oláhország és Moldva) felállított postahivatalok között levélposta szállítására s ugyanez évben Bécs és Oderberg között mozgópostát is szervezett. Hogy pedig a posta regáléjogát a közlekedési magánvállalatokkal szemben megvédelmezhesse, 1850 december 26-án a császárral patenst adatott ki, mely még mai napig is a szokásjog alapján a mi „postatörvényünk“.

Báró *Bruck* bukása után a posta fejlődése megakadt. A bécsi igazgatás működése kicsinyességekbe fűlt. Így 1852 szeptember 22-én a posta tisztviselőit eltiltotta a körszakáll viselésétől s csakis császárszakáll hordását engedte meg, mert az a hasonlóság, mely ezzel köztük és a császár között keletkezik, nagyobb tekintélyt fog biztosítani számukra. (A rendelet a valóságban a *Kossuthszakáll* ellen irányult!)

Mikor 1858 nov. 1-től a pengő pénz helyett az osztrák értéket hozták be, a levélpostai díjakat is ez értékre (2, 3, 5, 10 és 15 kr.) váltották át s ily értékű levélbélyegeket is hoztak forgalomba.

Az express kézbesítés kikötését 1859 végén engedték meg, de e levelek csak ajánlva voltak feladhatók. Az express díj nap-pali kézbesítésért 15 kr., éjjel 30 kr., a hivatal székhelyén kívül pedig 50 kr. volt a rendes viteldíjon kívül.

1860 június 1-én külföldi mintára rendezték be nálunk az utánvételes csomagok forgalmát. Az újabb levélbélyegek 1863-ban ismét a kétfejűsással ékesítve jelentek meg a magyarok bosszantására s az „összbirodalom“ egységének dokumentá-

lására. Ugyanez év március 1-én indult meg Magyarországra az első mozgóposta, mely a Bécs—Pest 10 (K. K. FAHRENDES POSTAMT No. 10) és visszafelé Pest—Bécs 11 (K. K. FAHRENDES POSTAMT No. 11) megjelölést viselte. Forgalmát bécsi tisztviselők látták el.

A postautalványok forgalmát 1867. március 15-től a bécsi igazgatás az összes postahivatalokra kiterjesztette, de ezzel aztán be is fejezte abszolútisztikus munkáját a magyar postával szemben.

Gorove István, a 67-es kormány első földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minisztere, 1867 március 10-én lépett hivatalába. Hosszú, szívós küzdelem után kénytelen volt az április 2-án Bécsben kötött ideiglenes egyezményben hozzájárulni ahhoz, hogy a postaügy a „közös egyetértéssel“ intézendő ügyek közé kerüljön. Az 1848 előtti állapottal szemben azonban térhódítása volt, hogy a belföldi postavonalakat maga szervezhette, menetrendjüket maga állapíthatta meg. Szabadkezet sikerült biztosítani magának a személyzeti ügyek terén is, mert csupán azt kötötték ki az osztrákok, hogy az abszolútizmus alatt szolgált személyzetet a magyar kormány köteles legyen átvenni, de viszont az osztrák kormány üresedés esetén azokat, akik Hazánkba távozni óhajtanak, ugyanolyan minőségben tartozzék visszafogadni. (Ez utóbbi kedvezményt elég sokan használták fel, kiknek nem tett szét a magyar kormányzás, melyet még az ittmaradtak is sokáig „ungarische Wirtschaft“-nak esúfoltak.)

A miniszter jobbkeze *Gervay Mihály*, előbbi nagyváradi postaigazgató volt, kit miniszteri osztálytanácsosi fizetéssel és „országos postai főigazgatói“ címmel a minisztérium postaosztályának vezetésével bízott meg. Javaslatára a miniszter április 27-én kelt rendeletével a postahivatalok homlokzatáról eltávolította a kétféjűsast s helyette magyarnyelvű, magyar címerrel ellátott új címtáblákat függesztetett ki, a feketesárga postakocsikat, levélszekrényeket nemzetiszínűre festtette, a sasos pecsétnyomókat magyar címerrel, a német helynevű bélyegzőket pedig magyar nyelvűekkel cseréltette ki. A rendeleteket és nyomtatványokat azonban — tekintettel arra, hogy a személyzet nagyobb része magyarul nem tudott — kénytelen volt magyar-német szöveggel kiadni. Hasonló helyzetbe került a kormány a levélbélyegekkel. Allamnyomdája nem lévén, kénytelen volt ezeket Ausztriában készíttetni és mert az osztrák nyomda a külön bélyegek készítését állítólag nem tudta volna keresztülvinni, bele kellett egyeznie abba, hogy az uralkodó arcképével ellátott új bélyegek közösen használtak legyenek.

A horvátországi és határőrvidéki posták azonban továbbra is az osztrák kormány igazgatása alatt maradtak. Ezzel szemben a magyar kormány megkapta a Dunafejedelemségekben (Oláhország és Moldva) levő posták igazgatását. Ennek azonban

nem sokáig örülhetett, mert ezek csakhamar betiltották postáink ottani működését. Hivatalosan ezek a Bécsben 1868 július 24-én aláírt egyezmény alapján szüntek meg.

A horvátországi posta igazgatását a magyar kormány 1868 április 1-étől vette át, míg a határőrvidék csak 1871 január 1-én került magyar igazgatás alá.

1867 december 1-től megengedték, hogy az utalványok szelvényei írásbeli közleményekre is felhasználhatók legyenek. 1868. májusától pedig, ahogy az utalványok távirati úton is továbbíthatók legyenek. Ugyanez év februárjától kezdve a Pest—Bécs-i mozgóposta kezelését is átvette a magyar igazgatás s 1—2 számmal jelölte menetüket. A következő évben megnyitotta a Pest—Báziás 3—4, a Pest—Gyulafehérvár 5—6, 1870-ben a Buda—Pragerhof 7—8, 1871-ben a Pest—Miskolc—Kassa 9—10 mozgópostákat. Ezek évről-évre, a vasúti vonalak megnyitásával kapcsolatban szaporodtak s mint az előbb említettekől látjuk, számozásuk, berendezésük történelmi sorrendjének emlékét őrzik.

1868-ban keletkezett az „express levél“, mint külön küldeményfaj. Ekkor mondta ki az igazgatás, hogy az express-jelzésű leveleket ezután nem kell egyszersmind ajánlva is feladni. A következő évben, 1869 okt. 1-én egy másik küldeményfajjal, a „levelezőlappal“ szaporodott meg a küldemények száma. Észméjét *Dr. Hermann Emánuel* a „Neue Freie Presse“ hasábjain 1869. január 26-án vetette fel s az igazgatás úgy Ausztriában, mint nálunk az eszmét felkarolta s egységes, 2 kr.-os tarifa mellett rövidesen forgalomba is hozta. Példánkat követte a külföld, úgy, hogy használata csakhamar az egész világon elterjedt.

Végre, 1871 május elsején a budai államnyomda felállítással kapcsolatban megjelenhetett a forgalomban az első, önnálló külsejű magyar levélbélyeg is, melyet a gyűjtők igen jól ismernek.

Ez a m. kir. posta vázlatos története a külön magyar bélyegek megjelenése előtt. Ezekről az elmúlt időkről susognak azok a csöndes, sárgult levelek s ú. n. osztrák bélyegek, amelyeket gyűjtőink oly különös gonddal, szeretettel őriznek... De szeressük is a multat, mert csak ez ad erőt e sorsüldözött nemzetnek arra, hogy saját erejéből új életre keljen!

A magyar bélyegek katalogusa.

A Magyarországon használatban volt *első bélyegsorozatot* az osztrák posta 1850. évi június hó 1-én adta ki. Ez időponttól az első önálló magyar levélbélyeg megjelenéséig, vagyis *1871 évi május hó 1-ig, a Magyar Szent Korona Országainak területén az osztrák posta bélyegei voltak forgalomban.* Ezért a magyarság által használt és magyar lebetűzéssel érvénytelenített osztrák bélyegek, amelyek egyben *magyar bélyegek is voltak,* egyetlen magyar filatelistá Magyarországi bélyegeinek gyűjteményéből sem hiányozhatnak.

A magyar bélyegek katalogusa tehát az 1850. évi június hó 1-én forgalomba került osztrák bélyegekkel veszi kezdetét és *házánk legújabb történelme négy időszakának megfelelően négy részre oszlik.*

Az I. rész a Magyar Szent Korona Országainak területén 1850—1871-ig forgalomban volt és *magyar* betűzéssel érvénytelenített *osztrák kiadású* bélyegeket tárgyalja és 001-től 049-ig terjedő folyószámmal vannak ellátva.

A II. rész 1-től 321-ig emelkedő folyószámmal a Magyar Szent Korona Országainak területén 1871—1918-ig forgalomban volt, *Nagy-Magyarország* bélyegeit írja le.

A III. rész a Magyar Szent Korona Országainak területén *a nemzeti összeomlás alatt* 1918—1919-ig kiadott és 322-től 406-ig folyószámozott *magyar,* valamint *a megszállott területen* 1918—1921-ig kiadott átnyomatos magyar bélyeget, sorozatonként külön-külön 1-el kezdődő folyószámmal ellátva tárgyalja.

A IV. rész a *nemzeti megújulás* időszakában megjelenteket, az önálló *Magyar Királyság* bélyegeit 1919-től napjainkig 407-től 656-ig terjedő folyószámmal jelölten ismerteti.

A bélyegek tárgyalásánál a magyar levélbélyeg 50 éves jubileuma alkalmából 1921-ben, *öt változatlan kiadásban a „Magyar Jövő” Ifjúsági Irodalmi R. T. könyvsorozatában, A MAGYAR BÉLYEG cím alatt* megjelent *első magyar teljes bélyegkatalogusomnak jól bevált és azóta mások által is követett rendszeréhez ragaszkodtam* és ennek megfelelően az egyes időszakokban megjelent levél-, hírlap-, távirda-, portó-, hivatalos- stb. bélyegeket egy-egy sorozatba foglaltan, megjelenésük szerinti sorrendben, csoportosítottam. *Mert korhú, művészi rajzuk, papirosuk, vízjelük, nyomásuknál alkalmazott sokszorosítási eljárások, fogazatuk, átnyomatuk, használati idejük, lebetűzésük, propaganda céluk, stb. tekintetében összetartoznak, egységesek és ezért szét nem forgácsolhatók.* Az egyes sorozatokat *évszámmal,* vagy gyűjtői körökben használatos,

jellegetes cnevezéssel láttam el. Az osztrák kiadású bélyegeknél a zárjelekbe foglalt számok a Magyarország részére szállított bélyegek darabszámát ismertetik.¹ Az árak megállapításánál néhai Hauser Károly, közismert bélyegszakértő, becsüs és nagykereskedő volt segítségemre. Az egyes bélyegeknél a jelenlegi forgalmi árakat állítottam be, amely áron a helyi piacon a bélyegkereskedőknél általában vásárolhatók vagy cserélhetők. A bélyeggyűjtőre ugyanis igen fontos a bélyeg, illetve a gyűjtemény értékének ismerete, amely áron a bélyegek tényleg beszerezhetők, vagy 20-tól 75%-ig terjedő engedménnyel értékesíthetők, mert csak az ilyen alapon megállapított árak reálisak és képezhetik úgy a bélyegcserének, mint az adás-cételnek biztos alapját. A 40%-nál magasabb engedmény a sok példányban, tisztán kezelt, leáztatott, százankint csomagolt, vagy ívben levő tömegáru értékesítésénél jön számításba. Azonban az olyan bélyeg, amely forgalmi cikk, raktáron nincs és keresett, annak jó árát nemcsak a gyűjtő, hanem a kereskedő is szívesen megfizeti.

Az árak az új pénzegységben, pengő és fillérben nyertek megállapítást és az első oszlopban levő árak a használatlan, a többi oszlopban levők a használt bélyegek értékét ismertetik. Mindenütt átlag-minőség vétetett alapul. Különösen szép és mind a négy oldalon egyenlően széles szegélyű, központos (centrikus) példányok, ritkább színárnyalatú, különleges lebetűzésű bélyegek vagy ilyenek teljes levélen, a feltüntetett áraknál magasabb értéket képviselnek.

A nemzeti összeomlás alatt kiadott sorozatok legtöbbjénél csak egyféle, a használatlan bélyeg árát vettem fel. A tényleg használt megszállási bélyegek igen ritkák és teljes levélen gyűjtendők.

Különösen az átnyomatos bélyegek vásárlásánál, a forgalomban levő sok hamisítvány miatt, a legnagyobb óvatossággal járjunk el és csak olyan kereskedőnél vegyünk bélyeget, aki a bélyegkereskedéshez szükséges szakismeretekkel rendelkezik és az eladott árúért szavatol.

A bélyegrajz, a papiros, a vízjel, a nyomat, a szín, az enyvezés, a fogazat és a lebetűzésre vonatkozó általános filateliai ismeretek magyarázatát ez alkalommal nem ismétlem meg, mert a bélyeggyűjtés alapismereteit A MAGYAR BÉLYEG cím alatt a „Zászlónk“ diákkönyvtárának 27—29. számú kötetében már megírtam. Ára 1.20 P. A bélyeggyűjtés jelentőségét és gyakorlatát „A bélyeggyűjtés vezérfonala“ című füzetem ismerteti. Ára —.60 P. Minden könyv- és bélyegkereskedésben kapható.

¹ A bécsi cs. kir. Udvari és Állami Nyomda által 1850—1871-ig Magyarország és Ausztria számára szállított postabélyegek mennyiségét a bécsi „Die Postmarke“ 131-ik számában részletesen és a pompás kiállítású torinói „Filatelia“ XI. évfolyamának 1-ső számában főbb adataiban ismertettem, azzal a céllal, hogy amennyiben nem volnának pontosak, helyesbíthetők legyenek.

I. RÉSZ.

Magyarországon forgalomban volt osztrák bélyegek.

1850. évi sorozat.

A történelmi részben, a 22-ik oldalon már megemlítettük, hogy csaknem két esztendővel megelőzhetette volna Magyarország az első postabélyeg kibocsátásával Ausztriát.

Kossuth Lajos ugyanis, látva az 1840. évi május 6-án Anglia részére kiadott, az egész világ legelső postabélyegeinek nagy hasznát és korzakkalkoló sikerét, mint kiváló államférfiú és körültekintő pénzügyminiszter, az emlékezetes bankók megjelenésével egyidejűleg postabélyeget is akart kiadni, amelynek azonban csak az általunk bemutatott rajza készült el, míg a bélyeg, sajnos a temesvári katasztrófa és a gyászos emlékezetű világségi fegyverletétel miatt kiadásra és forgalomba nem kerülhetett.

Így történt azután, hogy a szabadságharc után a Magyar Szent Korona Országainak területén használt első postabélyeg 1850. évi június 1-én mint osztrák művész alkotása és a bécsi cs. kir. Udvari és Állami Nyomda terméke került kiadásra.

A hazánkban forgalomba került első postai levélbélyeg rajza az osztrák kétfejű sas, az osztrák császári korona által koronázott pajzsban szemlélteti, melyet kákaszerű levelekből kiemelkedő, balról babér-, jobbról tölgyág vesz körül. Fönt a korona által szétválasztottan, balról K. K. POST-, jobbról STEMPEL szó foglal helyet. Az alsó részben vonalas dísszel ellátott keretben az értékjel és KREUZER szó, a pénzegység megjelölése látható. Tautenhayn bécsi államnyomdai acélmetsző által vésett két, illetve három változatú lemezzel, némely bélyegen 32—35 milli- betűkből álló írvízjel méter magas egyes töredékeit feltüntető fehér kézmű, vagy vízjel nélküli géppapírosra színesen nyomott, vágott szélű bélyegek.

Az első osztrák és egyben magyar bélyegeket a bécsi Császár Királyi Udvari és Állami Nyomdában könnyenyomatás (tipográfiai) úton úgy állították elő, hogy a tervező művész által készített bélyegrajzot Tautenhayn metsző acélba véste. Erről az eredeti acéldúcraól galvanoplasztikai eljárással vagy vörösrézbe sajtolással (veréssel) anyagbécot készítettek, amelynek segítségével előállították az apamintát (patricát). Az eleinte egyetlen apamintába helyezték (szedték a nyomda betüanyagából) a bélyeg fölíratát, a K. K. POST—STEMPEL szöveget, az érték megjelölését értékenként külön-külön az 1-es, a 2-es, a 3-as és a 6-os számot és a KREUZER szót. Az így kiegészített apamintáról készült e négy érték részére egy-egy öntőminta, az úgynevezett anyaminta (matrica), amelyből betűfémme! öntötték a bélyeg-

gyártás folyamán szükséges nagymennyiségű nyomódúcot. 240 ilyen nyomódúcból állították össze azután a nyomólamezeket, amelynek minden egyes dúcca kopás, sérülés esetén kicserélhető, illetve újjal pótolható volt. A legmagasabb, a 9 krajcáros érték nyomásához szükséges nyomódúccokat először, a többi értéktől eltérően úgy készítették, hogy a 6 krajcáros érték 6-osát kivették a nyomódúcból és ugyanarra a helyre fordítva visszahelyezték, mely művelet alatt az értékjelzés kerete többnyire megsérült és a most már 9-est mutató 6-os a KREUZER szó előtt mélyebben foglalt helyet. Az így előállított dúccokról készült nyomatokat az I. változat (típus) bélyegének nevezzük.¹

Az I. változat főismertetőjele valamennyi értéknél az, hogy a címerpajzsban levő kétféjű sas háttérét képező pettyezés háromszögű pontocskái inkább az átlók irányában ferdén elhelyezkedve mutatkoznak és a pajzs alsó részét, a kákaszerű díszítménytől egy vastag — színes vonal választja el.

I.

1. ábra.

A leggyakrabban használt 3 krajcáros és a leírt módon előállított és szintén tömegesen gyártott 9 krajcáros egyes nyomódúcait nyomás közben többször új dúccokkal kellett pótolni. Miután ezek az új dúccok már némileg helyesbített öntőmintából származtak, az I. változat főismertetőjelei mellett apróbb eltérések is mutatkoztak. Ezeket a tulajdon-

képeni alfajokat a II. változat fogalma alá soroztam; azért, mert az osztrák bélyegek ismertetői egységesen hasonlóan jártak el, bár helyesebb volna az I. a, b, stb. elnevezés.

A II. változat bélyegei az I. típus két főismertetőjelen kívül főleg a 3-as és a 9-es szám helyzetéből állapíthatók meg, miéртis az egyéb a címerpajzsban található kevésbé szembeötlő eltérések bemutatásától ez alkalommal eltekintek és csak a számjeleknél mutatkozó jellegzetes ismertetőjelek illusztrálására szorítkozom.

1852 őszétől kezdve a nagyjából kétféle nyomódúccal előállított bélyegek a folytonos használat miatt már egyazon bélyegíven sem voltak egyenlők, a tervbe vett új bélyegek nyomóeszközei pedig még nem lévén készen, új nyomódúccok készítéséről kellett gondoskodni. Az eltérések kiküszöbölése céljából az eredeti acél-dúccról tehát új anyagdúcot (másolatot) és erről most már minden érték részére külön-külön egy-egy új apamintát (a II. patricát)

¹ Az 1850. évi kiadást a *Nemzeti Ujság* VIII. évfolyamának *Bélyeg-rovatában* kimerítően ismertettem.

készítettek és pedig olyat, amelyben az értékjelzés már nem volt kicserélhetően (mutálhatóan) beszédve, hanem a bélyegrajz többi részével teljes egészet képezett. Az értékenként külön-külön rendelkezésre álló új patricákról másolt új öntőmintából (a II. matricából) készített, ^{utó} III. változatú (típusú) bélyegeknak most már egyöntetű nyóárlúcait.

A III. változathoz (a III. típushoz) tartozó bélyegek arról ismerhetők fel legjobban, hogy a címerpajzs *pettyezése* inkább vízszintes irányt mutat és a pajzs alsó részét, a kákaszerű díszítménytől két színes vonal között elhúzódó összefoglaló jelszerű — fehér sáv választja el (l. a 2. ábrát).

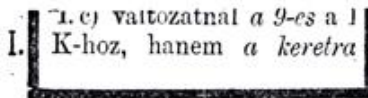
Az egyes változatok (típusok) megkülönböztetése általában nem okoz nehézséget, egyedül csak a sárgaszínű I krajcáros bélyegeknél körülményesebb, mert a sárga bélyeg nyomtatának részleteibe még a legjobb nagyítóval fölfegyverzett, gyakorlott szem sem képes behatolni. Ez a nehézség azonban könnyen leküzdhető, ha vizsgálatainknál jó nagyító üvegen kívül két fényszűrőt (amelyen a fényképezészek dolgoznak) alkalmazunk. Miután a bélyegszakíróink legnagyobb része és a katalógus készítők ezt az eljárást nem alkalmazták, a sárga bélyegek változatait nem is ismerték és katalógusaikban sem értékelték.

Az ismertetett három változat könnyebb fölismerése végett a bemutatott két ábrán kívül az alábbiakban, ugyanazon méretű nagyításban egyelőre csak a főbb változatokok *jellegzetességeit* szemléltetjük:

III.

2. ábra.

3. ábra.

4. ábra.

Az I krajcáros sárga érték kézmű- és géppapírosan az I. és III.-ik változatban fordul elő.

Az I. váltó^{en} címerrajza az 1-ső ábrán bemutatott bélyegképpel egyezik. Az I-es (l. a 3. ábrát) valamivel *nagyobb*, fölül *hegyes* és fönt *érinti* a keretvonalat.

A III. változat címerrajza a 2. ábrán ismertetett bélyegképhez hasonló. Az I-es az előbbinél valamivel *kisebb*, fölül teljesen *vízszintes* és fönt a keretvonalat *nem érinti* (l. a 4. ábrát).

A 2 krajcáros feketénél a változatok megállapítása a legkönnyebb. I. és III. változatban kézmű- és III. változatban géppapíroson található.

5. ábra.

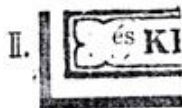
6. ábra.

Az I. változat 2-es számjele szintén fölül érintkezik a kerettel. A címer pettyezése (l. 1. ábrát) jól láthatóan *ferdén* helyezkedik el, a pontozás, a sas két feje között, *hiányos* és a pajzs alsó részét összefoglaló vastag fekete vonal is jól megkülönböztethető.

A III. változat 2-es számjele szabadon áll és *nem* érinti a keretet. A címerrajz pontozása *vízszintes* irányt mutat, a *belső* kis pajzs jobb felső *háromszögében* a pontok egy helyen vonalkába tömörültek és a *nagy* pajzs *alsó* összefoglaló vonala és a kákaszerű díszítmény között, a fehér elválasztó vonal jól látható.

7. ábra.

8. ábra.

9. ábra.

A 3 krajcáros piros kézműpapírosan az I. és III. változatban, géppapírosan pedig *mind* a *három* változatban előfordul.

Az I. változatnál a 3-as *nem* érinti a keretvonalat, hanem annak *beszögelésével* rendszeren *feltöt* képezve *összetapad*. A címerrajz *pettyezése* *ferde* és az alsó összefogója *egy* vonalból áll.

A II. változat címerrajza, amely csak géppapírosan létezik, olyan mint az I. változaté, a 3-as azonban *teljesen szabadon* áll.

A III. változatnál a 3-as *ugyanesak* nem érintkezik sehol a kerettel, azonban a címerrajz *vízszintes* irányú és a pajzs alsó összefogója *két* vonalból áll. Ennek *a. főtávk* van még egy igen ritkém változata is, az úgymint eltekintek és eszenly a III.-tól abban tér el, hogy a 3s ismertetőjelek illusztrálacégis a közepe fölött egy *vékonyka* vonattal van magával a kerettel összekapcsolva (l. a 9 ábra 3 krajcárosának rajzát.). Ez a IV. változat csak *géppapírosan* ismeretes.

10. ábra.

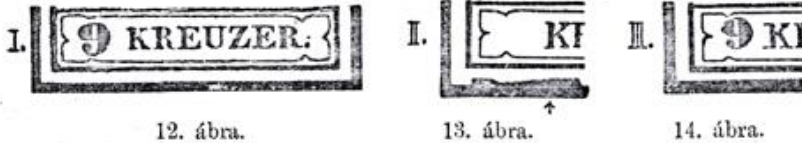
11. ábra.

A 6 krajcáros barna, a 2 krajcároséhoz hasonlóan *kézmű-*

papíroson az I. és III., géppapíroson pedig csak a III. változatban fordul elő.

Az I. változat 6-osa fölül enyhén hozzáér a keretvonalhoz, a címer pontozása ferde és az alsó összefogó egyvonalas.

A III. változat 6-osa szabadon áll, a címer pontozása inkább vízszintes és az alsó összefogó két vonalból áll (l. a 11. ábrát).

A 9 krajcáros kék valamennyi érték közül a legérdekesebb és legváltozatosabb. Mindhárom változata kézműpapíroson, míg az 1854 december 1-től használt géppapíroson csak a III. változat található.

Az I. változat 9-es értéke, mint már említettük, a 6-os lemezéből készült és ezért az eddig ismertetett értékek I. változatával ellentétben a 9-es szám alsó szára a KREUZER szó szintjénél mindig mélyebbre nyulik le. A keret a 9-es fölött majdnem mindig sérült, anélkül azonban, hogy a 9-es fölül a keretet érintené. A 9-es a keret és a K között különböző elhelyezésben látható. A címerpajzs rajza azonos a többi I. változatú bélyeg rajzával. A fölíratoknál, különösen a 9-esnél, gyakoriak a betűtörések is. Az I. változatú 9-es számának különböző állásait Ladurner Artur meráni nagy gyűjtő és kutató *All-Österreich* című művének I. kötetében a következőkben csoportosítja:

Az I. a) változatnál a 9-es a K-betűhöz közel (0.4–0.7 milliméternyire) áll.

Az I. b) változatnál a 9-es a keret és a K közötti távolság közepén, vagyis a K-től 0.8–0.9 milliméternyire áll.

Az I. c) változatnál a 9-es a K-től 1.2 milliméternyire, tehát nem a K-hoz, hanem a keretrajz baloldali beszögeléséhez áll közelebb.

A II. változat címerrajza ugyanolyan mint az I. változaté (l. I. ábrát), azonban a 9-es alsó szára a KREUZER szóval egyvonalban áll és a bélyeg alsó szegélyén (az alsó szélén a keretvonalon kívül) gyakran e nyomódüccok közé helyezett térszó (Durchschuss, Balken) lenyomata a 13-ik ábrán (a K-betű alatt) a nyíllal jelzett helyen látható.

A III. változatnál a 9-es alsó szára, úgymint a II. változatnál a KREUZER szó alsó száraival egyvonalba esik és fölül gyakran érinti a keretet. A címerrajz a 2. ábrán bemutatott rajzzal azonos és változatai nincsenek.

A levélbélyegek előállításához, a mint már említettem, *kétféle papírost* használtak¹ és pedig: 1850. évi június 1-től az 1854. év végéig kézzel merített, az ú. n. *kézműpapírost*, 1854. évi december 1-től július hó végéig, vagyis az 1858. év november 1-én kiadott második osztrák-magyar sorozat nyomásának megkezdéséig géppel gyártott, egyenletesebb minőségű, röviden *géppapírosnak* nevezett papírost használtak.

A kétféle papíros közül a gyártás elején, a kísérletezés időszakában használt *nűpapíros* igen változatos és az említett *vízjellel* volt ellátva.

Az osztrák filatelisták szakszerűségére igen jellemző, hogy félszázaddal a bélyegek megjelenése és 20 évvel azután, hogy *a magyar különleges gyűjtők már vízjeltekvések szerint gyűjtöttek*, a lajtántúli szomszédaink a vízjelt még nem ismerték. Még Kropf János császári tanácsos is „Die Postwertzeichen der Oesterreich-Ungarischer Monarchie“ című 1902-ben megjelent hatalmas, szépen kiállított, egyébként alapvető művében, a vízjelt *kétféjű sasnak* írja le és csak R. Gründel, a kiváló filateliai kutatónak a „Deutsche Briefmarken Zeitung“-ban (1907-ben a 196-ik oldalon) megjelent „Über das Bogenwasserzeichen der österreichischen Briefmarken der Ausgabe 1850.“ című tanulmánya ismerteti és mutatta be helyesen a nyilvánosságnak *először az ívízjelt*.

A vízjelt 236 milliméter hosszban elhelyezett 32—35 milliméter magas *SSSM* betűkből áll és a „Kaiserlich Königlich Handelsministerium“ cím négy kezdőbetűje.

Valamennyi katalógus a vízjel ábráját megtévesztően *vízszintesen elhelyezve* mutatja be, dacára annak, hogy egyik-másik tudomással bír arról, hogy a vízjel betűi *minden négy bélyegívet* magába foglaló *nyomdaív közepén egyszer* és pedig a bélyegek *hosszirányával* párhuzamosan, tehát *függőlegesen* (l. a 15. és 16. ábrába bepontozott betűket) voltak elhelyezve úgy, hogy a nyomdaív 240 bélyege és 16 bélyeg helyét kitöltő Andráskeresztje közül a legkedvezőbb esetben is csak *18 vagy 19 bélyeg és 1 vagy 2 Andráskereszt lehetett vízjelles*, miértis a bélyeghamisítás ellen a vízjel védelmet nem nyújtott.

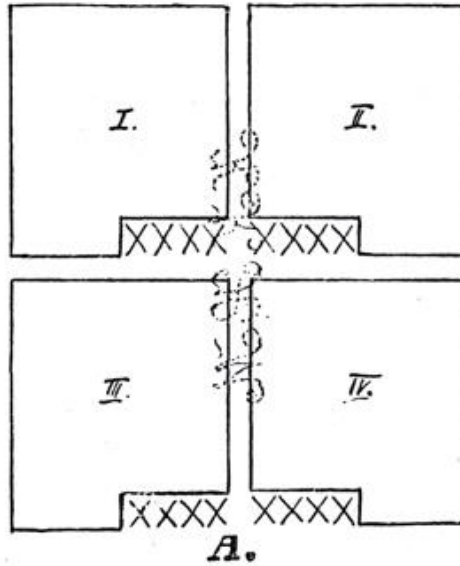
A vízjel aszerint, hogy miként rakták a nyomdaívet (a papírost) a gépbe, az írás alúlról fölfelémenőleg vagy ellenkező irányban olvasható vagy tükörképben látszik, s ezért *négy fekvésben* fordul elő. Miután azonban a vízjel a *nyomdaív közepén* foglalt helyet és a nyomdaív I., II., III. és IV-ik negyedére elhelyezett egy-egy bélyegív között, vagyis az egymás mellé

¹ A papíros minőségek magyarázatát l. Jászai E. J. „A magyar bélyeg“ című könyvének I—V. kiadását. Ára 1:20 P. Kapható minden jobb könyv- és bélyegkereskedőnél.

nyomott I. és II., valamint a III. és IV-ik bélyegív közötti távolság eleinte $2\frac{1}{2}$ és később $1\frac{1}{4}$ centiméter volt, a nyomdaívek földarabolása következtében az egyes bélyegen még *teljes betűt* mutató vízjel sem fordulhat elő, hanem a betű *felső* vagy *alsórészét* magába foglaló *betűtöredék-vízjellet* találhatunk csak.

Amint a nyomdaíven elhelyezett bélyegívek egymáshoz való távolsága, az *ívtérköz* változott, úgy az egymás mellett levő bélyegek távolsága sem volt állandóan egyenlő. Az egymás *mellé helyezett* (szedett) bélyegnyomódúccok távolsága eleinte hozzávetőleg $2\frac{1}{2}$, később 3 milliméter körül ingadozott. Az egymás *alattiak bélyegtérköze* pedig állandóan 3 milliméter körül volt. A *bélyegtérközöt* azért *tágították*, hogy az egyes bélyegek szétvágásánál maga a bélyegrajz meg ne sérüljön. Amilyen arányban *tágult* a bélyegtérköz, ugyanolyan arányban *szűkült* az ívtérköz.

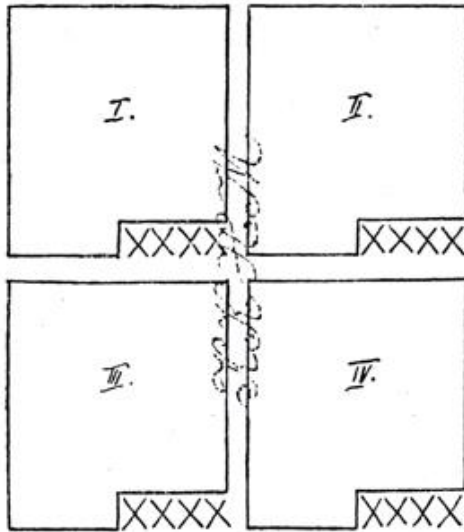
A forintnak 60 krajcárral való akkori számításának megfelelően az ív *hét* első bélyegsorában 8—8 bélyeg ($7 \times 8 = 56$), az utolsóban, a nyolcadik *sor elején* vagy *végén* pedig 4 bélyeg és 4 bélyeg helyét kiegészítő 4 *Andráskereszt* volt elhelyezve és így minden bélyegív annyi forintot képviselt, amilyen krajcáros bélyeget az ív tartalmazott. Az *Andráskeresztek fehér* alapon, a *bélyeg színében* nyomtattak és bérmentesítésre felhasználhatók nem voltak, *bélyegívben különbözőképpen helyezték el*. Eleinte az *Andráskeresztek leginkább szimmetrikusan*, a nyomdaív közepén (I. a 15. ábrát), tehát az I. és III-ik bélyegívben az utolsó sor *cégén*, a II. és IV-ik bélyegívben pedig szintén az utolsó sorban, de annak *elején* voltak elhelyezve. Miután az ilyen elosztás mellett a *kigvártott*, négy részre *szétvágott* nyomdaívek egyes részei egymásra fektetve csak az I. és a III-ik vagy a II. és IV-ik ívek *fedték* egymást és a bélyegek *százas csomagolásánál*, az egyöntetű szállításra való törekvésben, a különbözően elhelyezett *Andráskeresztek* zavart okoztak, a későbbi nyomdai íveket a 16-ik ábrán bemutatott séma szerint állították össze.

15. ábra.

A bemutatott minta szerint beosztott nyomóívekből készített bélyegíveket most már minden különös figyelem nélkül *egyöntetűen* lehetett csomagolni.

Az Andráskereszteknek itt szemléltetett elhelyezéséből könnyen érthető, hogy miért nem létezik bélyeg Andráskereszttel vagy annak egy részével (nyomával) a *felső bélyegszegélyen*. Az

B.

16. ábra.

Andráskeresztek a kezdetben összeállított lemezekenél (az I. változatnál) két oldalt közel egymáshoz értek és csak később, amikor a bélyegek térköze nagyobboldott, az Andráskeresztek között is mutatkoznak 1—2 milliméternyi *térközök*, amelyek azonban a bélyegek térközének méreteit sohasem érik el, hanem annál mindig keskenyebbek.

Az ismertetett *vízjel* csak *kézműpapiros*on fordul elő. Míg 1854 december 1-től használt *géppapíros* már vízjel nélküli volt. A vízjeles kézműpapirosnak sok a változata és a vízjelen

kívül, amely igen ritkán található, arról ismerhető meg, hogy a tisztán leáztatott bélyeg *hátdalán* szabad szemmel is jól láthatóan *szemesés* felületű, tapintásra *érdes*, a világosság felé fordítva *rendszeretlenül* pettyezettnek látszik.

1850-ben a közepesnél vékonyabb (0.07—0.09 milliméter méretű) *sima* fehér papirost használtak. Enyvezése, ellentétben a későbbi *vastag*, sárgulásra hajlamos *csontenyvel*, a *kölni enyvel*, vékony fehér *arabol* gummi volt.

1851 elején *függélyesen*, a bélyeg hosszirányában *bordázott* papirost használtak. A *bordás* papirost (papier cotelé vagy rayé, Geripptespapier) rendszeren az erősen *érdes* és rendszeretlenül *rostos* kézműpapirossal tévesztik össze, holott a *bordás* papiros *szabályos* függőleges vonalak irányában *érdes*, rostos kiemelkedéseket, *párhuzamosan* egymás mellett haladó *bordákat* mutat, amelyek az átvilágított bélyegen csak alig láthatók. Ha azonban az ilyen bélyeget *ferdén* ráeső *fénybe* helyezzük, a párhuzamos *bordák* kiemelkedései jól láthatók. Ritkasága miatt *préseléssel*

gyakran hamisítják, azonban az ilyen bélyeget meleg vízbe téve, a hamisított bélyegről a préseléssel utánczott bordák hamarosan eltűnnek és kisímulnak.

1851 második felében *selyempapírszerű* (papier pelure) igen vékony, elvéve rácsosan (quadrillé) vonalozott, érdes vagy puha vagy sima hártya-papírossal kísérleteztek. Ez a papíros volt az, amelyben a ráncos bélyegek leginkább előfordulnak. Ugyancsak ebben a papírfajtában a leggyakoribb a színáltató nyomat is.

1852-ben a sávós (vergé, Gestreiftespapier) papírosra került a sor. Amelyet a világosság felé tartott és átvilágított bélyegen az egymástól 1 milliméternyire párhuzamosan haladó vízjelszerű fehér függőleges vonalokról lehet fölismerni. A vízjelet leginkább zsír vagy stearin vonalakkal hamisítják, amelyek azonban a benzínbe helyezett, vagy két fehér itatópapíros között melegen levasalt bélyegről eltűnnek. Radirozással és koptatással is utánozzák a sávózást. Ezt pedig erős nagyítóval a fölszaggotott érdes, szálás felületről lehet megismerni.

1853-ban (0·10—0·14 milliméter) vastag, érdes és merev kézműpapíros használatára tértek át és ezzel a fajtával be is fejeződött a kézműpapíros használata. A vízjeles kézműpapírosfajták közül a vékony és a vastag papíros az általánosan használt. Míg az igen vékony, hártyszerű vagy a bordáspapíros igen rövid ideig volt forgalomban. Valamennyi közül azonban a legritkább a sávós papíros.

1854 július 20-iki rendelet alapján ugyanazon év december eleje körül az egyöntetűbb géppapíros használata vette kezdetét. Ellentétben a kézműpapírossal, a géppapíros vízjel nélküli, sima felületű, anyagában egyöntetűbb, puha finom fehér apró szemcsés. Vastagsága 0·07—0·10 milliméter között ingadozik. Igen ritkán található kartonszerű 0·12—0·14 milliméter vastag papíros is.

A többi állam bélyegeihez hasonlóan, az első, nálunk is használt postabélyegek sem voltak szétválasztásukat megkönnyítő fogazattal ellátva. Csak azután, hogy 1854 február havában forgalomba került az első hivatalból fogazottan kiadott angol bélyeg, valószínűleg magyar és pedig a tokaji postamester kezdeményezésére TOKAJ, HOMONNA és VARANNÓ postahivatalok útján kísérletképen az 1850. évi kiadás valamennyi levélbélyege 8 vagy 14-es vonalkás, festék nélküli, a fogazatot bevezető szegélynyomattal került forgalomba. Miután csak kísérletről volt szó és tartama is igen rövid volt, a vonalkázással ellátott bélyegek nagyon ritkák és eredeti levélen különösen értékesek. A vonalkás szétválasztást megkönnyítő berendezéssel való kísérlet nem vezetett eredményre, miertis az osztrák államnyomda 18-as fogazattal folytatta a kísérletezést. 18-as fogazattal csak az 1 krajcáros készült, de forgalomba sohasem került.

17. ábra.

A sorozat bélyegei 1850. évi június 1-től 1858. évi december 31-ig voltak forgalomban. Természetesen e bélyegeket csak akkor tekintjük *magyaroknak*, ha a Magyar Szent Korona Országainak területén fekvő valamelyik *postahivatal bélyegzőjével* vannak lebetűzve.

1850. június 1. *Levélbélyeg. Kétféle sas. Váste Tantenbagn. Színes lönny-nyomat H H H M vízjű kiltőlözö vastagsági és minőségű kézműpapiroson. 1854. évi december 1-től pedig vízjű nélküli géppapiroson. Vágott szelékkel.*

18. ábra.

	A legolcsóbb fajta:					I. II. III. I. II. III. I. II. III. vizjűles példányok ;					
	vékony		váltakoz		vastag		I. II. III. változat	géppapiroson :	I. II. III. vizjűles példányok ;		
	kéménypapiroson :		váltakoz							géppapiroson :	I. II. III. vizjűles példányok ;
001. 1 KREUZER sárga (6,910.000)	50	6	8	10	15	—	18	—	6		
002. 2 " fekete (4,120.000)	35	5	6	8	12	—	—	—	—	5	15
003. 3 " piros (58,840.000)	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
004. 6 " barna (36,110.000)	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
005. 9 " kék (49,620.000)	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

A levélbélyegek kiadását fél évvel később a *világ vilkosságai között* méltó helyet foglaló *hírlapjegy* kiadás követte. Rajza balra tekintő *Merksaufrü.* Körülötte négyzet alakban K. K. ZEITUNGS-POST-STAMPEL föl-írat, érték, megjelölés nélkül. Az értéküket nem számjellel, amint az általában szokásos, hanem *szóval* fejezték ki.

A nálunk is forgalomban volt és elvéve még mindig található, nagy értékű és *világhíres Merksaufrüjegy*

¹ Az 1850. évi kiadás bélyegeinek *visztes* leírását és értékelését "A Magyar Bélyeg" 1924. évi 2-ik számában magyarul és a bécsi "Die Postmarke" 81-ik számában német nyelven közöltem először. Kutatásomnak újabb adatait a "Nemzeti Újság" *Bélyegrovatában* (1926. VII. 18—VIII. 24-ig) tettem közzé.

hírlapjegyeket a különböző monográfiák, katalogusok és kézikönyvek egymástól eltérőleg 2—5 típusba foglaltan ismertetik. Különbözőek a vélemények a gyártási eljárás, a nyomat és a papiros tekintetében is. A legújabb fölfedezések figyelembevételével és saját megállapításaimmal kiegészítve, a Merkurok leírását a következőkben foglalom össze:

A Merkur-fejesek rajzát *Axmann József* tervezte, aki — amint ezt az 1923-ban kiadott *Bungerz* filateliai nagy lexikonja már közli — 1793 március 7-én Brünmben született. 1811-től kezdve a bécsi Képzőművészeti Akadémián végezte tanulmányait. 1829-ben feltalálta a cink- és rézmaratás egyik nemét. 1843-ban *Barres Józseffel* a Daguerrotypiak maratásával kísérletezett. 1850-ben készítette a világhíres Merkur-bélyegek rajzát és annak vésését a bélyegeket előállító cs. kir. Udvari és Allamnyomda részére. Sőt réznetszésű próbanyomatot is csináltatott a Merkur-

19. ábra.

20. ábra.

rajzáról, amely egyéb metszeteit szemléltető albumban jelent meg. 1866-ban visszavonult Salzburgba, ahol 1873. november 9-én művészi alkotásokban gazdag életét befejezte.

Eddigi értesüléseim szerint a tervező művész Merkur-fejes rajzát a levélbélyegeknél *Tautenhayn* által készített véseteitől eltérően, nem acélba — amint ezt egyesek tudni vélik, — hanem fába véste. Erről, ugyanazon eljárással mint a levélbélyegeknél, a négy bélyegívet magába foglaló 400 nyomódűcből álló, András-kereszt nélküli nyomólemezek készültek.

Az apadúc egy belső a Merkurfejet ábrázoló és egy külső, a föliratos keretet képező részből állt. Magán a bélyegen a két részt egymástól egy *finom*, a belső négyszöget körülfogó *színes vonalon belül*, ezzel párhuzamosan haladó *fehér vonal* választja el a Merkur fő háttérét képező árnyékolás színes vonalkáitól. Ez az elválasztó vonal — a típus-jeleken kívül — a legbiztosabb ismertetőjel *az óriási mennyiségben hamisított sárga, piros és rózsaszínű Merkurok valódiságának megállapításánál*, mert még a legfestékdúsabb *valódi* nyomatoknál is ez a *finom belső fehér keretvonal*, legalább részben *mindig látható*, míg az eddig készült legjobb hamisítványokon *sehol sincsen meg*.

Ha a hírlapjegyek nyomtatását pontosan szemügyre vesszük, megállapíthatjuk, hogy azok *könnyenyomatos* (typográfiai) úton három típusban, két változattal készültek s ebben leli magyarázatát az a körülmény, hogy a változatokat is típusoknak minősítve, a *Lindenberg* éremmel kitüntetett Louis François *Hancian* brüsszeli és később Arthur *Ladurner* meráni kiváló filatelista, a Merkur-fejekről szóló ismertetésében 5 típust különböztetnek meg.

A hírlapjegyeket 400-as nyomdaívekben Andráskeresztek nélkül gyártották és leginkább 100-as bélyegívekben árusították.

Az 1851-től 1854-ig kézmű-, bordás- és főleg géppapíron előforduló I. típus fölirata *grotesque* (kezdő és befejező vonalak nélküli) *sovány* betűkkel készültnek látszik. A „STÄMPEL” szó „A”-betűje fölött levő két pont egymástól távol áll. A száj-szöglet *árnyékolt*. A kígyószerű kezdővonalas K-betű fölött levő fehér keretvonalat *színfolt* szakítja meg. A lemezben az egyes nyomódúcok közötti *függélyes bélyegterköz* legfeljebb 1 milliméter széles. A hírlapjegyek valamennyi értéke, a piros 6 krajcáros kivételével, az I. típusban készült (l. a 19. ábrát).

Az 1854-ben készült, ritkán látható és csakis a kék Merkur-nál tapasztalható II. típus az elsőnek helyesbitése, amennyiben a *grotesque* fölirat *jobban és világosabban látható*. Az „A”-betű fölötti két pont egymáshoz *közelebb került* és az orron *színfolt* mutatkozik. A bélyegek *térköze* ettől az időponttól kezdve már 1½ milliméternyire *bővült*. E típus *változata* a IIa. (*Ladurner* szerint III. típus), amelynél az orron mutatkozott *színfolt* már *nem látható*. A IIa. külön típusnak nem minősíthető, hanem csak *változatnak*, mert keletkezésének oka inkább a lemezpiszok eltávolítására és nem a *nyomólemez* helyesbitésére vagy annak módosítására vezethető vissza.

Az ugyancsak 1854-ben már kizárólag géppapíron készült és első változatában csakis a kék Merkur-nál észlelhető III. típusnál a betűk (kezdő és befejező vonalas) *antiqua* írásjellege jól látszik és különösen a G és S-betűk *kezdő és befejező vonalkái szembeötlők*. Az „Ä”-betű két pontja *közel áll* egymáshoz. A száj-szöglet már *nem árnyékolt*. Az orron és a kígyóvonalas „K” fölött a keretben *nincsen színfolt* (l. a 20. ábrát).

1855-től kezdődőleg a lemezkopások, sérülések és piszoklerakodások folytán a III. típusú lemezről készült nyomatok sem tiszták, hanem foltosak és hiányosak. Ezeket IIIa *változatnak* lehet ugyan minősíteni, de semmi szín alatt *külön típusnak*, amint azt többen teszik. A leggyakrabban előforduló IIIa változatot arról lehet megismerni, hogy a felső baloldali sarokdíz *bal felső levelében* és a fölirat betűiben (a G-ben kettő) *apró színes pontok* láthatók. Ebben a IIIa *változatban* készült az olesó kék Merkur nagy tömege és a legritkább, a *világhíres piros Merkur*.

A hírlapjegyek nagyon ritkán *kézmű- és általában géppapíron* fordulnak elő. *Ladurner* ugyan kétségbe vonja a Merkur-

fejeseknek kézműpapiroson való létezését. Pedig nálunk eléggé ismeretes pl.d. az, hogy *Stefán dr.*, a budai híres filatelista a milleniumi évben 6 darab *kék* és 1 darab *sárga* kézműpapiroson nyomott Merkur bélyeget adott el külföldre, amelyek közül állítólag egy-két példány a világhíres *Ferrari*-gyűjteménybe is átszármazott.

21. ábra.

22. ábra.

A hírlapjegyek 0-6 krajcáros *kék*, a 6 krajcáros *sárga* és a 30 krajcáros *rózsaszínű* 1851. évi január 1-én, a *páros* 6 krajcár névértékű 1856. évi március 21-től kezdve került forgalomba és valamennyi hírlapjegy 1858. évi december 31-ig ill. 1864 május 31-ig volt forgalomképes.

1851. január 1. Hírlapjegy. Merkurő. Tervezte és véste *Arnautov József*. Színes könyvnyomtat., változó minőségű kézmű- és 1854 december 1-től egyöntetűbb géppapíroson fogazás nélkül.

	A legolcsóbb fajta:			kézmű-			géppapíroson:					
	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.			
0001. (0-6 Krajcár) <i>kék</i>				15.—	5.—	15.—	8.—	20.—	30.—	25.—	12.—	5.—
0007. (6 ") <i>sárga</i>				500.—	450.—	450.—	—	—	—	—	—	—
0008. (6 ") <i>páros</i>				15.000.—	12.000.—	—	—	—	—	—	—	12.000.—
0009. (30 ") <i>rózsaszín</i>				2.500.—	1.000.—	1.000.—	—	—	—	—	—	—

A sorozat 1853. évi március 1-én a *hírlapbélyeggel* 10 értékre szaporodott. Ennek kezdetleges rajzra *kétféjű* *sóst* nagy koronával és kis címerpajzsral ábrázol. Rajza (typografiai) nyomdai összeállítás (szedés). Négyzet alakban „Kais. Kön. Zeitungs-Stämpel. 2 Kreuzer.“ szöveggel.

A hírlapbélyeg tulajdonképpen *okmánybélyeg* jellegével bír. Miután azonban a postahivatalok ragasztották föl a *külföldről* érkezett hírlapokra, ugyanezek többnyire a rendes postai bélyegzővel le is betűzték és a kézbesítéskor az árat is a posta szedte be, bélyeggyűjteménybe illőnek tekintjük. Ezért a hírlapbélyeget a bélyeggyűjtők ép oly szívesen gyűjtik, mint a levélbélyeget.

A hírlapbélyeget osztrák ismertetőjük, *Stavány József*, két típusban tárgyalja és a kitűnő bécsi „Die Post-

marke" 61—62-ik számában az általa leírt típusokat, itt bemutatott ábrával világítja meg (l. a 23—24. ábrát).

A 2 krajeáros zöld hírlapbélyeghez, valamint annak később tárgyalandó további kiadásaihoz, nem készült bélyegrajz, illetve bélyegtervezet. A bécsi Udvari és Államnyomda az egyéb nyomtatványokhoz is használt kétféjű sast kettős négyszögbe szedett

23. ábra.

24. ábra.

vonalak közé foglalta, a bélyegképet *betűanyagából* a szükséges szöveg- és értékjelző fölirattal ellátta és négy sarkába egy-egy sablonos apró *térkitöltő díszítményt* helyezett.

Ugyanezt a mintát mutatja a *Sturány-féle* változat is, azzal az eltéréssel, hogy a „Zeitungs” szó *nyíllal* jelzett „Z”-betűjének kezdő vonalát *megvastagítva* szemlélteti. Figyelemmel azonban arra, hogy a fenti ábra második bélyegénél nemesak a „Z” kezdővonala, hanem az *egész bélyegrajz* dúsabban, *vastagabban* nyomtatott, mert mintegy 4000 *bélyegívó kinyomatása folyamán* a 400 bélyegdúcból összeállított lemez természetsszerűleg *elkopott*, miértis a kopott lemezekről származó színdúsabb nyomat, amilyen a *Sturány-féle típus is, nem minősíthető lemezváltozatnak!*

Ennek a mindinkább ritkábban található bélyegnek azonban mégis *van változata*, amelyet azonban *Sturány* sem ismertet. Ez abban áll, hogy a *kétféjű sas* a keretben *majd jobbra*, majd *balra* eltolódottan, vagy a *jobboldali keretvonalhoz* áll közelebb, vagy éppen — ami a *leggyakoribb* — a *középen áll*. Miért is a különleges gyűjtő ezt a bélyeget *három* változatban gyűjtheti és pedig:

I. változat, amint a 23. ábra *első* bélyegén látható, a középről *jobbra* csúszott, a kerethez simuló *kétféjű sassal*.

II. változat, *középen lebegő* (l. a 24. ábrán bemutatott bélyeget) és a

III. változat, a középről *balra* eltolódott sassal.

Tekintve azt, hogy a bélyegnek *színe* a világos *zöldtől* a sötét *kékeszöldig* váltakozik, a papírosa pedig *majd vékonyabb* (0'07), majd *vastagabb* (0'10), a különleges gyűjtőnek bő alkalom

kínálkozik arra, hogy a régi újságokon nálunk még mindig található és még most is túlolesón katalógizált hírlapbélyeggel behatóbban foglalkozzék.

A hírlapbélyeget 400-as nyomda-ívekben Andrásskeresztek *nélkül* gyártották és leginkább 100-as ívekben kerültek a postahivatalokhoz. A hírlapbélyeg csak vízjelnélküli *géppapíron* létezik. A 2 krajcáros *zöld* hírlapbélyeg 1853 március 1-től 1858 december 31-ig volt forgalomképes.

1853. március 1. Hírlapbélyeg:
Nagy koronás és kis címerpajzsos kétfejű sas, három gyűrűs térkitöltő sarokdíszítésménnyel. Színes könyvnyomat, vízjel nélküli géppapíron, vágott szélekkel.

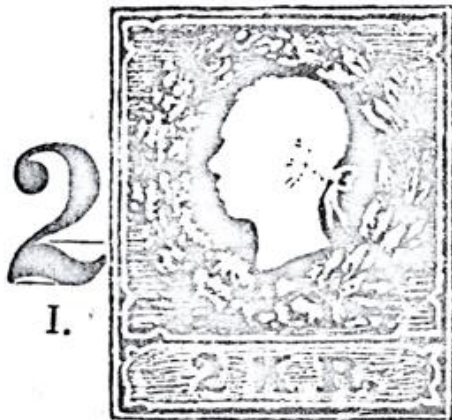
25. ábra.

		I.	II.	III.	vékony	vastag
	A legokosabb fajta:	v	á	l	t	o
		z	a	t:	p	a
		p	a	p	i	r
		o	n:			
010.	2 Kreuzer zöld (651.000)	25.—	6.—	10.—	6.—	15.—
					12.—	10.—

Valamennyi osztrák kiadású sorozat közül az 1850. évi kiadás a legkedveltebb, mert típusok, papiros minőségek és lebetűzések tekintetében a legváltozatosabb.

1858. évi sorozat.

Hosszas kísérletezések után lényegesen változott rajzzal 1858. évi november hó 1-én jelent meg az első *fogazott* bélyegkiadás. A bélyegképe szintelen *dombornyomatban* I. Ferenc József király képét értékenként váltakozó keretben szemlélteti. Számunkra jelentős, hogy a 10 krajcáros érték — több címer

26. ábra.

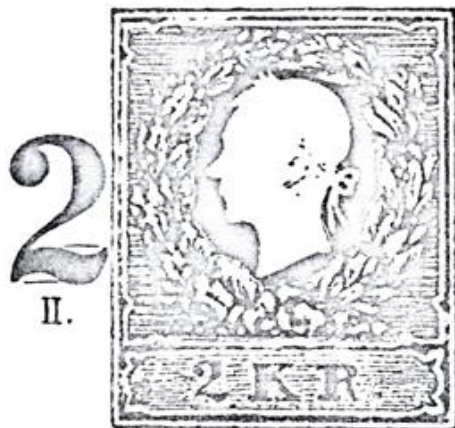
között — elsőnek szerepelteti a magyar címet (I. a 31. ábrát). Az értékjelen és a KR.-en kívül, amely a pénzegységet, a „krajcárt“ jelzi, nincsen fölírat. Az 1858. évi kiadás levélbélyegein szintén volt 4—4 Andrásskereszt, azonban e kiadás Andrásskeresztei *fehérék* és az alap azonos a bélyeg színével.

A dombornyomásos fej két típusban fordul elő és *főleg* a homlok fölött kiálló vagy

fejhez simuló *babérkoszorú leveleiről* és a nyak hátoldalán levő *szalag kötéséről* lehet fölhásmerni.

I. típusnál a *homloktínes* és a *babérkoszorú* a homlok fölött *alig látszik*. A *koszorú kötése* 3-as alakot mutat s a nyakra lógó *szalagvégek* széthajlottabbak.

II. típusnál a *homloktínes* és a *babérkoszorú* homlok fölötti három levele *kiemelkedő* és ezért *jól látszik*. A *koszorú kötése* 8-as alakot mutat és a nyakra lógó *szalagvégek* simábbak.

27. ábra.

hogy a bélyegrajzban rejlő apró eltéréseken kívül a 2-es alsó szára az I. változatnál (I. a 26. ábrát) fokozatosan vékonyodik és éles hegyben, alacsonyan végződik; míg a II. változatnál (I. a 27. ábrát) jó darabon párhuzamos és hirtelen vékonyodva tompán, a hajlat magasságában végződik. Hasonló eltérések a többi érték változatainál is megállapíthatók. Figyelemmel azonban arra, hogy nálunk mindeztideig szinte kizárólag csak az 1850. évi kiadás specializálásával foglalkoznak, a többi bécsi kiadás részletes ismertetését egyelőre én is mellőztem. A bélyegek vízjel nélküli középvastag papírosra nyomattak. Csipkésítésük 15-ös ívfogazógéppel készült. A sorozat öt első értéke 1858. évi november hó 1-től, a zöld 3 krajcáros pedig 1859. évi március 16-tól 1864. évi május 31-ig volt használatban.

1858. november 1. *Lévbélyeg: I. Ferenc József dombornyomása, balra néző fejével. Színes könyvnyomat, két változatban, különböző rajzú keretben, értékjellel és KR.-vel. Rajzolta Meissner tanár. A vésetet Schmidt és Schrepfer készítették. Vízjel nélküli fehér középvastag papírosra 15-ös ívfogazattal.*

			A legolcsóbb fajta:		I. változat:		II. változat:	
011.	2 KR.	sárga	(6,830.000)	75.—	8.—	40.—	8.—	
012.	3 "	fekete	(4,280.000)	145.—	25.—	30.—	25.—	
013.	3 "	zöld	(9,650.000)	60.—	20.—		20.—	
014.	5 "	piros	(32,100.000)	30.—	—20	1.20	—20	
015.	10 "	barna	(33,360.000)	40.—	—60	1.60	—60	
016.	16 "	kék	(31,720.000)	35.—	—40	2.—	—40	

28. ábra.

29. ábra.

30. ábra.

31. ábra.

32. ábra.

33. ábra.

A 3 krajcáros levélbélyeghez igen hasonlító rajzban és nyomtatban készült a *hírlapjegy*, azonban a négyszögű keretben „K. K.-ZEITUNGS-POST-STEMPEL“ felirattal, *értékmegjelölés nélkül*. Amint a 3 krajcáros levélbélyeg két típusban és két színváltozatban készült, ugyanúgy a hozzá hasonlító hírlapjegyet is két nyomási- és két színváltozatban gyártották. Miután azonban a *kékszínű* kizárólag az *első változatban*, az *ibolyaszínű* pedig a *második változatban* készült, a változatok felismerése nem okoz a gyűjtőnek nehézséget. A ma már igen ritkán előforduló *kék-színű* 1858. évi november 1-től, az *ibolyaszínű* pedig 1859. évi március 16-tól 1864. évi május 31-ig volt használatban.

34. ábra.

1858. november 1. *Hírlapjegy: I. Ferenc József dombornyomású feje. Értékmegjelölés nélkül. Színes könyvnyomat, vízjel nélküli fehér, középvastag papíron, fogazás nélkül.*

017.	(1 krajcár)	kék	(2,000.000)	65.—	60.—
018.	(1 krajcár)	ibolya	(21,670.000)	35.—	30.—

Az e sorozat keretén belül tárgyalt okmánybélyeg jellegével bíró 1 és 2 krajcáros *hirlapbélyeg* már 1858. január 1-én jelent meg és 1864. évi december hó 31-ig, míg az 1858. évi november 1-én kiadott 4 krajcárost már 1858. december 18-án kivonták a forgalomból. A fennmaradt készletet (3.190 darabot) később, mint 2 krajcáros bélyeget Bodenbachban elhasználták. A postaalakalmazottak legtöbb esetben a 4-est tintával 2-esre javították, ami e bélyegnek különös érdekességet ad. Az első kiadású hirlapbélyeggel szemben ez utóbbiak rajza csak a *sarokdísszítvány* tekintetében mutat lényeges eltérést (l. a bécsi „Die Postmarke“-ből ide iktatott rajzokat). A felirat itt is „Kais. Kön.-Zeitungs-Stämpel.“

35. ábra.

36. ábra.

Az 1 krajcáros érték eleinte a zöld 2 krajcáros sassával mindenben egyező középső dísszel készült, majd pedig némileg változtatott sassal.

Az I. típusnál a koronáról lecsüngő szalag vége a sas balfejéhez *hozzátapad* (l. a 35. ábrát).

A II-ik típusnál a koronáról lecsüngő szalag vége a bal fej csőrén túlterjed (l. a 36. ábrát).

37. ábra.

38. ábra.

A 2 krajcáros érték csak a II. változatban, míg a nagyon ritka 4 krajcáros kizárólag az I. típusban létezik. E bélyegek még egyéb részleteltérések szerint is gyűjthetők.

1858 január 1. *Hírlapbélyeg az 1853. évi kiadásához hasonló színes könyvnyomat, változott sarokdiszítványokkal, vízjel nélküli géppapíron, fogazat nélkül.*

39. ábra.

40. ábra.

		A legolcsóbb fajta:		I.	II.
				változat:	
019.	1 Kreuzer kék (29,610.000)	5.—	—50	30.—	—50
020.	2 Kreuzer barna (1,380.000)	1.—	—80		—80
021.	4 Kreuzer barna (2.000)	40.—	50.—	50.—	

1861. évi sorozat.

Ez évben kiadott bélyegeken a rajz ismét lényegesen változott. Az új rajzú bélyegen *I. Ferenc József* dombornyomású fejét a rajzoló *jobbra* fordítja és vonalas diszítványú, alul értékeles és fölül KREUZER feliratú oválisba helyezi. Fehér vízjelnélküli papíron, $14\frac{1}{4}$ ívfogazattal készült. 1861. évi január hó 15-től 1864. évi május 31-ig birt érvénnyel.

41. ábra.

1861 január 15. *Levélbélyeg.*

Radnitsky J. vétele. Könyvnyomat. I. Ferenc József dombornyomású jobbranzó feje, diszítványos ovális keretben. A pénzegység és a szám feltüntetésével vízjel nélküli papíron, $14\frac{1}{4}$ ívfogazattal.

022.	2 KREUZER sárga	(17,810.000)	15.—	4.—
023.	3 " zöld	(18,310.000)	15.—	3.—
024.	5 " piros	(61,610.000)	10.—	—15
025.	10 " barna	(54,800.000)	12:50	—40
026.	15 " kék	(48,110.000)	28.—	—30

A levélbélyegekkal egyidejűleg változott a hírlapjegy rajza is, amelynél a közös uralkodó feje szintén *jobbra* fordult. A keret rajza lekerekített sarkú négyszög, vonalas diszítvánnyal és újból változott helyesírású K. K. ZEITUNGS-POST-STÄMPEL szöveggel. Értékmegjelölés a bélyegen nincsen.

1861 január 15. *Hírlapjegy. Könyvnyomat a levélbélyeghez hasonló dombor-*

42. ábra.

nyomású fejvel, értékmegjelölés nélkül, vízjel nélküli fehér papiroson vágott szegéllyel (l. a 42. ábrát).

027. (1 krajcár) ibolya (25.510.000) 17.50 15.—

1863. évi sorozat.

Az 1863-as kiadás ismét visszahozza a kétfejű sast. Az ovális keretben azonban ez a kétfejű sas már stilizáltabb. A bélyeg-gek fogazata apró, szoros, hegyes és sűrű. Fehér, vízjel nélküli papiroson könnynyomatos eljárással készült keretben a dombornyomású sas foglal helyet. Az előző kiadás értékmegjelölése némi változtatással megmaradt. 1863. évi május hó 15-től 1867. évi június hó 15-ig, ill. 1868. április 15-ig volt forgalomban.

1863 május 15. *Levélbélyeg. Tautenhayn vésete. Könnynyomat. Osztrák kétfejű sas, dombornyomatban, díszítményes*

43. ábra.

44. ábra.

ovális keretben, a pénzegység és a szám feltüntetésével, vízjel nélküli papiroson, 14¹/₄-es ívfogazattal.

028.	2	KREUZER	sárga	(6.910.000)	25.—	7.50
029.	3	"	zöld	(8.180.000)	20.—	6.—
030.	5	"	piros	(35.480.000)	18.—	—40
031.	10	"	kék	(19.210.000)	35.—	1.—
032.	15	"	barna	(24.910.000)	55.—	1.20

A hírlapjegy rajza is hasonló változáson ment keresztül. Az uralkodó képe helyébe itt is ugyanaz a dombornyomású kétfejű sas került, amely jobb lába karmai között kettős pallost, baljában az országalmát fogja. A keret négy sarka most már nem lekerekített, hanem vágott s ezért nyújtott nyolcszöveget alkot. A felirat K. K.-ZEITUNGS-POST-STÄMPEL. Az érték- megjelölés e bélyegről is hiányzik.

1863 május 15. *Hírlapjegy. Könnynyomat a levél- bélyeggel egyező dombornyomású kétfejű sassal, értékmegjelölés nélkül, vízjel nélküli fehér papiroson, vágott szélekkel.*

033. (1 krajcár) ibolya (28.330.000) 1.50 1.—

1864. évi sorozat.

A bélyegek rajza azonos az előző kiadásnak *Tautenhayn* által vésett rajzával. Fogazata tompa, széles és hézagos. Papirosa

45. ábra.

vízjeles, amely két ív egy-két bélyegsorán áthaladó BRIEF-MARKEN szót mutatja.

46. ábra.

A bélyegeken csak egyes betű, vagy betűrész látható. Magyarországon 1864. évi június 1-től 1867. évi június 15-ig, Horvát-Szlavonországban és a katonai határőrvidéken 1868. évi április hó 15-ig volt forgalomképes.

1864 június 1. Levélbélyeg. Az előző kiadású sorozathoz hasonló könyvnyomtat, azonban BRIEF-MARKEN ív vízjeles papíron 9¹/₂-es ívfogazattal.

034.	2	KREUZER	sárga	(10,560.000)	12-50	1-50
035.	3	"	zöld	(17,210.000)	12-50	1-—
036.	5	"	piros	(45,400.000)	5-—	—20
037.	10	"	kék	(25,600.000)	12-50	—40
038.	15	"	barna	(21,690.000)	10-—	—30

1864 június 1. Hírlapjegy. Mint az 1863-ban kiadott, de ZEITUNGS-MARKEN ív vízjeles papíron, vágott szegéllyel.

039.	(1 krajcár)	ibolya	(34,570.000)	36-—	40-—
------	-------------	------------------	--------------	------	------

1864 június 1. Hírlapbélyeg. Ugyanaz, mint 1858-ban (l. a 019 és 020-as sz. bélyeg. valamint a 39 és 40. ábrát),

azonban ZEITUNGS-MARKEN írvízjelen papírosan vágott szelvényekkel.

049. 1 Kreuzer kék	(18,750.000)	20—	15—
041. 2 „ barna	(2,500.000)	30—	20—

1867. évi sorozat.

Az 1867. évi február hó 17-én kelt császári leirat ugyanis elismerte az 1848-iki magyar törvények érvényességét és helyreállította az alkotmányos kormányzást. Az újonnan kinevezett magyar kormány földmívelés-, ipar- és kereskedelmügyi minisztere *Gorove* István 1867. évi március hó 10-én foglalta el hivatalát, s azonnal megkezdte a tárgyalásokat Bécsben a reszortjába tartozó ügyekre nézve. Az ő feladata volt a legnehezebb, mert az ő tárcájába tartozó ügyekkel szemben fejtette ki a bécsi kormány a legmakacsabb ellentállást, hogy Magyarországot továbbra is Ausztria gyarmataként kezelhesse és gazdaságilag is minél jobban kihasználhassa. A kiegyezési tárgyalások alatt az osztrák kereskedelmi miniszter a leghatározottabban követelte, hogy a posta ügyét továbbra is közös ügynek tekintsek. Ehez azonban *Gorove* nem járult hozzá, hanem az 1791. évi XXII. törvény-cikkre hivatkozva, mely szerint a magyar kir. posta igazgatása a helytartótanácsra tartozott, a posta teljes függetlenségét követelte. Erélyes föllépésével sikerült is az osztrák kormányt rábírnia arra, hogy legalább az 1848. évi III. törvények előtti állapotot fogadja el. Így a magyar posta ügye az 1867. évi április 2-án Bécsben kötött ideiglenes egyezményben a közös egyetértéssel intézendő ügyek közé soroztatott.

Az 1867-iki országgyűlés ez alapon a XVI. törvénycikk 18. §-ával kimondta, hogy a két állam postája *külön, de egységes* elvek szerint igazgatandó. Az akkor érvényben volt kezelési szabályok továbbra is érvényben maradtak, azzal a kikötéssel, hogy azokat a két kormány csak közös egyetértéssel és csak egyenlő módon változtatja meg.

Az első országos postai főigazgató *Gervay* Mihály miniszteri osztálytanácsos az új közjogi helyzetnek megfelelően a postahivatalokról eltávolíttatta a kétféjű sást és helyébe magyar címeres magyarnyelvű táblákat függesztetett ki, a fekete-sárga postakocsikat nemzetiszínűre festette, stb. Nehezebb volt a helyzete a bélyegekkal. Államnyomda hiányában kénytelen volt az *osztrák bélyegekből rendelni*, amelyek a babérral koronázott I. Ferenc József király képével voltak ellátva és az értéket jelző számon és kr. pénzegység jelzésén kívül, semmiféle írás nem volt. Ez az oka annak, hogy vannak, akik e bélyegben látják az első magyar bélyeget. Mi azonban, figyelemmel arra, hogy a bélyegen *semmi sem domborítja ki a magyar jelleget*, sőt a sorozat 50 kr. értéke az *osztrák császári koronával*, a bélyegek papírosa pedig

BRIEF-MARKEN és ZEITUNGS-MARKEN német felirattal készült, ezt a bélyegkiadást szintén egy kategóriába sorozzuk az eddigiekkel és csakúgy mint az eddig tárgyaltakat, a magyar lebetűzés miatt tekintjük magyar bélyegnek.

Egy évvel később 1868. évi június 20-án készült a bécsi államnyomdában az első magyar jelvényekkel ellátott hírlap-bélyeg, amelyet dacára annak, hogy szerényen meghúzódó vízjele még mindig a nem magyar ZEITUNGS-MARKEN szó és Bécsben készült, figyelemmel arra, hogy kizárólag Magyarországon volt forgalomban, főleg pedig azért, mert magyar címerrel és fölirattal készült, már nem az osztrák bélyegek fejezetében, hanem a magyarok között ismertetem (l. az 55. oldalon a 8, 9 és 10. számú bélyegeket és az 56—59. ábrát).

A levélbélyegek rajza I. Ferenc József babérral koszorúzott fejét, ellentétben a későbbi, kizárólag Ausztria részére gyár-

47. ábra.

48. ábra.

tottakkal, durva szakállrajzzal szemlélteti, amelyet díszítmény vesz körül. Az 50 kr. érték díszítményében az uralkodó feje fölött az osztrák császári korona foglal helyet. Alul a díszítmények közé az értékjelet és kr.-t, a pénzegységet, ékelték be. Most már az egész bélyeg felülete síma könnyenyomat és a domborítás elmaradt. Az ív vízjel a BRIEF-MARKEN szó egyes betűiből, illetve a betűk egyes töredékeiből áll. Figyelemmel arra, hogy a vízjel négy bélyegívet magába foglaló nyomdaíven csak kétszer fordult elő, a vízjeles bélyegek ritkák. A fogazat kétféle ú. m. ívfogazat és vonalfogazat, aszerint, hogy egy nyomásra a gép egy egész ívet egyszerre, vagy csak egy vonalat fogazott. A lyukak száma 2 centiméter távolságon 8—12 volt. Hivatalosan e sorozat bélyegeit magyar bélyegeknak tekintették, ami abból következik, hogy az 1868. évi június hó 4-én kelt, s a Budapesti Közlöny 130. számában közzétett hirdetmény szerint, 1868. augusztus hó 1. napjától kezdve a Magyar Szent Korona Országainak területén kizárólag csak magyar bélyegek használhatók. A bélyegek Magyarországon 1867. évi június hó 1-től, a 25 és 50 krajcáros értékek pedig 1867. évi szeptember hó 1-től 1871. évi július hó 31-ig voltak forgalomban.

1867 június 1. *Levélbélyeg. A rajzokat készítették Scharf és Brendler, a véseteket Brendler és Marklowsky. Könyvnyomat. I. Ferenc József babérral koszorózott jobbra néző feje, dūrva szakállrajzzal. BRIEF-MARKEN szót mutató vízjeles papíron, 9¹/₂-es ívfogazattal. Az 50 kr.-os 12-es vonalfogazattal.*

			vízjeles példány
042.	2 kr. sárga	(7.150.000)	10— —30 1-20
043.	3 kr. zöld	(5.010.000)	12-50 —40 1-50
044.	5 kr. piros	(31.920.000)	8— —05 —50
045.	10 kr. kék	(6.960.000)	20— —30 1-50
046.	15 kr. barna	(2.740.000)	30— —60 4—
047.	25 kr. ibolya	(114.000)	10— 4-50 20—
048.	50 kr. vörösesbarna	(12.800)	8— 7-50 60.—

A hírlapjegy ismét a *Merkurföt* eleveníti föl, azonban jóval művésziatlenebb rajzban. Maga a rajz négy változatban készült, de bennünket csak az első változat érdekli, amelynél a *Merkurföt* körülfogó külső kör a bélyeg felső részében a keret belső vonalát nem érinti. A többi három változat már az első magyar jelvényű

49. ábra.

50. ábra.

bélyegeg kiadása után, tehát már csak kizárólag Ausztria számára készült. Vízjele azonos az előző hírlapjegyével. Magyarországon 1867. évi június 1-től 1871. évi július hó 31-ig volt használatban.

1867 június 1. *Hírlapjegy. Rajzolta és véste Brendler. Könyvnyomat. Balra tekintő Merkurföt meanderszalag-keretben, értékjelzés nélkül, a levélbélyegéhez hasonló betűtípusban ZEITUNGS-MARKEN vízjeles papíron, vágott szélekkel.*

049. (1 krajeár) ibolya (21.820.000) 5.— 2-50

1866. *Hajópostabélyeg. A Duna Gőzhajózási Társaság magánposta bélyegei fekvő téglány alakúak, középen értékjellel, ettől jobbra és balra egy-egy horgony. Mindezt pedig az Erste k. k. pr. Donau Dampfschiffahrt-Gesellschaft ovális körirat foglalja össze. Könyvnyomat. 9¹/₄ vonalfogazattal vagy vágott szélekkel. Papírosa vékony. A magyar és aldunai viszonylatban 1866-tól 1871-ig voltak forgalomban. Ausztria területén sohasem bírtak érvénnyel. Óvakodjunk a forgalomban lévő újnyomatoktól! (l. az 50. ábrát).*

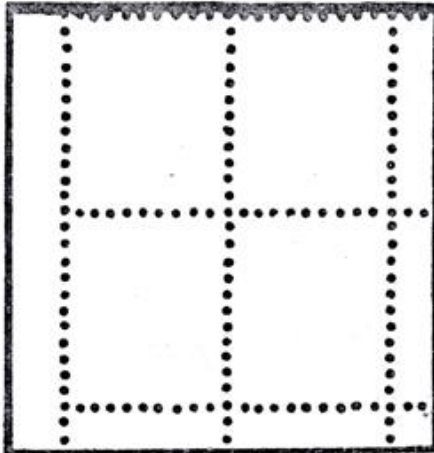
I. 10 (szoldi) ibolya	—50	4—
II. 10 (szoldi) zöld	—60	5—
III. 10 (szoldi) vörös	—80	6—
IV. 17 (szoldi) vörös	2—	8—

II. RÉSZ.

A Magyar Szent Korona Országainak területén
forgalomban volt magyar bélyegek.

1871. évi könyvatos sorozat.

Mint a tavasz legszebb virága, 1871. évi május 1-én megjelent az első magyar levélbélyeg, a budai sváb származású Unrein János, az akadémiailag képzett grafikus és acélmetsző sikerült műve. Maga a rajz finom művészi munka, sajnos azonban a koronás magyar címer dacára sem magyaros. A kivitele, államnyomdánk kezdetleges fölszerelése folytán *könyvatos. I. Ferenc József* babérral koszorúzott jobbra néző fejét szemlélteti. Alatta a Magyar Szent Korona Országainak címere, balról értékjel, jobbról kr. Forgalomban volt 1871. évi május 1-től 1876. évi december hó 31-ig.

51. ábra.

Első levélbélyegek fogazatát $9\frac{1}{2}$ -es ívfogazógéppel készítették.¹ A fogazat természeténél és a gép kezdetleges berendezésénél fogva első kiadású mindkét bélyegsorozatnak bélyegei többnyire elfogazottak. Miután pedig a használat folytán a gép tűi elgörbültek és a lyukak kitágultak, már a könyvatos kiadás bélyegei sem rendszeren fogazottak, mert a lyukak (l. az 51. ábrát) nem estek egy vonalba, a sarkoknál pontosan a metsző pontba s ennél fogva a bélyegek fogazata gyakran azt a látszatot kelti, mintha sorfogazó géppel készültek volna. Holott az államnyomda csak 1873 közepé óta használt $9\frac{1}{2}$ -es sorfogazó gépet. Az első két kiadás bélyegeinél különösen a bélyegek méretére ügyeljünk. Amennyiben a bélyeg rövidebb vagy keskenyebb volna mint az ábrában bemutatott méret, az annak a jele, hogy a bélyeg hiányos fogazását utólag javították.

¹ A fogazat részletes ismertetését az öt változatlan kiadásban megjelent „A magyar bélyeg” című könyvem tartalmazza. Jelen könyvem kiadásánál még néhány példány kapható. Ára 1.20 P.

1871 május 1. *Levélbélyeg.* Tervezte *Unrein János*, könyvnyomtat. *I. Ferenc József magyar király babérral koronázott jobbra néző feje, alatta az értékjel és Kr. között Magyarország címere, vízjel nélküli papiroson, 9¹/₂-es ízfogazattal.*

1.	2 kr. sárga	55.—	25.—
2.	3 " zöld	250.—	150.—
3.	5 " piros	100.—	8.—
4.	10 " kék	350.—	20.—
5.	15 " barna	380.—	35.—
6.	25 " ibolya	300.—	45.—

A levélbélyegekkel egyidejűleg jelent meg a hírlapküldemények bérmentesítésére szolgáló *első magyar hírlapjegy*. Forgalmában volt 1871. évi május 1-től 1873. évi december hó 31-ig.

52. ábra.

53. ábra.

1871 május 1. *Hírlapjegy.* Tervezte *Kovatsék István*, könyvnyomtat. *Korona, alatta balra fordított posztaakürt, fűcökáccal jobbra. A Szent Koronán levő kereszt heraldikailag helytelenül jobbra dől. Értékjelzés nélkül. Vízjel nélküli papiroson, vágott szélekkel.*

7.	(1 krajcár) vörös	15.—	4.—
----	-----------------------------	------	-----

A magyar levélbélyeg és hírlapjegy 50 éves jubileumának alkalmából többen, úgy a postánál, mint a pénzügyminisztériumban előterjesztést tettek, hogy a posta a köztisztviselők javára első bélyegeink rajzával és 1871—1921 évszámokkal jelezve jubileumi bélyegyet adjon ki. Minthogy azonban — köztisztviselői segítőakcióról volt szó — a posta a javaslatba hozott tervezeteket nem fogadta el. Az alkalmi bélyeggyűjtők a bélyegeket, melyek értékjelzéssel ellátva nincsenek (l. az 54. ábrát), mint magánbélyegtervezeteket forgalomba hozták és pedig egy könyvnyomatos (Libellus) és egy könyvnyomatos (amerikai) kiadásban. Az utóbbi hátán „Privat essai“ bélyegzővel a magánjelleget még külön is kidomborították.

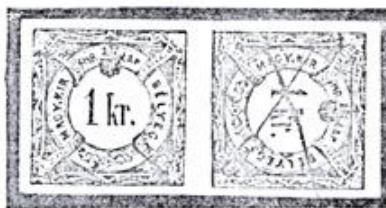
A csekély számban megjelent bélyegtervezetek keresettek. A könyvnyomatos sor (amelyhez hírlapjegy nem készült) ára 1 P 50 f. A könyvnyomatos sor hírlapjeggyel együtt csak 50 fillért ér. Ugyanezekből nagyobb méretű filateliai metszetek is készültek. A 7 lapból álló sor már 2 pengőn alul aligha kapható. Ezek a magántervezetek csak a különleges magyar gyűjtő szempont-

jából érdekesek. *Általános gyűjteménybe nem valók.* Ugyanilyen elbírálás alá esik „A Magyar Levélbélyeg” kiadásában mindössze 1000 számozott példányban készült Than-féle *Kossuth*, a Helbing-féle *Petőfi* és a *nyílazó bélyegtervezet* is, amely nagy alakban (2—P) és az első bélyegnagyságban (1—P) is megjelent, de már csak nagyon ritkán látható.

Valamennyi postabélyegünket megelőzte az első Magyarország számára Bécsben, a cs. kir. Udvari és Állami Nyomdában

54. ábra.

55. ábra.

magyar jelvényekkel és szöveggel készült hírlapbélyeg. Középen 1 kr. fehér alapon, körülötte MAGY. KIR. -HIR-LAP-BÉLYEG körirattal. A négy sarok felé menő EGY KRAJCSAR felírású egy-egy szalagot és fönt a középben a magyar címet heraldikailag helytelen rajzban beékeltek. A 2 kr.-os érték rajza az 1 kr.-os rajzára emlékeztet, anélkül azonban, hogy ahhoz stílusban némi-kép is hozzáisimulna. A 2 kr.-nál a valamivel nagyobb címer *alul* nyert elhelyezést és a szalagok elmaradtak. A köriratban a

56. ábra.

57. ábra.

hírlap szó nem tagolt. A vízjel ugyanaz a német szó, amely az osztrák bélyegeknél már említést nyert. *Könyvnyomatos* kivitelben készült, azonban akad olyan példány is, amely litográfiai úton előállítottnak *látszik* és az ilyen példányok a különleges gyűjtő szempontjából igen érdekesek. 1868. évi június 20-tól 1881. évi december 31-ig voltak forgalomban. Az 1 krajcáros lemezének összeállításánál előfordult, hogy egy nyomódúc félig ellentétesen lett berakva. Ezt a hibás beállítást hamarosan észrevették s így csak néhány ív került forgalomba. Mindössze az itt bemutatott használatlan és egy használt példány ismeretes, mely utóbbi a Ferrari-gyűjteményből származik és a legutóbbi aukción 1500 pengőn kelt el.

1868 június 20. *Hírlapbélyeg. Magyarország részére.* A rajzokat a bécsi *Bayer* rajzolóművész készítette, az anyamintákat *Jakoby* metsző véste. Könynyomat. Az 1 kr. értéknél a körirat felső részében a magyar kis címer, a 2 kr. értéknél a címer alul van elhelyezve. ZEITUNGS-MARKEN vízjeles papíroson, vágott szélekkel.

8. 1 kr. kék	2—	—75
9. 2 kr. barna	6—	3—

A délmagyarországi és horvátországi határőrvidékre behozott hírlapok után a pénzügyi tárcának járó bélyegilleték lerovására külön bélyegek forgalombahozatalát rendelték el, amelyeknek rajza a magyartól abban tér el, hogy az 1 kr.-osnál a nagyobb alakú magyar címer lent, a 2 kr.-os értéknél fent foglal helyet. Háttérben az osztrák kétfejű sas látható. Rajzukra való figyelemmel azonban aligha voltak forgalomban. A vízjel a magyarorszáival azonos lehetett. Az 1 kr.-osnak forgalmi ideje 1868. évi október hó 20-tól 1872. évi június hó 9-ig. A 2 krajcáros, mint kísérleti nyomat, nem volt forgalomban.

58. ábra.

59. ábra.

1868 október 20. *Hírlapbélyeg. A katonai igazgatás alatt álló határőrvidék részére. A magyarországra emlékeztető rajzzal és vízjellel, azonban nagyobb címerrel.* A rajzokat *Scharf* készítette és *Jakoby* véste. A címer az 1 kr. értéknél lent, a 2 kr.-os tervezetnél fent nyert elhelyezést. A bélyegképen a MAGY. KIR. HIRLAP BÉLYEG köriraton kívül az osztrák kétfejű sas látható. Papirosa fehér, szegélye vágott.

10. 1 kr. kék	1.000—	1.500—
10a. 2 kr. barna		

A m. kir. távirati díjjegyek, amint azokat annak idején hivatalosan nevezték, megjelenési adatait valamennyi katalogus-szerkesztő és szakíró helytelenül ismerteti, miértis helyénvalónak tartom itt is¹ rámutatni arra, hogy a táviratbélyegek forgalomba-

¹ A táviratbélyegekkal a „Nemzeti Ujság” bélyegrovatának 1925. évi június 28-iki, a prágai hetenkint megjelenő „Der Briefmarkensammler” 6. évfolyamának 5. és 8., valamint a „Pester Lloyd” Briefmarken-Rundschau című mellekletének II. 86. és 89. számában közölt tanulmányaimban foglalkoztam. Lásd a kitűnő pozsonyi „Donau-Post” 9. évfolyamának 3. számát is.

hozatalát az 1873. évi június 26-án 1171—IV. sz. alatt kelt és az akkor még földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium által kiadott m. kir. *Távírdászati Rendeletek Tárának* 1873. évi július 19-én megjelent 11-ik számában közzétett rendelet jelenti be. Forgalomban voltak 1873. évi augusztus 1-től 1879. évi február 28-ig. 1875. évi március 10-ig a távirtdabélyegeket hivatalos rendelet értelmében nem bélyegzővel, hanem *keresztelésökkel* érvénytelenítették.

60. ábra.

61. ábra.

1873 augusztus 1. Távírdabélyeg. *Tervezte és kőre rajzolta Kraumann S. A krajczáros bélyegeknél az értékjel oválisban, amelyben sugárszerűleg húszszor a KRAJ CZAR szó (a második A-betű ékezet nélkül) látható. Fönt a Szt. István korona, heraldikailag helyzetlenül jobbra dőlő kereszttel. Az óralist MAGYAR KIR. TÁVIRDA körirat fogja össze, amelyet stilizált villámok által alkotott díszítmény zár körül. Lent a pénz nem megjelölése KRAJ CZAR. A nagyobb méretben készült forintos értékeken a közepén, gotikus ablakmélyedésben az értékjel, alatta a Magyar Szt. Korona, heraldikailag helyesen balra dőlő kereszttel. Jobbra és balra egy-egy a MAGYAR KIR. TÁVIRDA főiratszalogot tartó gyermekalak. Két díszítmény között FORINT, a pénz nem megjelölése, alatta stilizált villám-záródisszel. Kőnyomat, vízjel nélküli felér papíron, a 2 forintos világosbarna dnyomattal, valamennyi érték 9/2-es conalfogazattal.*

11.	5 KRAJ CZÁR, kék	10—	6—
12.	10 " "	10—	10—
13.	20 " "	10—	8—
14.	25 " "	15—	8—
15.	40 " "	20—	16—
16.	50 " "	18—	6—
17.	1 FORINT, fekete	50—	30—
18.	2 " "	6—	8—

1871. évi réznyomatos sorozat.

Első klasszikus bélyegünk kivitele alig két hónap multán lényegesen javult. Miután az államnyomdánk gépei ez időtájt már megérkeztek, a kezdetleges könyomat helyébe igen szép réznyomatosok léptek. Sajnos, nemesak a külföldi katalógus-szerkesztők, hanem bélyegszakértőink közül is igen kevesen tudják, hogy úgy mint a már tárgyalt könyomatos bélyegeink, a réznyomatosok is mind egytől-egyig 1871-ben jelentek meg és ezért igen helytelen azokat 1872-eseknek nevezni. Miután pedig ezt a sorozatot galvánúton előállított rézlemezekről nyomták, acélmetszésűeknek sem nevezhetők.¹ Forgalomban volt 1871. évi július 15-től 1876. évi december hó 31-ig. Ez az egyetlen

62. ábra.

63. ábra.

bélyegsorozatunk, amelyből új nyomat készült és pedig először a levélbélyegekből 1883. évi január 25-én, a posták világegyesületének tagjai részére. A hírlapjegyből pedig a milleniumi kiállítás alkalmából 1896. évi április 29-én. Az új nyomat az 1881-es vízjelen papírosról és a 11¹/₂-es vonalfogazatról ismerhető fel.

1871 július 15. *Levélbélyeg.* Az első levélbélyegünk rajzához hasonló réznyomat. Vízjel nélküli vastag és vékony papíroson 9¹/₂-es ívfogazattal.

		A legolesőbb fajta: vastag vékony újnyomat: papírosan:				
19.	2 kr. sárga	8.—	2.—	2.—	4.—	1.—
20.	3 " zöld	15.—	5.—	5.—	8.—	1.—
21.	5 " piros	6.50	—25	—25	—80	3.—
22.	10 " kék	35.—	1.50	1.50	4.50	5.—
23.	15 " barna	75.—	3.20	3.20	8.—	6.—
24.	25 " ibolya	40.—	16.—	16.—	20.—	7.50

1873 július havától fogva az államnyomda a bélyegek fogazásához a 9¹/₂-es ívfogazógépen kívül 9¹/₂-es sorfogazót is

¹ Az egyes értékek megjelenési időpontját a londoni „Stamp Collecting“ című bélyeghetilap 590-ik, a „Pester Lloyd“ *Briefmarken-Rundschau* című rovatának 71-ik és az amerikai „Weekly Philatelic Gossip“ 263-ik számában ismerttettem.

használt. A 9 $\frac{1}{2}$ -es sorfogazattal ellátott bélyegek igen ritkák és csak akkor minden kétséget kizáróan valódiak és érdemesek a gyűjteményben való elhelyezésre, ha vagy szélesebbek, vagy hosszabbak az ísfogazási bélyegeknél. Az 5 krajcáros érték használva 3.— P.

64. ábra.

Az első hírlapjegy tükörképe alkotja a második kiadású hírlapjegyünk rajzát. Forgalomban volt 1871. évi november 7-től 1876. évi december hó 31-ig. A hírlapjegy új nyomata is vágott szélű, azonban felismerhető az 1881. évi vízjeles papirosról.

1871 november 7. Hírlapjegy. Korona és alatta jobbra fordított postakürt, fűcökával balra. A Szt. Koronán levő kereszt heraldikailag helyesen rajzolt. Könnynyomat, értékjelzés nélkül, vízjel nélküli vastag és vékony papirosra, vágott szélekkel.

	A legelőször kiadott	vastag papirosra	vékony papirosra	újnyomat:
25. (1 krajcár) vörös	3:50	—50	—50	1:50 17:50

Eddigi megállapításaim szerint ugyanakkor, amikor a papiros vastagsága változott, a könnynyomatos úton készített hírlapjegy előállításához használt lemezen a bélyegterközöket is megváltoztatták. A nyomólemez alkotó egyes bélyeg rajzával ellátott nyomódúcokat azért helyezték el a lemezben egymástól távolabb, hogy a bélyegívek földarabolásánál a bélyegek el ne vágassanak. A vastag papirosra nyomott hírlapjegy bélyegterközö többnyire 2:6, a vékonyra nyomotté pedig leginkább 3:1 mm.

A levélbélyegen és a hírlapjegyen kívül a távirdebélyegek gyártási módját szintén megváltoztatták és pedig először csak a forintos értékek készültek réznyomatban, nemcsak azért, hogy nehezebben legyenek utánozhatók, hanem azért is, mert a forintosok készlete előbb kimerült. Forgalomban voltak 1874. évi június 1-től 1879. évi február 28-ig.

1874 június 1. Távirdebélyeg. Tervezte Kraumann S. A vésetet Kovatsek Istrán készítette. Az előzővel szemben változatlan rajzú réznyomat. Fehér, sima, kemény vízjel nélküli papirosra 9 $\frac{1}{2}$ -es vonalfogazattal. A 2 forintos világosbarna alnyomattal.

26. 1 FORINT, fekete	20.—	15.—
27. 2 " "	5.—	6.—

1874. évi sorozat.

A postánk, a minden oldalról megnyilatkozott ama kívánságnak engedve, hogy a világot bejáró postabélyegeink külön államiságunkat és nyelvünket jobban kidomborítsák, új rajzú

65. ábra.

66. ábra.

67. ábra.

68. ábra.

70. ábra.

69. ábra.

71. ábra.

bélyegek kiadását határozta el. A levélbélyeg és hírlapjegy rajzát *L'Hiver* János, államnyomdai rajzoló tervezte. *Haske* Ferenc akadémiai rézetsző véste. A bélyegrajz alapvonalozását pedig *Jung* Emánuel guillocheur készítette.

Maga a rajz, bár országunk címere elmaradt, magyarosabb. Főmotívuma államiságunk legfőbb szimbóluma, a Szt. Korona. Ugyanezen sorozat bélyegein legelőször nyer alkalmazást a magyar szöveges fölírat is. Ez a rajz lényeges változtatás nélkül 26 évig volt forgalomban. A sorozat négy első értéke 1874. évi október 1-től, a később megjelent és a sorozatot bezáró 20 krajcáros 1876. évi május 15-től, miután helyükbe azonos rajzú és kivitelű *de vízjeles papírosra nyomott* bélyegek léptek, 1881 év végéig voltak forgalomban, bár rendelet szerint 1900. évi szeptember 30-ig bírtak forgalmi érvénnyel. Az új rajz megjelenésével egyidejűleg a fogazat is megváltozott. A mindjobban fölszerelt államnyomdánk a hiányosan működő 9 $\frac{1}{2}$ -es vonal- és ívfogazó gépeket is használaton kívül helyezte.

Mint nagy ritkaság előfordult, hogy egyes ívek bélyegei mind négy oldalon 9 $\frac{1}{2}$ -es vagy egy-két oldalon 9 $\frac{1}{2}$ -es és 13-as fogazattal ellátva kerültek forgalomba.

Az 1874. évi sorozat bélyegeit a katalogusok *nagyon helytelenül* úgy tüntetik föl, mintha azok 1874-ben 11 $\frac{1}{2}$ -es fogazattal és 1876-ban (amikor a 20 krajcáros érték megjelent) pedig 13-as fogazattal kerültek volna forgalomba. Ezzel szemben tény az, hogy az államnyomda 1874-től 1880-ig az ingadozóan fogazó 13-as gépet használta, mert a 11 $\frac{1}{2}$ -es vonalfogazó gépet csak az 1879-es év végén szerelte föl és vette használatba. Remélem, hogy ezentúl a katalogus készítők újabb kiadási műveiket ilyen értelemben helyesbítve fogják megjelentetni.

1874 október 1. Levélbélyeg. Tervezte *L'Hiver* János, vésték *Haske* Ferenc és *Jung* Emánuel. Rajza a Szt. Korona, alatta tölgy- és babérkoszorúval övezett értékjellel ellátott levélboríték. A koszorú alsó részében postakírt. Legalul MAGYAR KIR. POSTA fölírat félécében. Réznyomat, vízjel nélküli papírosan. 1880-ig 12 $\frac{1}{2}$ -től 13 $\frac{1}{2}$ -ig ingadozó 13-as és ezután pedig 11 $\frac{1}{2}$ -es vonalfogazattal. Elvértve a lényegében kétféle fogazat egyazon bélyegen is előfordul.

		A legelőszöb fajta:				
		13	11 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$ v. 13 $\frac{1}{2}$	13 és 11 $\frac{1}{2}$ fogazattal:	13 és 11 $\frac{1}{2}$
28.	2 (krajcár) ibolya . . .	15—	1—	1—	3—	2-20 4—
29.	3 " zöld	25—	—80	—80	3-50	1-50 3.—
30.	5 " piros	6—	—15	—15	—50	—25 —60
31.	10 " kék	30—	—60	—60	4—	2— 3—
32.	20 " szürke	120—	2—	2—	40—	5— 10—

A magyar bélyegek lelkes kutatója *Weber* Rudolf, berlini tanár, gróf *Dessewffy* Miklós gyűjtőtársa, még a 80-as években

megállapította, hogy az 5 krajcáros nyomólemezei kétféle anyalemezzről készültek. A két változat a bal felső és alsó sarokháromszögek rajzáról ismerhető fel. Az I. változat baloldali sarokháromszögei ugyanolyanok, mint a jobboldaliak, vagyis *egyívonalúak és zártak*. A II. változatnál a bal felső sarokháromszög befogója *duplán ívelt* és pedig oly módon, hogy a háromszög alsó csúcsából a háromszöget záró ívelt átfogó mellett *egy második az elsőnél egy milliméterrel rövidebb ív látható*. A baloldali alsó sarokháromszög *egyenes alapvonalának jobb vége*, a hegyesszögben, *nem érinti az ívelt vonal végét*, vagyis ez a baloldali alsó sarokháromszög az alsó jobb csúcsban *nyitott*. Az I. változatban készült bélyegek mintegy 1875 július végéig voltak forgalomban. A II.

72. ábra.

73. ábra.

74. ábra.

változat lemeze az 1875-ik év elején készült, s azóta valamennyi későbbi nyomólemezzel gyártott 5 krajcáros *színes* számjelű bélyeg a II. változatnak, hol jobban, hol gyengébben látható ismertető jeleit szemlélteti. Az I. változatú bélyegek értéke használatlanul 40 és használva 1 P. Csak 13-as sorfogozatban és annak változataiban fordul elő.

1874 október 1. Hírtapjegy. A Szt. Korona alatt tölgy és babérral koszorúzott értékjeles levélboríték, conalkázott ovális alapon, sarokháromszögek nélkül, téglány alakú, gyöngy keretben. Színes könyvnyomat, fogazat és vízjel nélkül (l. a 71. ábrát).

33. I (kr.) narancs 12— —20

1874 október 1. Távirtdabélyeg. Ugyanazok az értékek és rajzok mint az 1873. évi augusztus 1-én kiadottak, azonban résznyomatossal kivételben 13-as vonalfogazattal, amely 12^{1/2}-től 13^{1/2}-ig ingadozik. 1875-ig síma, kemény, 1876-tól 1877-ig durca, puha és 1878-tól a bélyegeknél forgalomból való kivonásáig, 1879. évi február 28-ig síma, áttetsző hártypapíron.

34.	5	KRAJ CZÁR	kék	—05	—60
35.	10	"	"	—05	—60
36.	20	"	"	—04	—60
37.	25	"	"	—04	—50
38.	40	"	"	—08	—50
39.	50	"	"	—08	—40
40.	1	FORINT	fekete	—80	2·50
40a.	1	"	zöldesszürke	2·50	7·50
41.	2	"	fekete	1·50	3—
41a.	2	"	zöldesszürke	2—	3—

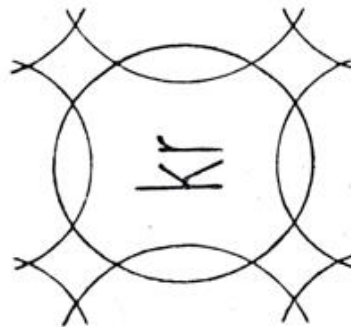
1881. évi sorozat.

(Vízjeles, színes számmal.)

Az egész világon elterjedt és közkezen forgó francia *Yvert* bélyegkatalogus az 1881, 1898 és 1899-es vízjellel ellátott magyar bélyegeket egy sorozatba foglaltan ismerteti azzal az indokolással, hogy „Chaque timbre né portant qu'un fragment du dessin, il est quelquefois difficile de discerner si l'on se trouve en présence d'un filigrane, au de l'autre. (Az egyes bélyeg a vízjellek csak töredékét mutatja, miért is gyakran nehéz megállapítani, hogy a bélyeg az egyik vagy a másik vízjellel van ellátva.)

A többi világcatalogus már jobban ismeri vízjeleinket s ennélfogva helyesebben is ismerteti, de ezek is, a német *Senf* és *Michel*, valamint a svájci *Zumstein*-katalogus kivételével, az említett három vízjel közül csak kettőről bírnak tudomással. Azonban mindhárom vízjel helyes és jellegzetes rajzát egyetlen katalogus, sajnos, még a magyar szakmúvek sem hozzák. Egyedül a Magyar Jövő diákkönyvtára részére 1921-ben a magyar levélbélyeg 50 éves jubileumának alkalmából megírt *A Magyar Bélyeg* című immár öt kiadásban megjelent bélyegkatalogusom adott mindhárom vízjellel tájékoztató rajzot. Miután azonban az abban közölt rajzok, amelyek a kezdő ifjúság részére készültek és így az előre haladt különleges magyar bélyeggyűjtő igényeit nem elégítik ki teljesen, a vízjelek között fennálló és sok vitát előidézett eltérések leírását az alábbiakban foglaltam össze.

Az 1881. évi vízjel *ocálisba* foglalt *kr* fekvőhelyzetben, bár eredetileg a vízjellel tervező *Fleischer* Sámuel államnyomdai rajzoló, a *kr*-t és később ugyanígy a *koronát*, nem *ocálisba*, hanem *körbe* foglaltan tervezte, amely körök a vízjelhengerre való átvitelnél eleinte *erősebben*, később már csak igen keveset *elhúzódtak*, illetve *ocálisokká megyújtak*. Az oválisok egymásba

75. ábra.

fonódnak és ívvízjelet alkotnak. A vízjel két változata nem szorul külön ábrázolásra, mert az eltérés inkább a méreteken, mint a rajz alakjában rejlik. Négy fekvésben fordul elő (csak a hírlap-illeték|belyegéknél van 8-féle).

Az 1881-től 1886-ig használt és a nagyszlabosi papírgyárban készült papíron előforduló vízjel egymást metsző oválisainak szélessége leginkább 36, magassága 32 mm. A k betű hosszúsága 13, az r-é 9 mm. Az 1887-től

1889-ig a fümei és 1890-től 1898-ig használt és a nagyszlabosi gyárban készült papíron látható vízjel oválisainak mérete már kevésbbé egyenletes, a szélessége 36—40, magassága 32—33 mm. A k hossza 14—15 és az r betű pedig egyenletesen 10 mm hosszú. A kr vízjel a későbbiktől könnyen megkülönböztethető, mert az egyes bélyegen többnyire a kr betűk egyes töredéke is világosan felismerhető. Amennyiben pedig csak az oválisok metszéséből támadt részek láthatók, azok rútaalakú térközű feltűnően kicsinyek, magasságuk 8, szélességük 10 mm. A szávaralakú fekvőtérközök hossza 20, szélessége 5 és az álló szávaralakúak magassága, az ovális természetéből kifolyólag 18 és szélessége 6 mm.

Az 1881. évi bélyegek 1881. évi február 1-től 1898 év végéig voltak forgalomban, azonban 1900. évi szeptember 30-ig lehetett őket fölhasználni.

1881. február 1. Levélbélyeg: Az előző kiadáshoz hasonló, azonban oválisba foglalt fekvő helyzetű kr vízjeles papíron. Leginkább 11¹/₂-es vonal és 12:11¹/₂-es sorfogatással. Először a 12¹/₂-ig ingadozó 13-as vonal fogazatot is alkalmazták.

76. ábra.

77. ábra.

	11 ¹ / ₂	12:11 ¹ / ₂	13.	12 ¹ / ₂ vagy 13 ¹ / ₂	11 ¹ / ₂ és 13	12 ¹ / ₂	13 ¹ / ₂	12 ¹ / ₂ és 13 ¹ / ₂
42. 2 (krajcár) ibolya	—,40	—,05	3.—	4:50	5.—	—,15	—,10	—,25
43. 3 " zöld	—,40	—,06	3.—	5:50	4.—	—,15	—,12	—,30
44. 5 " piros	4.—	—,04	1.—	2.—	2:50	—,08	—,06	—,10
45. 10 " kék	1:50	—,10	4.—	5.—	7:50	—,25	—,15	—,20
46. 20 " szürke	5.—	—,30	8.—	10.—	12.—	—,50	—,35	—,40

A legolcsóbb fajta:

fekvésű vízjel:

Az 1874 és 1881-es kiadásnál gyakoriak a lemezkopások. A finom galvánlemezek kopási felületeit vésetjavításokkal pótolták (l. 78. és 79. ábra). A vésetjavításokat feltüntető bélyegek igen keresettek, értékük ritkaságuk szerint 1–100 pengő között változhat.

78. ábra.

79. ábra.

kozik. Sajnos, helyszűke miatt, ezeknek ismertetését és értékelését egyelőre mellőznöm kellett. Fogazat tekintetében is igen változatos mindkét kiadás. Az 1881-es kiadás érdekességét a vízjel fekvés szerinti négy változat is fokozza.

1881 február 1. Hírlapjegy. Ugyanaz mint az 1874-ben kiadott, de oválisba foglalt kr vízjeles papíron.

A legolcsóbb fajta:		kr	kr	kr	kr
		fekvésű vízjellel:			
47. 1 (krajcár) narancs	— .50 — .10	— .40	— .25	— .30	— .35

80. ábra.

81. ábra.

82. ábra.

1881 február 1. Hírlapbélyeg. Ugyanaz mint az 1868-ban kiadott 8 és 9. számú bélyeg, azonban az 1 krajcárosnál a *kr.* szóban a *k* betű felső ferde vonala az *r* betű fejmagasságában ágazik ki. Oválisba foglalt *kr* vízjeles papíron. A vízjel nyolc fekvésben fordul elő.

	A legolcsóbb fajta:				fekvésű vízjellel:					
	kr	rt	sz	sz	kr	rt	sz	sz		
48. 1 kr. kék	1.—	—10	1.25	—75	1.20	1.—	2.—	1.50	3.50	4.—
49. 2 „ barna	2.—	1.80	4.—	3.—	3.50	3.20	7.50	6.—	10.—	15.—

1888. évi sorozat.

(Fekete számos, kr vízjellel.)

A 88-as krajcárosainkat, az első fekete számosokat az eddig alkalmazott réznyomatos sokszorosítási eljárástól eltérően *három gépmenetben*, **kr** vízjeles papirosra gyártották. Először *könyvnyomtatásban* készült a vonalozott színes *alnyomat*, ezt követte a bélyegképének *könyvnyomatos* színnyomata és végül a *krajcáros értékek*nél feketén, a *forintos* értékeknél pedig szintén *könyvnyomtatásban*, de az értéket jelző számjelet és a pénzegység **ft.** jelet, *piros* színben nyomták.

83. ábra.

84. ábra.

85. ábra.

86. ábra.

Az 1 krajcáros *alnyomat* nélkül készült. Eleinte *két gépmenetben* gyártották. Először nyomták feketén magát a *bélyegképet*, a rajtot, majd pedig ugyancsak feketével az 1-eset. *Ez a külön nyomott* 1 krajcáros, amelyből mindössze $4\frac{1}{2}$ millió példány készült. *A külön nyomott* ismertetőjele az, hogy a levélborítékrajz egymást metsző vonaljai sem az 1-es előtt, sem utána *megszakítva* nincsenek (l. a 83. ábrát). Az 1-es ritkán áll a metszőpontok között a közepén. Többnyire el van tolódva és színben is sötétebb, mint a bélyegkép. Miután azonban az 1 krajcáros értékből sok millió példányra volt szükség, a sokszorosítását *egy gépmenetre* csökkentették azzal, hogy a bélyegkép nyomólemezeinek készítésére szolgáló *duc* levélborítékrajzában a metszőpontok között *kivéséssel* helyet csináltak és az így támadt résbe *beforrasztották* az 1-eset. Ennek a ducnak segítségével készültek azután az 1 krajcáros nyomására alkalmas lemezek. *Az együttnyomottból* több mint 160 millió példány készült. *Az együttnyomott* ismertetőjele, hogy közvetlenül az 1-es előtt és utána a levélborítékrajz egymást metsző vonaljai megvannak *szakítva* (l. a 84. ábrát). A sorozat bélyegeit $11\frac{1}{2}$ -es *vonals-* és $12 : 11\frac{1}{2}$ -es *sorfogazattal* gyártották. A 3 ft.-os érték csak $11\frac{1}{2}$ -es *vonalfogazattal* és mint nagy ritkaság *cúgott* szelegellyel is létezik. 1888. évi június 1-től (az 5 kr.-os 1891 július 15-től, a 2, 3, 10 és 20 krajcáros értékek pedig 1893. évi január 2-től) 1900. évi szeptember hó 30-ig voltak használatban.

1888 június 1. *Levélbélyeg.* A rajza ugyanolyan mint az előző kiadásé, színes könyvnyomatban, az 1-es kivételével színes vonalú könyvnyomatos alnyomattal, océlisba foglalt kr vízzel. A krajcárosoknál az értékjel feketén, az 1 és 3 forintosnál pedig pirosan benyomva, 11¹/₂-es vonalfogazattal vagy 12:11¹/₂ sorfogazattal.

	11 ¹ / ₂	12:11 ¹ / ₂ fogazattal:	12:11 ¹ / ₂ fogazattal:	11 ¹ / ₂	12:11 ¹ / ₂ fogazattal:	12:11 ¹ / ₂ fogazattal:	11 ¹ / ₂	12:11 ¹ / ₂ fogazattal:	12:11 ¹ / ₂ fogazattal:
1888. Fekete szám, kr vízzel:									
	A legelőbb fajta:								
50. 1 (krajcár) fekete, <i>közön</i> nyomott 1-essel	12—	1—	12—	1—	12—	1—	12—	1—	12—
50a. 1 " <i>együtt</i> nyomott 1-essel	—25	—05	—25	—05	—25	—05	—25	—05	—25
51. 2 " ibolya, halvány ibolyaszínű alnyomattal	—60	—10	—60	—10	—60	—10	—60	—10	—60
52. 3 (krajcár) zöld, halvány zöldszínű alnyomattal	—60	—20	—60	—20	—60	—20	—60	—20	—60
53. 5 (krajcár) piros, halvány rózsaszínű alnyomattal	150	—05	150	—05	150	—05	150	—05	150
54. 8 (krajcár) narancs, halvány sárgaszínű alnyomattal	6—	—20	6—	—20	6—	—20	6—	—20	6—
55. 10 (krajcár) kék, halvány kékszerű alnyomattal	2—	—20	2—	—20	2—	—20	2—	—20	2—
56. 12 (krajcár) barna, halvány zöldszínű alnyomattal	12—	—80	12—	—80	12—	—80	12—	—80	12—
57. 15 (krajcár) viola, halvány kékszerű alnyomattal	8—	—10	8—	—10	8—	—10	8—	—10	8—
58. 20. (krajcár) szürke, halvány szürkeszínű alnyomattal	350	—50	350	—50	350	—50	350	—50	350
59. 24 (krajcár) barna, halvány rózsaszínű alnyomattal	15—	—40	15—	—40	15—	—40	15—	—40	15—
60. 30 (krajcár) zöld, halvány barnaszínű alnyomattal	8—	—10	8—	—10	8—	—10	8—	—10	8—
61. 50 (krajcár) vörös, halvány narancsszínű alnyomattal	0—	—50	0—	—50	0—	—50	0—	—50	0—
62. 1 ft. kék, halvány ezüstszerű alnyomattal	80—	1—	80—	1—	80—	1—	80—	1—	80—
63. 3 " ibolya, halvány aranyszínű alnyomattal	10—	3—	10—	3—	10—	3—	10—	3—	10—

Az 5, 8 krajcáros és a 3 forintos értékek 1892. év közepétáján vékony, áttetsző, cigarettapapiros-szerű vízjeles papiroson is készültek. Az 5 kr. értéke 20—, a 8-asé 10— és a 3 forintosé 50— P. Leginkább 1892. szeptember második feléről és október elejéről származó lebetűzésekkel ismereteseek.

1895 július 1. Magán-postabélyeg. A felirata *fekő téglány alakú díszített keretben „Kurhaus auf der Hohen Rinne“ évszám és értékjel nélkül. Fekete könnyenyomat sárga papíron, vágott szegéllyel. Forgalomban volt 1895. július 1-től, 1900. szeptember 15-ig.*

V. (2 krajcár) fekete, sárga papíron 2— 3—

87. ábra.

88. ábra.

1896 március 15. Hajó-postabélyeg. *Horgony körben, rácsos alapon, alatta Z. S. G. T. (Zala-Somogyi Gőzhajózási Társaság) fehér dombornyomat színes alapon, értékjel nélkül, vágott szegéllyel. A balatoni forgalomban a társaság által szállított levelek és apró csomagok bérmentésére szolgált.*

VI.	(2 kr.)	ibolya	5—	6—
VII.	(3 ")	zöld	50—	40—
VIII.	(5 ")	piros	6—	7-50
IX.	(10 ")	kék	8—	10—
X.	(20 ")	szürke	10—	12—

1898. évi sorozat.

(Korona oválisban.)

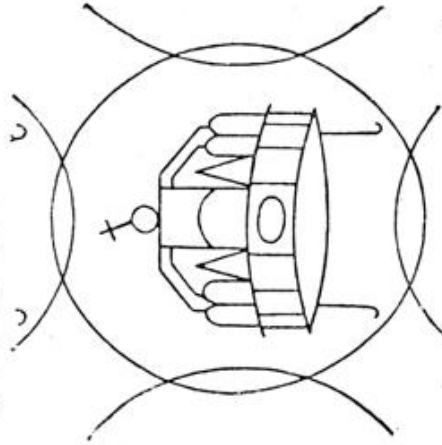
Az 1898-as és az 1899-es vízjel már részletesebb leírásra szorul, mert e két vízjel nem annyira méreteiben, mint rajzában tér el egymástól.

A papiros minősége mindkét sorozatnál *hatféle* és egyáltalában nem alkalmas arra, hogy az 1898 és az 1899 kiadás megkülönböztetésére biztos támpontot nyújtson. Legteljebb csak annyiban, hogy az 1898-asnál gyakoribb a fehér és ritka a

hártypapíros, míg az 1899-esnél gyakori a vegyileg kezelt hártypapíros és ritka a fehér (l. Rédey Miklós főkapitány-helyettes „Az utolsó krajeárosaink, a fekete értékszámúak” című 1924-ben megjelent művét).

Az 1898-as vízjel rajza *oválisba* foglalt magyar Szent Korona, *fekvő* helyzetben. Az oválisok egymásba fonódnak és ív-vízjellet képeznek.

Az oválisok méretei — amint ezt annak idején a *Nemzeti Ujság* és a *Pester Lloyd* bélyegrovatában közöltem — szélességben 41—45, hosszúságban 47—49 mm. A korona szélessége 26—27, hosszúsága 34—36 mm. között ingadozik. Az oválisok metszéséből előálló (a 89. ábra négy sarkában levő) rutal alakú térközök szélessége 26 és hossza 24 mm. A szivaralakú *fekvő* térközök hossza 15—17, szélessége valamivel kevesebb mint 3 mm. A szivaralakú *álló* térközök magassága 13—15, szélessége több mint 3 mm.

89. ábra.

A korona rajzában a felső-külső szögletes *pántvonal* és a belső *vonal* közel egymáshoz, *párhuzamosan* haladnak a gömbön álló dültkereszt alatt levő középső pánttól a diadém kétoldali oromtáblácskái felé. A külső *vonal* a szélő oromtáblácska felső kerek részének *közepétáján*, a belső párhuzamos *vonal* inkább a második oromtáblácskának közepétől egy kissé a *koronaszélek felé eső részén* végződik. A korona jobb és bal oldalán levő *ké'* oromtáblácska *egyenlő* szélességű. A szélő csak *alig* valamivel rövidebb a mellette *fekvő* belsőnél. A háromszögű táblácskák *keskenyek* és *magasabbak*, mint a szomszédos felül kerek oromtáblácskák. A *középső* széles oromtáblácskánál *alig szélesebb* az alatta levő diadémabroncs ékköves négyszöge. A diadém oromtáblácska felső része és az alsó, az abroncs, *egyenlő* szélesek, miértis a diadém felső részét alkotó két oldalt levő oromtáblácskák szélő vonala és a diadém alsó részét képező abroncs széle *egyvonalba* esnek. Az abroncs alsó peremét képező két körív metszőpontjai a diadém szélő vonalával *egybevágó*nak. A csüngőket jelző kampós vonalak a perem-

90. ábra.

ívek metszéspontjától a korona közepe felé mintegy 3 mm-nyire az alsó íven fekvő pontból indulnak ki, többnyire *hosszúak* és a Szent Korona rajzát körülíró ovális közelében *rövid hurokban végződnek*. A vízjel *négy* fekvése a korona süvegén levő dült kereszt helyzetéből állapítható meg. 1898. évi augusztus hó 15-től 1900. évi szeptember hó végeig volt használatban.

1898 augusztus 15. Levélbélyeg. Ugyanas, mint az 1888-as kiadás, de a vízjel oválisba foglalt Szent István korona. $11\frac{1}{2}$ vonal- és $12:11\frac{1}{2}$ -os sorfajagattal. A vágott szegélyű bélyegek a selejtből származnak.

1898. Korona oválisban:

	A legelősebb fajta:	$12:11\frac{1}{2}$, $11\frac{1}{2}$ fogazattal:	x°	y°	z°	q_x
			fokvesű vízjellet:			
64. 1 (krajcár)	fekete, alnyomat nélkül	—30 —10	—10	3—	—30	—50 —45 —20
65. 2 "	ibolya, halvány ibolyaszínű alnyomattal	3:50 —10	—10	4—	—20	—65 —40 —25
66. 3 "	zöld, halvány zöldszínű alnyomattal	2— —10	—10	2:50	—30	—80 1:50 —50
67. 5 "	piros, halvány rózsaszínű alnyomattal	1:50 —02	—02	2—	—10	—20 —40 —30
68. 8 "	narancs, halvány sárgaszínű alnyomattal	15— 1—	1—	5—	3—	2— 4— 2:50
69. 10 "	kék, halvány kékszínű alnyomattal	—90 —30	—30	6—	2—	1— 3— 1:50
70. 12 "	barna, halvány zöldszínű alnyomattal	25— 2—	2—	3:0—	4—	2:50 5— 3—
71. 15 "	viola, halvány kékszínű alnyomattal	1— —30	—30	15—	—50	1— 1:50 —75
72. 20 "	szürke, halvány szürkészínű alnyomattal	15— —80	—80	20—	5—	3— 6— 2—
73. 24 "	barna, halvány rózsaszínű alnyomattal	3:50 2—	2—	25—	6—	3— 7— 3:50
74. 30 "	zöld, halvány barnaszínű alnyomattal	25— —50	—50	10—	3—	2— 3— 2—
75. 50 "	vörös, halvány narancsszínű alnyomattal	30— 2—	2—	50—	7—	5— 8— 4—

1898 augusztus 1. *Hírlapjegy.* Ugyanaz mint az 1881-es kiadás, de vízjele oválisba foglalt Szent István korona.

						
	A legolcsóbb fajta:		fekvésű vízjellel:			
76. 1 (kr.) narancs	—,50 —,10	1.20	1.50	1.—	—,80	

A hírlapjegy *függetlenül sáros* papíron is előfordul. Értéke 1.50 P.

1898 szeptember 15. *Hírlapbélyeg.* Ugyanaz mint az 1881-es kiadás, de vízjele oválisba foglalt Szent István korona.

						
	A legolcsóbb fajta:		fekvésű vízjellel:			
77. 1 (kr.) kék	2.— —,50	2.—	3.—	4.—	1.50	

1899. évi sorozat.

(Korona körben.)

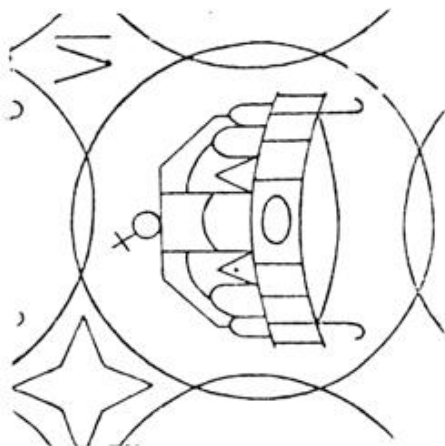
Az 1899-es vízjel rajza, melynek papírosát szintén a nagyszlabosi papírgyár készítette, *körbe* foglalt magyar Szent Korona, ugyancsak *fekvő* helyzetben. A körök pedig szintén egymásba fonódnak és ívvízjelet alkotnak. Forgalomban volt 1899. évi augusztus hó 1-től, 1900. évi szeptember hó végéig.

A körök egymásba fonódva kiterjeszkednek az egész bélyegívre. Függélyes és vízszintes irányban minden harmadik kör után a metsző körívek által képezett rutában a nagyszlabosi papírgyár védjegye, a négyágú csillag és a mellette levő rutában pedig a papír minőségét jelző *VI-os* illetve *IV-es* szám nyert elhelyezést. A 100 bélyeget magába foglaló ív rendszeren 4 csillagot és 4 hatost, illetve négyest tartalmaz (l. a 91. sz. ábrát).

A vízjel maga 45—46 mm. átmérőjű körökből áll, amelyben a korona 31—33 mm. hosszú és 29—31 mm. széles. A körök metszővonalai által képzett rutaalakú térközöknek mindkét átmérője egyaránt 25 mm. A szivaralakú fekvő és álló térközök egyenlően 15 mm. hosszúak és 3 mm. szélesek.

A korona rajzában a felső-külső szögletes pántronaltól a belső *ívalakú* vonal *távolabb*, nem párhuzamosan halad a gömbön álló dültkereszt alatt levő középső pántról egymástól *távolabb* kezdve és a diadém kétoldali oromtáblácskáihoz érve egymáshoz *közlebb*, többnyire a diadém oromtáblácskáihoz a közepén végződnek. A korona jobb- és baloldalán levő *szélső* oromtáblácska *keskenyebb és rövidebb*, a mellette fekvő *szélesebb és magasabb*. A háromszögű táblácskák *szélesek és alacsonyabbak*, mint a szomszédos felül kerek oromtáblácskák. A középső széles oromtáblánál *jóval szélesebb* az alatta levő diadémabroncs ékköves négy-

szöge. A diadém oromtáblás felső része *keskenyebb*, az alsó része, az abroncs szélesebb, miért is a diadém felső részét képező kétoldalt levő kis oromtáblácskák szélső vonala és a diadém alsó részét képező abroncs széle *nem* esnek egyvonalba, hanem *lépcsőzetesen* a perem felé a korona szélesbedik.

91. ábra.

Az abroncs alsó peremét képező két körív metszéspontjai, a diadém szélső vonalával szintén *nem* egybevágók, hanem a korona belseje felé esnek, ahonnan a esüngöket jelző kampós vonalak is kiindulnak. A kampók tehát az ívek *metszéspontjából* indulnak ki. Többnyire *rövidek* és a Szent Korona rajzát befogó körtől *távolabb szélesebb* hurokban végződnek. A vízjel a bélyegeken *négy* fekvésben fordul elő és a korona süvegén levő dültkereszt, valamint a VI-os, illetve IV-es helyzetéből állapítható meg.

Reméljük, hogy ezek után úgy a magyar, mint a külföldi katalógusok és szakművek helyesen fogják ismertetni a két-

92. ábra.

93. ábra.

féle vízjelet. *Yvert* katalógusa pedig nem fogja többé mindhármát egy kalap alá fogni, amint azt 25 esztendő „non-chalance”-szal tette.

1899 augusztus 1. *Levélbélyeg.* Ugyanaz mint az 1898. évi kiadás, de a vízjel körbefoglalt Szent István korona. Leginkább 12:11 $\frac{1}{2}$ -es sorfogazattal, ritkán a 11 $\frac{1}{2}$ -es vonalfogazattal is előfordul.

1899. Korona körben:

	A legelősebb fajta:	12: 11½, 11½ fogazattal:	◇	∞	∞	∞	∞	∞	∞		
78. 1 (krajcár) fekete, alyonomat nélkül	15'—50	20'—	5'—	1.50	7'—	1'—	6'—	4.50	12'—	3'—	10'—
79. 2 (krajcár) ibolya, halvány ibolya- színű alyonomattal	4'—50	10'—	4'—	1.20	6'—	75	5'—	3'—	10'—	2'—	9'—
80. 3 (krajcár) zöld, halvány zöld- színű alyonomattal	4'—50	10'—	6'—	2.50	8'—	1.50	7.50	5'—	14'—	4'—	12'—
81. 5 (krajcár) piros, halvány rózsá- színű alyonomattal	10'—30	7.50	3'—	60	4'—	50	3.50	2'—	6'—	1'—	5'—
82. 8 (krajcár) narancs, halvány sárga- színű alyonomattal	30'—	10'—	2'—	10'—	20'—	15'—	20'—	15'—	35'—	12'—	30'—
83. 10 (krajcár) kék, halvány kékszínű alyonomattal	20'—	10'—	1'—	5'—	14'—	2.50	12'—	8'—	16'—	8'—	15'—
84. 12 (krajcár) barna, halvány zöld- színű alyonomattal	30'—	30'—	4'—	10'—	18'—	4'—	18'—	15'—	22'—	15'—	20'—
85. 15 (krajcár) viola, halvány kékszínű alyonomattal	55'—	10'—	1'—	3'—	16'—	1'—	14'—	12'—	20'—	9'—	18'—
86. 20 (krajcár) szürke, halvány szürke alyonomattal	2'—	10'—	1'—	5'—	18'—	3'—	15'—	10'—	21'—	5'—	20'—
87. 24 (krajcár) barna, halvány rózsá- színű alyonomattal	1.50	15'—	15'—	4'—	18'—	5'—	18'—	15'—	22'—	6'—	17'—
88. 30 (krajcár) zöld, halvány barna- színű alyonomattal	2'—	25'—	12'—	3'—	15'—	2'—	12.50	10'—	18'—	4'—	16'—
89. 50 (krajcár) vörös, halvány narancs- színű alyonomattal	2'—	50'—	16'—	12'—	20'—	6'—	18'—	15'—	30'—	10'—	25'—

1898 augusztus 1. *Hírlapjegy. Rajza ugyanolyan mint az 1898-as, a vízjele korona körben.*

A legelőőbb fajta:	◆	♂	VI	♂	IV	♂	IA	♂	AI
	fekvésű vízjellel:								
90. 1 (kr.) narancs	10'—1'—	4'—2'—	4'50	3'—6'—	1'50	5'—	1'50	5'—	

1898 augusztus 1. *Hírlapbélyeg. Ugyanaz mint az 1898. évi, azonban a vízjel mint az 1899-es levélbélyegnél. A hírlapbélyegeket az 1900. évi X. t.-c. 1900. évi június 1-vel megszüntette.*

A legelőőbb fajta:	◆	♂	VI	♂	IV	♂	IA	♂	AI
	fekvésű vízjellel:								
90a. 1 (kr.) kék	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1900. évi sorozat.

(Nagy korona.)

A koronaértékben való számítás kötelező életbeléptetését elrendelő 1892. évi XVII. t.-c. értelmében az új pénzegységnek megfelelő postabélyegekre volt szükség.

94. ábra.

95. ábra.

96. ábra.

A kereskedelemügyi miniszter 1898 január 1-én *hírdetett először bélyegekre nyílt pályázatot.* Felhívásában kiemelte azt, hogy a bélyegek rajzában olyan művészi sajátosság nyilatkozzék meg, amelyből a külföld a magyar képzőművészet magaslatára követhet. Dacára annak, hogy 56 pályázótól 166 mű érkezett be, 200 és 100 forintos díjakat osztottak ki, egyetlen egy díjazott vagy megvásárolt mű sem került kiadásra. Az 1894-ben készült és félretett tervezetek közül vették elő a *hírlapjegy* rajzát. A levélbélyegeken pedig két nyeretlen művész tervezetét, némi módosítással valósították meg.

1900 január 1. *Levélbélyeg. Színes könyvnyomat. A filéres értékek: Böhm Jánostól díszitményes keretben Szent István korona felett lebegő turullal, háttérben alföldi táj. Koronás értékek: Tull Ödöntől I. Ferenc József Ő felsége jobbra néző mellképe koronázási öltözékben. Értékjel feketén benyomva. Vízjel körbefoglalt Szt. István korona (nagy korona), vékony áttetsző papíron. Sorfogazat 12:11 $\frac{1}{2}$, ritkán 11 $\frac{1}{2}$ vonalfogazattal. Forgalomban volt 1900 január 1-től 1905. év közepéig.*

1900. Korona körben (nagy korona): a) Turulos-bélyegek:

91. 1 FILLÉR szürke	-15 -10	-10 25-	1:50 -20	4- -25	5- -40	8- -50	10-
92. 2 " sárga	1:50 -04	-04 20-	-30 -10	2- -15	2- -20	3:50 -25	5-
93. 3 " narancs	-40 -01	-04 10-	-35 -15	3- -20	4:50 -30	6- -40	7:50
94. 4 " ibolya	-25 -20	-20 5-	1- -30	2- -40	2:25 -80	4- -175	5-
95. 5 " zöld	2:50 -02	-02 4-	-40 -10	-75 -15	1- -30	1:50 -40	1:75
96. 6 " viola	-30 -15	-15 6-	1:20 -30	2:50 -40	2:50 1-	4- -1:50	3:50
97. 6 " sárgásolaj	8- -50	-50 15-	2:50 1-	5- -1:25	6- -1:50	8- -2-	7:50
98. 6 " barnásolaj	2- -10	-10 20-	-50 -20	3- -25	3:50 -40	4- -50	5-
99. 10 " piros	4- -02	-02 7:50	-15 -10	1- -15	1:25 20-	2:50 -25	2:75
100. 12 " ibolya	1:50 -30	-30 30-	2- -50	4- -60	4:50 3-	8- -3:50	10-
101. 20 " barna	1:20 -10	-10 20-	1- -25	3:50 -40	4- -1:50	7:50 2-	7:50
102. 25 " kék	2:50 -20	-20 25-	1:25 -30	2:25 -35	2:50 1:50	4- -1:75	6-
103. 30 " sötétnarancs	10- -01	-04 30-	-50 -10	1- -20	1- -15	1:50 -50	2-
104. 35 " viola	4- -06	-06 25-	1- -30	2- -40	2:50 1:75	4:25 1:50	6-
105. 50 " vörös	3- -60	-60 20-	7:50 -90	14- 1-	15- 2-	20- 2:25	25-
106. 60 " olajzöld	30- -04	-04 40-	-50 -10	-75 -15	1:20 -20	1:50 -25	1:25

b) Ferenc József-fejes bélyegek:

107. 1 KORONA vörös	25- -12	-12 10-	3- -40	5- -60	7- -2-	20- 1:50	25-
108. 2 " kék	80- 3-	3- 100-	18- 4-	30- 5-	40- 7-	75- 8-	80-
109. 3 " kékeszöld	20- 1:50	1:50 -	6- 2-	25- 9:50	27:50 4-	28- 4:80	50-
110. 5 " viola	15- 6-	6- 80-	20- 9-	65- 10-	75- 16-	80- 18-	90-

A m. kir. postabélyegértékesítő iroda, amíg a készlet tart, forgalomból kivevő használatlan sorozatokat és egyes bélyegeket, továbbá használt, végül pedig forgalomban levő bélyegeket 10% felárral árusít a főpostai bélyegárusító helyén (Budapest, IV. Petőfi Sándor-utca 15.) bélyeggyűjtők részére.

A használatlan bélyegekből vásárolható legkisebb mennyiség 1—1 sorozat, az egyes bélyegekből 10—10 darab. A használt bélyegből legalább 100—100 darabot kell vásárolni, de a 8 filléرنél magasabb áru anyagból már 10—10 darab is kapható. Az árusított bélyegekről a postabélyegértékesítő időközönként árjegyzéket ad ki, amely bélyegárusítóhelyén, a filateliai rekesznél példányonként 10 fillérért kapható. Az ott vásárolt használatlan bélyegeket ugyanott aznapi szűcsességi lebetűzéssel is ellátják.

97. ábra.

1900 január 1. *Hírlapjegy.* A magyar Szt. korona országainak címere díszítőmennyes keretben, fölül MAGYAR KIR. POSTA, alul HIRLAPJEGY felirattal, értékjel nélkül. A rajzot Boross Rudolf festőművész-tanár készítette. A levélbélyegkéhez hasonló vízjeles papíron, vágott szegéllyel.

A legolcsóbb fajta: VI IV III II I
fekvésű vízjellel:
111. (2 fill.) narancs 1'—06 1'—20 2'—35 2'50—75 6'50—80 7'—

98. ábra.

99. ábra.

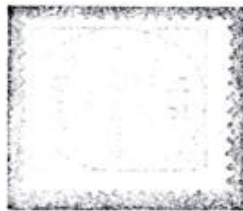
1903 november 1. *Portóbélyeg:* Tervezte Herr Rezső. Zöld díszítőmennyes keretben értékjel feketén benyomva, a levélbélyegkéhez hasonló vízjeles papíron és 11 $\frac{1}{2}$:12 sor- vagy 11 $\frac{1}{2}$ -es vonalfogazattal. Forgalomban 1903. évi november hó 1-től, 1915. évi február 23-ig.

A 20 filléres érték ellentétesen benyomott 20-as számmal is előfordult (l. a 99. ábrát). A kiskoronás és aprófogazású 1906. és a csingilingi vízjeles 1908 évi kiadásnál ez az eset megismétlődött. Értékük egyenként 60— P.

1903 november 1. Portóbélyeg:

	A legolcsóbb fajta:	19: 11½ fogazattal:	♠	♣	VI fekvésű vizjellel:	♠	♣	IA	♠	AI
112.	1 FILLÉR zöld-fekete	-20	1-	-30	8-	-35	0-	10-	-50	12-
113.	" "	3-	1-	1-20	10-	1-50	0-	10-	4-	20-
114.	" "	10-	3-	3-	20-	4-	25-	6-	30-	32-
115.	" "	7-50	2-	10-	3-50	4-	20-	7-50	27-50	25-
116.	" "	25-	2-	6-	2-50	8-	10-	2-75	18-	18-
117.	" "	2-	1-50	5-	2-	2-50	8-	5-	6-50	20-
118.	" "	8-	1-	3-	1-50	3-50	2-	4-50	6-	7-50
119.	" "	8-	6-	0-	0-	25-	30-	10-	40-	35-
120.	100 "	-75	-75	2-	-80	2-50	1-	3-	2-50	2-80

A főposta bélyegértékesítőnél a 100 filléres használatlanul 50 fillérért kapható.

100. ábra.

1901 június 1. **Magán-postabélyeg:** *Hohe Rinne. Fekete könyvnyomd színes papíron. Díszítványos ovális keretben* „KURHAUS AUF DER HOHEN RINNE” évszám nélkül és 1903. évszámmal, alatta értékjel és kis *h* betű (Heller). Vágott szegélyvel vagy 11½ vonalfogazattal. 1901. június 15-től 1909. szeptember 15-ig.

101. ábra.

XI.	2 h. fekete piros papíron, évszám nélkül	4-	3-50
XII.	2 " rózsá	4-	3-
XIII.	4 " sárga	4-50	5-

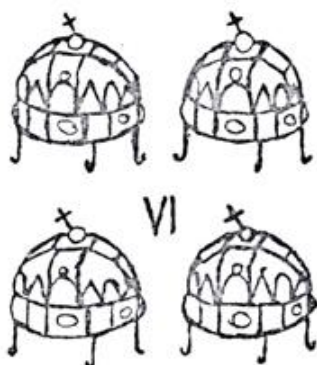
1903 május 15. **Magara:** *Négyzetű keretben,* „M. KIR. KINCSTÁRI NYARALÓTELEP”, értékjel „FILLÉR” és „MAGURA” szavak fehér dombornyomásban, színes hátulmányozással. Forgalmában 1903. május 15-től, 1911. szeptember 15-ig.

XIV.	2 FILLÉR	zöld	5.—	4.—
XV.	4	biborvörös	6.—	5.—

1904. évi sorozat.

(Nagy fogú kis koronás.)

Az eddig tárgyalt vízjelek egymásba fonódók voltak és miután a vízjel összefüggően az egész ívre kiterjedt az *írvízjel* fogalma alá tartoztak. Az 1904. és az 1908. évben rendszeresített vízjel már nem összefüggő, miért is mindkettő *bélyegvízjel* alkot.

102. ábra.

fordul elő és a korona tetején levő *dültkereszt*, a csüngőket jelző *három kampó*, valamint az igen ritkán található VI-os, illetve IV-es helyzetből állapítható meg.

Az 1904. és az 1906. évi bélyegkiadásoknál használt vízjel a *Szt. István-korona* oldalnézetben álló helyzetben tünteti föl és az általánosan *kis-korona*-nak nevezett vízjel a bélyegen úgy terül el, hogy a papirosnak gondos gépberakása mellett minden bélyegre egy-egy teljes vízjel eshetett. Minden 400 bélyeg nyomására alkalmas nyomdaíven egyszer négy korona között a papiros minőségét jelző VI-os, illetve IV-es szám található. A papiros gépbehelyezése szerint a vízjel a bélyegeken *négy* állásban

103. ábra.

104. ábra.

1904 november 1. *Lerévbélyeg*: Az 1900-as kiadáshoz hasonló. Vízjel *Szt. István korona* oldalnézetben (*kis korona*), sorfogatat 12: 11 $\frac{1}{2}$ (a 10 f és a 2 K 11 $\frac{1}{2}$ -es fogazattal is létezik). Forgalomban 1904. november 1-től, 1906 é. közepéig.

1904 november 1. *Leréltbélyeg:*

(Nagy fogú kiskoronás)

a) *Turulus bélyegek:*

A legolcsóbb fajta:

	X ₀	VI	σ _x fekvésű vizjellel	IX	X ₀	MI
121. 1 FILLÉR szürke	-80	15	-60	16	150	35
122. 2 " olajszárga	250	10	-45	12	1	30
123. 3 " narancs	-40	8	-25	10	1	25
124. 5 " zöld	150	6	-10	5	-50	12
125. 6 " barnásolaj	-30	8	-15	750	-50	15
126. 10 " piros	4	4	-10	3	-40	8
127. 12 " ibolya	150	20	-75	25	-	-
128. 20 " barna	2	10	-40	15	2	30
129. 25 " kék	30	8	-25	10	350	25
130. 30 " sötétnarancs	2	6	-25	8	-75	8
131. 35 " viola	10	12	-40	15	6	30
132. 50 " borvörös	15	30	475	40	15	50
132a. 50 " barnásibolya	150	10	180	15	-	-
133. 60 " olajzöld	80	4	-15	3	-75	10

b) *Ferenc Jászf-jeles bélyegek:*

134. 1 KORONA vörös	100	15	-80	20	6	18
135. 2 " kék	125	80	2250	100	50	120
136. 5 " viola	60	50	1250	55	30	75

A 2 koronás 1 1/2-es vonalfogazattal is előfordul. Értéke használatlanul 150— és használva 30— P.

1906 január 1. *Levélbélyeg.*

A legolcsóbb fajta:

a) *Turulus bélyegek:*

	X ₀	VI f e k v é s ú	IV v i z j e l l e i:	IA v i z j e l l e i:	IX ₀	AI
144. 1 FILLÉR szürke	-25	10	12	25	1	20
145. 2 " olajsárga	-60	6	7-50	18	-30	15
146. 3 " narancs	-40	5	6	12	-30	10
147. 5 " zöld	1	2	2-50	4	-25	3
148. 6 " barnásolaj	-50	1-50	1-50	2-50	-30	2
149. 10 " piros	-40	1	1-20	2	-20	1-75
150. 12 " ibolya	1	15	15	30	-80	30
151. 20 " barna	1-50	8	10	20	-25	15
152. 25 " kék	2	15	8	20	-30	18
153. 30 " sötétmaras	3	10	10	12	-20	10
154. 35 " viola	1-80	6	7-50	17-50	-35	15
155. 50 " vörös	7-50	10	12	22-50	1-75	20
156. 60 " olajzöld	1	2	2-50	3-50	-25	3
	20					

b) *Ferenc József-fejes bélyegek:*

157. 1 KORONA vörös	40	8	10	17-50	1-75	15
158. 2 " kék	85	15	20	35	10	30

A 2, 3, 5, 6, 10, 25, 30, 50 és 60 filléres értékek ívének 98-ik bélyegénél *lemezhiba* történt, amely abból áll, hogy a FILLÉR szó I-betűje kitérőtt s annak csak nyoma látszik. Mintán a lemezhibát rövid időn belül észrevették, az ilyen bélyegek igen ritkák. Értéktük 1—10 P között váltakozik és pedig a közönséges értékek a drágábbak.

1906 január 1. *Portó bélyeg. Az 1904-eshez hasonló kis koronás vízjellel, de 15-ös sorfogaattal.*

	X ₀	V f e k v é s ú	IV v i z j e l l e i:	IX ₀	AI	
159. 2 FILLÉR zöld	-35	15	17-50	25	-50	20
160. 5 " "	1-20	20	22-50	30	1-75	25
161. 6 " "	2-50	30	35	45	3-20	40
162. 10 " "	2-25	25	30	40	3	35

A legolcsóbb fajta:

159. 2 FILLÉR zöld	-50	30				
160. 5 " "	1-75	1-10				
161. 6 " "	2-80	2-40				
162. 10 " "	10	2				

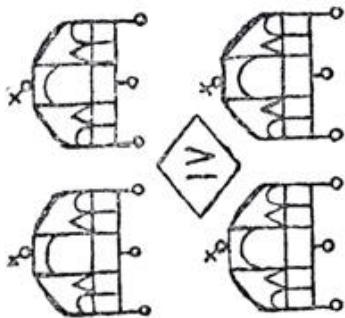
	x^p	H	x^o	x^d	x^u	x^j	x^i	x^e	x^l	x^s	x^v	x^t
163. 12 FILLÉR zöld	—50	18—	1—	20—	1·50	30—	1·20	25—				
164. 20 " " " " " "	15—	20—	1·20	25—	1·75	1·50	1·25	30—				
165. 50 " " " " " "	—60	17·50	—05	20—	—80	20—	—75	15—				

	x^p	H	x^o	x^d	x^u	x^j	x^i	x^e	x^l	x^s	x^v	x^t
XVI. 2 h. fekete bíborvörös papíron 1906-os évszámmal												2—
XVII. 5 " " világoszöld " 1906-os " " " " " "												4—
XVIII. 2 " " bíborvörös " 1909-es " " " " " "												3—
XIX. 5 " " világoszöld " 1909-es " " " " " "												4·50

1906 június 1. *Magánpostabélyeg. Hóke Ríme az 1901-eshez hasonló 1906-os és 1909-es évszám-
mal. Vágott és 11 1/2-es fogazattal. Forgolomban volt 1906 június 1-től 1909 szeptember 15-ig (l. a 100-ik ábrát).*

1908. évi sorozat.

(Csingi-lingi.)

108. ábra.

A kis korona vízjeles papírost az államnyomda mintegy négyévi használat után
a Szent István koronát előlről szemlélt, stilizált rajzban bemutató,
gyűjtői körökben a kis körökkel jelzett esütingokról „csingi-lingi”-nek
nevezett vízjeles papírossal esercíte föl.

109. ábra.

Az itt bemutatott bélyegvízjel négy koronája között a
papírosminőség jelét képező rutába foglalt IV-es szám található,
amely azonban az ívek szétvágásánál legtöbbször lemaradt, miéltis
nem minden nyomdaíven fordul elő. Ez a vízjel az utolsó, amely
négyállásban látható a bélyegeken és a korona tetejében levő *dílt-
keresztet*, valamint 1910-ig a nagyon ritkán található *rutába* (rombuszba)
foglalt IV-es, illetve VI-os állásából is felismerhető.

1908 július 1. *Levegőtölgy*. Az 1906-oshoz hasonló, vízjel Szent István koronája előlrol nézve (csingling), 15-ös sorfogatattal. Forgulomban voltak 1908 június 1-től 1913 év végéig.

	\times	ψ	σ	δ	ϕ	α	β	ρ
	A legrosszabb fajta: f e k v é s ú v i z i e l l o l:							
166. 1 FILLÉR szürke	-05	-10	10	-12	12	4	20	3
167. 2 " olajsárga	-25	-05	5	-06	6	2	8	150
168. 3 " narancs	-02	-05	5	-06	550	2	10	175
169. 5 " zöld	-05	-04	4	-05	425	150	750	1
170. 6 " barnásolaj	-50	-04	5	-05	550	175	10	150
171. 10 " piros	-10	-03	3	-04	350	125	6	1
172. 12 " ibolya	-25	-12	12	-15	15	2	15	350
173. 16 " kekeszöld	-20	-15	15	-25	—	25	—	20
174. 20 " barna	350	-03	8	-06	10	350	10	3
175. 25 " kék	-80	-03	9	-08	12	375	12	325
176. 30 " sötétnarancs	-60	-04	5	-05	550	2	750	175
177. 35 " viola	3	-04	8	-10	10	350	10	3
178. 50 " vörös	-20	-15	18	-25	20	6	25	5
179. 60 " olajzöld	250	-04	5	-06	6	150	6	125

a) *Turulos bélyegek:*

b) *Ferenc József-féles bélyegek:*

180. 1 KORONA vörös	5	-02	6	-08	750	225	15	175
181. 2 " kék	25	-20	25	-30	30	10	50	8
182. 5 " viola	12	2	2	250	—	25	—	20

2. A főpostai bélyegértékesítő rekesznél a használatlan 1 filléres 2, a 2-es 32, az 5-ös 2, a 6-os 32 és a 10 filléres 2 fillérré kapható.
 A 20 filléres turulos bírnely vízjellel a 30 filléres színében nem tényonyomat, hanem vagy önmagától kelet-

kezett, vagy mesterségesen előállított színeltérés, miértis teljesen értéktelen. Ezeket a hamisítványokat *Vigodi* Virgil dr., a Magyar Amatőrök Országos Egyesületének elnöke 1927. évi március 28-án tartott igen érdekes és tanulságos előadásában leplezte le.

A 30 filléres értékűből a posta által kislejelezett és métermázsaszámra árusított szállítólevél (temesvári 1914 januári köteg) anyagában *fogazatot nélküli* példányokat találtak. A példányokat nem ollóval választották el egymástól, hanem *szétszakították*. Az ilyen használt és kék ceruzával revidált szakított példányok között akadt egy páros darab is, amely a fogaztat elmaradásának kétségtelen bizonyítéka. A páros darab értéke 100.— P.

Az I koronásból olyan példány ismeretes, amelynek az alsó szélé 15-ös sorfogaztat helyett *11 1/2-es vonal-fogazattal* van ellátva. A rendellenesség úgy állt elő, hogy az ív széle fogaztat nélkül került ki a gépből, amint azután a törlővizsgálathál ezt észrevették, a hiányt a vonalfogazógéppel pótolták. Értéke 6.— P.

1908 július 1. Hirtelapjegy: Az 1904-es hasonló, vízjel mint a levélbélyegeknél, vágott.

	χ_0	ψ	σ^x	ψ	σ_x	ψ	σ_x	ψ	σ_x
183. (2 fill.) narancs	—05	5—	—06	5·50	1·75	8—	1·50	10—	10—

A legolcsóbb fajta:

1908 augusztus 1. Portóbélyeg: Az 1906-oshoz hasonló, vízjel mint a levélbélyegeknél, azaz az eltéréssel, hogy a portóbélyegnekél a csingilangi vízjel nem álló, hanem fekeő helyzetben látható. Fogaztatuk 15-ös.

	χ_0	ψ	σ^x	ψ	σ_x	ψ	σ_x	ψ	σ_x
184. 1 FILLÉR zöld-fekete	—25	25—	—30	30—	—40	38—	—35	35—	35—
185. 2 " " "	—15	18—	—20	20—	—30	25—	—25	25—	25—
186. 5 " " "	—35	30—	—40	35—	—45	40—	—40	35—	35—
187. 6 " " "	—30	20—	—35	25—	—45	35—	—40	30—	30—
188. 10 " " "	—35	25—	—40	30—	—50	40—	—45	35—	35—
189. 12 " " "	1—	35—	1·50	40—	1·75	50—	1·50	45—	45—
190. 20 " " "	—25	25—	—30	30—	—40	40—	—35	25—	25—
191. 50 " " "	—80	30—	1—	35—	1·50	45—	1·20	40—	40—

A legolcsóbb fajta:

A későbbi kigváltásból származó ívek a 21. bélyegnél, mint *rendszeres betűtörés*, a KIR. szóban az I-betű egy fordított, ponttal ellátott kis i-betű alakját mutatja, ez a hiba a rákövetkező 1913-évi portóbélyegeknél is előfordul. Értéke példányonként 3— P.

1910 június 1. Magánpostabélyeg: „Hohe Rinne.“

110. ábra.

Az üdülő-telepet ábrázoló téglányalakú rajz apró diszitményes keretben, KURHAUS „HOHE RINNE“ felirattal és értékjellel az alsó két sarokban. Vonalfogazat 11½. Forgalomban 1910 június 1-től, 1914 szeptember 15-ig.

XX.	3 (fillér) barna	2:50	2—
XXI.	5 „ zöld	3—	2:50

1911 május 15. Magura: Az 1903-as kiadáshoz hasonló magánpostabélyeg 16-os hegyes fogazattal. Forgalomban volt 1911 május 15-től, 1913 szeptember 15-ig (l. a 101-ik ábrát).

XXII.	2 FILLÉR zöldeeskék	3—	2:50
XXIII.	4 „ sárgászöld	4—	2:50

111. ábra.

1912 június 1. Bistra üdülőtelep magánpostabélyege: Kettősconalú keretben „S. K. V.“ (Siebenbürgischer Karpathen Verein, Erdélyi Kárpát Egyesület) alatta SECTION-MÜHLBACH közepén fenyőfa, barna alapon fehérén az értékjel és „HELLER“ legalul pedig a „BISTRA-POST“ felirat, fogazat 11½. Forgalomban volt Bistra-üdülőtelep és Szászsebes közötti vonalon 1912

június 1-től, 1913 évi július 26-ig.

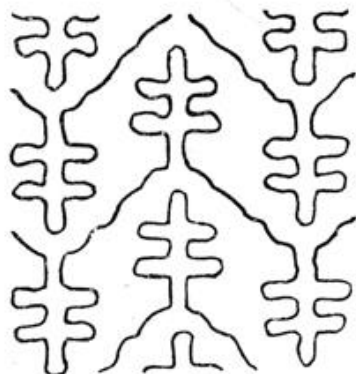
XXIV.	2 HELLER barna, sárgás papiroson	3—	2:50
XXV.	6 „ „ fehér „	8—	7:50

1913. évi sorozat.

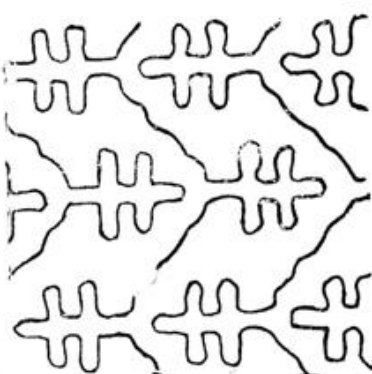
(Kettőskeresztes.)

Az államnyomda 1904-től 1913-ig a bélyegek nyomásához *bélyegcízjelet* használt, minthogy azonban az ívek gépberakásánál

még a legnagyobb figyelem mellett sem sikerült a papirost úgy beigazítani, hogy rendszeresen minden bélyegre egy egész, vagy két fél vízjel essék, a nyomda ismét az *ívvízjel* használatára tért át.

112. ábra. Álló vízjel.

113. ábra. Fekvő vízjel.

Az itt bemutatott ívvízjel álló *apostoli kettőskereszt* díszítmeny, amely a papiros gazdaságos kihasználása miatt egyes értékeknél néhány hónapig *fekvő* helyzetben is előfordult.

A kettőskereszt vízjel-rajzából következik, hogy az eddigi vízjelekkel ellentétben, csak álló vagy fekvő helyzetben, tehát csak *két fekvésben* fordulhat elő.

1913 augusztus 22. Levélbélyeg: Az 1908-ashoz hasonló, vízjel álló és fekvő apostoli kettőskereszt díszítmeny. A bélyeg sorfogazata 15. Négy érték (12, 50, 60 és 70 fill.) színes alnyomattal, forgalomban volt 1913 augusztus 20-tól 1917-ig.

a) Turdos bélyegek:

		vívjellel			
		†		++	
192.	1 FILLÉR szürke	—05	—02	1·80	1·50
193.	2 " olajsárga	—04	—01	3·50	—30
194.	3 " narancs	—05	—02		
195.	5 " zöld	—04	—01	—60	—40
196.	6 " barnásolaj	—03	—01	2—	—10
197.	10 " piros	—05	—01	2—	—10
198.	12 " ibolya-sárga	—10	—02	2·50	—30
199.	16 " kékeszöld	—15	—10		
200.	20 " barna	—12	—02	12—	—50
201.	25 " kék	—15	—20		
202.	30 " sötétnarancs	—15	—01	18—	—25
203.	35 " viola	—20	—02	35—	—50
204.	50 " vörös-kék	—15	—05	5—	3·50
205.	60 " olajzöld	1·50	1—	3—	2—
206.	60 " olajzöld-piros	—40	—05	2·50	—15
207.	70 " barna-zöld	—07	—06		
208.	80 " ibolya	—10	—05		

b) Ferenc József-fejes bélyegek:

			‡	vízjellel	++
209.	1 KORONA	vörös	—40	—05	20.— —10
210.	2 "	kék	—60	—12	65.— —60
211.	5 "	viola	2.—	—80	

A teljes sorozat, a piros alnyomat *nélküli* 60 filléres érték (a 205-ös folyószámmal ellátott bélyeg) *kivételével* a m. kir. postabélyegértékesítő iroda főpostai (Budapest, IV., Petöfi Sándor-utca 15.) *árusítóhelyénél* használatlanul 2:16 pengőért kapható. *Használva* a 2, 3, 6, 10, 12, 30, piros 60, 80 filléres, 1, 2 és 5 koronás ára együtt 27 f.

A sorozat valamennyi értéke, az 1 filléres, a színes alnyomat *nélküli* 60 filléres és az $\frac{1}{2}$ 5 koronás *kivételével* 1915 és 1916-ban vízszintes *sávós papiroson* is előfordult, mely körülmény az egyes bélyeg értékét 20 fillérrel emeli.

114. ábra.

115. ábra.

A 12 filléres értékből olyan példányok ismeretesek, amelyeknél az alsó szegélyről *hiányzik a fogazat*. Amennyiben az ilyen bélyeg alsó fogazat nélküli széle 4 mm-nél szélesebb 4.— P-t ér.

A 25 filléres a sávós papiros idejében kopott lemezzel készült. Az ilyen hiányos nyomat értéke használatlanul a 75 és használva 50 fillér.

A kék alnyomatos 50 filléres nyomásánál előfordult, hogy az ív 13-ik bélyegének *értékjele* (a II. sor 3. bélyegénél) nem 50 hanem 35-ös. Az 50—35-ös *téynyomat* értéke az 50-essel összefüggő példányban használatlanul 60 és használva 80 pengő.

1913 augusztus 22. Hírlapjegy: Az 1908-ashoz hasonló, a vízjel álló vagy fekvő mint a levélbélyegeknél, vágott (l. a 114. ábrát).

			‡	vízjellel	++
212.	(2 fill.)	narancs	—03	—03	1.— —60

1913 szeptember 15. Portóbélyeg. Az 1908-ashoz hasonló, vízjel a levélbélyegeknél megfelelően fekvő vagy álló.

			†	†
			vizjellel	
213.	1 FILLÉR	zöld-fekete	—10	—12
214.	2	" " "	—12	—10
215.	5	" " "	—50	—10
216.	6	" " "	—40	—10
217.	10	" " "	1·50	—50
218.	12	" " "	—20	—20
219.	20	" " "	—75	—30
220.	50	" " "	—80	—75
			350—	240—
			2·50	2·50

Az előző kiadásnál említett I-törés az ív 21. bélyegén ebben a kiadásban is előfordul. Értéke példányonként 2— P.

A 31. bélyeg valamennyi értéknél KIR után pontnélküli. A betűtörést észrevették és később hejesbítették. Értéke példányonként 2— P.

Árvíz-sorozat.

1913 november 15. *Árvíz-segélybélyeg.* Az 1913-ashoz hasonló, alul „Árvízkárosultaknak külön 2 fillér” felírású toldalékkal, vízjel álló apostoli kereszt. Fogazat 14. Forgalomban vo 1913 november 15-től 1916 július 6-ig.

116. ábra.

117. ábra.

118. ábra.

a) Turulos bélyegek:

221.	1 FILLÉR	szürke	—15	—12
222.	2	" olajsárga	—03	—02
223.	3	" narancs	—06	—05
224.	5	" zöld	—03	—02
225.	6	" olajbarna	—03	—03
226.	10	" piros	—03	—02
227.	12	" ibolya-sárga	—25	—15
228.	16	" kékeszöld	—50	—45
229.	20	" barna	—25	—15
230.	25	" kék	—20	—15
231.	30	" sötétnarancs	—50	—15
232.	35	" viola	—30	—20
233.	50	" vörös-kék	—40	—25
234.	60	" olajzöld-piros	1·60	—20

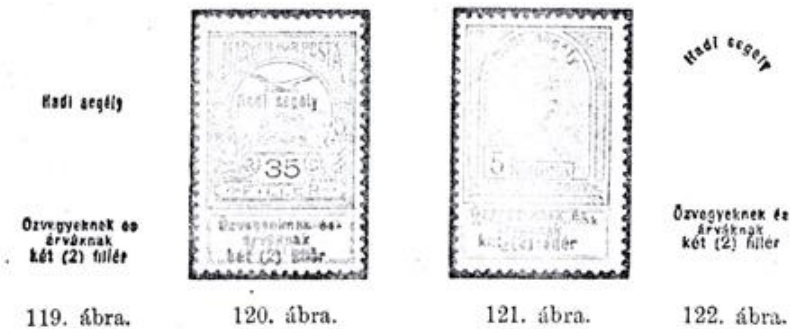
b) *Ferenc József-fejes bélyegek:*

235.	1	KORONA	vörös	1-80	—75
236.	2	"	kék	6—	4—
237.	5	"	viola	2-50	2-50

A teljes sorozat a főposta bélyegárusítóhelyén *használatlanul* 5-60 P-ért kapható. Az 1, 2, 3, 5, 6, 10, 25 és 30 filléres értékeket együtt *használva* 9 f-ért árusítják.

I. hadi sorozat.

1914 október 7. *Hadi-segélybélyeg. Az árvíz-sorozat* „Hadi-segély — Özvegyeknek és árváknak két (2) fillér” *átnyomattal. Az 5 és 10 filléres forgalomban volt 1914. évi október 7-től és a többi érték november 1-től 1917. évi december hó 31-ig.*

119. ábra.

120. ábra.

121. ábra.

122. ábra.

a) *Turulos bélyegek:*

238.	1	FILLÉR	szürke	—25	—25
239.	2	"	olajsárga	—20	—15
240.	3	"	narancs	—20	—15
241.	5	"	zöld	—25	—06
242.	6	"	barnás olaj	—35	—30
243.	10	"	piros	—20	—05
244.	12	"	ibolya-sárga	—40	—30
245.	16	"	kekeszöld	—30	—30
246.	20	"	barna	—40	—35
247.	25	"	kék	—35	—30
248.	30	"	sötétnarancs	—40	—25
249.	35	"	viola	—60	—50
250.	50	"	vörök-kék	—50	—50
251.	60	"	olajzöld-piros	—75	—25

b) *Ferenc József-fejes bélyegek:*

252.	1	KORONA	vörös	6-50	5—
253.	2	"	kék	2-80	1-80
254.	5	"	viola	2-50	2—

Valamennyi filléres érték ivének 54. bélyegére jutott átnyomat H betűjének első felső szára a másik felé hajlott, míg az 58. bélyegnél ugyancsak a H betű mindkét felső szára

egymásfelé hajlott s A betűt mutatnak (l. a 120-ik ábrát). Az Aadi átnyomat a példányok értékét, az 5 és 10 filléres értékek kivételével, 1— P-vel emeli. Az 5 és 10 filléresek értéke ilyen átnyomattal 2—2 P. Az Aadi sort kiegészíti a koronás értékek-nél az ív 9-ik bélyegénél az átnyomattal a fillér szó végéről hiányzó r-betű, mely a bélyeg értékét 2— P-vel emeli.

II. hadi sorozat.

1915. január 10. *Hadi-segélybélyeg. Az 1913-as kiadás-hoz hasonló álló apostoli kereszt díszítményes vízjellel. „Hadi-segély- Özvegyeknek- és árváknak- két (2) fillér” átnyomattal. A 60 filléres apró és nagyobb betűkkel szedett átnyomat változtatban került kiadásra. 1915. évi január 12-től 1917. évi december 31-ig voltak forgalomban.*

123. ábra.

124. ábra.

125. ábra.

és Arváknak
Hadi segély
két (2) fillér
Özvegyeknek

126. ábra.

Az apróbetűs
60 filléres
átnyomata:

és árváknak
két (2) fillér
Hadi segély
Özvegyeknek

127. ábra.

Hadi segély
Özvegyeknek
és Arváknak
két (2) fillér

128. ábra.

a) Turulos bélyegek:

255.	1 FILLÉR	szürke	—10	—05
256.	2	olajsárga	—03	—02
257.	3	narancs	—05	—03
258.	5	zöld	—03	—01
259.	6	barnásolaj	—03	—02
260.	10	piros	—03	—01
261.	12	ibolya-sárga	—04	—04
262.	16	kékeszöld	—15	—15
263.	20	barna	—25	—02
264.	25	kék	—05	—02
265.	30	sötétnarancs	—06	—02
266.	35	viola	—15	—10
267.	50	vörös-kék	—15	—03
268.	60	olajzöld-piros, apró betűs átnyomattal	—25	—02
269.	60 FILLÉR	olajzöld-piros, rendes betűs átnyomattal	—25	—02

b) *Ferenc József-fejes bélyegek:*

270.	1	KORONA	vörös	—15	—08
271.	2	"	kék	—35	—06
272.	5	"	viola	1—	—80

A teljes sorozat, az *apróbetűs* átnyomatú 60 filléres érték kivételével (l. a 268-as szám alatt), a főposta filateliai rekesznél *használatlanul* 1.45 P-ért még kapható. *Használta* a 2, 5, 10, 60 filléres, 1 és 2 koronás ára 5 f.

Az 50—30 filléres *téynyomatból* néhány ív a II. hadi sorozat átnyomatával gyűjtői kézbe is került. Értéke 150— P.

1915 február 25. Portóbélyeg. Az 1913-ashoz hasonló álló apostoli kereszt díszítményes cízzel, értékjelek *pirosan* benyomva. A 3 fillérest *híccatalosan* nem adták ki.

273.	1	FILLÉR	zöld-piros értékjellel	—10	—10
274.	2	"	" " " "	—08	—06
275.	5	"	" " " "	—50	—40
276.	6	"	" " " "	—15	—10
277.	10	"	" " " "	—04	—02
278.	12	"	" " " "	—10	—08
279.	15	"	" " " "	—05	—10
280.	20	"	" " " "	—04	—02
281.	30	"	" " " "	—20	—15

A teljes sor *használatlanul* a főpostai filateliai rekesznél 60 fillér.

129. ábra.

130. ábra.

1915 május 8. Kiegészítő portóbélyeg. A m. kir. állományomda raktárában sok bélyeg maradt meg a körbefoglalt Szt. István korona (nagy korona) cízzel és a Szt. István korona oldalnézetben (kis korona) vízzel készített 100 filléres portóbélyegekből, miértis mindkettőt nagy piros 20-al nyomatták át, 1915 május 8-án került forgalomba.

282.	20	a 100 FILLÉR	zöld-feketén (nagy korona vízzel l. 120.)	—50	—50
283.	20	a 100	" " " (kis " " " l. 143.)	3—	3—

1916 július 1. *Sürgös-bélyeg.* Ugyanazak *Brandmayer Vilmos* tervezete. Piros színben benyomott **SÜRGÖS** szó felett a *Szt. István* korona, alatta körbe fordított az értékjel és a **FILLÉR** szó, legfölül pedig **MAGYAR KIR. POSTA**, cízjele álló apostoli kettőskereszt, fogazata 15. Kiegészítő levélbélyegként is szerepelt. Forgalomban 1916. július 1-től.

284. 2 FILLÉR olajzöld, piros **SÜRGÖS** szóval . . . —03 —04

1916 július 1. *Postatakarékbélyeg.* Tervezte: *Brandmayer Vilmos.* Középen *Szt. István* korona **M. KIR. POSTA**.

131. ábra.

132. ábra.

TAKARÉKPÉNZTÁR körirattal, álló apostoli kettőskereszt vízjellel, 15-ös fogazattal. Forgalomba hozatott 1916 július 1-én. Kivonták 1919 végén.

285. 10 f. ibolya —03 —04

1916. Fehér értékjeles arató-sorozat.

(Fehér számosságok.)

Amidőn a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1909-ben az új postabélyegek előállításához fölhasználendő bélyegtervezetek készítésére nyilvános pályázatot hirdetett, 119 művészünk 1240

133. ábra.

munkával pályázott. A bírálóbizottság 1910 március 23-án kihirdetett döntése szerint a 2000 koronás első díjat nem adták ki. A két 1500 koronás második díj egyik nyertese: *Tull Ödön* festőművész volt „aratók” rajzával, a másik nyertes *Helbing Ferenc* iparművészeti főiskolai tanár „Szent László” rajzával.

Miután a bélyegtervezetek fölhasználására akkor nem történt döntés, viszont a bélyeg-

rajzok elsüllyesztése a művészet ellen elkövetett merénnyel egyenlő lett volna. *Tull aratóinak díjnyertes rajza* az 1910. évi szeptember 3-tól 11-ig Nyiregyházán nagy eredménnyel megtartott mezőgazdasági és ipari kiállítás reklámbélyegének minőségében látott először napvilágot és ezzel magánszolgálatban kezdetét vette derék aratóinknak serény munkálkodása. A kiállítás nagy erkölcsi és anyagi eredménnyel zárult. Aratóinknak a kiállítás sikere körül kifejtett buzgó és eredményes munkálkodása nem maradhatott elismerés nélkül. 1916 november 1-én állami alkalmazásba léptek s ez időponttól *Magyarország világpropagandáját* a legrettenetesebb és a legviszontagságosabb évtizedében szolgálták.

134. ábra.

135. ábra.

1916 november 1. Levélbélyeg. Aratási jelenettel, felső-sarokban színes alapon fehér értékjellel, apostoli kettőskereszt vízjellel, 15-ös fogazattal. 1916 nov. 1-től forgalomban. A bélyeg rajzát *Tull Ödön* tervezte.

286.	10 FILLÉR piros	—15	—01
287.	15 „ ibolya	—10	—01

Mindkét érték a főposta filateliai rekeszénél *használatlanul* 12 fillérért kapható. *Használca* 10 darab 10 filléres ára 1 f.

1916. évi III. hadi-sorozat.

A 15 filléres hadisegély postabélyeg rajzának eredete szintén sokban hasonlít a aratórajz sorsához. A közös hadseregbeli 23. gyalogezred. más testületekhez hasonlóan, hadiözveggyei és árváinak javára igen ízléses *magánsegély bélyeg*et adott ki.

A bélyeg rajza általános tetszést aratott úgy, hogy *Divéky* festőművész ugyanazt a rajzot, amely a *magánjótékony*ságot már eredményesen szolgáltatta, a *hivatalos hadisegély bélyegtervezetén* is alkalmazta, s így történt meg immár

136. ábra.

másodszor, hogy magánéclra használt bélyegrajz állami bélyegeinken folytatja szolgálatát.

1916 november 15. Hadi-segélybélyeg. Az első kettőt *Diréky József*, a harmadikat *Haranghy Jenő* tervezte. Huszár lövészárokban (10 fill.) honvéd kézitusában (15 fill.), turul

137. ábra.

138. ábra.

139. ábra.

pallossal a karmai között (40 fill.) rajzzal, „Magyar kir. Posta 2 fillér hadisegély“ felirattal, kétszer az értékjel közte „fillér“ szóval, 1916 évszámmal (a turulos kivételével). Forgalomban 1916 nov. 15-től.

288.	10	FILLÉR	piros	—04	—03
289.	15	"	ibolya	—02	—02
290.	40	"	vörös	—10	—10

1916. Koronázási sorozat*)

1916 december 30. Emlékbélyeg. *Pethely Gyula* tervezte. A 10 f. Zita királyné és a 15 f. IV. Károly király Ófelsége feje dísztményes körben, alatta koronáztatásuk napjának

140. ábra.

141. ábra.

„1916. XII. 30.“ megjelölésével, kezdetleges fotolitográfia, kettős-kereszt vízjeles papíron 15-ös fogazattal, a koronázás napján és 1917. jan. 7-én került kiadásra.

*) 1917. májusában a Postás Jóléti Bizottság javára a koronázási bélyegzőkkel díjak-ellenében lebetűzéseket végeztek, s ezeket az utólagos lebélyegzéseket „PJB“ betűkkel jelölték meg. Az ilyen lebetűzések általános bélyeggyűjtői szempontból értéktelenek.

291.	10 FILLÉR	ibolya	—20	—20
292.	15	"	vörös	—20 —20

A koronázás napján a posta háromféle ünnepi *emlékbélyegzőt* használt a nagyobb budapesti postahivatalokban, amelyekkel az aznapi postát lebetűzték. Az *angyalos betűzőt* (l. a 144. ábrát) a koronázás színhelyén a Várban levő 1-es számú postahivatal használta s ezzel a bélyegzővel végezték a legtöbb lebetűzést.

142. ábra.

143. ábra.

A postahivatal számával (l. a 145. ábrát) és esetleg A, B, C, D stb. betűvel ellátott bélyegző volt az összes nagyobb budapesti postahivataloknak és ezek közül igen sok *betűs bélyegzővel* sokkal kevesebb bélyeget betűzték le s így például az

144. ábra.

145. ábra.

angyalos bélyegző mellett használt 1 A. betűző ritkább mint az angyalos. Ezenkívül két postahivatal *gépbélyegzőt* is használt. A koronázás napján forgalomba volt koronázási, levél-, hírlap-, hadisegély-, portó- és sürgős bélyegek levélen *koronázási bélyegzővel* lebetűzve általában 1 pengővel többet érnek.

1917. Arató-Országházsorozat.

1917. január 15. *Levélbélyeg.* Aratósi jelenet (tervezte *Tull Ödön*), a felsősarokban kettőskeretben színes értékjel fehér alapon, 50 fill.-től felfelémenő értékek (rajzát tervezte *Brand-*

Levélben:

312. 1 K 50 f pirosan a 75 fill. kék bélyegen: . . .	4—	4—	10—
313. 4 „ 50 „ kéken a 2 K. olajbarna „ . . .	6—	6—	20—

Az 1 K 50 f légi postabélyegből egy ív *ellentétes átnyomattal* került forgalomba. Értéke 160— P. A valódinak hitelesen elismert példányai sorszámozva és *Hauser Károly* bélyegkereskedő (Bpest. VII., Erzsébet-körút 54.) szavatossági bélyegzőjével vannak ellátva.

148. ábra.

149. ábra.

150. ábra.

151. ábra.

Fogazat nélkül (félgyártmány) mindkét érték szintén forgalomba került. A páros példány értéke 120.— P.

1917. Margitszigeti-sorozat.

1917 november 10. *Kisegítő jótékonyági-bélyeg: A fehér értékjelű aratós bélyegek (286—287.) „József főherceg — vezérezredez — 1 korona” átnyomattal. Forgalomban 1917. szeptember 10-től 1918 szeptember 30-ig.*

152. ábra.

153. ábra.

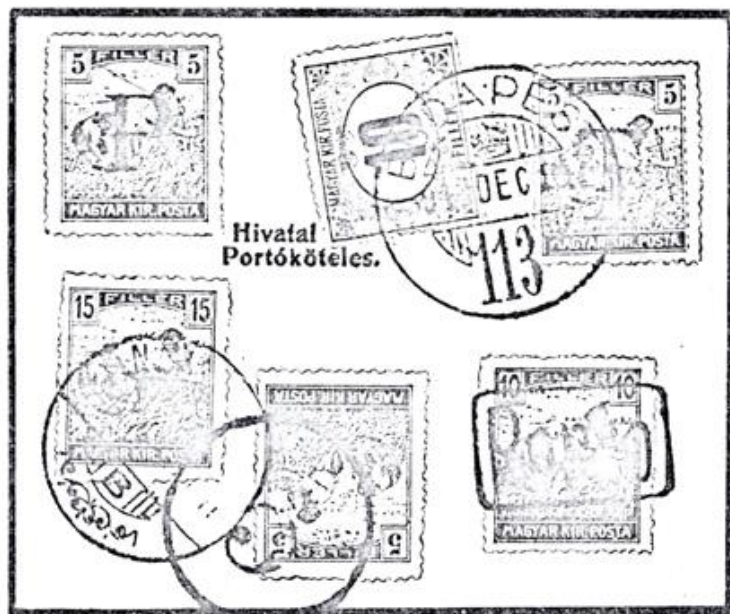
154. ábra.

314. 10 FILLÉR piros	—15	—15
315. 15 „ ibolya	—15	—15

Mindkét érték a főpostai filateliai rekesznel *használatlanul* 16 fillér.

1918 június 15. *Szükség portóbélyegek: Az aratós bélyeg az 1918. évi június hó 15-én megjelent rendelet értelmében a portóbélyeg hiány folytán „T”, „P”, vagy „Portó” és egyéb*

kézi bélyegzőkkel és kelti bélyegzőkkel ellátva, mint portóbélyegek használtattak. Csak egész levélen bírnak gyűjtői értékkel (à 1—).

155. ábra.

1918. Károly-Zita sorozat.

1918 augusztus 30. *Levélbélyeg: Tercezte: Földes Imre. Zita királyné (40 és 50 f.) és IV. Károly király. Öfelsége arképe* MAGYAR KIR. POSTA értékjellel és FILLÉR felirattal, álló apostoli kettőskereszt vízjellel, 15-ös fogazattal. Kiadott 1918. évi augusztus hó 30-án és megszűnt 1918 november 23-án.

156. ábra.

157. ábra.

a) Károly-fejcs bélyegek:

316.	10 FILLÉR	piros	—08	—02
317.	15	"	ibolya	—10
318.	20	"	barna	—05
319.	25	"	kék	—10

b) Zita-fejes bélyegek:

320.	40 FILLÉR	olajzöld	—12	—03
321.	50	" viola	—10	—08

Az 50 filléres ívében a 8-ik bélyeg *lemezhibával* készült. Ugyanis Zita királyné Őfelsége koronájáról leomló falyol a ZITA név előtt, *szakadást* mutat. Ezt a lemezhibát a gyártás folyamán észre vették. Mindezek dacára forgalomba került, sőt a KÖZTÁRSASÁG átnyomatosoknál is előfordul. A *szakadt fátyolos* példányokat különleges gyűjtőink szívesen sorozzák be gyűjteményeikbe. Értéke 2.— P.

III. RÉSZ

A nemzeti összeomlás bélyegei.

Röviddel azután, hogy a Földes Imre által tervezett *Károly—Zita* bélyegek kiadását a m. kir. posta elhatározta, a központi hatalmak ereje kezd gyengülni. A németek feladják a Marne-

158. ábra.

159. ábra.

vonalat, a 6 éves háborúban kimerült bolgárok pedig azért, hogy hirtelen kiléptek a szövetségből és útat nyitottak Magyarország felé, Németország és Ausztria-Magyarország kénytelen kiűriteni a megszállva tartott idegen területeket.

Hazánkban a szélsőséges elemek kerekedtek fölül. 1918 október 31-én nálunk is kitört a forradalom. A szociáldemokratákkal szövetséget kötött függetlenségi párt egy része klerikalizálta a hatalmat és már november 16-án a postavezérigazgatóság rendelkezése a postabélyegek értéktelenítésére a budapesti és debreceni postahivatalok a *köztársasági bélyegzőt* használták.

Budapesten minden nagyobb postahivatal 1918. november 16-án a köztársaság kikiáltásának napján a hivatal számával és

betűvel (l. a 158. ábrát) ellátott bélyegzőt használt. Debrecenben két betűző volt forgalomban. Az egyik a 160. ábrán bemutatott bélyegző, amelyen alul egy *hatágu* apró csillag foglal helyet. A másiktól ez a csillag hiányzik. A budapestiek közül a legkeresettebb az Országház postahivatalában használt 57-es számú és a debreceniek közül a csillagos. *A köztársasági bélyegző általában 1 pengővel emeli a bélyegek katalógus értékét.*

160. ábra.

161. ábra.

Mielőtt a nemzeti összeomlás időszakában napvilágot látott bélyegek ismertetésére áttérnék, rá kell világítanom azokra a körülményekre, amelyeknek keretében az e fejezetben összefoglalt bélyegek megszülettek.

A filateliának egyetlen időszaka sem termelt annyi értékes és egvidejlűeg annyi gyűjteménybe nem való bélyeget, mint épen ez. A folytatólag tárgyalandó bélyegeket tehát minden gyűjtőnek különös figyelemmel kell kísérnie és a *sakirodalom által támogatva* irgalom nélkül kivetni mindazokat az üzérkedési céllal készült álbélyegeket, amelyeket kíméletlen bélyegkufárok a jámbor gyűjtő feltett kincsei közé esempészték.

A világháború fegyverszünetének I. és XVII. cikkének megállapításai szerint, ugyanis a béke megkötéséig a polgári igazgatás, tehát a postaigazgatás is, a budapesti kormány kezében maradt. Ez alapon a megszállók nem mozdíthatták el és nem is mozdították el helyükről a postaigazgatóságok és a postahivatalok alkalmazottait, akik hivatalos teendőiket a vezérigazgatóság utasításai szerint tartoztak végezni és a bélyegeket is csak annak engedelmével változtathatták meg, vagy nyomhatták át fölíratokkal, vagy más értékkel. Ezért fordult Pécs is a Baranyabélyegek tárgyában a budapesti vezérigazgatósághoz! Miértis ez az egyedül helyes szempont, amelynek látszógéből kell vizsgálni a nemzeti összeomlás időszakában kiadott bélyegek érvényességét.

A magyar posta vezérigazgatósága ebben a kritikus időszakban bélyegkiadási jogával élve a köztársaság, a Magyar Posta, a szovjet és tanács bélyegeket, mindössze tehát négyféle bélyegsorozatot jelentetett meg. Különösen az utóbbi két kiadással a bolsevista kormánynak messzemenő tervei voltak. Ezekből a bélyegekből óriási mennyiségeket szerettek volna nyomtatni, a külföldre csempészni és a kommunista propaganda céljaira értékesíteni. Áldozatul elsősorban Németország és Svájc és másodsorban Franciaország és Itália volt kiszemelve.

A nagyszabású tervet azonban a mindig kifogástalan és megingathatatlan hazaszeretettel dolgozó kiváló műintézetünk, *a m. kir. Állományoda, akadályozta meg* és pedig olyképen, hogy egyszerűen a bélyegek számára nem volt elegendő papirosa, továbbá a postavezérigazgatóság minden sürgetése ellenére is, a kigyártást csak nagyon lassan és késedelmesen végezte. E dícséretreméltó magatartásnak volt köszönhető, hogy egyfelől a kommunisták uralma, propagandaeszköz és pénz hiányában, valamint a másik oldalról jött ellenforradalmi nyomásra összeomlott.

A postavezérigazgatóság által kiadott felsorolt bélyegek képezik a hazánk legszomorúbb időszakában megjelentetett bélyegeknél egyik és pedig *legális* csoportját. A másikba tartoznak az ősi országhatárainkon belül, legtöbb esetben minden jog ellenére, illetéktelenek által kiadott és főleg bélyegkereskedői és gyűjtői forgalomba hozott bélyegek.

Mielőtt azonban a másik csoport bélyegeinek tárgyalására áttérnék, nem mulaszthatom el röviden megemlíteni azt, amit e bélyegfajtajával kapcsolatban 1919. év november havában *Tóth Ferenc dr. közigazgatási bíró*, a kiváló gyűjtő és bélyegesztétikusunk a világ bélyeggyűjtőinek lelkére kötött. Ugyanis már akkor a legnyomatékosabban óvja a gyűjtőket attól, hogy mindazokat a bélyegeket, amelyeket nem a MAGYAR KIR. POSTA adott ki, *magyar bélyegeknél minősítsék*. Mert ezek nem tekinthetők magyaroknak. Az erkölcsi felelőséget valamennyiért azoknak kell vállalni, akiknek nevében kiadattak. És miután a felelőséget néhány kivétellel egy állam sem vállalja, az apaságot azokra a „közkereseti társaságokra” kell hárítani, akik a bélyegek kibocsátásával járó hasznot zsebrevágták. És amennyiben ezek a „közkereseti társaságok” a üzlet leplezésére, a megszálló csapatparancsnokok, vagy postaigazgatók rendeletére hivatkoztak, ez a körülmény sem mentesíti őket, mert sok olyan országot ismerünk, amely a bélyegüzérekkel *közkereseti alapon* adott ki bélyegeket.

Kivételt képeznek a konszociális alapon készült bélyegek alól a magyar bélyegek átnyomatával készült SHS és FIUME bélyegek. Aminek következménye az, hogy ezeket valamennyi

bélyegkatalógus az illető állam és nem Magyarország bélyegeinek kereteiben tárgyalja.

A „közkereseti társaságok“ által kiadott és általános gyűjteménybe nem való bélyegeket, már azért is megilleti a *Tóth* Ferenc dr. által adományozott megjelölés, mert a létüket egy-egy konzorciumnak köszönhetik. E gyűjtőfogalom alá kívánkoznak mindazok, amelyeket valamely csapatparancsnok 1918. évi november 13-án kötött fegyverszünet megállapításainak figyelmen kívül hagyásával, a hadijogra alapítva, rendeletileg hozott forgalomba, s így az illető állam, amelynek nevében, sőt nevével kiadattak, viseli a következményeket. A szegedi sorozatát az ott alakult magyar nemzeti kormány felelős. A cseh átnyomatosokért a csehszlovák kormány és az ottani postai bélyegárúsító irodához közelállók felelnek. *Románia* lapjára tartozik a címeres, ú. n. román megszállási, a debreceni, hortobágyi, a kolozsvári és a nagy-váradi sorozat. Az aradi sorozat tekintetében a *franciákkal*, a temesvári miatt a *szerbekkel* osztják meg a dícsőséget. *Szerbiát* terheli a Bánát-Bácska, Baranya I. és II., Lendvavásárhely, Muraszerdahely, Perlak és a szerb címeres kiadás. Figyelemmel pedig arra, hogy sem a magyar kormánynak, sem pedig a magyar kir. postának nem voltak kiadványai a Nyugatmagyarországon napvilágott látott bélyegsorozatok és bélyegtervezetek, ezek sem katalogizálhatók tulajdonképen Magyarország javára vagy terhére.

Jelen munkám keretébe is csak azért vettem fel külön fejezetben és külön sorszámozás alatt a megszállási bélyegeket, mert a *Magyar Szent Korona Országainak Területén születtek meg* és kedvtelésünk tárgyának, a *magyar postabélyegeknél felhasználásával készültek* és így az utóbbi időkben sokat túrt és szenvedett bélyegünknek *szomorú sorsát mutatják*. De nem csak *Magyarország földarabolását mutatják be az egész világ színe előtt*, hanem minden diplomatánál ékebben és *helyettünk* hangosabban *beszélnek*, dacára annak, hogy ezeket a beszédes *irredenta* emlékeket *nem mi*, hanem *ők eszelték ki és hozták forgalomba*.

Ennek alapján a nemzeti összeomlás időszakában megjelent bélyegeket hét csoportra osztva tárgyalom. Az első kettőben, folytatólagos számozás alatt, a tulajdonképeni magyar, vagyis a bélyegek kiadására egyedül följogosított és illetékes MAGYAR KIR. POSTA által kiadott bélyegeket; a továbbiakban pedig sorozatonként 1-el kezdődő sorszámozással jelölten, a hatalmat Magyarország területén birtoklók vagy bitorlók, főnhatósága vagy védelme alatt kiadott *átnyomatos*, vagy *új rajzu bélyegeket* tárgyalom.

A M. Kir. Posta által kiadott bélyegek két fejezetre oszlanak és pedig az ú. n. köztársasági és tanácsköztársasági kormány által forgalomba hozott bélyegekre. Ide soroltam még

a vörösuralom ellen Szegeden alakult Magyar Nemzeti Kormány által kiadott bélyegeket is.

A. A köztársaság bélyegei.

Az ú. n. köztársasági kormány egy kiegészítő és egy rendes kiadású bélyegsorozatot hozott forgalomba. Az elsőbe foglalhatók mindazok a bélyegek, amelyek KÖZTÁRSASÁG átnyomattal, a másodikba azok tartoznak, amelyek a forgalomban levő bélyegek szokásos és egyedül helyes MAGYAR KIR. POSTA feliratának megeseonkításával, a KIR. szó sajnálatos elhagyásával; MAGYAR POSTA fölrirattal kerültek használatba.

1918. Köztársasági sorozat.

A Károly—Zita-bélyegeknek még minden értéke ki sem volt gyártva, amikor az ú. n. köztársasági kormány sietett a két uralkodó arcképét a KÖZTÁRSASÁG átnyomattal elélteleníteni.

162. ábra.

163. ábra.

1918 november 23. *Lerépbélyeg.* A Károly—Zita-fejes bélyegsorozat összes értékei fekete ferdén elhelyezett KÖZTÁRSASÁG átnyomattal.

a) Károly-fejes bélyegek:

322.	10 FILLÉR piros	—05	—04
323.	15 " ibolya	—03	—02
324.	20 " barna	—07	—02
325.	25 " kék	—08	—03

b) Zita-fejes bélyegek:

326.	40 FILLÉR olajzöld	—20	—20
327.	50 " viola	—04	—04

Az előző részben 321. szám alatt ismertetett szakadt fátýolos 50 filléres Zita-bélyeg KÖZTÁRSASÁG átnyomattal is előfordul. Értéke 1 pengő.

Valamennyi érték üzérkedési célzattal *ellentétes* (fordított) átnyomattal is készült, azonban *postai forgalomba csak a 40 fillé-*

léres került. Értéke 2 pengő. Miután a fordított átnyomatos értékeket tömegesen hamisítják, e bélyegek beszerzésénél óvatosan járjunk el.

1918 december 15. *Lerélbélyeg.* Az arató bélyegek 2, 3, 4, 5, 6, 10, 20 és 40 filléres értékei, valamint az összes Országház-bélyegek fekete ferdén elhelyezett KÖZTÁRSASÁG átnyomattal.

164. ábra.

165. ábra.

166. ábra.

a) Arató-bélyegek:

328.	2 FILLÉR	barnássárga	—02	—01
329.	3	viola	—01	—01
330.	4	szürke	—01	—01
331.	5	zöld	—03	—01
332.	6	kékeszöld	—05	—04
333.	10	piros	—04	—02
334.	20	barna	—06	—03
335.	40	olajzöld	—08	—02

b) Országház-bélyegek:

336.	1 KORONA	vörös, halvány vörös	—02	—02
337.	2	olajbarna, halvány barna	—03	—02
338.	3	ibolya, halvány palaszürke	—10	—05
339.	5	barna, halvány barna	—40	—40
340.	10	barnászíviola, halvány ibolya	—20	—20

167. ábra.

168. ábra.

A teljes sorozat a főpostai bélyegárusítónál *használatlanul* 32 f. Az 5 koronás egymagában 20 f.-be kerül. *Használva* csak a 3, 4, 5, 10, 40 fillér, 1, 2 és 10 koronás kapható, ár együtt 5 f.

A 328—340-ig felsorolt bélyegek üzérkedési cézzalatt *ellentétes* átnyomattal is készültek (l. a 165. ábrát). Postai forgalomban csak a 2, 3, 5 és 6 filléresek jutottak. Értékük darabonkint 2 pengő.

A rendes átnyomatos bélyegek közül az 5 koronást, valamint az összes fordított átnyomatos értékeket hamisítják.

169. ábra.

170. ábra.

171. ábra.

1919 február 18. *Jótekonysági bélyeg. A III. hadi sorozat mindhárom értéke fekete ferdén elhelyezett KÖZTÁRSASÁG átnyomattal.*

341. 10 FILLÉR piros	—07	—07
342. 15 „ viola	—15	—14
343. 40 „ vörös	—05	—03

Az előzőkhöz hasonlóan e három bélyeg is készült *ellentétes* átnyomattal, forgalomba azonban csak *nagyon elvétve* kerültek.

172. ábra.

1919 október 20. *Sürgös bélyeg. A 284. szám alatt ismertetett SÜRGÖS bélyeg fekete ferdén elhelyezett KÖZTÁRSASÁG átnyomattal.*

344. 2 FILLÉR olajzöld-piros SÜRGÖS szóval	—20	—20
--	-----	-----

1919 február 23. *Portóbélyeg. A 220. számú fekete vízjelű fekete értékjese 50 filléres és a 274., 277. és 280. számú piros értékjese, valamint az átnyomás céljaira külön gyártott 3, 40 és*

50 filléres piros értékjeles portóbélyeg fekete ferdén elhelyezett KÖZTÁRSASÁG átnyomattal.

173. ábra.

174. ábra.

345.	50 FILLÉR	zöld, fekete értékjellel	—75	—75
346.	2	" " piros	"	—04	—04
347.	3	" " " "	"	—02	—04
348.	10	" " " "	"	—02	—01
349.	20	" " " "	"	—08	—03
350.	40	" " " "	"	—10	—10
351.	50	" " " "	"	—04	—02

A teljes sor *használatlanul* a főpostai bélyegértékesítőnél 52 fillér.

175. ábra.

A többi KÖZTÁRSASÁG átnyomatos bélyegekhez hasonlóan a portóbélyegek is készültek *ellentétes* nyomattal. Ezek közül azonban csak a 40 filléres és a 472-es szám alatt ismertetett és eredetileg *ellentétes értékjellel* készült 50 filléres, tehát fordított számmal és átnyomattal (l. a 175. ábrát.) került forgalomba. A 40 filléres értéke 10.—, az 50 filléressé 8.— P. Az 50 filléres kivételével valamennyit hamisítják.

A 3 fillérest átnyomat *nélkül* nem adták ki. Az igen ritkán található példányok olyan KÖZTÁRSASÁG átnyomatos ívekből származnak, amelyeknél a papíros behajlása folytán 1—2 bélyeg átnyomat nélkül maradt. Ezeknél azonban az átnyomat a bélyeg hátán látható. Értéke 60.— P.

1919. Magyar Posta sorozat.

(KIR. nélkül.)

Ahogy minden téren azon volt a köztársasági kormány, hogy a királyság látható jeleit eltüntesse, úgy járt el a bélyegek

terén is. Valamennyi bélyegünk föliratából a KIR. szót törölte, a SÜRGŐS bélyegről pedig a magyar Szent Koronát távolította el. A bélyeg ábrázolását azonban az erre a műveletre kényeztetett művész, a bélyeg tervezője, oly szerencsésen hajtotta végre, hogy a magyaros díszítményű bélyeg jellegzetességéből alig vesztett valamit. E bélyegek 1919. évi január 26-tól 1921. évi június 30-ig voltak forgalomban.

1919 január 26. Levélbélyeg. Arató—Országház sorozat, a KIR. szó mellőzésével, MAGYAR POSTA fölirattal. Valamennyi értéknel az értékjelzés fehér alapon, színes számokkal, egyszerű keretben. Az arató bélyegek álló, az Országház-bélyegek fekvő kettőskereszt vízjellel.

176. ábra.

177. ábra.

a) Arató-bélyegek:

352.	2	FILLÉR	barnássárga	—03	—01
353.	3	"	viola	—35	
354.	4	"	szürke	—10	—08
355.	5	"	zöld	—03	—01
356.	6	"	kékeszöld	—04	—02
357.	10	"	piros	—03	—01
358.	15	"	ibolya	—06	—06
359.	20	"	barna	—03	—02
360.	20	"	zöld	—05	—02
361.	25	"	kék	—04	—03
362.	40	"	olajzöld	—04	—02
363.	40	"	vörös	—05	—03
364.	45	"	narancs	—04	—03

178. ábra.

179. ábra.

b) Országház-bélyegek:

365.	50 FILLÉR	viola, halvány viola	—04	—03
366.	60 "	barna, halvány kék	—03	—03
367.	95 "	kék, halvány kék	—03	—03
368.	1 KORONA	vörös, halvány vörös	—06	—03
369.	1 "	kék, halvány kék	—05	—04
370.	1-20 "	sötétzöld, halvány zöld	—10	—04
371.	1-40 "	élénkzöld, halvány zöld	—12	—04
372.	2 "	olajbarna, halvány barna	—08	—04
373.	3 "	ibolya, halvány palaszürke	—08	—03
374.	5 "	barna, halvány barna	—10	—04
375.	10 "	barnásviola, halvány ibolya	—20	—10

A teljes sor a főpostai bélyegértékesítőnél *használatlanul* 40 f. *Használva* a 2, 5, 10, barna és zöld 20, piros 40, 45, 60 fillér, 1 és 10 koronás ára együtt 4 f.

A 3 filléres érték *átnyomat nélkül* sohasem volt postai forgalomban. Azt csak a *posta bélyegértékesítő irodája* árusította, anélkül azonban, hogy bérmentesítési célokra felhasználható lett volna!

A fehér alpra, színesen benyomott értékjelek, gyakran nem állnak a négyzetű tér közepén, sőt különösen a koronás értékeknél a kereten kívülre is nyomattak. Az ilyen példányokat a különleges gyűjtők előszeretettel gyűjtik.

180. ábra.

181. ábra.

182. ábra.

1919 október 18. *Sürgös bélyeg.* A *Brandmayer Vilmos* rajzolóművész által tervezett első SÜRGÖS bélyeghez hasonló, azonban a *Szent István Korona* és a *KIR.* szó nélkül *MAGYAR POSTA* fölirattal. Álló kettőskereszt vízjeles papíron 15-ös sorfogazattal.

376. 2 FILLÉR olajzöld-piros SÜRGÖS szóval —03 —03

1920 január 22. *Portóbélyeg.* Az eddigiekhez hasonló *MAGYAR POSTA* fölirattal és a piros értékjel helyébe feketét alkalmaztak, hogy az egyetlen nemzeti színekben készült bélyegünket nemzeti jellegétől megfosztsák, fekete kettőskereszt vízjeles papíron 15-ös sorfogazattal.

377.	2	FILLÉR	zöld-fekete	értékjellel	—03	—03
378.	3	"	"	"	—10	—10
379.	20	"	"	"	—05	—05
380.	40	"	"	"	—05	—05
381.	50	"	"	"	—04	—03

A teljes *használatlan* sor a főpostai bélyegárusítónál 8 fillér.

A 2, 20 és 40 filléreseknél gyakori az olyan bélyeg, ahol a MAGYAR és a POSTA szó között *pont* látható. Darabja —50 P.

Az 50 filléresből *pótnyomat* is készült, amely bágyadt zöld színéről ismerhető fel.

B. A tanácsköztársaság bélyegei.

A kommunista propaganda jellegzetes bélyegei a *szovjet* bélyegek voltak. És hogy a propagandát fokozzák a „magyar-

183. ábra.

országi tanácsok első országos ülésének emlékére, a magyar posta ajándéka"-ként 1919. június 12-én 2.100 számozott példányban kiadta szovjet bélyegekkel teleragasztott, a 183. számú ábrán bemutatott emléklapot.

A könyvben előállított és postabélyegzőmentes szovjet-emléklap értéke 5.—P. A túlbuzgóságból lelkes postaalkalmazottak által fekete vagy piros színben lebetűzött lapok filatéliai szempontból értéktelenek. Az aláírással ellátottak, csak az autogramgyűjtőre nézve becsesek.

184. ábra.

185. ábra.

186. ábra.

187. ábra.

188. ábra.

A kommunista uralom által tervbe vett további új rajzú bélyegek kiadása, az államnyomda hazafias magatartása miatt, nem volt lehetséges és így csak az átnyomatos tanácssorozat jelenhetett meg korlátozott számban és ezzel vége is szakadt a vörösöknek a filatéliába való beavatkozása. A bélyegek 1919 november 30-ig voltak forgalomképesek.

1919. Szovjet sorozat.

A minden kereseti lehetőségtől megfosztott ifjabb művészgárda kapott az alkalmon, hogy a posta által kiírt és akkor még jól dotált bélyegpályázaton résztvegyen. A *Marx* és

Engels bélyegeket budai *Bokross* Ferenc, *Petőfi* fejét *Fekete* Oszkár tervezte, a keretét *Bokross* rajzolta. *Gara* Arnold, *Gróf* József kompozíciója után, megrajzolta. *Martinovics* és *Dózsa* arcképét, míg azok keretét a tervező *Gróf* József maga rajzolta. A véseteket *Kirchner* Herman készítette. A sorozat kétszínű *könyomatban* készült. Sok kísérleti és selejtes nyomat van a gyűjtők kezében.

1919 június 14. *Levélbélyeg*. MAGYAR TANÁCS-KÖZTÁRSASÁG *főiratú keretben Marx, Petőfi, Martinovics, Dózsa és Engels arcképével, Nagy alakú, kétszínű könyomat, 12-es sorfogat, álló és fekvő kettőskereszt vízjelű papiroson.*

				†	++	
				vízjellel:		
382.	20 FILLÉR	rózsá, közepé sötétbarna	1:20	1' -	—10	—10
383.	45	" sárgásbarna, " sötétzöld	2:50	2' -	—10	—10
384.	60	" szürkéskek, " barna	—40	—40	—25	—25
385.	75	" viola, " sötétbarna	—40	—40	—20	—20
386.	80	" olajzöld, " szürkésbarna	2:50	2:50	—20	—20

A tervező művészek a négyszeres nagyságban készített *bélyegtervezetekről* R. P. kiváló filatelista és műgyűjtő indítványára rézmetszésű *filatelista metszeteket* készítettek és azokat saját aláírásukkal ellátva forgalomba hozták. A gyűjtők ezeket szétkapkodták úgy, hogy ezekből egy második kiadás is készült, amely szintén teljesen elfogyott.

1919. Tanács-sorozat.

A kommunisták buesú sorozata a röviden *tanács-sorozatnak* nevezett bélyegkiadás volt. A levélbélyegeken kívül a portó-bélyegek is elő voltak már készítve és az államnyomda ismeretett késlekedése miatt azonban már csak *bázakalász* átnyomattal kerülhettek forgalomba. A tanács sorozat 1919. évi július 21-től 1919 november 30-ig volt forgalomképes.

189. ábra.

MAGYAR
TANÁCS-
KÖZTÁRSASÁG.

190. ábra.

1919 július 21. A MAGYAR POSTA sorozat 2—45 filléres arató rajzú bélyegei három és az 50 fillértől 10 koronáig terjedő Országház-bélyegi kétsoros vörös MAGYAR TANÁCS-KÖZTÁRSASÁG átnyomattal. Az arató-bélyegek átnyomata vízszintes, az Országház-bélyegeké ferde.

a) Arató-bélyegek:

387.	2	FILLÉR	barnássárga	—03	—03
388.	3	"	viola	—03	—03
389.	4	"	szürke	—04	—04
390.	5	"	zöld	—03	—03
391.	6	"	kékeszöld	—03	—03
392.	10	"	piros	—02	—02
393.	15	"	ibolya	—04	—04
394.	20	"	barna	—04	—04
395.	25	"	kék	—04	—04
396.	40	"	olajzöld	—05	—05
397.	45	"	narancs	—04	—04

b) Országház-bélyegek:

398.	50	"	viola,	halvány	viola	...	—04	—04
399.	95	"	kék,	"	kék	...	—04	—04
400.	1	KORONA	vörös,	"	vörös	...	—08	—08
401.	1-20	"	sötétzöld,	"	zöld	...	—07	—07
402.	1-40	"	élénkzöld,	"	zöld	...	—08	—08
403.	2	"	olajbarna,	"	barna	...	—10	—10
404.	3	"	ibolya,	"	palaszürke	...	—08	—08
405.	5	"	barna	"	barna	...	—10	—10
406.	10	"	barnásviola	"	ibolya	...	—12	—12

191. ábra.

192. ábra.

A 10, 20, 50 és 95 filléres, valamint az 1, 1-20, 1-40 és a 3 koronás érték *élénkpírós* átnyomattal először *Sopronban* került kiadásra. A soproni értékek ára darabonként 15 fillér.

A 2 és 45 filléres értékből *ellentétes* fölnyomású átnyomat ismeretes.

A 20 filléresből 100 darab *dupla átnyomatos* elnézésből forgalomba került, amelyből 50 darab P. F. M. magyar különleges gyűjtő, a többi kisebb gyűjtők birtokában van. Legutóbb egy példány 5 pengős áron cserélt gazdát.

Az Országház-bélyegek átnyomatának TANÁCS szava, az ív hatodik vízszintes sorának utolsó bélyegén, betűtörés folytán S helyett 9-es látható. Értéke darabonként 1— P.

C. A magyar nemzeti kormány bélyegei.

Amíg Budapesten a hírhedt proletárdiktatura garázdálkodott, a szegedi nemzeti kormány még postabélyegeiben is megtagadott minden közösséget a budapesti köztársasági tanáccsal. Hogy ezt

a bel- és külfölddel szemben a legnyomatékosabban kifejezésre juttassa, *Varjassy* Lajos dr., az ellenkormány kereskedelemügyi minisztere, kiadta a szegedi bélyegsorozatot. Ez a sorozat a ritka bélyegek közé tartozik, mert mindössze 300 teljes sorozatot lehet belőle összeállítani. Miután azonban a teljes sorozat postai forgalomban sohasem volt, csak a magyar különleges gyűjtő számára bír értékkel. Az általános gyűjtő azonban teljesen beérheti azzal, hogy néhány olcsóbb értéket soroz be a gyűjteményébe. Figyelemmel arra, hogy a bélyegek átnyomatát tömegesen hamisítják, csak szavatossággal eladott bélyeget vásároljunk.

1919. Szegedi sorozat.

A kommunista uralom ellen Szegeden alakult magyar nemzeti kormány az ottani 1. számú postahivatalnak 237.819—korona névértékű bélyegkészletét, részben az eredeti, részben fölemelt értékben kiadta, az 1919. évi július 3-án a Hivatalos

193. ábra.

194. ábra.

195. ábra.

Közlöny 4. számában közzétett, ugyanazon évi június 26-án kelt 151. számú kormányrendelet alapján MAGYAR-NEMZETI-KORMÁNY-Szeged. 1919. átnyomattal. Az átnyomat — miután kevés betűanyag fölött rendelkező kis nyomdáknak készült — félívenként történt. Ez az oka annak, hogy többnyire egyazon bélyegív felső részének átnyomata az alsó résszel szemben színárnyalati eltérést mutat. A bélyegek nyomásának idejében folyó nyomdászsztrájkknak következményeként, a laikus személyek által végzett nyomat, sajtóhibákban is bővelkedik.

1919 június 26. *Különböző magyar bélyegek piros (p) vagy zöld (z) MAGYAR-NEMZETI-KORMÁNY-Szeged, 1919. átnyomattal. Néhány érték magasabb átértékeléssel. A bélyeg színének megnevezése után beiktatott szám, mindég az átnyomásra felhasználható, akkor forgalomban volt magyar bélyeg folyószáma, míg a sorban utána következő adat az átnyomatos bélyegből kiadott mennyiség darabszámát jelzi.*

a) Az 1913. évi hírlapjegyen:

1. (2 fillér) narancs 212. sz. 48.200 db (z) —06

b) Az 1915. évi portóbélyegeken:

2.	2	FILLÉR	zöld-piros	274. sz.	13.600 db	(p)	—20
3.	6	"	" " "	276. "	4.100 "	"	—50
4.	10	"	" " "	277. "	10.600 "	"	—25
5.	12	"	" " "	278. "	8.400 "	"	—30
6.	20	"	" " "	280. "	6.500 "	"	—35
7.	30	"	" " "	281. "	4.400 "	"	—40

c) A sürgős bélyegen:

8.	2	FILLÉR	zöld-piros	284. sz.	3.700 db	(p)	—45
9.	50	PORTO	a 2 f.-es sürgős bélyegen " " "	" "	15.000 "	"	—20
10.	100	"	" " " " " " " " " " " "	" "	15.000 "	"	—20

d) A III. hadi bélyegeken:

11.	10	FILLÉR	piros	288. sz.	47.000 db	(z)	—10
12.	15	"	viola	289. "	10.400 "	(p)	—35
13.	40	"	vörös	290. "	4.000 "	(z)	—75

e) Az arató-bélyegeken:

14.	2	FILLÉR	barnássárga	293. sz.	17.800 db	(z)	—30
15.	3	"	viola	294. "	51.300 "	"	—08
16.	45	a 3 filléres	violán	294. "	50.000 "	"	—10
17.	5	FILLÉR	zöld	296. "	14.300 "	(p)	—25
18.	6	"	kékeszöld	297. "	900 "	"	3.50
19.	15	"	ibolya	299. "	11.300 "	"	—30

f) Az Országház-bélyegeken:

20.	50	FILLÉR	ibolya, halvány ibolya	304. sz.	2.100 db	(p)	1.—
21.	75	"	kék, halvány kék	305. "	9.700 "	"	—30
22.	80	"	zöld, halvány zöld	306. "	2.200 "	"	1.—
23.	1	KORONA	vörös, halvány vörös	307. "	18.000 "	(z)	—20
24.	10	az 1 koronás	vörösön	307. "	5.000 "	"	2.75
25.	2	KORONA	olajbarna, halvány barna	308. "	8.600 "	(p)	—30
26.	3	"	ibolya és palaszürke	309. "	5.500 "	"	—45
27.	5	"	barna, halvány barna	310. "	400 "	"	5.—
28.	10	"	barnásviola, halv. barna	311. "	400 "	"	5.—

g) A Károly-fejes bélyegeken:

29.	10	FILLÉR	piros	316. sz.	16.400 db	(z)	—20
30.	20	"	barna	318. "	66.400 "	(p)	—06
31.	25	"	kék	319. "	1.500 "	"	1.50

h) A Zita-fejes bélyegen:

32.	40	FILLÉR	olajzöld	320. sz.	3.500 db	(p)	—50
-----	----	--------	--------------------	----------	----------	-----	-----

i) A köztársasági Károly-fejes bélyegeken:

33.	10	FILLÉR	piros	322. sz.	1.300 db	(z)	2.—
34.	15	"	ibolya	323. "	4.900 "	(p)	—35
35.	20	"	barna	324. "	300 "	"	6.—
36.	25	"	kék	325. "	2.000 "	"	—75

j) A köztársasági Zita-fejes bélyegen:

37.	50	FILLÉR	viola	327. sz.	22.200 db	(p)	—15
-----	----	--------	-----------------	----------	-----------	-----	-----

k) A köztársasági arató bélyegeken:

38.	20	a 2 filléres barnássárgán	328. sz.	50.700 db (z)	—10
39.	3	FILLÉR viola	329. "	700 " "	3-50
40.	4	" szürke	330. "	3.600 " (p)	—40
41.	5	" zöld	331. "	1.600 " "	1-30
42.	6	" kékeszöld	332. "	2.700 " "	—70
43.	10	" piros	333. "	1.200 " (z)	1-80
44.	20	" barna	334. "	500 " (p)	3—
45.	40	" olajzöld	335. "	17.400 " "	—25

l) A köztársasági Országfőz-bélyegen:

46.	3	KORONA ibolya és palaszürke	338. sz.	800 db (p)	4—
-----	---	---------------------------------------	----------	------------	----

m) A köztársasági III. hadi bélyegen:

47.	40	FILLÉR vörös	343. sz.	2.600 db (z)	—60
-----	----	------------------------	----------	--------------	-----

n) A Magyar Posta bélyegeken:

48.	20	FILLÉR barna	359. sz.	400 db (p)	5—
49.	25	" kék	361. "	22.800 " (z)	—20
		15 különféle legolcsóbb értékűből álló sorozat			1—
		21 " " " " " "			2—
		31 " " " " " "			6—
		49 " értékűből álló teljes " "			30—

A sorozat szakértője: Székely Mór, Szeged, Kossuth Lajos sugárút 46.

D. Északmagyarország bélyegei.

A cseh legionárus-esapatok nemzetünk összeomlásakor 1918 decemberében lepték el a magyar felvidéket. Természetesen az egyes postahivatalok bélyegkészlete is sok helyütt birtokukba jutott. Az így összegyűjtött bélyeganyag egy részét Prágába szállították és POSTA ČESKOSLOVENSKA 1919 átnyomattal látták el. A bélyegek átnyomat nélküli részét pedig, az osztrák bélyegekhez hasonlóan, 1919. évi március hó 1-ig a postai küldemények bérmentésére föl lehetett használni. Az átnyomatos bélyegeket egyetlen postahivatalban sem lehetett kapni, hanem kizárólag a prágai főpostán, a bélyeggyűjtők részére fön-tartott bélyegértékesítő rekesznél, 1919. évi december 12-től fogva 50% fölárral kötött tételekben árusították és 1920 január végéig bérmentésre is fölhasználhatók voltak. Miután azonban tényleges postai forgalomban sohasem voltak, az általános gyűjtőre nézve teljesen értéktelenek.

1919. Cseh megszállási sorozat.

A kizárólag üzérkedési célzattal Prágában árusított átnyomatos bélyegek a Felvidéken annyira ismeretlenek voltak, hogy azokat a legtöbb postahivatal nem tekintette postabélyegeknek és az ilyen bélyegekkel bérmentesített leveleket

portóbélyegekkel látták el. A különleges magyar gyűjtő ezeket a bélyegeket csak azért gyűjti, mert élénk fényt vetnek a magyar bélyeg sorsára. Óvakodjunk a hamisítványoktól.

POSTA
ČESKOSLOVENSKÁ
1919

196. ábra.

POSTA
ČESKOSLOVENSKÁ
1919

197. ábra.

1919 december 12. Különböző magyar bélyegek ferdén elhelyezett fekete POSTA ČESKOSLOVENSKÁ 1919 átnyomattal.

a) 1913. évi turulos bélyegeken:

1.	2	FILLÉR	olajsárga	193. sz.	26.000	darab	—25
2.	3	"	narancs	194. "	3.700	"	4—
3.	6	"	olajbarna	196. "	30.600	"	—25
4.	50	"	vörös-kék	204. "	71.000	"	—20
5.	60	"	zöld-piros	206. "	4.300	"	8—

b) Az 1913. évi hírlapjegyen:

6.	(2 fillér)	narancs	212. sz.	141.800	darab	—10
----	------------	---------	----------	---------	-------	-----

c) Az 1915. évi portóbélyegeken:

7.	1	FILLÉR	zöld-piros	273. sz.	900	darab	20—
8.	2	"	"	274. "	79.100	"	—10
9.	5	"	"	275. "	12.800	"	1—
10.	6	"	"	276. "	25.500	"	—30
11.	10	"	"	277. "	97.300	"	—10
12.	12	"	"	278. "	24.900	"	—50
13.	15	"	"	279. "	16.600	"	—70
14.	20	"	"	280. "	71.400	"	—20
15.	30	"	"	281. "	7.600	"	3—

d) A sürgős bélyegen:

16.	2	FILLÉR	zöld-piros	284. sz.	99.000	darab	—10
-----	---	--------	------------	----------	--------	-------	-----

e) A fehér számjelű aratósokon:

17.	19	FILLÉR	piros	286. sz.	300	darab	30—
18.	15	"	ibolya	287. "	950	"	15—

f) A III. hadi bélyegeken:

19.	10	FILLÉR	piros	288. sz.	72.800	darab	—20
20.	15	"	ibolya	289. "	49.000	"	—25
21.	40	"	vörös	290. "	28.600	"	—50

g) Az arató-bélyegeken:

22.	2	FILLÉR	barnássárga	293. sz.	675.000	darab	—04
23.	3	"	viola	294. "	304.000	"	—05
24.	5	"	zöld	296. "	521.000	"	—05
25.	6	"	kékeszöld	297. "	75.000	"	—10
26.	10	"	piros	298. "	23.000	"	—40
27.	15	"	ibolya	299. "	350.000	"	—08
28.	20	"	barna	300. "	26.000	"	—50
29.	25	"	kék	301. "	64.800	"	—20
30.	35	"	csokoládé	302. "	30.500	"	—45
31.	40	"	olajzöld	303. "	53.500	"	—30

h) Az Országház-bélyegeken:

32.	50	FILLÉR	ibolya és halvány ibolya	304. sz.	81.500	darab	—30
33.	75	"	kék és halvány kék . .	305. "	149.300	"	—25
34.	80	"	zöld és halvány zöld . .	306. "	106.800	"	—35
35.	1	KORONA	vörös és halvány vörös .	307. "	89.500	"	—45
36.	2	"	olajbarna és halv. barna	308. "	46.000	"	1—
37.	3	"	ibolya és halv. palaszürke	309. "	9.200	"	3-50
38.	5	"	barna és halvány barna	310. "	2.600	"	10—

i) A Károly-fejes bélyegeken:

39.	10	FILLÉR	piros	316. sz.	285.000	darab	—08
40.	20	"	barna	318. "	320.000	"	—10
41.	25	"	kék	319. "	85.000	"	—15

j) A Zita-fejes bélyegeken:

42.	40	FILLÉR	olajzöld	320. sz.	36.000	darab	—30
43.	50	"	viola	321. "	7.600	"	3—

k) A Magyar Posta bélyegen:

44.	10	FILLÉR	piros	361. sz.	34.800	darab	—30
-----	----	--------	-----------------	----------	--------	-------	-----

A felsorolt 44 értéken kívül még több mint 30-féle magyar bélyeget láttak el átnyomattal, de ezek annyira üzérkedési természetűek, hogy még a különleges gyűjteménybe sem valók. Hasonlóan bírálандók el az ellentétes (fordított), eltolódott és egyéb selejtes nyomatok.

Nem valók gyűjteménybe: A prágai *Narodni Vybor* (nemzeti tanács) által ČESKOSLOVENSKA-STATNI POŠTA felirattal és az egyesített csehszlovák címerrel feketében átnyomott bélyegtervezetek. Az állítólag a rózsahegy-i *Srobár-kormány*, de tényleg az előbb említett alakulat által forgalomba hozott ČESKOSLOVENSKA-POŠTA átnyomatos magyar bélyegek szintén nem bélyegek. Az úgynevezett *Hlinka-kiadás*, amelynek fölirata SLOVENSKA-POŠTA és címere a hármashalmon álló kettős kereszt, szintén nem bélyeggyűjteménybe való. *Az érsekujvári*

kiadás, amelyet állítólag akkor használtak, amikor ott a magyar posta működését már befejezte és a cseh működését még nem kezdte meg: FRANKO 20, 5 PORTO, stb. átnyomattal voltak ellátva. Végül albélyeg a *bécsi kiadás* is, amely az egyesített csehszlovák címerrel és Republika-Česko-Slovenská főlirattal van ellátva.

198. ábra.

A megszállás alól felszabadult egyes postahivatalok, miután többnyire a megszálló csapatok a kivonuláskor a *hivatal bélyegzőjét* is magukkal vitték, az átmenet napjaiban különféle *kisegítő betűzőt* használtak. Az ilyen kisegítő bélyegzők csak a *lebetűzés-gyűjtőkre* nézve értékesek és 1—1 pengővel emelik a vele lebetűzött teljes levélen vagy levelezőlapon levő bélyegek értékét. Legtöbb esetben azonban filateliai játéknál nem egyebek.

A sorozat szakértője: *Lesetický Jaroslav, Prága II. 1495.*

E. Keletmagyarországi bélyegek.

A románok által megszállt területen hatósági rendeletre összegyűjtötték a magyar bélyegeket és ezeket különböző átnyomattal ellátva hozták forgalomba. Ugyanezen területen helyi alakulatok is adtak ki átnyomatos magyar bélyegeket. A bélyegkiadásnak oka az volt, hogy a megszállás megtörténtét közöljék a világgal. De azért is adtak ki átnyomatos bélyegeket, hogy Magyarország olcsóbb valutájú helyeiről a lakosság ne csempészhesse be bélyegszükségletét, a románok pedig az általuk olcsón behozottakat jól tudják értékesíteni.

1919. Aradi-sorozat.

(Occupation française.)

Röviddel azután, hogy a megszálló francia csapatok Aradra bevonultak, 1919. évi május 5-én, *Fritz* aradi postaigazgató alá-

írásával rendelet értesítette a lakosságot arról, hogy Arad városának a francia csapatok által megszállt területén talált összes magyar postabélyegeket „Occupation française” átnyomattal látták el. Minthogy bizonyos értékek hiányoztak, kénytelenek voltak néhány alacsonyabb összegről szóló bélyeget magasabb értékre átnyomatni. Az ügyes postaigazgató ezt a körülményt a *posták világegyesületének Bernbe is bejelentette*, annak egyidejű közlése mellett, hogy mely értékből, hány példány, milyen átnyomattal készült. A franciák védőszárnyai alatt forgalomba hozott átnyomatos bélyegek — miután belőlük csak 260 teljes sor lehetséges — nagy keresletnek örvendtek és tömegesen hamisították. Ma már a gyűjtők nagyrésze ismeri a bélyegek kétes eredetét, s ennél fogva már csak a különleges gyűjtők, mint kuriozumokat és rendkívüli idők emlékeit, helyezik gyűjteményeikbe.

**Occupation
française**

199. ábra.

1919 május 15. *Különböző egyidejűleg forgalomban volt magyar bélyegek piros (p.) vagy kék (k.) könnyenyomatos Occupation française és fölemelt értékű átnyomattal.*

a) Az 1913. évi hírlapjegyen:

1.	(2 fillér) narancs	212. sz.	34.000 darab (k.)	—12
2.	12 PORTO 12 a 2 filléresen . .	212. "	5.000 " "	—75
3.	15 " 15 " " "	212. "	5.000 " "	—75
4.	30 " 30 " " "	212. "	5.000 " "	—75
5.	50 " 50 " " "	212. "	5.000 " "	—75
6.	100 " 100 " " "	212. "	5.000 " "	—75

b) Az 1913. évi portóbélyegeken:

7.	2 FILLÉR zöld-piros . . .	274. sz.	5.300 darab (k.)	—40
8.	10 " " " "	277. "	10.200 " "	—25
9.	12 " " " "	278. "	900 " "	3—
10.	15 " " " "	279. "	700 " "	7—
11.	20 " " " "	280. "	3.100 " "	2—

c) A sürgős bélyegen:

12.	2 FILLÉR zöld-piros . . .	284. sz.	67.000 drb. (p.)	—10
-----	---------------------------	----------	--------------------------	-----

d) A III. hadi-bélyegeken:

13.	10 FILLÉR piros	288. sz.	300 darab (k.)	12—
14.	15 " ibolya	289. "	4.200 " (p.)	1—
15.	40 " vörös	290. "	3.200 " (k.)	1:20

l) A köztársasági átnyomatos Országház-bélyegeken:

49.	1 KORONA vörös és halványvörös	336. sz.	12.500 darab (k.)	—30
50.	10 (vastag szám) az 1 K. vörösön	336. "	1.500 " "	1-50
50a.	10 (vékony szám) az 1 " "	336. "	1.500 " "	2—
51.	3 KORONA ibolya és palaszürke	338. "	2.600 " "	1—

m) A Magyar Posta-bélyegeken:

52.	10 FILLÉR piros	357. sz.	3.700 darab (k.)	—75
	52 különféle értékű álló sorozat			60—

Miután az átnyomást végző nyomda nem rendelkezett elég egyöntetű számanyag felett, a 45, 50 filléres és a 10 koronásra átnyomott értékek kétféle és pedig felerészben *vastag* és felerészben *vékony* számokkal szedettek.

A kigyártott anyagban sok a kettős, ellentétes (fordított) és egyéb selejtnyomat. A köztársaság átnyomatos 25 filléres Károly-fejes bélyegen eddig csak ellentétes nyomatot láttunk.

A sorozat szakértője: *Leipnik* Emánuel mérnök, *Temesvár*.

1919. Debreceni sorozat.

A Debrecent átmenetileg megszállva tartott románok, a rekvirált magyar postabélyegeket közül 126-féle, majdnem másfélmillió darabot, több mint félmillió korona értékben, *Boboicanu* Constantin őrnagy és a debreceni 1-es számú postahivatal főnö-

35 fillér

199. ábra.

45 fillér

200. ábra.

201. ábra.

202. ábra.

203. ábra.

kének vezetése mellett, először kettős, majd később egyvonalu elipszisbe foglalt, ZONA DE OCUPATIE ROMANA 1919 köriratos román királyi PFTT monogrammal, *Paulo* István vésnök által készített átnyomattal látták el. Az átnyomatnélküli magyar bélyegeket érvényét 1919 november 21-vel beszüntették. A nyomás munkáját, amelyet Debrecen szab. kir. város nyomdájában végeztek, 3 katonai és 3 polgári személyből alakított bizottság ellenőrizte. A bélyegeket elkészülte után a kettős elipszis nyomásá-

hoz használt 2 lemezt, az egyvonalu elipszises átnyomat nyomásához használt 4 lemezt, az eredeti *Paulo*-féle apamintákat és valamennyi matricát dr. *Lindtner* Sándor közjegyző jelenlétében 1919 november 19-én bizottságilag megsemmisítették. Forgalomba voltak 1919. november 20-tól, 1920. március 1-ig. A debreceni bélyegeket részletesen *Biró* Marcel (Debrecen) 1920-ban kiadott „Monográfiája” ismerteti. A debreceni bélyegeket, valamint ezek hitelesítőinek bélyegzőjét is hamisítják.

1919. november 20. *Különféle magyar bélyeg vörös, kék és fekete színű elipszisbe foglalt ZONA DE OCUPATIE ROMANA 1919. köriratos és PFTFT monogrammos átnyomattal.*

a) 1913-as Turulos bélyegeken:

1.	2	FILLÉR sárga	193. kék átnyomattal	170 db.	30.—
2.	3	" narancs	194. " "	100 "	45.—
3.	6	" olivbarna	196. vörös "	600 "	20.—

b) 1913-as hírlapjegyén:

4.	(2 fillér)	narancs	212. kék átnyomattal	73.700 db. készült	—40
----	------------	---------	----------------------	--------------------	-----

c) 1913-as portóbélyegen:

5.	50 FILLÉR	zöld-fekete	220. fekete átnyomattal	115 db.	50.—
----	-----------	-------------	-------------------------	---------	------

d) II. hadibélyegeken:

6.	2 FILLÉR	sárga	256. kék átnyomattal	100 db.	40.—
7.	3	" narancs	257. " "	100 "	40.—

e) 1915-ös portóbélyegeken:

8.	1 FILLÉR	zöld-piros	273. fekete átnyomattal	460 db.	50.—
9.	2	"	274. " "	21.000 "	—80
10.	5	"	275. " "	55 "	250.—
11.	6	"	276. " "	140 "	60.—
12.	10	"	277. " "	40.400 "	—80
13.	12	"	278. " "	110 "	75.—
14.	15	"	279. " "	2.200 "	5.50
15.	20	"	280. " "	9.400 "	1.80
16.	30	"	281. " "	3.300 "	4.50

f) Sürgős bélyegen:

17.	2 FILLÉR	zöld-piros	284. kék átnyomattal	12.900 db.	1.20
-----	----------	------------	----------------------	------------	------

g) Postatakarék-bélyegen:

18.	10 FILLÉR	ibolya	285. vörös átnyomattal	500 db.	20.—
18a.	10	"	" 285. kék "	200 "	40.—

h) Fehér számjelű aratóbélyegeken:

19.	10 FILLÉR	piros	286. kék átnyomattal	200 db.	60.—
20.	15	" ibolya	287. fekete "	300 "	40.—

i) III. hadibélyegeken:

21.	10 FILLÉR	piros	288. kék átnyomattal	10.100 db.	1:50
22.	15 "	ibolya	289. fekete "	2.500 "	3:—
23.	40 "	vörös	290. kék "	4.000 "	2:—

j) Arató-bélyegeken:

24.	2 FILLÉR	barnássárga	293. kék átnyomattal	28.430 db.	—:75
25.	45 fillér a	2 filléresen	293. " "	20.000 "	—:60
26.	3 FILLÉR	viola . . .	294. " "	57.600 "	—:50
27.	35 fillér a	3 filléresen	294. " "	20.000 "	—:75
28.	5 FILLÉR	zöld . . .	296. " "	63.000 "	1:75
29.	6 "	kékeszöld	297. vörös "	24.400 "	—:75
30.	15 "	ibolya . . .	299. fekete "	92.600 "	—:20
30a.	15 "	" . . .	299. vörös "	200 "	35:—
31.	25 FILLÉR	kék . . .	301. fekete "	8.800 "	2:50
32.	35 "	csokoládé	302. kék "	500 "	20:—
33.	40 "	olajzöld . . .	303. " "	10.500 "	1:75

k) Országház-bélyegeken:

34.	50 FILLÉR	viola	304. kék átnyomattal	5.200 db.	2:50
35.	75 "	kék	305. fekete "	23.500 "	1:50
36.	3 korona a	75 filléresen	305. " "	10.000 "	1:75
37.	5 "	a 75 filléresen	305. " "	15.000 "	2:20
38.	80 FILLÉR	zöld	306. vörös "	12.300 "	1:75
39.	10 korona a	80 filléresen	306. " "	13.000 "	2:50
40.	1 KORONA	vörös	307. kék "	8.700 "	2:20
41.	2 "	olivbarna . . .	308. fekete "	23.236 "	—:75
42.	3 "	ibolya és pala	309. vörös "	950 "	10:—
42a.	3 "	"	309. kék "	300 "	45:—
42b.	3 "	"	309. fekete "	150 "	300:—
43.	5 "	barna	310. " "	62 "	10:—
44.	10 "	viola	311. kék "	80 "	80:—

l) Károly-fejes bélyegeken:

45.	10 FILLÉR	piros	316. kék átnyomattal	500 db.	20:—
46.	15 "	ibolya	317. vörös "	200 "	50:—
46a.	15 "	"	317. fekete "	100 "	35:—
47.	20 "	barna	318. vörös "	6.800 "	4:50
47a.	20 "	"	318. kék "	200 "	50:—
48.	20 "	"	318. fekete "	1.100 "	7:50
48a.	25 "	kék	319. vörös "	5.800 "	3:—
48b.	25 "	"	319. fekete "	300 "	30:—

m) Zita-fejes bélyegeken:

49.	40 FILLÉR	olajzöld . . .	320. kék átnyomattal	13.800 db.	1:80
50.	50 "	viola	321. " "	600 "	15:—

n) Köztársaság átnyomatos Károly-fejes bélyegen:

51.	10 FILLÉR	piros	322. kék átnyomattal	1.300 db.	7:50
52.	15 "	ibolya	323. vörös "	100 "	45:—
52a.	15 "	"	323. fekete "	650 "	8:—
53.	20 "	barna	324. vörös "	600 "	15:—
53a.	20 "	"	324. kék "	200 "	50:—
53b.	20 "	"	324. fekete "	800 "	15:—
54.	25 "	kék	325. vörös "	17.100 "	2:20
54a.	25 "	"	325. fekete "	1.200 "	8:—

o) Zita-fejes bélyegeken:

55.	40	FILLÉR olajzöld . . .	326. kék átnyomattal	2.700 db.	45—
56.	50	" viola	327. " " "	17.600 "	1-20

p) Köztársasági átnyomatos arató-bélyegeken:

57.	2	FILLÉR barnássárga . . .	328. kék átnyomattal	13.950 db.	—80
58.	3	" viola	329. " " "	300 "	40—
59.	4	" szürke	330. vörös " "	23.700 "	—75
60.	5	" zöld	331. kék " "	63.000 "	—50
61.	6	" zöldeskék	332. vörös " "	1.100 "	6-50
62.	10	" piros	333. kék " "	900 "	15—
63.	20	" barna	334. " " "	12.900 "	1:80
64.	40	" olajzöld	335. " " "	23.100 "	1—

q) Országház bélyegeken:

65.	1	KORONA vörös	336. kék átnyomattal	14.311 db.	3-05
66.	2	" olajbarna	337. fekete " "	500 "	35—
67.	3	" ibolya és pala	338. vörös " "	4.217 "	4-50
67a.	3	" " " " " " " " " " " "	338. kék " "	400 "	32—
67b.	3	" " " " " " " " " " " "	338. fekete " "	200 "	225—
68.	5	" barna	339. " " "	54 "	125—
69.	10	" viola	340. kék " "	25 "	250—

r) Köztársasági átnyomatos III. hadibélyegeken:

70.	10	FILLÉR piros	341 kék átnyomattal	700 db.	10—
71.	15	" ibolya	342 fekete " "	2.500 "	65—
72.	40	" vörös	343 kék " "	900 "	8—

s) Köztársasági átnyomatos portóbélyegeken:

73.	2	FILLÉR zöld-piros . . .	346. fekete átnyomattal	1.300 db.	12-50
74.	3	" " " " " " " " " " " "	347. " " "	1.000 "	10—
75.	10	" " " " " " " " " " " "	348. " " "	1.100 "	12—
76.	20	" " " " " " " " " " " "	349. " " "	1.000 "	10—
77.	40	" " " " " " " " " " " "	350. " " "	1.000 "	10—
78.	50	" " " " " " " " " " " "	351. " " "	1.000 "	10—

t) Magyar Posta arató-bélyegeken:

79.	5	FILLÉR zöld	355. kék átnyomattal	85.900 db.	—35
80.	6	" kékeszöld	356. fekete " "	1.600 "	5—
81.	10	" piros	357. kék " "	271.000 "	—25
82.	20	" barna	359. " " "	12.900 "	—90
83.	25	" kék	361. fekete " "	33.100 "	—75
84.	40	" olajzöld	362. kék " "	23.100 "	45—
85.	45	" narancs	364. " " "	2.700 "	6—

u) Magyar Posta Országház-bélyegeken:

86.	95	FILLÉR kék	367. kék átnyomattal	100 db.	45—
87.	1-20	KORONA zöld	370. " " "	100 "	45—
88.	1-40	" élénk zöld	371. " " "	100 "	45—
89.	5	" " " " " " " " " " " "	374. fekete " "	15 "	750—

v) Tanács bélyegen:

90.	10	FILLÉR piros	392. kék átnyomattal	200 db.	32—
-----	----	------------------------	----------------------	---------	-----

A legolcsóbb 36 értékből álló 5000 sorozatot annak idején a posta 330—370 koronáig emelkedő áron árúsította. Értéke ezidőszerint 8—, 15 érték 2— és 6 érték —36 P.

Majdnem valamennyi értékből a legfantasztikusabb *selejt-nyomatok* is bélyegkereskedői forgalomba kerültek.

A sorozat szakértője *Biró Marcel* (Debrecen, Kishegyesi-út 3).

1919. Hortobágyi sorozat.

Az átnyomatos debreceni bélyegek — amint azt *Biró Marcel* a bélyegekről 1920-ban megjelentetett „Monográfiájában” írja — rohamosan elfogytak s a beállott nagymérvű bélyeghiány miatt a román megszálló csapatok parancsnoksága az 1919. évi november 12-én kelt 6928. számú rendeletében jelzett *magyar szövegű szükség- és segélybélyegeket* kénytelen volt a lehető legrövidebb idő alatt forgalomba hozni. Mivel azonban a számottevő egyetlen debreceni városi nyomda anyaghiány és az üzembentartáshoz szükséges villamos áram elégtelensége miatt a munkát nem vállalhatta, a román katonai parancsnokság kénytelen volt a szükséges bélyegmennyiséget Nagy-Váradon megrendelni. A rendelés 22-féle levél-, 5-féle portó és 5-féle segélybélyeg előállítására szólt.

A bélyegek rajzát *Bobocanu Constantin* román őrnagy utasítására *Janesch Lipót* nagy-váradai grafikus készítette. A nyomást a nagy-váradai *Sonnenfeld Adolf* nyomdai részvénytársaság végezte. A kész bélyegíveket Debrecenbe szállították, ahol a román katonai megszállást jelző fölülnyomással a városi nyomdában látták el. Az átnyomáshoz használt betűző mintáját *Paulo István* debreceni vésnök készítette. A rendelet szerint minden közönséges levélre egy 20 filléres, táviratra egy 1 koronás, postautalványra 100 koronaig egy 50 filléres, 200 koronaig egy 1 koronás és 500 koronaig egy 2 koronás segélybélyeg fölragasztása volt előrendelve. A segélybélyegek használata tehát kötelező volt. Azonban miután az árúsításukból befolyt összegeket nem kezelték külön, a bélyegek hozadékát a posta egyéb rendes bevételeivel együtt számolta el, csak címzetes segélybélyegek voltak.

A nyomdai munkálatok befejezése után a nyomáshoz használt köveket Nagy-Váradon 1920. évi február 5-én, a Debrecenben használt nyomóeszközöket pedig Debrecenben február 14-én bizottságilag megsemmisítették.

A gyűjtők körében „Hortobágyi sorozat”-nak nevezett bélyegek 1919. december 24-től 1920. március 1-ig voltak forgalomban. Összesen készült 46-féle 2.601.350 darab 1.411.485 korona névértékben. Ebből 53.530 darab 213.760 korona névértékű selejtes bélyeget még 1919. február 16-án és a románok kivonulása előtt 1920. március 1-én pedig 1.324.069 darabot 461.116 korona értékben közjegyző előtt elégettek.

1919 december 28. *Levélbélyeg. Színes könyomat. 2—20 fillérig a Magas Tátra felől, olajággal a csőrében, szárnyaló Turul, magyaros díszítésményű keretben. 25—75 fillérig pannyászó csikóst ábrázol. A 80 fillértől 10 koronáig terjedő értékek távoli erdélyi bércek mögött kelő napot néző női alakot szemléltet. Valamennyi bélyeg fölíratára MAGYAR POSTA és FILLÉR illetve KORONA. A rajzot **Janesch Lipót**, a nyomatot a nagy-cáradí **Sonnenfeld Adolf** nyomdai rt. készítette: fehér, közönséges és kréta-papíron 11¹/₂-es hiányos conalfogazattal. **Paulo István** által vésett és a delrezeni rórosi nyomda által készített körbe foglalt *ROMANIA* ZONA DE OCUPATIE fölíratú TFPFT monogrammos fekete átnyomattal.*

204. ábra.

a) Turulos bélyegek:

				Közönséges	Fényes
				papíron:	
1.	2 FILLÉR barna	15.773	+ 10.458	darab	—75 —80
2.	3 " vörö-eslila	16.300	+ 10.600	"	—70 —80
3.	4 " palaszürke	16.400	+ 10.148	"	—75 —80
4.	5 " zöld	87.126	+ 10.900	"	—40 —80
5.	6 " türkiszkek	16.300	+ 11.800	"	—75 —80
6.	10 " piros	73.727	+ 54.082	"	—45 —50
7.	15 " szürkésibolya	16.300	+ 10.766	"	—60 —80
8.	20 " barna	62.708	+ 34.892	"	—50 —60

205. ábra.

b) Csikós bélyegek:

9.	25 FILLÉR kék	25.708	darab	—70
10.	30 " barnássárga	61.617	"	—50

11.	35	FILLÉR	vörösesibolya	25.693	darab	—70
12.	40	"	olajzöld	48.776	"	—45
13.	45	"	fakónarancs	30.950	"	—75
14.	50	"	ibolya	50.425	"	—60
15.	60	"	zöld	44.675	"	—65
16.	75	"	kékeszöld	55.843	"	—60

206. ábra.

c) Napos bélyegek:

				Közönséges	Penyés		
				papiroson:			
17.	80	FILLÉR	sötétzöld	47.568 + 21.076	darab	—80	1-20
18.	1	KORONA	élénkpiros	12.050 + 8.622	"	3-—	3-50
19.	1-20	"	narancs	— 7.746	"	3-—	5-—
20.	2	"	sötétbarna	12.100 + 7.815	"	3-—	4-—
21.	3	"	barnásibolya	16.400	—	2-—	—
22.	5	"	sárgásbarna	16.000	—	2-—	—
23.	10	"	viola	16.000	—	2-—	—

A darabszámra vonatkozó adatok a kétféle papiroson szerint vannak részletezve. Az első számoszlopba a közönséges, a másodikba a fényes papiroson adatait foglaltam.

207. ábra.

1919 december 24. *Segélybélyeg. Színes kőnyomat sebesültszállítási jelenettel, ugyanolyan kivitelben mint a levélbélyegek, fehér és színes papiroson, feketén külön benyomott Segélybélyeg megjelöléssel és az említett köralakú átnyomattal.*

Ez a föltevés annál inkább helytálló, mert arra nézve, hogy a nyomóeszközöket megsemmisítették volna, nincsen megbízható hír.

1919. május 23. Különböző régebbi és ezidőtájt forgalomban volt magyar bélyeg hatos tagozásu, kettős körbe foglalt PFTFT monogramm fölött REGATUL, alatta két csillag által elválasztott ROMANEI és nagybetűkből álló irrással BANI vagy LEU illetve LEI, a pénzegység megjelölése fekete átnyomattal.

a) 1913-as hírlapjegyen:

1. (2 fillér) narancs	212. sz.	10.000 db.	—75
---------------------------------	----------	------------	-----

b) 1913-as portóbélyegen:

2. 50 FILLÉR zöld-fekete	220. sz.	3.100 db.	4—
------------------------------------	----------	-----------	----

c) Árvízbélyegeken:

3. 1 Leu az 1 FILLÉR-es szürkén	221. sz.	1.100 db.	750
4. 1 " a 2 " sárgán	222. "	400 "	36—
5. 1 " " 3 " narancson	223. "	800 "	8—
6. 1 " az 5 " zölden	224. "	11.000 "	—75
7. 1 " a 10 " pirosan	226. "	9.000 "	1—
8. 1 " " 12 " ibolyán	227. "	2.500 "	4—
9. 1 " " 16 " zölden	228. "	6.500 "	250
10. 1 " " 25 " kéken	230. "	500 "	20—
11. 1 " " 35 " violán	232. "	4.000 "	350
12. 1 " " 1 KORONÁ-s vörösön	235. "	500 "	20—

d) 1915-ös portóbélyegeken:

13. 1 fillér zöld-piros	273. sz.	100 db.	100—
14. 2 " " "	274. "	57.000 "	—30
15. 5 " " "	275. "	500 "	20—
16. 10 " " "	277. "	93.000 "	—20
17. 15 " " "	279. "	2.000 "	350
18. 20 " " "	280. "	100.000 "	—30
19. 30 " " "	281. "	1.000 "	5—

e) Sürgős bélyegen:

20. 2 fillér zöld-piros	284. sz.	600.000 db.	—10
-----------------------------------	----------	-------------	-----

január 1-ig egész Erdély területén felhasználhatók voltak. Az átnyomat az előbb tárgyalttól csak abban különbözik, hogy a pénzegység megjelölése nem *csupa* nagybetűvel és *álló*, hanem csak *nagy kezdőbetűvel*, a többi *kisbetűvel* és valamennyi *dülten* van szedve. Tömegesen hamisítják!

1919 november 9. Különféle régebbi kiadású és egyidejűleg forgalomban volt magyar bélyeg, hatostagozású kettős körbe foglalt PFTFT monogramm fölött REGATUL, alatta két csillaggal elválasztva ROMANEIL és dült nagy kezdőbetűvel szedett Bani vagy Leu illetve Lei pénzegység megjelölésű kiegészítő levél- és portóbélyeg, fekete átnyomattal.

a) 1913-as levélbélyegeken

1.	2	FILLÉR	sárga	193. sz.	5.700 db.	1:25
2.	3	"	narancs	194. "	3.000 "	2:50
3.	6	"	olajbarna	196. "	22.900 "	—:50
4.	16	"	kékeszöld	199. "	800 "	10:00
5.	50	"	vörös-kék alnyomattal	204. "	22.700 "	—:55
6.	70	"	barna-zöld	207. "	1.200 "	8:50

b) 1913-as hírlapjegyen:

7.	(2 fillér)	narancs	212. sz.	87.700 db.	—:20
----	------------	-------------------	----------	------------	------

c) Árvízbélyegeken:

8.	1	LEU az 1 FILLÉR	szürkén	221. sz.	17.000 db.	1:75
9.	1	" a 2 "	olajsárgán	222. "	4.800 "	4:20
10.	1	" a 3 "	narancson	223. "	14.900 "	2:75
11.	1	" az 5 "	zöldön	224. "	151.300 "	—:20
12.	1	" a 6 "	barnásolajon	225. "	18.000 "	1:60
13.	1	" " 10 "	piroson	226. "	129.000 "	—:20
14.	1	" " 12 "	ibolya-sárgán	227. "	600 "	15:—
15.	1	" " 16 "	kékeszöldön	228. "	15.400 "	2:50
16.	1	" " 20 "	barnán	229. "	3.600 "	4:60
17.	1	" " 25 "	kéken	230. "	5.400 "	2:50
18.	1	" " 35 "	violán	232. "	5.100 "	2:80

d) II. hadi bélyegen:

19.	5	FILLÉR zöld	2.000 sz.	25.800 db.	6:—
-----	---	-----------------------	-----------	------------	-----

9*

e) 1915-ös portobélyegeken:

20.	1	FILLÉR	zöld-piros	273. sz.	1.000 db.	10.—
21.	2	"	" " "	274. "	621.500 "	—10
22.	5	"	" " "	275. "	4.100 "	3-60
23.	6	"	" " "	276. "	5.900 "	3-20
24.	10	"	" " "	277. "	273.200 "	—06
25.	12	"	" " "	278. "	25.400 "	—80
26.	15	"	" " "	279. "	27.300 "	—80
27.	20	"	" " "	280. "	234.400 "	—06
28.	30	"	" " "	281. "	24.700 "	1-20

f) Sürgős bélyegen:

29.	2	FILLÉR	zöld-piros	284. sz.	97.700 db.	—15
-----	---	--------	----------------------	----------	------------	-----

g) Postatakarék-bélyegen:

30.	10	FILLÉR	ibolya	285. sz.	46.800 db.	—40
-----	----	--------	------------------	----------	------------	-----

h) III. hadi bélyegeken:

31.	10	FILLÉR	piros	228. sz.	33.700 db.	—40
32.	15	"	ibolya	289. "	91.360 "	—15
33.	40	"	vörös	290. "	188.900 "	—10

i) Arató-bélyegeken:

34.	2	FILLÉR	barnássárga	293. sz.	197.700 db.	—10
35.	3	"	viola	294. "	270.000 "	—05
36.	5	"	zöld	296. "	134.400 "	—12
37.	6	"	kékeszöld	297. "	24.000 "	—60
38.	10	"	piros	298. "	18.700 "	—75
39.	15	"	ibolya	299. "	260.400 "	—05
40.	20	"	barna	300. "	1.900 "	6-50
41.	25	"	kék	301. "	124.000 "	—05
42.	35	"	csokoládé	302. "	89.100 "	—15
43.	40	"	olajzöld	303. "	132.700 "	—06

i) Országház bélyegeken:

44.	50	FILLÉR	viola	304. sz.	68.500 db.	—20
45.	75	"	kék	305. "	466.400 "	—05
46.	80	"	zöld	306. "	142.900 "	—06
47.	1	KORONA	vörös	307. "	32.800 "	—50
48.	2	"	olajbarna	308. "	314.800 "	—10
49.	3	"	ibolya és pala	309. "	6.000 "	3-50
50.	5	"	barna	310. "	12.700 "	2-20
51.	10	"	viola	310. "	27.600 "	1-50

k) Károly-fejes bélyegeken:

52.	10	FILLÉR	piros	316. sz.	12.300 db.	1-75
53.	20	"	barna	318. "	194.300 "	—08
53a.			Ellentétes átnyomattal	" "	" "	3.—
54.	25	FILLÉR	kék	319. "	61.700 "	—20

l) Zita-fejes bélyegen:

55.	40	FILLÉR	olajzöld	320. sz.	331.000 db.	—15
-----	----	--------	--------------------	----------	-------------	-----

m) Köztársasági Károly-fejes bélyegeken:

56.	10 FILLÉR	piros	322. sz.	300 db	20.—
57.	20 "	barna	323. "	9.000 "	—60
58.	25 "	kék	325. "	12.700 "	—25

n) Köztársasági Zita-fejes bélyegen:

59.	50 FILLÉR	viola	327. sz.	294.700 db	1·10
59a.	Ellentétes	átnyomattal	" "	6.000 "	1·40

o) Köztársasági arató-bélyegeken:

60.	2 FILLÉR	barnássárga	328. sz.	9.900 db	1·50
61.	3 "	viola	329. "	250.000 "	—06
62.	4 "	szürke	330. "	1,061.000 "	—04
63.	5 "	zöld	331. "	80.500 "	—10
64.	6 "	kékeszöld	332. "	13.200 "	1·25
65.	10 "	piros	333. "	2.300 "	2·50
66.	20 "	barna	334. "	15.700 "	1·20
67.	40 "	olajzöld	335. "	74.000 "	—20

p) Köztársasági Országház-bélyegeken:

68.	1 KORONA	vörös	336. sz.	461.700 db	—10
69.	3 "	ibolya és pala	338. "	53.700 "	—75
70.	5 "	barna	340. "	8.800 "	3·20

q) Magyar Posta arató-bélyegeken:

71.	5 FILLÉR	zöld	355. sz.	445.000 db	—10
72.	10 "	piros	357. "	899.000 "	—08
73.	20 "	barna	359. "	120.100 "	—12
74.	25 "	kék	361. "	19.800 "	—60
75.	40 "	olajzöld	362. "	61.200 "	—20

r) Magyar Posta Országház-bélyegen:

76.	5 KORONA	barna	374. sz.	6.000 db	3·50
	60	különböző legolcsóbb értékből álló sorozat	ára			20—
	75	" "	" "	" "	" "	75—
	76	értékből álló teljes sor	ára	" "	" "	180—

Majdnem valamennyi értékből selejtes nyomatok is forgalomba kerültek. Az értékesebb bélyeg-fajtákból a hamisítványoknak óriási tömege készült és forgalomba került. Óvakodjunk a megtévesztő hamisítványoktól!

A sorozat szakértője: Dr. Szalay Béla orvos (Nagyszében).

1919. Román megszállási sorozat.

A románok által megszállt területeken, a már említett bélyegsorozatokat megelőzve, titokzatos kezek olyan magyar bélyegeket hoztak forgalomba, amelyeken a MAGYAR KIR. POSTA föliratot egy fekete vonallal, a FILLÉR vagy KORONA pénzegység jelzését pedig BANI vagy LEU illetve LEI szavakkal

nyomták át. Ezek a Borosjenőn feltűnt bélyegek azonban nem bizonyultak postahivatal által árusított bélyegeknél.

1919. évi március 15-étől fogva valamelyik román parancsnok kezdeményezésére fekete román címerrel átnyomott magyar bélyegek kerültek forgalomba, de nemcsak használatlanul, hanem Borossebes, Borosjenő, Déva, Gyulafehérvár, Nagyszeben stb. postahivatalok által lebetűzve is. Miután az eredetük kétes, még a különleges gyűjtőknek is leghelyesebb a sorozatot mellőzni.

216. ábra.

1919 március 15. *Különböző egyidejűleg forgalomban volt magyar bélyeg fekete román címeres átnyomattal. Üzérkedési céllal forgalomba hozott magán kiadás.*

a) 1913-as hírlapjegy:

1. (2 fillér) narancs 212. sz. 20.000 db. —20

b) 1915-ös portóbélyegeken:

2.	1	FILLÉR	zöld-piros	273. sz.	1.800 db.	—30
3.	3	"	"	"	274. "	12.000 "	—15
4.	5	"	"	"	275. "	1.750 "	1.—
5.	6	"	"	"	276. "	2.600 "	—60
6.	10	"	"	"	277. "	6.000 "	—20
7.	12	"	"	"	278. "	1.300 "	1.25
8.	15	"	"	"	279. "	1.900 "	—50
9.	20	"	"	"	280. "	5.600 "	—40
10.	30	"	"	"	281. "	1.350 "	—80

c) Sürgősbélyegen:

11. 2 FILLÉR zöld-piros 284. sz. 1.650 db. —25

d) Postatakarékbélyegen:

12. 10 FILLÉR ibolyán 285. sz. 420 db. 1.—

e) Fehér számjeles arató bélyegen:

13. 15 FILLÉR ibolya 287. sz. 500 db. 2.—

f) III. hadibélyegeken:

14.	10	FILLÉR	piros	288. sz.	2.750 db.	—75
15.	15	"	ibolya	289. "	3.200 "	—80
16.	40	"	vörös	290. "	2.400 "	1.20

g) Arató-bélyegeken:

17.	2	FILLÉR	barnássárga	293. sz.	20.000 db.	—10
18.	3	"	viola	294. "	26.000 "	—12
19.	4	"	szürke	295. "	35.000 "	—40
20.	5	"	zöld	296. "	48.000 "	—06
21.	6	"	kékeszöld	297. "	8.500 "	—40
22.	10	"	piros	298. "	650 "	2·50
23.	15	"	ibolya	299. "	22.000 "	—08
24.	20	"	barna	300. "	500 "	2·—
25.	25	"	kék	301. "	2.500 "	—80
26.	35	"	csokoládé	302. "	2.500 "	—60
27.	40	"	olajzöld	303. "	2.800 "	1·—

h) Országház-bélyegeken:

28.	50	FILLÉR	viola	304. sz.	2.500 db.	1·—
29.	75	"	kék	305. "	1.500 "	1·60
30.	80	"	zöld	306. "	1.350 "	2·—
31.	1	KORONA	vörös	307. "	850 "	2·—
32.	2	"	olajbarna	308. "	600 "	3·60
33.	3	"	ibolya és pala	309. "	480 "	6·—
34.	5	"	barna	310. "	320 "	8·—
35.	10	"	viola	311. "	185 "	15·—

i) Károly-fejes bélyegeken:

36.	10	FILLÉR	piros	316. sz.	36.000 db.	—08
37.	20	"	barna	318. "	50.000 "	—06
38.	25	"	kék	319. "	13.500 "	—40

j) Zita-fejes bélyegeken:

39.	40	FILLÉR	olajzöld	320. sz.	5 800 db.	—60
40.	50	"	viola	321. "	2.500 "	—70

A bélyegek szakértője: *Leipnik* Emánuel mérnök (Temesvár.)

1919. Temesvári sorozat.

Bács-Bodrog, Krassó-Szörény, Temes és Torontál vármegyékre kiterjedő hatáskörrel a temesvári postaigazgatóság *szerb* megszállás alatt 1919 május 1-től 25-ig könyvnyomatos (tipográfiai) kivitelben 10 és 45 filléres, a július 1-én fölemelt postadíjzabáshoz alkalmazkodóan pedig könyvnyomatos (litográfiai) kivitelben 30, 50 filléres és 1 K 50 filléres levélbélyeget, valamint 40, 60, 100 filléres portóbélyegeket adott ki. Az utóbbiakat azonban, ha forgalomba kerültek, inkább mint *levélbélyegeket* használták. Ezt a kiadást július 27-én, a következő fejezetben tárgyalandó, *Bánát-Bácska* sorozat követte. *Román* megszállás alatt *augusztus 20-án* ismét könyvnyomatos (litográfiai) úton előállított 30 és 150 filléres, valamint 1 és 3 koronás *levélbélyegek*; 40 és két változatú 60 filléres *portóbélyegek* kerültek kiadásra. Hivatalos indoklás szerint a bélyegekre azért

volt szükség, mert a megszállt temesvári igazgatóság nem kaphatott kifogyott készletének pótlására Budapestől bélyegeket. A fölemelt névértékű bélyegekre pedig, nemcsak a bélyeghiány, de az időközben megváltozott postatarifa miatt is szükség volt. Továbbá azért is kellett új és magasabb értékeket előállítani, mert a postaalkalmazottakat pénz hiányában bélyeggel voltak kénytelenek fizetni. Persze valamennyit a budapesti vezérigazgatóság engedélye nélkül hozták forgalomba.

10 fillér 45 fillér

217. ábra.

218. ábra.

30 fillér

219. ábra.

1 K 50 f

220. ábra.

60
FILLÉR

221. ábra.

100
FILLÉR

222. ábra.

PORTÓ

40

223. ábra.

1919 május 1. Szerb megszállás alatt. Levélbélyeg. Fekete és kék színű *könyomatos 10 fillér átnyomat* (l. 217. ábrát) a *2 filléres barnássárga arató és kék 45 fillér átnyomat* (l. a 218. ábrát) a *10 filléres piros III. hadisegély-bélyegen. Könyomatos fekete 30 fill. átnyomat* (l. a 219. ábrát) a *2 filléres barnássárga arató, az előzőhöz hasonló kék 50 fill. átnyomat a 20 filléres barna Károly-fejes és fekete és vörös 1 K 50 f. átnyomat* (l. a 220. ábrát) a *15 filléres ibolya színű színes számjelű arató bélyegen. Portóbélyeg.* Fekete *könyomatos 40, 60 és 100-as szám a bal felső, a középen diagonálisan emelkedő FILLÉR szó és alatta a jobb alsó sarokban díszítményes átnyomat* (l. a 221. és 222. ábrát) a *zöld színű és piros számjelű 2 filléres portóbélyegen.*

1919 augusztus 20. Román megszállás alatt. Levélbélyeg. Kék és vörös *könyomatos kettősvonalú vízszintesen árnyékolt 30-as szám és a régi értékjelet fedő egy-egy négyszöges átnyomattal a 2 filléres barnássárga, fekete kettősvonalú ferdén árnyékolt 150-es szám és a régi értékjelet fedő egy-egy nyolc vízszintes vonalból álló négyszöges átnyomattal a 3 filléres viola és az 5 filléres zöld arató-bélyegen, az értékjeleket és a pénzegységet fedő vörös hídalakú tömör színfolt alatta, balról a KÖZTÁRSASÁG fölött 1 K és jobbról nyolc vonalból és egy pontból álló csillagos átnyomat a szürke köztársasági 4 filléres arató és kék vagy*

fekete 3-as és alatta KORONA szóból álló átnyomat a 2 filléres zöld és piros sürgősbélyegen. *Portóbélyeg.* Fekete és vörös színű *könyomatos PORTO*, alatta körülpontozott körben 40-es és legalul a régi értékjelzést áthúzó vonalas (l. a 223. ábrát) átnyomat a 15 filléres ibolyaszínű III. hadisegély, fekete és vörös oválist fedő vízszintes vonalak és négy sarokban egy-egy körbefoglalt 60-as számmal ellátott *könyomatos* átnyomat a 2 és 10 filléres zöld és piros értékjeles portóbélyegen.

a) 1915-ös portóbélyegeken:

1.	40 FILLÉR	a 2 FILLÉR-esen	274. fekete átnyom.	50.000 db.	—35
2.	60 "	a 2 "	274. " "	50.000 "	—35
3.	100 "	a 2 "	274. " "	50.000 "	—35
4.	60-askörbena	a 2 "	274. " "	15.000 "	—50
4a.	60 " "	a 2 "	274. piros "	5.000 "	1:50
5.	60 " "	a 10 "	277. fekete "	30.000 "	—75
5a.	60 " "	a 10 "	277. piros "	10.000 "	1:20

b) Sürgősbélyegen:

6.	3 KORONA	a 2 FILLÉR-esen	284. fekete átnyom.	80.000 db.	—50
6a.	3 "	a 2 "	284. kék "	20.000 "	—80

c) III. hadibélyegeken:

7.	45 fill.	a 10 FILLÉR-esen	288. kék átnyom.	500.000 db.	—15
8.	PORTO és 40-es körben	a 15 "	289. piros "	20.000 "	—60
8a.	PORTO és 40-es körben	a 15 "	289. fekete "	80.000 "	—25

d) Arató-bélyegeken:

9.	10 fillér	a 2 FILLÉR-esen	293. kék átnyom.	1.000.000 db.	—10
9a.	10 "	a 2 "	293. fekete "	1.000.000 "	—10
10.	30 "	a 2 "	293. " "	400.000 "	—15
11.	30 "	a 2 "	293. kék "	100.000 "	—20
11a.	30 "	a 2 "	293. piros "	20.000 "	—50
12.	150 "	a 3 "	294. fekete "	180.000 "	—15
13.	150 "	a 5 "	296. " "	100.000 "	—20
14.	1 K 50 fill.	a 15 "	299. " "	150.000 "	—20
14a.	1 " 50 "	a 15 "	299. piros "	50.000 "	—50

e) Károly-fejes bélyegen:

15.	50 fill.	a 20 FILLÉR-esen	318. kék átnyom.	600.000 db.	—12
-----	----------	------------------	------------------	-------------	-----

f) Köztársasági arató-bélyegen:

16.	1 KORONA	a 4 FILLÉR-esen	330. piros átnyom.	130.000 db.	—20
			22 értékéből álló teljes sor ára		8—

Egyéb itt föl nem sorolt színben vagy értékben átnyomott bélyegek hamisítványok. Ugyszintén a felsorolt értékekből a jobbkat is hamisítják. Selejt-nyomatok értéktelenek, mert forgalomba ilyenek nem kerültek.

A bélyegek szakértője: *Leipnik* Emánuel mérnök (Temesvár).

F. Délmagyarországi bélyegek.

Horvátországot az utolsó horvát király *Zvojnimir* halála után *Szent László* király hódította meg s *Kálmán* király végleg megszilárdította a magyar uralmat és azóta Horvát-Szlavonország, mint a magyar Szt. Korona alkotó része, Magyarország társországa. E minőségben országunk minden örömeiben és bánatában osztozott. 1850-től 1871-ig ott is az osztrák bélyegek voltak forgalomban, míg ezután a magyar bélyegeket használták. Atmenetileg a részben Horvátországhoz és részben Magyarországhoz tartozó Határörvidéken, amely eleinte hazánknak a török területtel határos része volt és századokig katonai igazgatás alatt állott s idővel az Adriától Erdélyig terjedt, a már említett külön hírlapbélyeg volt forgalomban. Összeomlásunk első napjaiban *Horvátország külön bélyegeket adott ki*, amelyek elsője a mi bélyegeinknek fölhasználásával készült. Ezt követte két további, az ú. n. „Listopad“ és a „Hrvatska“ sorozat. Ez utóbbi két sorozat, bár tulajdonképpen ugyanúgy mint a bosnyák és a táborig postalapbélyegek szintén a magyar Szt. Korona Országainak területén lévén forgalomban, e mű keretébe tartoznának, helyszűke miatt azonban nem áll módomban ezeket ismertetni. *Fiume a horvátokhoz hasonlóan járt el* és szintén a magyar bélyegek fölhasználásával jelentetett meg bélyegeket. Ezekon kívül a Délvidéken még néhány magyar bélyegre nyomott, úzerkedési célzattal kiadott sorozat látott napvilágot, amelyek azonban csak szemfüles postatisztviselőknek, bélyeggyűjtőknek vagy a megszálló csapatok vezetőségének köszönik kétes létüket.

1919. Bánát-Bácska sorozat.

A temesvári postaigazgatóság által *szerb megszállás alatt* kiadott második bélyegsorozat már jóval több értékből áll, mint az előző. Ennek előállításához már nemcsak az igazgatósági értékkraktár valamennyi bélyegét, hanem a temesvári postakerületből beszállított összes magyar bélyeganyagot használták föl. A bélyegek kibocsátása az 1919. évi július 10-én 28.955 szám alatt kiadott rendelet alapján *a magyar posta megkérdezése nélkül történt*. Az átnyomattal ellátott bélyegeknak össznévértéke 293.675 korona volt. A helybeli és az alárendelt vidéki postahivatalok az átnyomatos bélyegeket 1919. évi július 27-től kezdve kapták meg és árusították. Természetesen csak a nagyobb

mennyiségben kinyomott bélyegekből részesültek a postahivatalok, míg a „ritkaságokat“ a központ magának tartotta és ezeket többnyire fölár mellett egyenesen bélyeggyűjtői vagy bélyegkereskedői kezekbe juttatta. Az átnyomat *könyvnyomatos* úton készült és **Bánát, Bácska 1919.** szöveggel többnyire háromsoros. A **30** és **50 FILLÉR** átnyomat keretbe foglalt. Az Országház-bélyegek átnyomata ívalakú, a két szó egymást követi, míg az évszám ezek alatt nyert elhelyezést.

224. ábra

225. ábra.

226. ábra.

227. ábra.

228. ábra.

1919 július 27. Különböző rendes és néhány már előzőleg temesvári átnyomattal ellátott magyar bélyegek **Bánát, Bácska 1919.** szövegű fekete *ferde* átnyomattal. A sürgős bélyeg keretbe foglalt **30 FILLÉR** (l. 225. ábrát), a postatakarékbélyeg **50 FILLÉR** (l. 226. ábrát) átnyomattal készült. Az Országház-bélyegek átnyomata ívelt és *vízszintes* (l. a 227. ábrát). A temesvári bélyegek közül a **10 fillér**-rel átnyomott 2 filléres barnás-sárga arató, a **45 fillér**-rel átnyomott piros 10 filléres III. hadisegély és az **1 K. 50 f.**-el átnyomott ibolyaszínű 15 filléres arató-bélyeget látták el **Bánát, Bácska 1919.** átnyomattal.

a) 1913-as Turul-bélyegen:

1. 50 FILLÉR vörös-kéken . 204. fekete átnyomattal 10.000 db. 3—

b) 1913-as hírlapjegyen:

2. 2 (fillér) narancs 212. fekete átnyomattal 10.000 —25

c) 1915-ös portóbélyegeken:

3.	50 FILLÉR	zöld-fekete	. 220.	fekete átnyomattal	1.000 db.	3-50
4.	2	" " piros	. 274.	" " "	10.000 "	—25
5.	10	" " "	. 277.	" " "	10.000 "	—25
6.	15	" " "	. 279.	" " "	900 "	4—
7.	20	" " "	. 280.	" " "	10.000 "	—25
8.	30	" " "	. 281.	" " "	1.000 "	4-50

d) Sürgős bélyegen:

9. 30 FILLÉR a 2 filléresen 284. fekete átnyomattal 10.000 db. —25

e) *Postatakarék bélyegen:*

10. 50 FILLÉR a 10 filléresen 285. fekete átnyomattal 10.000 db. —25

f) *III. hadibélyegeken:*

11. 10 FILLÉR piros 288. fekete átnyomattal 10.000 db. —20
 12. a temesvári 45 fill. a 10-esen 288. " " 10.000 " —25
 13. 15 FILLÉR ibolya 289. " " 10.000 " —20
 14. 40 " vörös 290. " " 10.000 " —20

g) *Arató-bélyegeken:*

15. 2 FILLÉR barnássárga . 293. fekete átnyomattal 10.000 db. —20
 16. a temesvári 10 f. a 2 f.-en T 9. " " a kéken 10.000 " —25
 17. 3 FILLÉR viola 294. " " 10.000 " —20
 18. 5 " zöld 296. " " 10.000 " —20
 19. 6 " kékeszöld 297. " " 10.000 " —20
 20. 15 " ibolya 299. " " 10.000 " —20
 21. a temesvári 1 K. 50 f. a 15 f. T. 14 fekete átnyom. feket. 10.000 " —25
 22. 35 FILLÉR csokoládé . . 302. " " 800 " 2—

h) *Országház-bélyegeken:*

23. 50 FILLÉR viola 304. piros átnyomattal 10.000 db. 3.—
 24. 75 " kék 305. fekete " 10.000 " —20
 25. 80 " zöld 306. " " 10.000 " —20
 26. 1 KORONA vörös 307. " " 10.000 " —20
 27. 2 " olajbarna 308. " " 10.000 " —20
 28. 3 " ibolya és pala 309. " " 10.000 " 10.—
 29. 5 " barna 310. " " 10.000 " —30
 30. 10 " viola 311. " " 10.000 " 1.—

i) *Károly-fejes bélyegeken:*

31. 10 FILLÉR piros 316. fekete átnyomattal 10.000 db. —30
 32. 20 " barna 318. " " 10.000 " —20
 33. 25 " kék 319. " " 10.000 " —20

j) *Zita-fejes bélyegeken:*

34. 40 FILLÉR oliv 320. fekete átnyomattal 10.000 db. —20
 35. 50 " viola 321. " " 10.000 " —20

k) *Köztársasági átnyomatos Károly-fejes bélyegeken:*

36. 15 FILLÉR ibolya 323. fekete átnyomattal 1.500 db. 1.75
 37. 25 " kék 325. " " 10.000 " 4.—

l) *Köztársasági átnyomatos arató-bélyegeken:*

38. 4 FILLÉR szürke 330. fekete átnyomattal 10.000 db. —20
 39. 5 " zöld 331. " " 10.000 " —25
 40. 6 " kékeszöld 332. " " 10.000 " —20
 41. 10 " piros 333. " " 1.000 " 3.—
 42. 20 " barna 334. " " 1.000 " 3.50
 43. 40 " oliv 335. " " 10.000 " —20

elvi okokból sem akarta alkalmazni, ezért készültek a bélyegek **Baranya** átnyomattal.

A budapesti vezérigazgatóság a Pécselt történekről csak hiányosan és megkésve értesült, ami a *Baranya* kiadást elismerő és hivatalos lapjának június 14-én közölt június 7-én 13.171. szám alatt kelt rendeletéből világosan kitűnik. **Íme a rendelet:**
 „A folyó évi „P. és T. R. T.” 28. számában megjelent 7155. számú rendeletem kapcsán *értesítem a postahivatalokat*, hogy a pécsi posta. táviró és távbeszélő igazgatóság az engedélyezett „Dunántúli megszállás 1919” fölülnyomású postabélyegek helyett f. évi május hó 5-től kezdve az alább felsorolt postabélyegeket változatlan eredeti értékben „Baranya 1919” fölülnyomással hozta forgalomba: a 2, 3, 5, 6, 15, 35, 40 filléres arató, 6, 50, 60, 70 és 80 filléres turul, 10, 20, 25 filléres Károly király-fejes, 40 filléres Zita, 50, 75, 80 filléres és 1, 2, 3, 5 és 10 koronás parlamentes, a 10, 15 és 50 filléres hadisegélyes postabélyegeket és végül a 2, 10 és 20 filléres portójegyeket. Az 5 és 15 filléres, valamint a 2 filléres arató-postabélyegek egyrésze 45 fillérrel is fölülnyomatott.“

Az átnyomat *könyennyomatos* úton, fekete és piros színben, kis nyomdában készült, amely nem rendelkezvén elégséges egyöntetű számanyaggal kénytelen volt főleg az évszám szedésénél többféle típust használni.

1919	1919	1919
Baranya	Baranya	Baranya
229. ábra.	230. ábra.	231. ábra.
1919	45	45
Baranya	Baranya	
40	40	1919
232. ábra.		233. ábra.

1919 május 5. Külömféle forgalomból kivont és egyidejűleg forgalomban volt magyar bélyegek fekete és piros 1919 Baranya átnyomattal. Néhány érték fölemelt névértékkel.

a) 1913-as Turul-bélyegeken:

1.	6 FILLÉR olajbarna	196. piros átnyom.	43.300 db.	—35
2.	50 " vörös-kék papiroson	204. fekete "	231.900 "	—20
3.	60 " zöld-piros "	206. " "	54.300 "	—50
4.	70 " barna-zöld "	207. " "	181.500 "	—30
4a.	70 " " " " "	207. piros "	20.000 "	—50
5.	80 " ibolya	208. " "	12.500 "	150

b) II. hadibélyegen:

6.	50 FILLÉR vörös-kék	267. fekete átnyom.	4.800 db.	5—
----	-------------------------------	---------------------	-----------	----

c) 1915-ös portóbélyegeken:

7.	2 FILLÉR zöld-piros	274. fekete átnyom.	10.200 db.	1—
8.	40 a 2 filléresen	274. " "	26.900 "	—45
9.	10 FILLÉR zöld-piros	277. " "	31.100 "	—40
10.	20 " " " "	280. " "	25.000 "	—50

d) Sürgősbélyegen:

11.	105 a 2 filléresen	284. fekete átnyom.	34.900 db.	—60
-----	------------------------------	---------------------	------------	-----

e) III. hadibélyegeken:

12.	10 FILLÉR piros	288. fekete átnyom.	127.000 db.	—30
13.	15 " ibolya	289. " "	101.200 "	—40

f) Arató-bélyegeken:

14.	2 FILLÉR barnássárga	293. piros átnyom.	256.700 db.	—10
14a.	2 " " " "	293. fekete "	9.200 "	1-80
15.	45 a 2 filléresen	293. " "	119.800 "	—20
16.	3 FILLÉR viola	294. " "	190.400 "	—15
16a.	3 " " " "	294. piros "	50.400 "	—20
17.	5 " zöld	296. " "	277.800 "	—10
17a.	5 " " " "	296. fekete "	23.000 "	—40
18.	45 az 5 filléresen	296. " "	449.500 "	—10
19.	6 FILLÉR kékeszöld	297. " "	23.000 "	—50
19a.	6 " " " "	297. piros "	18.000 "	—75
20.	15 " ibolya	299. fekete "	120.100 "	—20
21.	45 a 15 filléresen	29 " "	500.000 "	—10
22.	20 FILLÉR barna	300. " "	2.000 "	7-50
23.	25 " kék	301. " "	12.100 "	2—
24.	35 " csokoládé	302. " "	7.000 "	3-20
25.	40 " olajzöld	303. " "	2.000 "	10—

g) Országház-bélyegeken:

26.	50 FILLÉR viola	304. fekete átnyom.	19.500 db.	1—
27.	75 " kék	305. " "	103.000 "	—25
28.	80 " zöld	306. " "	63.200 "	—40
29.	1 KORONA vörös	307. " "	72.100 "	—40
30.	2 " olajbarna	308. " "	64.400 "	—45
31.	3 " ibolya és pala	309. " "	61.800 "	—60
32.	5 " barna	310. " "	31.000 "	1—
33.	10 " viola	311. " "	10.200 "	2-50

h) Károly-fejes bélyegeken:

34.	10 FILLÉR piros	316. fekete átnyom.	557.900 db.	—10
35.	20 " barna	318. " "	467.200 "	—10
35a.	20 " " " "	318. " "	300 "	20—
36.	25 " kék	319. piros "	31.300 "	—75
36a.	25 " " " "	319. fekete "	26.900 "	—50

i) Zita-fejes bélyegen:

37.	40 FILLÉR olajzöld	320. fekete átnyom.	10.200 db.	2-20
37a.	40 " "	320. piros "	3.100 "	6-50

j) Köztársasági átnyomatos Zita-fejes bélyegen:

38.	40 FILLÉR	320. piros átnyom.	2.000 db.	8-—
38a.	40 "	320. fekete "	500 "	30-—

k) Köztársasági átnyomatos aratós-bélyegen:

39.	2 FILLÉR barnássárga	328. fekete átnyom.	13.000 db.	1-—
40.	45 a 2 filléresen	328. " "	20.000 "	—40
40a.	45 a 2 "	328. piros "	90.000 "	—30
	42 értékéből és változatból álló sorozat ára			8-—
	48 " " " " " " "			30-—
	49 " " " " " " "			82-—

Az átnyomatban többrendbeli lemezhiba fordul elő. Különösen szembeötlő az évszám, amely minden íven nyolc bélyegen más és más típusban fordul elő (l. a 230. ábrát). Az ilyen darabokat 50%-os fölárrel szokták árusítani.

1919. Baranya II. sorozata.

Eredetileg a szerb megszálló csapatoknak Baranyát 1920. évi január 1-én ki kellett volna üríteni. Minthogy attól lehetett tartani, hogy az elvonuló csapatok a postahivataloknál levő átnyomatlan bélyegeket magukkal viszik, Solti Lajos postaigazgató rendeletet adott ki a készletek beszállítására. A beszállítás

234. ábra.

235. ábra.

után kitűnt, hogy az nem elegendő a posta fenntartási és a személyi kiadások fedezésére, a forgalom ellátására és a bélyegek iránt megnyilatkozott nagy kereslet kielégítésére. Ezért kerülő úton a megszállás alatt nem álló magyar területről hozatott bélyegeket, amelyeknek legnagyobb része már Magyar Posta föliratos bélyeg volt. Valamennyi értéket a 10 filléres postatakarék bélyegen kívül lényegesen fölemelt értékben adták ki. Az átnyomat évszám nélkül, japános betűkből összeállított fekete BARANYA szóból és vörösen benyomott nagy értékjelekből állt. A sorozat 15 értékéből általános árusításra csak 10-et adtak ki. Teljes sorozatot csak a postaalkalmazottak kaptak, akiknek kezéből a készlet legnagyobb része a gyűjtökhöz, főleg pedig a

kereskedőkhöz vándorolt. A sorozat december 18-án látott napvilágot és mindaddig forgalomban volt, amíg a szerb csapatok ki nem vonultak.

1919 december 18. *Különböző egyidejűleg forgalomban volt magyar bélyegek, félkör alakban japános betűkből szedett, fekete BARANYA és nagy vörös számjelekből álló átnyomattal.*

a) 1913-as hírlapjegyen:

1. 10 (a 2 filléresen) narancs 212. sz. 49.700 db —40

b) Sürgős-bélyegen:

2. 10 a 2 fillér zöld-piros 284. sz. 61.200 db —30

c) Postatakarék-bélyegen:

3. 10 a 10 filléresen ibolya 285. sz. 53.200 db —35

d) Arató-bélyegeken:

4. 20 a 2 filléresen 293. sz. 9.400 db 2-50

5. 50 az 5 " 296. " 19.600 " 1-20

6. 150 a 15 " 299. " 19.400 " 1-25

e) Országház bélyegen:

7. 200 a 75 filléresen 305. sz. 54.300 db —40

f) Köztársasági átnyomatos Károly-fejes bélyegen.

8. 150 a 15 filléresen 327. sz. 79.200 db —45

g) Magyar Posta bélyegeken:

9. 20 a 2 filléresen 352. sz. 109.100 db —10

10. 50 az 5 " 355. " 198.300 " —10

11. 30 a 6 " 356. " 59.200 " —35

12. 150 a 20 " 359. " 29.800 " —60

13. 100 a 25 " 361. " 153.500 " —15

14. 100 a 40 " 362. " 145.300 " —15

15. 100 a 45 " 364. " 34.700 " —60

A 15 értékűből álló teljes sorozat ára 5—

A selejtes nyomatok igen gyakoriak és ezért kedvtelési értékkel nem bírnak. Különösen *Baranya I.* kiadását hamisítják, sőt a bélyegek hitelesítőjének (*Miertl Gyula, Pécs*) bélyegzőjét is hamisítják. Fokozott óvatosság ajánlatos.

1918. Fiumei sorozat.

Fiume „Magyarország gyöngye“ és egyetlen kikötővárosa az összeomláskor 1918. évi október 30-án kikiáltotta Itáliához való csatlakozását. Ennek hírére a horvátok bevonultak a városba. Az így jugoszlávok hatalmába került Fiumében több mint egy hétig és pedig 1918. november 1-től 10-ig a SHS átnyomatos bélyegeket használták. És csak amidőn november 17-én *d'Annunzio* legionárusai Olaszország nevében Fiumét elfoglalták, gondoskodhattak a fiumei postahivatalok készletében talált magyar bélyegeknél FIUME szöveggel való átnyomatásáról.

Az átnyomatosok két-féle típusban a fiumei *Vadász* és *tsa*-féle nyomdában és egy kézi átnyomóval a fiumei 1-es számú postahivatalban készültek. Mindhárom típus szedett betűkből áll. Forgalomban voltak 1918. évi november 18-tól, 1919. évi április 15-ig. Óvakodjunk a hamisítványoktól!

FIUME

FRANCO
FIUME

15

236. ábra.

FRANCO
FIUME

45

237. ábra.

238. ábra.

1918 november 18. *Különböző előzőleg forgalomban volt magyar bélyegek fekete könyvnyomatos és kézi nyomású FIUME átnyomattal. Az említett átnyomaton kívül a 10 filléres postatakarék bélyegünket FRANCO és 15-tel, a 6 és 20 filléres piros számjelű portóbélyegeket pedig FRANCO és 45-sel is átnyomták.*

a) 1913-as hirlapjegyen:

1. (2 fillér) narancs 212. sz. 75.500 db —12

b) 1913-as portóbélyegeken:

2. 6 FILLÉR zöld-fekete 216. sz. 2.000 db 2-75
3. 12 " " " 218. " 1.800 " 3.—
4. 50 " " " 220. " 2.360 " 2-50

c) 1915-ös portóbélyegeken:

5. 1 FILLÉR zöld-piros 273. sz. 2.240 db 2-75
6. 2 " " " 274. " 38.700 " —30
7. 5 " " " 275. " 16.600 " —75
8. 6 " " " 276. " 63.300 " —49
9. 45 és FRANCO a 6 filléresen 276. " 19.400 " 1-16

10.	10	FILLÉR zöld-piros	277.	"	6.600	"	2-30
11.	12	" " "	278.	"	18.600	"	—'50
12.	15	" " "	279.	"	2.250	"	2-75
13.	20	" " "	280.	"	51.100	"	—'30
14.	45 és	FRANCO a 20 filléresen	280.	"	15.900	"	2-20
15.	30	FILLÉR zöld-piros	281.	"	2.160	"	2-50

d) Sürgős bélyegen:

16.	2	FILLÉR zöld-piros	284. sz.	35.700 db	—'25
-----	---	-----------------------------	----------	-----------	------

e) Postatakarék-bélyegen:

17.	15 és	FRANCO a 10 filléresen	285. sz.	26.200 db	1-20
-----	-------	----------------------------------	----------	-----------	------

f) Fehér számjeles arató bélyegeken:

18.	10	FILLÉR piros	286. sz.	1.440 db	2-75
19.	15	" ibolya	287. "	4.900 "	2—

g) III. hadibélyegeken:

20.	10	FILLÉR piros	208. sz.	60.100 db	—'25
21.	15	" ibolya	289. "	72.000 "	—'20
22.	40	" vörös	280. "	28.000 "	—'30

h) Színes számjeles arató-bélyegeken:

23.	2	FILLÉR barnássárga	293. sz.	89.670 db	—'10
24.	3	" viola	294. "	85.300 "	—'15
25.	5	" zöld	296. "	99.300 "	—'10
26.	6	" kékeszöld	297. "	49.000 "	—'25
27.	10	" piros	298. "	1.800 "	2-50
28.	15	" ibolya	299. "	112.200 "	—'18
29.	20	" barna	300. "	156.000 "	—'15
30.	25	" kék	301. "	26.900 "	—'30
31.	35	" csokoládé	302. "	20.300 "	—'40
32.	40	" olajzöld	303. "	13.200 "	1-20

i) Országház bélyegeken:

33.	50	FILLÉR viola	304. sz.	14.000 db	—'40
34.	75	" kék	305. "	21.000 "	—'45
35.	80	" zöld	306. "	26.800 "	—'60
36.	1	KORONA vörös	307. "	12.000 "	1—
37.	2	" olajbarna	308. "	32.600 "	—'75
38.	3	" ibolya és pala	309. "	11.800 "	1-25
39.	5	" barna	310. "	10.704 "	2—
40.	10	" viola	311. "	670 "	—'25

j) Károly-fejes bélyegeken:

41.	10	FILLÉR piros	316. sz.	164.600 db	—'10
42.	20	" barna	318. "	80.500 "	—'25

k) Zita-fejes bélyegen:

43.	40	FILLÉR olajzöld	320. sz.	16.000 db	—'75
		43 értékéből álló sorozat ára			40—

A bélyegek között gyakori a selejtnyomat. Az átnyomat könnyen utánozható, amit a hamisítók saját javukra bőségesen kihasználnak. A bélyegek szakértője Erdődy János dr. (Trieste, Via Roma 20).

1918. Horvát sorozat.

A horvátok fővárosában Zágrábban (Zagreb) már az összeomlást követő első napokban nemzeti kormányt alakítottak és 1918. évi október 29-én kikiáltották Horvátország (Hrvatska) önállóságát. R. Valić és S. Sabljak grafikusokat új horvát bélyegek tervezésével bízták meg. Minthogy azonban az új rajzu bélyegek nem készülhettek el olyan gyorsan, amint azt szerették

HRVATSKA
SHS

239. ábra.

HRVATSKA
SHS

240. ábra.

HRVATSKA
SHS
ŽURNO

241. ábra.

SHS

HRVATSKA
242. ábra.

HRVATSKA
SHS

243. ábra.

HRVATSKA
SHS
KRUNA

244. ábra.

HRVATSKA
SHS
KRUNE

245. ábra.

SHS

HRVATSKA
246. ábra.

HRVATSKA
SHS

247. ábra.

HRVATSKA
SHS

HRVATSKA
248. ábra.

SHS

HRVATSKA
249. ábra.

SHS

HRVATSKA
250. ábra.

volna, Steinbauer könyomdászt bízták meg azzal, hogy a magyar bélyegek átnyomására alkalmas átnyomatokat tervezzen és készítsen. Az általa bemutatott átnyomat-típusok közül 12-félét fogadtak el. A zágrábi horvát állami és érseki nyomda könyomatos eljárással 29-féle levél és 8-féle portóbélyeget *acélkék* színben, kettőt: a barna 20 filléres Károly-fejes bélyeget és hírlapjegyet *fekete* és egyet, a kék 25 filléres Károly-fejes bélyeget pedig *piros* színben nyomta felül. Hivatalosan mindössze csak 40-féle magyar bélyeget nyomtak át és azoknak a jegyzékét a

Narodne Novine 1918. évi november 21-iki számában („Službeno izdanje i količina S. H. S. marka“ cím alatt) közölte. Eredetileg a koronázási bélyegek átnyomását nem vették tervbe, s azokat közvetlenül a hivatalos átnyomás befejezése előtt szívességből nyomták át a Zita-fejes bélyeg részére használt átnyomattal (l. a 247. ábrát). A föl nem sorolt átnyomatok, még ha az eredeti lemezekkel készültek is, még különleges gyűjteménybe sem való privát nyomatok.

Az átnyomatos sorozat, dacára annak, hogy november 29-én az ú. n. „Listopad“ és 1919. évi január 16-án a „Hrvatska“ sorozat követte, 1919. évi április hó végéig volt forgalomban.

1918 november 1. Különféle előzőleg és egyidejűleg forgalomban volt magyar bélyegek *acélkék*, a barna 20 filléres Károly-fejes bélyeg és a narancsszínű hírlapjegy *fekete* és a kék 25 filléres Károly-fejes bélyeg *piros* könyomatos **HRVATSKA SHS** átnyomattal. A sürgős-bélyeg átnyomatát **ŽURNO**, a hadisegély-bélyegek átnyomatát **2 F. ZA NAROD VIJEĆE**, a koronás Országház-értékeket **KRUNA** illetve **KRUNE** szavak, a Károly- és Zita-fejes bélyegek átnyomatát pedig *diszitmények* egészítik ki (l. a 239—250. számú ábrát).

a) 1913-as Turul-bélyegeken:

1.	6	FILLÉR	olajbarna	196. sz.	36.200 db.	—75
2.	50	"	vörös-kék átnyomattal	204. "	42.000 "	—60

b) 1913-as hírlapjegy:

3.	2	FILLÉR	narancs	212. sz.	1,332.900 db.	—05
----	---	--------	-------------------	----------	---------------	-----

c) 1913-as portóbélyegen:

4.	50	FILLÉR	zöld-fekete	220. sz.	17.900 db.	3·75
----	----	--------	-----------------------	----------	------------	------

d) 1915-ös portóbélyegeken:

5.	1	FILLÉR	zöld-piros	273. sz.	6.200 db.	5—
5a.	1	"	ford. átnyomattal	273. "	—	2·50
6.	2	"	zöld-piros	274. "	36.800 "	—30
7.	10	"	" "	277. "	74.700 "	—20
8.	12	"	" "	278. "	1.700 "	10—
9.	15	"	" "	279. "	52.800 "	—25
10.	20	"	" "	280. "	65.200 "	—15
11.	30	"	" "	281. "	36.300 "	—30

e) Sürgős-bélyegen:

12.	2	FILLÉR	zöld-piros	284. sz.	170.000 db.	—10
-----	---	--------	----------------------	----------	-------------	-----

f) Fehér számjeles arató-bélyegen:

13.	15	FILLÉR	ibolya	287. sz.	13.000 db.	2·50
-----	----	--------	------------------	----------	------------	------

g) III. hadibélyegeken

14.	10	FILLÉR	piros	288. sz.	78.700 db.	—50
15.	15	"	ibolya	289. "	261.700 "	—10
16.	40	"	vörös	290. "	142.600 "	—25

h) Koronázási bélyegeken:

17.	10	FILLÉR	ibolya	291. sz.	2.500 db.	4—
18.	15	"	vörös	292. "	2.500 "	4—

i) Arató-bélyegeken:

19.	2	FILLÉR	barnássárga	293. sz.	1,888.600 db.	—03
20.	3	"	viola	294. "	859.000 "	—04
21.	5	"	zöld	296. "	1,242.700 "	—03
22.	6	"	kékeszöld	297. "	306.100 "	—05
23.	10	"	piros	298. "	31.000 "	—50
24.	15	"	ibolya	299. "	1,113.800 "	—03
25.	20	"	barna	300. "	250.600 "	—06
26.	25	"	kék	301. "	497.800 "	—05
27.	35	"	csokoládé	302. "	248.300 "	—10
28.	40	"	olajzöld	303. "	54.700 "	—50

j) Országház-bélyegeken:

29.	50	FILLÉR	viola	304. sz.	434.300 db.	—06
30.	75	"	kék	305. "	225.700 "	—20
31.	80	"	zöld	306. "	215.900 "	—25
32.	1	KORONA	vörös	307. "	463.000 "	—10
33.	2	"	olajbarna	308. "	221.100 "	—25
34.	3	"	ibolya és pala	309. "	77.000 "	1·70
35.	5	"	barna	310. "	24.300 "	2·50
36.	10	"	viola	311. "	14.500 "	5·50

k) Károly-fejes bélyegeken:

37.	10	FILLÉR	piros	316. sz.	2,293.600 db.	—03
38.	20	"	barna	318. "	2,275.800 "	—04
39.	25	"	kék, piros átnyomattal	319. "	100.000 "	—25

l) Zita-fejes bélyegen:

40.	40	FILLÉR	olajzöld	320. sz.	412.500 db.	—20
-----	----	--------	--------------------	----------	-------------	-----

40 értékűből álló sorozat ára 15—

A sorozat minden értékéből sok selejt és kísérleti nyomat került forgalomba, amelyek azonban még a különleges magyar gyűjtő számára sem bírnak kedvtelési értékkel. A sorozat jobb értékeiből igen sok hamisítvány van forgalomban. A bélyegek szakértője *Gregorčić* Vilmos őrnagy (Zagreb, Berislaviceva ulica 13. III).

1919. Lendvavásárhelyi sorozat.

A Muraközt (Medjumurje), mivel ott horvátok is laktak, a békeszerződés Jugoszláviának ítélte oda. 1918 karácsonya táján Muraközt szokolista csapatok lepték el, sőt Muramelléket (Preko-murje) a Mura balpartján elterülő vidéket, 1919 augusztus 10-én szintén megszállták és ennek emlékére szorgalmas filatelisták kezei gummi kézinyomda betűire emlékeztető bélyegzővel, lilaszínben, a lendvavásárhelyi és belatinci postahivataloknak 4.100 korona névértékű bélyeganyagát Preko..murje SHS szöveggel átnyomták. A bélyegeket használatlanul, valamint Alsólendva, Belatinc és Lendvavásárhely bélyegzőivel lebetűzve hozták nem postai, hanem bélyeggyűjtői forgalomba.

Preko"

murje

SHS

251. ábra.

1919 augusztus 10. *Különböző egyidejűleg forgalomban volt magyar bélyegek Preko..murje SHS háromsoros lilaszínű kézi átnyomattal.*

a) 1913-as portóbélyegen:

1. 50 FILLÉR zöld-fekete 220. sz. 30—

b) 1915-ös portóbélyegeken:

2. 2 FILLÉR zöld-piros 274. sz. 2:50
 3. 5 " " " 275. " 2—
 4. 6 " " " 276. " 7:50
 5. 10 " " " 277. " 2—
 6. 12 " " " 278. " 15—
 7. 20 " " " 280. " 7:50

c) Sürgős bélyegen:

8. 2 FILLÉR zöld-piros 284. sz. 4:50

d) Arató-bélyegeken:

9. 2 FILLÉR barnássárga 293. sz. 1:60
 10. 3 " viola 294. " 1:60
 11. 5 " zöld 296. " 1:75
 12. 35 " csokoládé 302. " 2—

e) Országház-bélyegeken:

13.	50	FILLÉR	viola	304.	sz.	3-20
14.	75	"	kék	305.	"	7-50
15.	80	"	zöld	306.	"	4-60
16.	1	KORONA	vörös	307.	"	4-75
17.	2	"	olajbarna	308.	"	10—

f) Károly-fejes bélyegeken:

18.	10	FILLÉR	piros	316.	sz.	1-75
19.	20	"	barna	318.	"	1-75

g) Zita-fejes bélyegeken:

20.	40	FILLÉR	olajzöld	320.	sz.	3-25
-----	----	--------	--------------------	------	-----	------

h) Köztársasági Zita-bélyegen:

21.	50	FILLÉR	ibolya	327.	sz.	4-25
-----	----	--------	------------------	------	-----	------

i) Köztársasági arató-bélyegeken:

22.	2	FILLÉR	barnássárga	328.	sz.	1-60
23.	5	"	zöld	331.	"	1-75
24.	6	"	kékeszöld	332.	"	2—

j) Magyar Posta bélyegeken:

25.	2	FILLÉR	barnássárga	352.	sz.	1-50
26.	5	"	zöld	355.	"	1-80
27.	10	"	piros	357.	"	1-75
28.	20	"	barna	359.	"	1-40
29.	25	"	kék	361.	"	2—

Az így átnyomott bélyegek darabszámára vonatkozó részletes adataim nincsenek. Valódi bélyeg aligha van forgalomban. A sorozat ismerője a már említett *Gregorčić* őrnagy.

Belatinc községben a később tárgyalandó perlaki sorozat átnyomatához hasonló, gummiból faragott, *ferde* állású nagy és vastag SHS átnyomatot használt egy *Svetec* nevű hadnagy. A tengerzöld színű átnyomatot — dr. *Weinert* Viktor, a „Donau-Post“ (Pozsony) filateliai szaklap szerkesztőjének értesülése szerint —, a 2, 3, 5, 35 és 40 filléres arató; 50, 75, 80 filléres, 1 és 2 koronás Országház; 10 és 20 filléres Károly-fejes, a sürgős, az 5, 6 és 40 filléres köztársasági arató, a 15 filléres köztársasági átnyomatos Károly-fejes, az 1 koronás köztársasággal átnyomott Országház; a 2, 5, 10, 20 és 25 filléres Magyar Posta bélyegekre alkalmazta és az előző kiadáshoz hasonló módon hozta forgalomba.

Pártosfalván, a hova a jugoszlávok 1918 végén szintén elkalandoztak és a Szombathelyről odaküldött nemzetőrség már

január 5-én őket onnan ki is verte, *Matzenau* gróf ottani földbirtokos készített H-betűs átnyomatokat.

1919. Muraszerdahelyi sorozat.

A Muraközt megszálló csapatok egyik része Muraszerdahely (Murskošredišnje) környékén szintén a bélyegekre vetette magát és az ott 629 korona és 61 fillér névértékben összegyűjtött bélyegeket egy zászlós, parafadugóból kivágott fekete SHS bélyegzővel nyomta át. Majd pedig használatlanul és Csáktornya, Muraszentmárton, Muraszerdahely és Sztridóvár lebetűzéssel hozta filateliai forgalomba.

SHS

252. ábra.

1919 január 3. Különbféle egyidejűleg forgalomban volt magyar bélyegek vízszintesen egymás mellé helyezett SHS betűkből álló fekete kézi átnyomattal.

a) 1915-ös portóbélyegeken:

1.	2 FILLÉR zöld-piros	274. sz.	20—
2.	5 " " "	275. "	10—
3.	10 " " "	277. "	10—

b) Sürgős-bélyegen:

4.	2 FILLÉR zöld-piros	284. sz.	12·50
----	-------------------------------	----------	-------

III. hadi bélyegen:

5.	10 FILLÉR piros	288. sz.	10—
----	---------------------------	----------	-----

c) Arató-bélyegeken:

6.	2 FILLÉR barnássárga	293. sz.	5—
7.	3 " viola	294. "	10—
8.	6 " kékeszöld	297. "	12—
9.	25 " kék	301. "	12—
10.	35 " csokoládé	302. "	12—
11.	40 " olajzöld	303. "	12—

d) Országház-bélyegeken:

12.	50 FILLÉR viola	304. sz.	12—
13.	80 " zöld	306. "	15·50
14.	1 KORONA vörös	307. "	18—
15.	2 " olajbarna	308. "	25—

e) *Károly-fejes bélyegeken:*

16.	10 FILLÉR piros	316. sz.	5—
17.	20 " barna	318. "	6—

f) *Zita-fejes bélyegen:*

18.	40 FILLÉR olajzöld	320. sz.	12—
-----	------------------------------	----------	-----

A bélyegek kibocsátott mennyiségére vonatkozó részletesebb adataim nincsenek. A sorozat egyetlen egy értékéért sem érdemes pénzt kiadni. Valódi alig van forgalomban. A bélyegek szakértője *Gregorčić* őrnagy.

Csáktornyan (Čakovac) *Valić* Rezső öt féle SHS és Medjumurje kézi bélyegzővel magyar bélyegeket nyomott át, amelyeket nagy barna borítékokra ragasztva CSAKTORNYA 1919. FEBR. 24. N. 10. postai bélyegzővel láttatott el.

1918. Perlaki sorozat.

Muraközben a megszálló csapatok legelőször Perlakon (Prelog) 1918 karácsony táján adtak ki átnyomatos bélyegeket. A 3.800 korona értékben összegyűjtött bélyegeket egy katona, gummiból faragott bélyegzővel, fekete festékkel nyomta át. Részben használatlanul és részben Kiszabadka és Perlak postabélyegzővel lebetúzve árusította azokat a gyűjtőknek.

SHS

253. ábra.

1918 december 22. *Különböző egyidejűleg forgalomban volt magyar bélyegek fekete vastag, ügyesebben faragott SHS betűkből álló fekete ferde elhelyezésű kézi átnyomattal.*

a) *1915-ös portóbélyegeken:*

1.	1 FILLÉR zöld-piros	273. sz.	40—
2.	2 " " "	274. "	12—
3.	10 " " "	277. "	12—
4.	20 " " "	280. "	12—

b) *Sürgős bélyegen:*

5.	2 FILLÉR zöld-piros	284. sz.	2-25
----	-------------------------------	----------	------

c) *III. hadi bélyegen:*

6.	15 FILLÉR ibolya	289. sz.	4-75
----	----------------------------	----------	------

d) Arató-bélyegeken:

7.	2	FILLÉR	barnássárga	293. sz.	2-60
8.	3	"	viola	294. "	2-60
9.	5	"	zöld	296. "	4-60
10.	20	"	barna	300. "	4-50
11.	25	"	kék	301. "	4-—
12.	35	"	csokoládé	302. "	4-20

e) Országház-bélyegeken:

13.	50	FILLÉR	viola	304. sz.	4-50
14.	75	"	kék	305. "	4-25
15.	80	"	zöld	306. "	4-—
16.	1	KORONA	vörös	307. "	3-—
17.	2	"	olajbarna	302. "	7-50
18.	3	"	ibolya és pala	309. "	10-—

f) Károly-fejes bélyegen:

19.	10	FILLÉR	piros	316. sz.	2-60
20.	20	"	barna	318. "	5-—
20 értékből álló sorozat ára					37-50

Az átnyomott bélyegek darabszámát szintén nem ismerjük. A bélyegek szakértője a már említett *Gregorčić* őrnagy.

1919. Szerb megszállási sorozat.

Valamennyi szerb megszállási sorozat közül a legtitokzatosabb a szerb címerrel, kékesfekete színben, *könyvnyomdai úton* előállított sorozat. A bélyegeket állítólag valamely szerb parancsnok hozta forgalomba és szerb cenzura, továbbá Pancsova, Pétervárad, Temesvár, Titel, Újvidék és Zimony postahivatalok bélyegzőjével értéktelenítve is előfordulnak. A rajtuk alkalmazott előttem ismeretes legrégebb lebetűzés PANC SOVA 1919. FEBR. 15. N. 12.

254. ábra.

1919 február 15. *Különféle egyidejűleg forgalomban volt magyar bélyeg acéllék színű, könyvnyomatos úton előállított, szerb címert ábrázoló átnyomattal.*

a) 1913-as hírlapjegyen:

1.	2	(fillér)	narancs	212. sz.	—30
----	---	----------	-------------------	----------	-----

b) 1915-ös portóbélyegeken:

2.	1	FILLÉR	zöld-piros	273. sz.	—60
3.	2	"	" "	274. "	—50

c) *Sürgős bélyegen:*

4.	2 FILLÉR zöld-piros	284. sz.	—25
----	-------------------------------	----------	-----

d) *Arató-bélyegeken:*

5.	2 FILLÉR barnássárga	293. sz.	—10
6.	3 " viola	294. "	—10
7.	5 " zöld	296. "	—10
8.	6 " kékeszöld	297. "	—25
9.	15 " ibolya	298. "	—10
10.	25 " kék	301. "	—30
11.	35 " csokoládé	302. "	—40
12.	40 " olajzöld	303. "	1·50

e) *Országház-bélyegeken:*

13.	75 FILLÉR kék	305. sz.	2·50
14.	80 " zöld	306. "	2—
15.	1 KORONA vörös	307. "	3·50

f) *Károly-fejes bélyegeken:*

16.	10 FILLÉR piros	316. sz.	—10
17.	2) " barna	318. "	—10

g) *Zita-fejes bélyegeken:*

18.	40 FILLÉR olajzöld	320. sz.	—30
19.	50 " viola	321. "	—30

Az átnyomott bélyegek példányszáma, époly rejtély, mint az eredetük.

G. Nyugatmagyarországi bélyegek.

A magyar részről kiürített, de az osztrákok által még meg nem szállt, Nyugatmagyarországon 1921. évi szeptember hó 1-től, november végéig terjedő időközben, a szükséges anyagi eszközök előteremtése céljából és a kiürítéskor a m. kir. posta által részben elszállított postabélyegek pótlására a hatalom birtokában levő *felkelők* az egyidejűleg nálunk forgalomban volt és többnyire már hivatalos hármass lyukasztással ∴ ellátott magyar postabélyegek fölhasználásával *hatféle bélyegsorozatot és egy bélyegtervezetet* adtak ki. Nem a mi bélyegünk fölhasználásával, hanem új rajzzal készült a *második* lajtabánsági, az ú. n. *Pronay sorozat* és a véglegesnek szánt, kiadásra azonban már nem került ú. n. *Nyugatmagyarországi bélyegtervezet*.

A kiadott bélyegeket, más postabélyeg hiányában, nem csak a felkelők a mindentelé levő hozzátartozóihoz és ismerőseikhez intézet levelezésükön, hanem maga a lakosság is használta. A m. kir. posta által igazgatott postahivatalok felé irányított postai forgalomban a m. kir. kereskedelemügyi miniszter 26.732/X. 1921.

számú *betiltó* rendeletének megjelenéséig 1921. évi október 24-ig és az Ausztria, valamint azon keresztül a további külföld felé irányuló postai forgalomban, a bécsi postaigazgatóság 1921. évi augusztus hó 27-én 127. szám alatt kelt rendelete értelmében pedig a nyugatmagyarországi postahivataloknak tényleges osztrák kezelésbe való vételének napjától számított további 14 napig, tehát a felkelők által kiadott bélyegek 1921. évi december 1-ig voltak forgalomképesek.

A nyugatmagyarországi bélyegek hazánk legújabb történetére és a magyar bélyegek sorsára érdekes fényt vetnek. Minden egyes darabja e sorozatoknak beszédes dokumentuma Magyarország legszomorúbb napjainak. Es ha a bélyegek kiadásánál a postai szükség mellett a felkelők nemzeti propagandája és az anyagi kényszerűség döntő szerepet is játszott, ez talán annál több ok arra, hogy a nyugatmagyarországi bélyegekkel a különleges magyar gyűjtő behatóbban foglalkozzék, mert születési körülményeik még vonzóbbá teszik őket mindazon gyűjtők előtt, akik nem ösztönszerűleg és szolgálilag halmoznak bélyegeket, hanem *a filatéliával tudományos és történelmi alapon foglalkozzanak.*

Sajnos, úgy a bélyeghamisítók, valamint a hamis bélyeget terjesztők, eléggé el nem ítéhető üzerei, ezeket a bélyegeket sem kimélték meg.

1921. Felkelő magyarok sorozata.

Időrendi sorrendben a Nyugatmagyarországon kiadott bélyegek közül az első az ú. n. „Felkelő magyarok” sorozata, amely nevét átnyomatának két első szavából vette.

A sorozat kibocsátására vonatkozó eredeti rendelet szövege a következő:

Lajtabánság Kormányzótanácsa 1921.

G.ú. 3
921. sz.

RENDELET.

Miután az „A” zónát a magy. kir. kormány csapatai már kiűrték és az osztrák köztársasági kormány át nem vette, s amelyet ezen interregnum alatt a felkelők hatalmukba vettek és tartanak ma is, elrendelem, hogy a postahivataloknál található összes m. kir. postabélyegek „Felkelő magyarok által megszállt Nyugatmagyarország 1921. aug.—szept.” szöveggel föllynyomattassanak. Ennek végrehajtásával megbízom *Bímer* Gyula szkv. századost, s egyben utasítom arra, hogy a postáknál levő bélyegkészletekről s a postahivatalok egy hónapi bélyegszükségletéről nekem 3 nap alatt jelentést tegyen.

Kelt Felsőörsött, 1921. szeptember hó 4-én.

Címeres körbélyegzőn:

„Lajtabánság Kormányzó-
tanácsa” 1921.

Hir György s. k.

felkelő csapatok parancsnoka

A bélyegek nyomását már augusztus végén megkezdtek, miután azonban a rendelet csak szeptember 4-én adatott ki és a kihirdetése is csak 5-én történt, ennél fogva a bélyegek kiadásával a kihirdetés napjáig kellett várni.

A bélyegek *fekete* átnyomatát, szedett betűkkel, a szombathelyi *Lingauer-féle* „Vasvármegye”-nyomda készítette. Az átnyomatot félivenként egyszerre 50 bélyegre nyomták. Tehát minden ívet kétszer kellett gépbe rakni. A bélyegeket az „A” zóna 11. postahivatalában hozták először forgalomba. A 10 és a 25 filléres, valamint a 2 korona 50 filléres értékből csak néhány ív készült.

255. ábra.

256. ábra.

1921 szeptember 5. Levélbélyeg: 10 — 60 fillérig magyar arató- és 1-től 3 koronáig Országházbélyegek Felkelő magyarok által megszállt Nyugatmagyarország 1921. aug.—szept. *négysoros, fekete, könnyenyomatos átnyomattal. Egyes értékek hivatalos hármashyukasztással.*

a) Arató-bélyegek:

1.	10 FILLÉR	ibolya	446. sz.	5.—	—
2.	20	" barna	447. "	—20	1.—
3.	25	" kék	845. "	20.—	
4.	40	" olajzöld	449. "	—50	3.—
5.	50	" zöld	450. "	—30	2.—
6.	60	" palaszürke	451. "	—80	2·50

b) Országház-bélyegek:

7.	1	KORONA	vörös	452. sz.	—40	2.—
8.	2	"	olajbarna	453. "	3.—	
9.	2·50	"	kék	454. "	10.—	20.—
10.	3	"	viola és palaszürke	455. "	4.—	
		10 értékből álló sorozat ára			30.—	
		8	" " " " " " " "		5.—	
		5	" " " " " " " "		1.—	

A 20 és 40 filléres, valamint az 1 koronás ellentétes (ordított) átnyomattal is előfordul. Értéke darabonként 30.—.

Illetéktelen kezek a 15 filléres aratót 2•50-nel és az 50 fillérest 3•50-nel nyomatták át. Ilyen értékeket hivatalosan nem adtak ki.

1921. Halál-fejes sorozat.

A felkelő csapatok V.-ik parancsnokságának értekezletén 1921. szeptember 12-én elhatározták, hogy az *ágfalvi ütközet emlékére bélyegsorozatot fognak kiadni*. A bélyegsorozat előállításának ellenőrzésére bizottságot küldtek ki, amely a bélyegek átnyomását egy soproni nyomdában megrendelte és ott ellenőrizte. A bélyegeket 50 darabonként, tehát félívben könyvnyomatos úton nyomták át. A gondos főlügyelet dacára egy félív 50 filléres fordított átnyomattal észrevétlen maradt, amelyet csak Czinfalván a postán, a bélyegek árusítása közben fedeztek föl. A halálfej piros vagy lila lenyomatát kézzel nyomták minden egyes bélyegre s a kézi felnyomás közben már gyakrabban előfordult, hogy egy-egy halálfej fordítva, vagy kétszer került a bélyegre.

257. ábra.

258. ábra.

A nyomás befejezése után a lemezt a bizottság előtt szétbontották és a halálfejes kézibélyegzőt megsemmisítették.

A bélyegeket szeptember 19-én és 20-án Czinfalva, Darufalva, Felsőszőlő, Fraknó, Kismarton, Nagyhöflány, Nagymarton, Rétfalu, Savanyúkút, Szárazvám, Vulkapordány és Zemenye községek postahivatalainak kiosztották és ott névértéken árusították. A bélyegek legnagyobb részét levelezőlapokra és levelekre ragasztották, a helyszínén lebetűztetve föl is adták, vagy csak szivességi betűzővel ellátva tették el. Használatlan példányokból kevés került gyűjtői kezekbe.

1921 szeptember 19. Levélbélyeg: Az *ágfalvi ütközet emlékbélyegei*: 5—60 fillérig arató- és 1—2 koronáig Országházbélyegek Nyugatmagyarországi felkelők 19—21. szept. „A” ZÓNA fekete könyvnyomatos átnyomattal. A halálfej az 5, 15, 40 és 60 filléres, valamint a 2 koronás értéken piros, a többi értéknél lila színben, kézi átnyomattal az egymástól távol álló 19 és 21 számok közé benyomva. Egyes értékek hivatalos hármis lyukasztással.

a) Arató-bélyegek:

11.	5	FILLÉR	barnássárga	445. sz.	1.300 db.	10.—	25.—
12.	10	"	ibolya	446. "	1.700 "	8.—	25.—
13.	15	"	sötétibolya	303. "	200 "	25.—	
14.	20	"	barna	447. "	200 "	25.—	60.—
15.	40	"	olajzöld	449. "	200 "	25.—	
16.	50	"	zöld	450. "	2.100 "	250	10.—
17.	60	"	palaszürke	451. "	1.900 "	5.—	20.—

b) Országház-bélyegek:

18.	1	KORONA	vörös	452. sz.	2.000 db.	6.—	25.—
19.	2	"	olajbarna	453. "	200 "	25.—	
			9 értékből álló sorozat ára			80.—	80.—

Az 50 filléres fordított *fekete* átnyomattal csak 50 példányban ismeretes. Értéke 100.—. Egyes értékek fordított vagy dupla halálfejes átnyomattal 50.—.

1921. Lajtabánság sorozat.

Amidőn a fölkelők szeptember végén a „B” zónát is megszállták Nyugatmagyarország egész területére érvényes bélyegekről kívántak gondoskodni. Az erre vonatkozó rendelet a következő:

Lajtabánság Kormányzótanácsa 1921.

G. 5. 5
921 sz.

RENDELET.

Az 1921. évi október 4-i alkotmányozó gyűlés függetlenségi nyilatkozatában a nyugatmagyarországi „A” és „B” zóna területét „Lajtabánság” államterületnek nyilvánította.

Szendey László hadnagy urat ezennel kirendelem Lajtabánság összes postai ügyeinek ideiglenesen való intézésére. Elrendelem, hogy Felsőőrött önnálló bélyeggyűjtő és bélyegkibocsátó hivatal fölállíttassék. Az „A” és „B” zóna postahivatalainál található összes bélyegkészletek „Lajtabánság-posta” felirattal felülbélyegeztessenek, a 100 K-nás bélyeg kivételével. Ezen fölül bélyegezett bélyegek a regieköltségek fedezésére 50/o-os felárral adassanak ki az igénylő postahivataloknak.

Utasítom *Szendey* László urat, hogy jelen rendeletem végrehajtásától nekem 3 nap alatt jelentést tegyen, azonkívül arravatkozó jelentését is kérem, hogy a postahivataloknál levő jelenlegi bélyegkészletek mennyi időre elegendők a forgalom kielégítésére.

Kelt Felsőőrött, 1921. okt. hó 4-én.

Címeres körbélyegzőn:

Lajtabánság Kormányzó-
tanácsa 1921.

Hir György s. k.

Gazdaságügyi kormányzótanácsos.

Tehát a *Prónay* különítmény és a fővezérség székhelyén, Felsőőrött és ugyanott, ahol az emlékezetes alkotmányozó gyűlés elhatározta a „Lajtabánság” elnevezést, készültek a „Lajtabánság-posta” átnyomatos bélyegek. A kevés betűanyag fölött

rendelkező *Reisz-féle nyomda* az átnyomatokat 25 darabonként, tehát negyedívenként könyvnyomatos úton nyomta, úgy hogy eleinte minden bélyegív négyszer került sajtó alá, míg később a szegélyektől megfosztott íveket négy részre darabolták föl és úgy folytatták a nyomást. Ennek az eljárásnak tudható be az a sok eltolódott, fordított és egyéb selejtes nyomat, amely ezeknél a bélyegeknél oly gyakran fölvetődik. A felkelők a sorozat forgalomba hozatalát a *posták világegyesülete berni igazgatóságának* is szabályszerűen bejelentették.

A bejelentés magyar fordítása:

Nyugatmagyarországi Felkelők
Főparancsnoksága.

Felsőőr, 1921 október 5-én.

*A Posták Világegyesülete
Igazgatóságának*

Bern.

Az 1921. évi október 4-i alkotmányozó gyűlés határozata értelmében Nyugatmagyarország függetlenítette magát és mint önálló állam, „Lajtabánság” saját bélyegeket fog kiadni. Az új bélyegek elkészültéig a magyar postabélyegeket „Lajtabánság-posta” átnyomattal adta ki, továbbá az 5 filléres aratót 2:50 korona új értékkel nyomtuk át.

Az alulírt főparancsnokság, amely a függetlenségi határozat értelmében a kormányzattal és az ügyek vitelével meg van bízva, az átnyomatos bélyegeknél fajtánkénti 37 darabjának csatolása mellett teszi meg szabályszerű bejelentését a bélyegeknél forgalomba hozataláról.

Jelentésünk tudomásulvételéről kérünk értesítést.

Címeres körbélyegzőn:
Nyugatmagyarországi Felkelők
Főparancsnoksága.

Prónay s. k.
fővezér.

A sorozat valamennyi értékén eleinte, bár 50% fölárallal árusították, a fölár nem volt feltüntetve. Miután ebből kifolyólag az árusító postahivataloknak megjegyzésekben volt részük, csak később határozták el a fölárnak a bélyegen való föltüntetését. A 2:50 koronás bélyeg teljes készletének átnyomásával azonban még a határozat elhangzása előtt elkészültek, s így csak az október 10-ike után megjelent többi érteken látható a fölárra vonatkozó utalás, „50% fölár. Fővezérség.” szöveggel, minden bélyeg hátlapján (l. a 262. ábrát).

1921 október 5. *Levélbélyeg.* 5-től 60 fillérig arató- és 1-től 10 koronáig *Országház-bélyegek fekete* könyvnyomatos *Lajtabánság-posta* átnyomattal. A *filléres* érteken a fölirat alatt egymásmellé ellentétesen elhelyezett *háromszögekből* alkotott vonal a MAGYAR KIR. POSTA föliratot takarja. A *koronás* értekeknél rendszeren az átnyomat szintén a magyar fölirat fölé került. Az átnyomat előtt és után egy-egy *köralakú* díszítmény foglal helyet, amely minden negyedív második sorának harmadik bélyegénél *két belső ívcskével* van kitöltve. Az 5 filléres barnás-

sárga aratóra nyomott piros 2·50-es, e szám fölött és mellett apró négyszögletes pontokból alkotott piros, a fillér szót és az 5-ös számokat fedő átnyomattal készült. A 250-es érték kivételével, valamennyi érték hátoldalán, a gummi fölött, a filléres értékeknel függélyes, a koronás értékeknel vízszintes kétsoros, fekete 50% felár. Fővezérség. könnyen nyomatos átnyomattal. Egyes értékek hivatalos hármás lyukasztással.

259. ábra.

260. ábra.

261. ábra.

262. ábra.

a) Arató-bélyegeken:

20.	2.50 piros	átny. az 5 filléres barnássárgán	445. sz.	—80	2·—
21.	10 FILLÉR	ibolya	446. "	1·75	4·50
22.	15 "	sötétibolya	303. "	1·50	
23.	20 "	barna	447. "	—25	3·—
24.	40 "	olajzöld	449. "	—60	4·—
25.	50 "	zöld	450. "	—25	1·—
26.	60 "	palaszürke	451. "	—60	1·50

b) Országház-bélyegeken:

27.	1 KORONA	vörös	452. sz.	—30	2·50
28.	2 "	olajbarna	453. "	1·20	
29.	3 "	viola és palaszürke	455. "	5·—	15·—
30.	5 "	barna	457. "	1·75	3·—
31.	10 "	viola	458. "	2·—	4·—
12 értékből álló sorozat ára				6·—	16·—

A 2·50 koronásból néhány ív az 5 filléres helyett tévedésből a 2 filléresre nyomtatott. Értéke 5·— P.

Az Országház-bélyegekre nyomott átnyomatnál a negyedív második sorának harmadik bélyege — a gömbös — példányonkint

1 P-vel többet ér. Ugyanígy értékelhető a negyedív első bélyege, amelynél a **Lajtabánság-posta** fölíratnál a „posta” szó után pont is van.

1921. Nem, nem, soha! sorozat.

A leginkább Nyugatmagyarország északi részében elterjedt s a filléres értékeknel *öt*, a koronás értékeknel *három* soros *fekete* könnyvnyomatos **NYUGATMAGYARORSZÁG NÉPE NEM NEM SOHA!** átnyomatos bélyegek. Születési körülményeiről és arról, hogy az átnyomáshoz használt eszközöket megsemmisítették volna, nincsen autentikus hír. A bélyegek most is csak zárt sorokban kerülnek eladásra, miértis az egyes értékek ára még nem alakult ki.

263. ábra.

264. ábra.

1921 október 7. *Levélbélyeg*. 5-től 60 fillérig *arató-* és 1-től 3-50 koronáig *Országház-bélyegek fekete* könnyvnyomatos *öt* illetve *három* soros **NYUGATMAGYARORSZÁG NÉPE NEM NEM SOHA!** átnyomattal. A 15 és 40 filléres és a 2 koronás érték kivételével, valamennyi hivatalos hármastlyukasztással.

a) Arató-bélyegeken:

				∴
32.	5 FILLÉR	barnássárga	445. sz.	— — —
33.	10	„ ibolya	446. „	— — —
34.	15	„ sötétibolya	303. „	— — —
35.	20	„ barna	447. „	— — —
36.	40	„ olajzöld	449. „	— — —
37.	50	„ zöld	450. „	— — —
38.	60	„ palaszürke	451. „	— — —

b) Országház-bélyegeken:

				∴
39.	1 KORONA	vörös	452. sz.	— — —
40.	2	„ olajbarna	453. „	— — —
41.	2-50	„ kék	454. „	— — —
42.	3-50	„ palaszürke	456. „	— — —
		Teljes sor (11 érték)	6—	
		Teljes sor (8 érték) hármastlyukasztással		10—

11*

1921. Északi hadsereg sorozata.

A *Héjjas*-különítmény által megszállt területen október 10-én forgalomba hozott átnyomatos bélyegek Magyaróvárott könyvnyomatos úton készültek. Három érték kivételével igen csekély számban használták. A maradékkészletet *Winter-Lacsay* György főhadnagy, az északi hadsereg volt vezérkari főnöke, kezdetben ceruzával írt kézjeggyével, később W. G. gummitetűzővel hitelesítette.

Az északi hadsereg volt az első Nyugatmagyarországon, amelynek tábori postája *portóbélyeget* is használt. A sorozat egyes értékeit a postahivatalok felár nélkül árusították.

265. ábra.

266. ábra.

267. ábra.

1921 október 10. *Lerépbélyeg*. 5-től 60 fillérig *arató*-bélyegek öt soros, 1-től 10 koronáig *Országház*-bélyegek három soros *felkete* könyvnyomatos **Felkelő Magyarok Északi Hadserege 1921.** és 50-től 100 koronáig *Szűz Mária*s-bélyegek öt soros *felkete* könyvnyomatos **19 21 FELKELO MAGYAROK Északi Hadserege** átnyomattal. A 15 és 40 filléres, valamint a 2 koronás *Országház*- és a 2 filléres *portóbélyeg* kivételével, valamennyi érték hivatalos hármastlyukasztással.

a) *Arató*-bélyegeken:

						∴	
43.	5 FILLÉR	barnássárga	445. sz.	400 db.	8—	20—	
44.	10	" ibolya	446. "	300 "	10—	25—	
45.	15	" sötétibolya	303. "	300 "	10—		
46.	20	" barna	447. "	300 "	10—	30—	
47.	40	" olajzöld	449. "	2.000 "	2-50		
48.	50	" zöld	450. "	10.000 "	1—	3—	
49.	60	" palaszürke	451. "	10.000 "	1—	3—	

b) *Országház*-bélyegeken:

						∴	
50.	1 KORONA	vörös	452. sz.	10.000 db.	1—	4—	
51.	2	" olajbarna	453. "	300 "	10—		
52.	2-50	" kék	454. "	2.000 "	2-50	5—	
53.	3	" viola és palaszürke	455. "	2.000 "	2-50	7-50	
54.	3-50	" palaszürke	456. "	2.000 "	2-50	5—	
55.	5	" barna	457. "	100 "	50—	150—	
56.	10	" viola	458. "	100 "	50—	150—	

c) Szűz Mária-bélyegeken:

57.	50 KORONA	barna és kék	. . .	459. sz.	100 db.	50—	100—
58.	100	"	világos és sötétbarna	460. "	100 "	50—	100—

1921 október 12. *Portóbélyeg.* A 2, 120 és 200 filléres piros számjeles portóbélyegeink öt soros feketé könnyenyomatós Felkelő Magyarok Északi Hadserege 1921. átnyomattal.

59.	2 FILLÉR	zöld és piros	. . .	274. sz.	200 db.	25—	
60.	120	"	"	477. "	1.000 "	10—	20—
61.	200	"	"	478. "	500 "	15—	25—
		14 értékéből álló sorozat ára			20—	
		9 értékéből álló sorozat ára			8—	

Az 50 és 60 filléres arató, valamint a 120 filléres portó fordított, az 50 filléres arató kettős és a 250-es Országház-bélyeg erősen lecsúszott átnyomattal ismeretes.

1921. Orszvé sorozat.

A Magyar Országos Védelmi Szervezet (Organisation für den Landeschutz) részére 1921. évi szeptember 27-én Budapestről rendelt, azonban Kismartonba csak október 12-én érkezett részben kétszinű átnyomattal, több mint 20.000 sorozatban készült bélyegek.

268. ábra.

269. ábra.

Valamennyi bélyeg azért készült alacsony névértékű bélyegek átnyomásával, hogy a bélyegekből befolyó jövedelemből a bélyegek beszerzése, az átnyomási költségek, de főleg a védelmi szervezetet támogatni lehessen. A hamisítás meggátlására a koronás értékek fölemelt névértékét nagy piros számjelekkel nyomták. A bélyegek most is csak zárt sorokban kerülnek eladásra. Egyes értékek ára még nem alakult ki.

1921 október 12. *Levélbélyeg.* Arató-bélyegek Nyugat-Magyarország Orszvé. 20 és 50 fill. valamint 1-től 10 kor. Westungarn Orgländ. feketé, a koronás értékek ezenkívül föltűnő piros nagy számjelű könnyenyomatós átnyomattal. A 15 filléres aratóra nyomott 10 koronás kivételével valamennyi érték hivatalos hármás lyukasztással.

62.	20 fill.	a 2)	FILLÉR-es barna . . .	447. sz.	aratón	—	—	—
63.	50 "	az 50	" zöld . . .	450. "	"	—	—	—
64.	1 kor.	a 10	" ibolya . .	446. "	"	—	—	—
65.	2 "	a 40	" olajzöld . .	449. "	"	—	—	—
66.	3 "	a 60	" palaszürke .	451. "	"	—	—	—
67.	5 "	az 5	" barnássárga	445. "	"	—	—	—
68.	10 "	a 15	" sötétibolya	303. "	"	—	—	—
			Teljes sor (7 érték)			—	50	
			" " (6 ") hármás lyukasztással					—75

A 10 koronás ívében a 42. bélyeg *tévényomata* 01 a 10-es helyett. Értéke 1— P.

A 10 filléresre nyomott 1 koronás és a 15 filléresre nyomott 10 koronás ellentétes (fordított) *piros* átnyomattal is előfordul. Értéke 1— P.

1921. Prónay-sorozat.

Már röviddel azután, hogy a Lajtabánság-posta átnyomatos bélyegek forgalomba kerültek Szendey László postafőigazgató 1921. évi október hó 7-én P. I. 73/921. szám alatt jelentette a lajtabánsági gazdaságügyi kormánytanácsosnak a már ismertett 5/921. számú rendeletére, hogy a Bánság területén levő portahivataloknál a bélyegkészlet legfeljebb 20 napra elegendő. Ennek folytán a következő rendelet látott napvilágot:

Lajtabánság Kormányzótanácsa 1921.

G. ú. 10.
921 sz.

RENDELET.

A postafőigazgatóság 1921. évi október 7-én kelt P. I. 73/921. számú jelentése szerint a postahivatalok postai értékjegykészlete csak rövid időre képes a forgalmi igényeket kielégíteni, amiért is elrendelem, hogy új lajtabánsági bélyegeket bocsássanak ki. Megbízom Veró Károly főhadnagy urat, hogy új bélyegeket tervezzen s azoknak kiviteli rajzait nekem 3 nap alatt mutassa be.

Kelt Felsőőrött, 1921. évi október hó 8-án.

Címeres körbélyegzőn:
Lajtabánság Kormányzó-
tanácsa 1921.

Hír Gyógy s. k.
Gazdaságügyi kormányzótanácsos.

Vezetőhelyről nyert megbízásra Veró Károly festőművész elkészítette a 20 filléres és a 10 koronás értékek *Prónay*-fejes, az 50 filléres és az 5 koronás értékek *Németújvár*, az 1 és 50 koronás értékek *Városszalónak* látképét és a portobélyegek díszítményes rajzát. A kezdettől fogva nyomtatványokon és bélyegzőkön használt lajtabánsági címet, amely a 10 filléres, a 250 és 100 koronás bélyegen is szerephez jutott *Martiny Gyöző* mérnök tervezte. A 40 és 60 filléres bélyegen látható *Fraknó* várának látképét és a 100 koronás bélyegek keretét *Szekeress János* festőművész tervezte.

A bélyegsorozat kinyomatása tárgyában először legkiválóbb bélyegnyomó műintézetünkkel, a m. kir. államnyomdával léptek összeköttetésbe, amely a bélyegnyomást vállalta is, minthogy azonban az államnyomda a kitűzött rövid határidőt nem garantálta, 1921 október 28-án *Hir György* bán és *Szendey László* lajtabánsági postafőigazgató *Kondor József* megbízott útján november 4-én a Liechtenstein-bélyegek előállítása folytán híressé vált bécsi *Paulussen & Co.* nyomdát bízták meg a bélyegek kigyártásával.

A megrendelés, a levélbélyegek mindegyik fajtájából, 100—100 ezer darabra, a portóbélyegekből pedig 20—20 ezer darabra szólt.

Természetesen a bélyegek sürgős szállítását a bécsi nyomda is csak úgy vállalhatta, hogy azokat *fotográfiai réznyomatos* eljárással készítette.

A bélyegek értékei 10 fillértől 10 koronáig 100-as ívekben, az 50 koronás 60-as és a 100 koronás levélbélyeg, valamint az összes portóbélyeg 50-es ívekben készült. A portóbélyegek *kerete réznyomatos*, a *feleke* értékjeleket pedig *könyvnyomatos* úton külön nyomták. Az 50 filléresből *véletlenül* az előírt mennyiségnél kevesebbet, a 200-asból pedig többet nyomtak. A különbséget úgy egyenlítették ki, hogy a 200 koronásnak 50 íves többletét nagy piros 50-es számmal *átnyomták*. A *levélbélyegeknél* a sürgős(!) munka folyamán előállott *rendellenességek* a következők:

Valamennyi érték ráncos papíron előfordul. Darabja 2.—.

Elfogazott, vagy egy-két oldalon *fogazat nélkül* maradt bélyegek is vannak. Darabja 1.—.

A 10 és 20 filléresből egy-egy ezer darab *fogazatlan* bélyeg november 11-én, főleg Nagyszentmihály és Felsőőr postahivatalában került eladásra. Ez a tétel volt az *első kiadás*.

A 20 filléresből két lemez volt használatban, amelyek közül az egyiknek rajza, az elégtelen edzés folytán, *elmosódott*. Darabja —50.

A 60 filléres lemez 80. és 87. bélyege *ellentétes* elhelyezésű. Párja 150.

Az 5 koronás érték lemezének egyik fele a másikhoz képest *ellentétes* elhelyezésű. Ezenkívül az ívek 5., 14., 25. és 30. számú bélyege szintén *ellentétes*. Egy ívben tehát 14 *ellentétes* bélyeg van. Párja —50. Az ív 23. bélyege hiányos nyomású. Lemezhiba folytán kimaradt a „Lajtabánság” szóból az A és az N-betű. Darabja 2.—.

A 10 koronás érték lemezében a 6., 15. és a 27. bélyeg *ellentétes* beállítású. Párja 1.—.

Az 50 koronás értéknél az ív 40. bélyege *ellentétes*. Párja 175. Az ív 44. bélyegének rajzában lemezhiba folytán a városzalónaki vár tornyán *zászló* látszik. Az ív 30. bélyegnél pedig a

torony mellett még egy torony látható. A vízszlós értéke 1·20 és a duplatoronyosé 1·50 P.

A 100 koronás érték 27. és 38. bélyege ellentétes. Párja 1·20.

A portóbélyegeknél eltolódott számok gyakoriak. Darabja —30. Sőt előtordult az is, hogy a feketén benyomott szám teljesen elmaradt. Az ilyen vágott példány darabja 1·50 P. A fogazotté 2·50.

Az előzőkhöz hasonlóan, nem minden szándékosság nélkül, készültek színpróbák. Így a 20 filléres zöld barnáslila, a 40 filléres világosbarna zöld, az 1 koronás barnáspiros kék, a 2·50-es kék piros, a 10 koronás barnáslila narancssárga és zöld és az 50 koronás sötétlila barnáspiros színben is készült. Darabja 1·50. A portó-bélyegek valamennyi zöld értékét kék színben is próbálták. Az 5 darabból álló kék keretes teljes portó sor ára 10'—.

270. ábra.

271. ábra.

272. ábra.

A 10 és 20 filléres értékekből, mint említettem, a nyomda már 10-én este be is szállított 1000—1000 darabot, amelyek november 11-én forgalomba kerültek. November 11-től 17-ig a nyomda már teljesen kész és fogazattal is ellátott bélyegeket szállított, és pedig értékenként mintegy 10--20 ezer példányt, amelyek közül a *Posták Világegyesületének* Bernbe is megküldték a szükséges mennyiséget, a bélyegeknek forgalombahozataláról szóló hivatalos bejelentéshez csatoltan.

A megrendelt mennyiségek leszállítása november 17-én azért szenvedett fönnakadást, mert a bécsi rendőrség politikai okokból ezen a napon a bélyegeket és azok nyomóeszközeit lefoglalta és csak az 1837-ben hozott jövedéki törvény 408. §-a alapján kiszabott és a forgalomba hozott bélyegmennyiség tízszeres értékének megfelelő 100.000 koronás bírság lefizetése után 1922. január 17-én oldotta föl a zár alól. A föloldott teljes készletről 24-én bizottságilag jegyzőkönyvet vettek föl.

Ekkor megállapítást nyert, hogy a maradék készlet a 10 filléresből 90.200, a 20-asból 80.200, a 40-esből 80.100, az 50-esből 89.300, a 60-asból 80.600, az 1 koronásból 94.400, a 2·50-esből 80.000, az 5-ösből 79.500, a 10-esből 75.700, az

50-esből 77.100, a 100 koronásból 80.750 darab *lecélbélyegből* állt. A *portóbélyeg*ek 50, 100, 200, 500 és 1000 filléres értékeinek mindegyikéből külön-külön 18.740 darab és a 200-as portóbélyegre *pirossal* nyomott 50 filléresből pedig összesen 2.250 darabot tett ki a maradék. Ugyanakkor a bizottság szemellettára *Martiny Győző* mérnök *csővel* nyomásra *alkalmatlanná tette az összes lemezeket is*. A megsemmisített lemezek fényképe az *Első Magyar Filatelistanap* kiállításán Budapesten 1924 szeptember 20—24-ig ki is volt állítva.

A bélyegek 1921 november 11-étől kezdve az említett Felsőőrön és Nagyszentmihályon kívül még Csajtán, Mogyorókeréken, Németújváron, Pusztaszentmihályon, Rohonczen és Városszalomonak voltak forgalomban és az idézett 127. sz. osztrák postarendelet értelmében november végéig fölhasználhatók voltak.

273. ábra.

274. ábra.

1921 november 11. Lecélbélyegek: A 10, 20 filléres, 2·50, 10 és 100 koronás bélyegek LAJTABÁNSÁG, a többi érték LAJTABÁNSÁG POSTA fölirattal. A 10 filléres, a 2·50 és 100 koronás Lajtabánság címerét, a 20 filléres és a 10 koronás Prónay Pál ezredes arcképét, a 40 és 60 filléres a *fraknói várkastélyt*, az 50 filléres és az 5 koronás a *németújvári várkastélyt*, az 1 és 50 koronás a *városszalomonai várkastély* látképét szemlélteti. Fotolitográfiai *résznyomat* vastag vízjel nélküli papíron.

1921 november 11. Első kiadás, vágott szélekkel postailag használt levélen vagy levelezőlapon:

69.	10 FILLÉR	barnáslila	címer	5—
70.	20 (fillér)	zöld	Prónay	5—

1921 november 12. Második kiadás, 12½ vonalfogazattal:

71.	10 FILLÉR	barnáslila	címer	—20
72.	20 (fillér)	zöld	Prónay	—30
73.	40 FILLÉR	világosbarna	Fraknó	—20
74.	50	zöld	Németújvár	—10
75.	60 fill.	palaszürke	Fraknó	—15

76.	1	KORONA	barnáspiros . . .	Városszalónak . . .	—30
77.	2-50	KOR.	kék	címer	—20
78.	5	KORONA	sötétbarna . . .	Németújvár . . .	—15
79.	10	KOR.	barnáslila . . .	Prónay	—40
80.	50	KORONA	sötétlila . . .	Városszalónak . . .	—10
81.	100	"	kék	címer	—40

275. ábra.

1921 november 12. *Portóbélyeg*: Fönt LAJTABÁNSÁG, lent FILLÉR és alatta PORTÓ fölrírással és magyaros ornamentikával díszített rajzú fotolitográfiai réznyomatos kivitelű bélyegek, könnynyomatos uton külön benyomott fekete számjelekkel. Vastag vízjel nélküli papíron 12 $\frac{1}{2}$ -es vonalfogazattal (lásd 276. ábrát).

276. ábra.

277. ábra.

82.	50	FILLÉR	zöld keretben, fekete értékjellel	—50
83.	100	"	" " " " " "	—25
84.	200	"	" " " " " "	—30
85.	500	"	" " " " " "	—25
86.	1000	"	" " " " " "	—40
16 értékes sorozat				1-20

1921 november 12. *Kisegítő portóbélyeg*: A 84-es számú piros nagy számjelű könnynyomatos átnyomattal (l. 277. ábrát).
87. 50 a 200 FILLÉR-esen zöld keretben fekete értékjellel . . . 3—

Teljes levélen levő használt bélyegek a jelzett ár 10-szeresét is megérik!

A piros átnyomatos portóból ügyes hamisítványok vannak forgalomban.

Valamennyi nyugatmagyarországi bélyeg szakértője Fr. H. Lehner (Dresden-Str. Zinnwalder Str. 1. I.).

Nyugatmagyarországi bélyeg-tervezet.

Midőn az egyes parancsnokságok által forgalomba hozott bélyegek nagy kelendősége beigazolódott, a fővezérség már nem postai, hanem *anyagilag* okokból az egész megszállt nyugatmagyarországi területre érvényes *Martiny* Győző mérnök által tervezett

278. ábra.

279. ábra.

magyar-német nyelvű bélyegeket rendelt a bécsi *Paulussen & Co.* nyomdában. Azonban mire a kardot tartó *turult* és a sugarakkal körül vett *apostoli kettőskereszt* rajzú bélyegek 1921 december 3-án elkészültek, Nyugatmagyarország átadása már megtörtént és így ezek a bélyegek, miután *forgalombahozatalukról már szó sem lehetett*, az általános gyűjtőre semmi, a különleges gyűjtőre nézve azonban *történelmi vonatkozásuknál* fogva érdekesek. A lemezeket megsemmisítették.

Bélyegtervezet (Essay): Turul karddal, a háttérben sugarak által övezett apostoli kettős kereszt. Fotolitográfiai *résznyomat*, fekete vagy piros színnel *könnyenyomatos* uton külön benyomott magyar- és németnyelvű értékjelzéssel, vastag vízjel nélküli papíron. 11 $\frac{1}{2}$ -es vonal fogazattal.

FILLÉR	50 HELLER	fekete, barna . . . rajzzal	—
KORONA	1-50 KRONEN	" olajzöld	—
"	2-50 "	piros, kék	—
"	4 "	fekete, sötétibolya	—
"	6 "	sárgásbarna	—
"	10 "	palaszürke	—
Teljes sorozat (6 érték)			1—

Soproni népszavazási bélyeg-tervezet.

Sopronban 1921 december 14-én megtartott és Magyarország javára kedvezően végződött népszavazás alkalmából ugyanúgy, amint azt más népszavazási helyeken sikeresen megtették: az *Ostenburg*, majd pedig a *Prónay* különítmény részéről bélyegek kiadását határozták el. Miután azonban a m. kir. posta december 5-én 34.112/921. számú rendeletével kijelentette, hogy ez alkalomra bélyegeket nem ad ki és egyben az iránt is intézkedett, hogy a m. kir. posta körén kívül álló illetéktelen egyének vagy szervezetek ilyenemű emlékbélyeg forgalomba hozatalában megakadályoztassanak, az e célra Budapesten előkészített és kiadni szándékolt bélyegek *nem jelenhettek meg*. A készletet *Petrocits* Lajos négyszeres névértéken vásárolta meg. Történelmi becsüknél fogva csak különleges gyűjtő érdeklődésére tarthatnak számot. A lemezek megsemmisítéséről nincsen hír.

280. ábra.

281. ábra.

Alkalmi bélyegtervezet (Essay): *Különböző egyidejűleg forgalomban volt magyar bélyegek Soproni népszavazás 1921. dec. 14. négy soros fekete könyvnyomatos átnyomattal. Valamennyi hivatalos hármass lyukasztással.*

a) Arató-bélyegeken:

10 FILLER	ibolya	446. sz.	—	—
20 "	barna	447. "	—	—
40 "	olajzöld	449. "	—	—
50 "	zöld	450. "	—	—
60 "	palaszürke	451. "	—	—

b) Országház-bélyegeken:

1 KORONA	piros	452. sz.	—	—
2 "	barna	453. "	—	—
2-50 "	kék	454. "	—	—
3-50 "	palaszürke	456. "	—	—
5 "	barna	457. "	—	—
10 "	viola	458. "	—	—
Teljes sor (11 érték)			1-60	
Teljes sor (11 érték) hármass lyukasztással			2-50	

Eszteendőkön át csak a különleges gyűjtők albumaiban elhelyezett *Soproni népszavazási* bélyegtervezetek emlékeztettek bennünket Sopron magyar hűségére. Azóta törvénybe vették a soproniak hűségmegnyilatkozását és a nemzetgyűlés a *Civitas fidelissima* címmel ruházta föl a várost. Ezzel a címmel és a város címerével díszítették az 1925. évi augusztus 2–30-ig ott megtartott *iparkiadállítás* alkalmával a soproni *postahivatal bélyegzőjét*. Legújabbán monumentális szoborművet állítanak a soproni népszavazás emlékére. Azonban sem a törvénybe iktatás, sem a szobor nem ér föl a *soproni bélyeg és bélyegző* propagandisztikus erejével, mert a törvénykönyv, a szobor helyhez kötött, a bélyeg pedig bejárja a világ minden táját és hirdeti Sopron hűségét.

IV. RÉSZ.

Csonkamagyarország bélyegei.

Az előző részben tárgyalt bélyegek minden egyes darabja élenként rávilágít arra, hogy bár a világháború vérben és vagyonban mérhetetlen áldozatot kívánt nemzetünkötől, az ország összeomlását nemcsak maga a háború okozta, hanem hazánknak mind négy oldalról való megeseonkítása, a szovjet, a tanácsköztársaság, a Debrecen és Budapesten is túlterjedt román megszállás és az ezzel járt országos fosztogatás.

A kommunisták, bármennyire igyekeztek, még a bélyeg segítségével is, nemzet és vallástagadó elveiknek propagandát csinálni, a szilárd józan magyar gondolkodáson minden kísérlet, erőszak, hajótörést szenvedett. 1919 augusztus 1-én a kommunizmus összeomlott. S miután *József* főherceg hívó szavára a kormány megalakult, a nemzetgyűlés összeült, a románok kivonultak. A nemzeti hadsereg élén *Horthy* Miklós tengernagy a fővárosba bevonult és azóta a romokon kezdetét vette az új nemzetépítő munka. Amint az eddig lefolyt események *hű tükre a bélyeg*, ugyanúgy tükrözi vissza továbbra is ugyancsak *a bélyeg* a lassú, de biztos nemzeti talpraállás útait és küzdelmeit.

A. A nemzeti föltámadás bélyegei.

Az egész világnak a nemzeti föltámadást hirdették a *Horthy-bélyegek*. A munka, a termelés megindulását a *bizakéve és a kalász* átnyomatós bélyegek. És hogy az idegenbe szakadt véreinkről sem feledkeztünk meg, erről tanuskodnak a *hadifogoly-bélyegek*. Az első az idő rövidege miatt átnyomattal készült. A másik azért készült a régi bélyegek fölhasználásával, mert az átnyomata nemcsak a tanácsköztársaság bukását kürtöli világgá, de a produktív munkának már említett kezdetét is jelenti. A harmadik sorozat már teljesen új rajzzal készült, csak a KIR. nélküli föliratban kísért még a gyászos múlt!

1919. Horthy-sorozat.

A nemzeti hadsereg bevonulásának emlékére tervezett bélyegekről a *Szózat* című napilap bélyegrovata már november 14-én adott hírt. Mely szerint az emlékbélyeg-sorozat tárgyában a nemzeti hadseregnek képviselője, egy magasrangú tiszt, már november 12-én érintkezésbe lépett *Kolozscsúry* Endre helyettes államtitkárral, a posta vezérigazgatóság akkori vezetőjével és az államnyomda igazgatóságával is.

A tárgyalások során kiderült, hogy új rajzi bélyegsorozat idejében nem készülhet el, miértis a tárgyaló felek a postának már meglévő sorozatának átnyomatos kiadásában egyeztek meg. A fölülbélyegzésre a Magyar Posta sorozatot használták. A szövegre nézve többféle terv merült föl. Az egyik szerint „Nemzeti hadsereg”, a másik a bevonulás dátumával, a harmadik javaslat szegedi mintára „Magyar nemzeti kormány Budapest” szöveget kívánta megvalósítani. Végül is *A nemzeti hadsereg bevonulása. 1919. XI/16.* szöveggel jelentek meg, s a Gellért-szálló postahivatalában november 24-től, a főpostán pedig 26-tól kezdve árusították. Mintán a főposta eleinte mindössze csak 14.000 sorozatot kapott és a bélyegeket csak egyes sorozatokban árusították, a bélyegeknek 75 filléres eladási ára, a nagy népszerűség miatt, néhány napon belül 30—50 koronára szökött. Természetesen a hamisítók azonnal rávetették magukat erre a bélyegre is s azóta is vígan hamisítják. Később azonban amikor a bélyegekből a posták nagyobb készletet kaptak a bélyegek ára erősen visszaesett. Egyébként a *Horthy-sorozat* megjelenésének idejében illetéktelen kezek „Adakozzunk a nemzeti hadseregnek” fekete átnyomatos bélyegek forgalombahozatalával is kísérleteztek, azonban a fővezérségnek a lapokban közölt óvása és a postának a hivatalos lapban közzétett rendelete véget vetett ennek a kísérletnek.

A nemzeti hadsereg ünnepélyes bevonulása alkalmából kiadott *Horthy*-bélyegsorozatot a világ filatelistái is szívesen fogadták. Egyedül a franciák nagy tekintélynek örvendő *Yvert & Tellier, Champion* katalógusa és az angolok világhíres *Stanley Gibbons* katalógusa azok, amelyek még ma sem adtak helyet annak a sorozatnak, amely Magyarország legújabb korának egyik legfontosabb eseményével kapcsolatban látott napvilágot.

Az azóta elmúlt több mint hét esztendő alatt nemcsak én, de rajtam kívül is sokan és sokszor figyelmeztették az említett két katalógus szerkesztőjét művüknek fogyatékoságaira. Ismételten értesítettük a két szerkesztőt arról, hogy a *Horthy-bélyegek* az akkori kereskedelemügyi miniszter kiadásában 1919 november hó 22-én megjelent 67. számú, akkor még Magyar Posta Hivatalos Lapjában közzétett 1919. évi november hó 17-én kelt 22.614. számú hivatalos rendelet alapján 1919

évi november hó 24-én, mindennemű fölár nélkül adattak ki és 1920. évi december 31-ig, tehát több mint egy esztendeig, általános forgalomban voltak. Mindez azonban nem használt.

A súlyos és a katalógus megbízhatóságát is veszélyeztető hiba beismerése persze kellemetlen, sőt erkölcsi és anyagi kárt is jelent

Kifizetési szám: Hirlaputalvány 46 K f-ről,	Beszedett díj 	Belföldi forgalomra
azaz (a K-hat betűkkel, a f-eket számjegyekkel lejelölve) <i>Megjelenés</i> korona f-ről Díjaz: A	PFSTI HIRLAP	V. kiadóhivatalának Budapest V., Vilmos császár-út 78.
Türelmetlenségi hely: Akadás (városrész, utca stb.) vagy utolsó posta:	A felvevő hivatal száma és a felvevőhatalom hely- négyzetének jelölése.	A felvevő postahírkak- maradt a utasára.
Postal cílogyzések 	Bevételek száma: 458	

282. ábra.

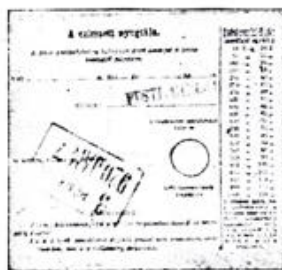
a felületes katalógus kiadóknak. Tetézi a kellemetlenséget az, hogy a kár mindig nagyobb lesz, minél később történik a helyesbítés. A kihagyott sorozatnak a katalógusba való utólagos beiktatása, az 1919 óta megjelent sok magyar bélyeg sorszámainak megváltoztatását vonja maga után. Továbbá az összes azóta

megjelent előnyomatos francia és angol kiadású *bélyegalbumot* is ki kell igazítani, illetve pótlapokkal helyesbíteni. Ez az, ami a kétes eredetű bélyegekkel szemben egyébként valódi francia non chalance-szal viselkedő *Yvert.* vagy az angol fölényességgel szerkesztett *Gibbons* szerkesztőjét a helyesbítéstől visszatartja.

A magyar részről *Horthy*-bélyegekkel bemutatott postailag használt eredeti leveleket és levelezőlapokat mindkét katalógus szerkesztősége egytől-egyvig bélyeggyűjtőileg használtaknak, vagy szívességgileg lebetűzötteknek minősítette.

Most azonban, hogy a m. kir. posta két évvel ezelőtt az 1919 és 1920. évi bélyeges postautalványokat, szállítóleveleket és táviratokat *métermázsaszámra árúba bocsátotta* és annak földolgozása folyamán a sok köztársasági, Magyar Posta, szovjet, magyar tanácsköztársaság és buzakalászos sorozatból származó bélyeg között *a Horthy-bélyegek is felszínre kerültek*, a sok utalvány közül, *Hencz Lajos dr.* postatanácsos szívessége folytán, módunkban áll a két legérdekesebb példányt itt bemutatni.

A 282. ábrán *eredeti nagyságban* reprodukált hírlap-utalvány, amelynek fölhasználásával a *Pesti Hírlap* egyik tokaji előfizetője 1919. évi december 30-án 46 koronát küldött a budapesti kiadóhivatalnak, a felvevő postaalkalmazott a bérmentesítési díj ellenértékéért egy 2 filléres 1917. évi kiadású, egy 1919. évi kibocsátású 10 filléres arató és *egy 25 filléres Horthy-bélyeget ragasztott.*

283. ábra.

A hírlaputalványnak *erősen kicsinyített* hátlapjáról pedig (l. a 283. ábrát) megállapítható, hogy a *Pesti Hírlap* 3. számú pénztára 1920 január 7 én vételezte be az összeget, vagyis a postautalvány szabályszerűen fergalomba volt.

A másik egy szabványos postautalvány. A 284. ábra a címlapjának *kisebbitett* képét mutatja. A föladó 1919. évi december 30-án ugyancsak Tokajból 1000 koronát küldött a Szeged-Csongrádi takarékpénztárnak Szegedre. A lerovott utalványdíj egyik részéről a címlapon alkalmazott 75 filléres 1917. évi kiadású Országház-bélyeg (l. a 285. ábrát) tanuskodik. Ugyan-

ennek a postautalványnak *természetes nagyságban* bemutatott hátlapja, (l. a 284. ábrát), a Szeged-Csongrádi takarékpénztár átvételi elismervényét, egyben pedig 2 darab 15 filléres és 1 darab 25 filléres *Horthy bélyeg tényleges postai használatát igazolja.*

284. ábra.

Miután az említett két katalógus szerkesztőségének e postautalványokra vonatkozó fényképeket közvetlenül is megküldtem, remélem, hogy katalógusaiknak újabb kiadásában hibájukat jóvá fogják tenni és végre *ők is katalógozást fognak a Horthy-sorozatot.*

285. ábra.

1919 november 24. *Emlékbélyeg. A Magyar Posta sorozat 5, 10, 15, 20 és 25 filléres értékei fekete négy soros*
A nemzeti hadsereg bevonulása 1919. XI/16. könnyenyomatos átnyomattal.

407.	5	FILLÉR	zöld	—06	—06
408.	10	"	piros	—06	—06
409.	15	"	ibolya	—05	—06
410.	20	"	barna	—08	—08
411.	25	"	kék	—10	—10

A sorozatot a posta bélyegértékesítő irodája 16 fillérrel árúsítja.

Az első nyomású íveknél, valamennyi értékeknél az ív első bélyegén lévő átnyomat „hadsereg” szójából az „a” betű hiányzik, amit a gyártás folyamán helyesbítettek. Értéke darabonként 25 fillér. A sajtóhibát *Havaszthy Lajos* szerkesztő fedezte föl és hozta nyilvánosságra.

286. ábra.

A nemzeti
hadsereg
bevonulása,
1919. XI/16.

288. ábra.

A Nemzeti Hadseregnek 1919 november 16-án Budapestre történt ünnepélyes bevonulása alkalmára készült 268.000 sorozatból a *Szociális Missziótársulat Patronázs szervezete* 160.000 sorozatot kapott értékesítésre. Akciója közben megállapítást nyert, hogy a bélyegeket tömegesen hamisítják és ezekkel a hamisítványokkal úgy a belföldi, mint a külföldi piacot annyira elárasztották, hogy a valódi bélyegekkel szemben a gyűjtők bizalma megrendült és az egész kereskedelem tartózkodó álláspontra helyezkedett. Ez okból és azon célból, hogy a bélyegek valódisága igazoltassék, a Szociális Missziótársulat elhatározta, hogy az akkor még tulajdonában lévő 145.000 sorozat *Horthy-bélyeg* valódiságáért kezkesedik és a bélyegeket azoknak *hátsó oldalán*, a gummis felületen *MARQUE GARANTIE — SOC. MIS. —* szöveggel ellátott ovális bélyegzővel hitelesíti. A bélyegző lenyomatának *színe* minden esetben a bélyeg színében készült.

1920. Kalászos sorozat.

A m. kir. államnyomdának már említett hazafias magatartása miatt a magyar tanácsköztársaság átnyomatos bélyegek kigyártása oly lassan haladt, hogy mire azokból kellő mennyiség

elkészült, a diktatura megbukott. Természetes, hogy a kommunista átnyomattal ellátott bélyegek már nem voltak forgalomba hozhatók. A posta tehát budai Bokross Ferenc grafikust bízta meg azzal, hogy olyan új átnyomat tervezetét mutassa be, amely alkalmas arra, hogy a régit nemcsak fedje, de a változott körülményekről is tájékoztassa a világot. Bokross vagy tizenhatféle tervezetet készített s ezek közül a búzakéve-kalászos átnyomatot választották.

Az átnyomat az aratósokon az egész régi átnyomatot elfedő búzakéve, közepén szalaggal s rajta az évszám: 1919; a parlamenteseken pedig két keresztbefektetett búzakalász, szintén szalaggal átkötve s 1919. évszámmal. A kereskedelemügyi miniszternek a kibocsátást elrendelő 20.438. sz. végzése 1919. évi október 13-án kelt s a „Magyar Posta Hivatalos Lapja“-ban október 23-án jelent meg az alábbi szöveggel:

„A volt Tanácskormány rendelkezései folytán forgalomba bocsájtott s a „P. T. Távb. Hivatalos Lapja“ 41., illetve 45. számában ismertetett „Magyar Tanácsköztársaság“ felülnyomással ellátott, valamint Marxot, Petőfit, Martinovicsot, Dózsát és Engelst ábrázoló postabélyegeket folyó évi november hó végével a forgalomból kivonom.

E határidő elteltével a postabélyegeket postai küldemények bérmentesítésére nem szabad felhasználni, azonban a postahivatalok kötelesek a közönség birtokában levő elajta postabélyegeket 1919. évi december hó végéig más forgalomban maradó hasonló értékű postabélyegre díjmentesen kicserélni.

Az esetleg becserélt postabélyegeket a postahivatalok küldjék be 1920. évi március hó végéig a budapesti posta- és távirdaigazgatóság értékcikkraktárába, mely a beküldöttek helyett hasonló értékű forgalomban maradó postabélyegeket fog küldeni.

A budapesti p.-t. igazgatósági értékcikkraktár a beküldött és becserélt e bélyegek készletét legkésőbb 1920. évi március hó végéig közvetlenül a posta- és távirda vezérigazgatóság 2. ügyosztályának jelentse.

Minthogy a „Magyar Tanácsköztársaság“ felülnyomással ellátott postabélyegekből a magyar állami nyomdában még nagy készlet van s azokat a mai nagy papírinség folytán nem volna gazdaságos megsemmisíteni, ezt a készletet búzakévet, illetőleg búzakalászosokat ábrázoló rajz felhasználásával készült klisével újból felülnyomatva forgalomba fogom bocsájtani.

E felülnyomásnak az a célja, hogy a bélyegeken levő „Magyar Tanácsköztársaság“ szavak olvashatatlanná tétessenek. Ily módon újból felülnyomott postabélyegekből 2, 3, 4, 5, 6, 10, 15, 20, 25, 40, 45, 50, 95 filléres, 1, 1-20, 1-40, 2, 3, 5, 10 koronás értékűek, a portobélyegekből pedig a 2, 3, 10, 20, 40 és 50 filléres értékűek kerülnek forgalomba.

Amint az így felülnyomott bélyegek készlete elfogy, az

állami nyomda csakis „Magyar Posta“ felírású posta- és portó-bélyegeket fog készíteni.

Az újból felülnyomott bélyegekkel a p.-t. igazgatósági értékcikkraktárak hivatalból fognak elláttatni s abból *újabb megrendelést nem tehetnek.*“

Az egész gyűjtői társadalom, azóta bizonyos türelmetlenséggel és fokozódó izgalommal várta az újból átnyomott tanácsköztársasági bélyegek megjelenését. Annál is inkább, mert a külföldi sajtó szokatlanul hangosan hirdette a „Friedensserie“ (békesorozat) közeli megjelenését. De a bélyegek csak egyre késtek. Közben kitudódott, hogy a kettős fölülnyomású bélyegek-ből mindössze 70.000 teljes sorozat került ki az államnyomdából. Ebből az *Agrárbank* a postaigazgatóságtól közvetlenül, márkában másfélszeres névértéken, összesen 2,945.250 márkáért 50.000 teljes sorozatot vett át. 5.000 sorozatot a postások jóléti intézményei részére engedett át a postaigazgatóság. A fennmaradó 15.000 sorozat pedig az egyesületek és a közvetlen fogyasztók részére került eladásra a budapesti postahivatalokban.

289. ábra.

290. ábra.

Az árusítást 1920 január 27-én kezdték meg hat különböző postahivatalnál és pedig olyképpen, hogy mindenütt más értékeket lehetett kapni. A bélyegek azért nem kerültek az egyes hivataloknál teljes sorozatokban eladásra, mert ezidőszerint *nem csak az Agrárbankot*, de a közönséget is annyira hatalmába kerítette a bélyegüzérkedési láz, hogy új bélyegek megjelenésénél egyes élelmesebb üzerek a készlet nagyobb részét igyekeztek összevásárolni úgy, hogy nagyon sok gyűjtő nem tudott gyűjteménye részére 1 teljes sorozatot sem elsőkézből beszerezni, sőt a tényleges postai forgalomba is alig kerültek bélyegek és így az említett 15.000 sorozat sem szolgálta volna a *nemzeti propagandát*, amelyek célzatával e bélyegek egész mennyisége kiadatott. Ezért intézkedett a budapesti postaigazgatóság oly módon, hogy *a bélyeggyűjteményeikkel igazolt egyesületen kívüli gyűjtők* részére a Budapest 4. számú postahivatalnál és a Budapest 68. számú postahivatal helyiségében 1—1, illetve 4—4 teljes sorozatot adatott ki.

A bélyeggyűjtő egyesületi tagok az egyesületek útján kaptak 1—1 sorozatot. A „Hungária” bélyeggyűjtő egyesület részére kiadott anyagban volt egy ív 45 filléres *ellentétes búzakéve átnyomattal*. A fordított átnyomatot, a bélyegeket kiosztó titkár, *Kammer Jenő*, csak akkor vette észre, amikor már valamennyit kiosztotta.

Az alábbi 6 hivatalnak töredéksorozatokat adtak ki, melyek együttvéve 1 teljes sorozatot képeztek, oly rendelkezéssel, hogy e bélyegeket *a közönségnek kiadni nem szabad*, hanem azok a felek által a hivataloknál föladott könyvelt küldemények bérmentésére használtassanak fel és a bankkal kötött megállapodás szerint tényleges postai forgalomba kerüljenek.

Az 1-es hivatalnál kapható volt a 2, 3, 10 filléres és az 1'20 koronás. *A 2-es hivatalnál* a 15, 45, 50 filléres, az 1 koronás levélbélyeg és a 2, 10 és 40 filléres portóbélyeg. *A 4-esnél* a 2, 3, 5 és 10 koronás. *A 41-esnél* a 3, 20 és 50 filléres portóbélyeg. *A 62-esnél* a 6, 20, 40, 95 filléres és egy nappal később január 28-án *a 9-es hivatalnál* a 4, 5, 25 filléres és az 1'40 koronás. Teljes, mind a 26 értékből álló sorozatot csak később a főpostán lehetett kapni. Jóval később azután a sorozat 5, 10, 15, 20, 25 filléres és 5 koronás értékei tömegesen általános postai forgalomba kerültek.

291. ábra.

292. ábra.

293. ábra.

1920 január 27. *Levélbélyeg*. A kiegészített tanács sorozat értékei *fekete* könyvnyomatos *búzakéve illetve kalász átnyomattal*. Az átnyomat rajzát *bulai Bokross Ferenc* grafikai művész tervezte. Az *aratósokon* a régi átnyomatot elfedő *búzakéve* átnyomat, középen szalaggal s rajta az évszám: 1919; az Országház-bélyegeken pedig két keresztbe fektetett *búzakalász*, szintén 1919 évszamos szalaggal átkötte.

a) *Arató-bélyegek:*

412.	2	FILLÉR	barnássárga	—'30	—'30
413.	3	"	viola	—'25	—'25
414.	4	"	szürke	—'30	—'30
415.	5	"	zöld	—'10	—'02
416.	6	"	kékeszöld	—'15	—'15
417.	10	"	piros	—'10	—'02
418.	15	"	ibolya	—'10	—'03
419.	20	"	barna	—'10	—'03

420.	25	FILLÉR	kék	—10	—05
421.	40	"	olajzöld	—30	—30
422.	45	"	narancs	—30	—30

b) Országház-bélyegek:

423.	50	FILLÉR	viola, halvány viola	—30	—30
424.	95	"	kék, halvány kék	—30	—30
425.	1	KORONA	vörös, halvány vörös	—30	—30
426.	1·20	"	sötétzöld, halvány zöld	—30	—30
427.	1·40	"	élénkzöld, halvány zöld	—30	—30
428.	2	"	olajbarna, halvány barna	—50	—50
429.	3	"	ibolya, halvány palaszürke	—50	—50
430.	5	"	barna, halvány barna	—10	—05
431.	10	"	barnásolaj, halvány ibolya	—60	—60

1920 január 27. *Portóbélyeg.* A tanács-sorozat kigyártott, de kiadásra nem került portóbélyegei, a fekete számjelű MAGYAR POSTA portóbélyegek 1919-es évszámmal ellátott szalaggal átkötött két keresztbe fektetett búzakalászos fekete könyvnyomatos átnyomattal.

432.	2	FILLÉR	zöld, fekete értékjellel	—50	—50
433.	3	"	" " " "	—50	—50
434.	10	"	" " " "	—50	—50
435.	20	"	" " " "	—50	—50
436.	40	"	" " " "	—50	—50
437.	50	"	" " " "	—50	—50

A 10 filléres érték kalászos-átnyomat nélkül sohasem volt forgalomban.

A levélbélyegek közül a 10 és 45 filléres értékek fordított átnyomattal is megjelentek. A 10 filléres ára 15—, a 45 filléresé pedig 25—. Eleinte csak e két értéket hamisították, később azonban az általános forgalomban volt 6 érték kivételével majdnem valamennyit tömegesen hamisítják.

1920. Hadifogoly sorozat.

A legnagyobbbrészt Szibériában sinylődő magyar hadifoglyok hazahozatala érdekében megindult mozgalomhoz a posta is csatlakozott. A hadifogoly sorozat 1920 március 10-én jelent meg. Először, mintegy 20 napig, nem a postán voltak kaphatók, hanem a Magyar Országos Véderő Egyesület helyiségében és a honvédelemügyi minisztérium hadifogoly osztályában, hogy így, a katonai és társadalmi propaganda útján minél kedvezőbb eredményeket lehessen elérni a nemes és hazafias cél érdekében. A postai árusítás csak április elején vette kezdetét.

A sorozat három értékből áll: 40 fillér (+1 K), 60 fillér (+2 K) és 1 korona (+5 K). Tehát a 2 korona össznévértékre 8 korona volt a jótékony célt szolgáló ráfizetés. A bélyegek nagysága és papirosa azonos a szovjet-bélyegekével. Mindhárom

érték álló és fekvő vízjellel is előfordul. Mindegyik bélyegen még rajta van a KIR. nélküli MAGYAR POSTA fölirat, a jótékony célt kifejező jelmondat: „Segítsük haza véreinket!” és a felülfizetés elismerése „Hadifoglyaink javára 1 (2 vagy 5) korona.“ A 40 filléres *borcörös*, a 60 filléres *sötétbarna* és az 1 koronás *sötétkék* színű.

A bélyegek, amelyek úgy a bel-, mint a kül'öldi postai forgalomban egyaránt érvényesek voltak, *Helbing* Ferenc grafikus művész, az iparművészeti főiskola tanárának tervei szerint *könyomatos* úton készültek. A véseteket *Kirchner* Herman készítette. A 40-esen a szibériai végtelen hómezőkön hazatörtető magyar *hadifogoly* látható. A 60-as *hadifogoly-tábort* ábrázol, melynek szöges drótsövénye mögül hazavágyódnak néznek kifele a foglyok. Az 1 koronás *a hazaérkezett hadifoglyot* szemlélteti, amint felesége és gyermekei szeretettel köszöntve veszik körül. A rajzok általában tetszetősek, de kivitelük — noha a rajz az újabb magyar bélyegekhez képest határozott fejlődést mutat — igen rosszul sikerült.

194. ábra.

A sorozat elriasztó iskolapéldája annak, hogy hogyan *nem szabad* bélyegsorozatot összeállítani, dacára annak, hogy a rajzoló művész kompozíciója artisztikus és az államnyomda a kivitel tekintetében mesterit alkotott. A sorozat megrendelői a sorozat hatását teljesen tönkretették azzal, hogy először a *sorrendet* bolygatták meg azzal, hogy előbb szabadultan indul és azután elfogva szabadulásra vágyódik a hadifogoly, holott első értéknek a fogolytábort kellett volna választani és másodiknak venni a hómezőnek neki induló katonát ábrázoló jelenetet. Másodszor pedig lehetetlen a *színösszeállítás*. Amennyiben a hómezőn bolyongó magyart a *hideg kék* színben és az otthon meleg szeretetével fogadott apát a *szeretet meleg, piros színében* kellett volna ábrázolni és nem fordítva.

A hadifogoly-bélyegek iránt elég nagy volt az érdeklődés, amelyet fokozott a pénz lebélyegzése folytán támadt vásárlási láz is úgyannyira, hogy a filatelistákon kívül, a ném gyűjtők is olyan nagy tömegekben vásárolták a sorozatot, hogy az árusítóhelyek

naponta már délre eladták készleteiket és így az első félmillió sor már az első hónapban elfogyott. A bélyegek 1920 március 10-től 1921 augusztus 31-ig voltak forgalomban.

295. ábra.

296. ábra.

1920 március 10. *Jótekonysági-bélyeg.* Hadifoglyaink javára *Helbing* Ferenc által tervezett és *Kirchner* Herman által köre vésett *könyvnyomatás* úton előállított bélyegek. A 40 filléres hómezőn *hazatérte* katonát, a 60-as hadifogolytáborba zárt *hazacágyó* hadifoglyokat és az 1 koronás a családja által meleg szeretettel fogadott *hazaérkezett* hadifoglyot ábrázol. Főiratuk MAGYAR POSTA — SEGITSÜK HAZA VÉREINKET! — HADIFOGLYAINK JAVARA 1, 2 illetve 5 KORONA. *Álló és fekvő* apostoli kettőskereszt *vízjellel*, 12-es sorfogazattal.

		‡	vízjellel	++	
438.	40 FILLÉR vörös	—25	—25	—10	—10
439.	60 " barna	—10	—04	—50	—50
440.	10 KORONA kék	—10	—05	150	150

A teljes sorozat, *vegyes vízjellel*, *használatlanul* a főpostai bélyegértékesítőnél 16 fillérért kapható.

B. A szanalás bélyegei.

A hivatalos lap 1920. évi március 21-iki számában megjelent a miniszterelnök március 18-án kelt 2394/1920. M. E. számú rendelete, amely kimondta, hogy — noha a királyi hatalom gyakorlása 1918. évi november 13-ika óta szünetel, — Magyarország nem változtatta meg államformáját, tehát *még ma is királyság*, minek következtében az állami hatóságok, hivatalok és intézmények *a magyar királyi címet* és nyomtatványaikon, bélyegzőiken *a koronás magyar címert tovább is használni kötelesek.* Ez a rendelet természetesen vonatkozott a postára is. És miután éppen a m. kir. posta volt az, amely a kényszer hatása alatt nemzetünk összeomlása időszakában Budapesten és Debrecenben alkalmazta először a *köztársasági* bélyegzőt, a bélyegeken

a KÖZTÁRSASÁG átnyomatot, a KIR. nélküli MAGYAR POSTA sorozatot, a MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG fölíratos *sorozat bélyegét* „a magyar posta ajándéka“-ként „a magyarországi tanácsok első országos gyűlésének emlékére“ följajánlotta a *hírhedt emléklapot*, sőt a Magyar Posta sorozatot még külön MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG átnyomattal is sietett kiadni, elvárható volt, hogy a királyi cím visszaállítását kitörő örömmel fogja fogadni és külön, vagy *átnyomatos bélyegek kiadásával fogja azt kifejezésre juttatni*. Ez azonban sajnos nem következett be. A május 5-én kiadott 3 és 50 filléres portóbélyegek még mindig Magyar Posta fölíratúak voltak. Csak 1920. évi június 6-án kezdi a posta egyenkint megjelentetni a régi MAGYAR KIR. POSTA fölírattal ellátott bélyegeket.

297. ábra.

Amidőn pedig 1921. évi február 27-én a *hivatalos hármaslukasztással eléktelenített magyar bélyegek* az általános forgalomban megjelentek, (l. a 297. ábrán látható három fekete pontot) nemcsak a nagyközönség, de a bélyeggyűjtők körében is visszatetszést szült és sok találgatásra adott okot.

Egyesek a hármaslukasztásban az akkor még csak három szomszédunk által megcsönkített országunkra való utalást láttak. Ismét mások a szabadkőművesek misztikus jelét vélték a bélyegen fölísmerni. A két szélsőséges vélemény közé esik az igazság. Amely egyébként a M. Kir. Posta és Távirtda Rendeletek Tára 1921. évi március 7-én megjelent 14-ik számában foglalt következő rendeletről is megállapítható:

„Postabélyegek, portójegyek stb. apró lyukacsokkal való forgalomba bocsátása.

5520.

Postabélyegekkel való üzérkedések és visszaélések megakadályozhatása céljából az állami nyomda az ezután készülő postabélyegek, portójegyek stb. ívein a bélyegívek felülről lelé

haladó két középső sávot alkotó 20—20 bélyeget szabályos háromszög csúcspontjaiba eső apró lyukakkal fogja ellátni és forgalomba bocsátani.

Ezek a postabélyegek stb. bérmentesítésre kifogás nélkül felhasználhatók.

Budapest, 1921 február hó 26-án."

Miután a rendelet határozottan kijelenti, hogy az apró lyukakkal ellátott bélyegek „bérmentesítésre kifogás nélkül felhasználhatók”, arról pedig, hogy lyukasztás nélküli ívek kibocsátásra kerülnének, mindannak dacára, hogy a bélyegértékesítő iroda rekesze ilyeneket állandóan árusított, a rendelet *nem tesz említést*, a Magyarországot gyűjtő filatelistának, főleg pedig a magyar különleges gyűjtőnek a hivatalos rendelettel életbe léptetett, hármalyukasztással ellátott bélyegek gyűjtésére különös súlyt kell helyezni.

Jelen könyvemnek 1921. évi szeptember havában megjelent első kiadásában, *A Magyar bélyeg* 1924. évi márciusi, a *Donau-Post* VII. évfolyamának 5., a *Nemzeti Ujság* 1925. évi július 5-iki, a *Briefmarken-Rundschau des Pester Lloyd* II. évfolyam 68. számában és a *Kolektor* augusztus 1-én megjelent számában már ismertettem a hármalyukasztást és az azzal ellátott bélyegek jegyzékét. Minthogy azonban azóta a hivatalosan perforáltak száma némileg gyarapodott, egyben tisztázódott az a körülmény is, hogy a 75 filléres Országház, valamint a 150 és a 350 koronás hivatalos bélyeg hármalyukasztással nem került kiadásra, továbbá az átnyomatos bélyegeknek hamisítása folytán beállott károsodás miatt a posta újabb lyukasztott, főleg pedig kis névértékű átnyomatos bélyegeket valószínűleg már nem fog kiadni, a hármalyukasztással ellátott bélyegeknél fejezete most már végleg lezártnak tekinthető, ezért a háromlyukas bélyegeknél teljes jegyzékét a könnyebb áttekintés végett a következőkben össze is foglalom.

A m. kir. államnyomda, megállapításaim szerint, 1921. évi február 27-től 1923. évi november végéig gyártotta a hivatalos hármalyukasztással ellátott bélyegeket. Ez idő alatt pontosan 100-féle magyar bélyeg jelent meg hármalyukasztással:

Arató-bélyegek, értékjel keretben: 5 fillér barnássárga, 10 ibolya, 20 barna, 40 olajzöld, 50 zöld, 50 kék és 60 fillér palaszürke; 1 korona, 1½, 2, 2½, 3, 4, 4½, 5 és 6 korona, összesen 16 érték.

Arató-bélyegek, értékjel keret nélkül: 10, 15, 20, 25, 40, 50, 100, 150, 200 és 350 korona, összesen 10 érték.

Országház-bélyegek, fehér szám, színes alapon: 1, 2, 2-50, 3, 3-50, 5, 10 viola, 10 barna, 15, 20, 25, 30 és 40 korona, összesen 13 érték.

Országház-bélyegek, színes szám, fehér alapon: 50, 100, 400 és 500 korona, összesen 4 érték.

Szűz Mária-bélyegek, apostoli kettőskereszt vízjellel: 50 és 100 korona, összesen 2 érték.

Szűz Mária-bélyegek, csillagkeresztes vízjellel: 200, 500, 1000 és 2000 korona, összesen 4 érték.

Hivatalos-bélyegek: 10, 20, 60, 100, 250, 350, 500 és 1000 fillér; 5, 10, 15, 25, 50, 100, 500 és 1000 korona, összesen 16 érték.

Átnyomatos (kisegítő) hivatalos-bélyegek: 15, 25, 150, 350 és 2000 korona, összesen 5 érték.

Portóbélyegek: 10, 20, 40, 50, 120 és 200 fillér; 2, 5, és 50 korona, összesen 9 érték.

Átnyomatos (kisegítő) portóbélyegek: 2½, 6, 9, 10, 12, 15, 20, 25, 30, 40, 50, 100, 200 és 300; 500 a 2 koronáson és 500 a 3 koronáson, 1000 a 2 koronáson és 1000 a 3 koronáson, 2000 a 2 koronáson és 2000 a 3 koronáson, 5000 korona az 5 koronáson, összesen 21 érték. Mindössze tehát 100-féle érték. Miután a hivatalos hármasyukasztással ellátott bélyegek egy része nyugatmagyarországi átnyomattal is forgalomba került, a hármasyukasztású bélyegek száma további 55, illetve 66-féle fajtaival gyarapodott.

Arra való tekintettel, hogy a hármasyukasztással ellátott bélyegeket majdnem minden magyar filatelista gyűjti, azokat a maguk helyén külön katalogizáltam. Egyes értékeket ritkaságuk miatt máris hamisítanak, miéртis ajánlatos az óvatosság.

A szanálás időszakában kiadott bélyegeket legjobban a számóriásokká emelkedett, majd pedig állandósult korona, végül pedig az aranybázisra támaszkodva megállapított új érték, a pengő előkészítése jellemzi.

Az első ország, amelyet az értékcsökkenés ért, *Oroszország* volt. Ott a bélyegek névértéke 1.000, 10.000, majd 100.000 rubelre szökkent, amíg az aranyvaluta a további számóriások ki-fejlődését meg nem akadályozta. Ezidőszert a legmagasabb értékű a 10 rubeles, olyan számot képvisel, amely messze túl-szárnyalja a békebeli bélyegsorozat 5 rubeles csúcsertékét.

Ausztria követte. Ott a bélyegsorozat legnagyobb értéke 10.000 koronáig emelkedett, ami békeértékre számítva csekély összeget képvisel. Mert a békebeli legmagasabb 10 koronás érték 140 000 osztrák koronás értéke mellett tényleg eltörpül. Az aránylag csekély 10.000 koronás érték azért volt kielégítő, mert amíg békében a táviratok, utalványok és csomagok díját *bélyegben*, ma *készpénzben* kell leróni. Ma Ausztia levélbélyegei-nek záróértéke a 2 sillinges, a légiposta- és a portó-sorozatnál pedig a 10 sillinges.

A következő és egyben legnagyobb áldozata az érték-csökkenésnek *Németország* volt. Egész 50 milliárdig emelkedtek és döntötték le egymást a bélyegértékek 1923 októberéig, ami-

kor a májusi egyszerű levél portója 15.000 márkáról az október végei 100 milliárdig szökött fel, hogy azután a bélyegek névértéke a mai aranymárkában állapodjon meg és a bekebeli díjtételekre zsugorodjon össze.

Franciaország és Olaszország talán szintén túl van már a legkritikusabb napokon és a frank valamint a lira 22 és 25 fillérben igyekeznek megállapodni

Nálunk a béke 5 koronás értéke 10, 100, 1.000 majd 10.000 koronára szökött. Azonban tényleg erősen visszamaradt az 5 korona 70.000 koronás egyenértékétől. Az új pénzegység 5 pengőse, mint legmagasabb értékű bélyegünk pedig még mindig 7.500 koronával kevesebb a béke 5 koronásánál, de ha figyelembe vesszük azt, hogy ma nálunk, ép úgy mint Ausztriában a táviratok, postautalványok, csomagok, tömegesen földott nyomtatványok stb. díját *készpénzben* szedik be, akkor nyilvánvaló, hogy még a 2 pengős bélyegünk is túl magas értékű és ezért a bélyegértékesítő iroda által árúsított valamennyi pengős és légiposta (5 és 10 ezer koronás) bélyeg tulajdonképpen szíveségi lebetűzésű.

A szanálás időszakába esik *Petőfi* és *Jókai* centennáriuma is. Mindkettőt a nemzet fényes ünnepek keretében ülte meg. A posta egy-egy bélyegsorozattal szintén az ünneplők hosszú sorához csatlakozott. Mindkét sorozatot azonban a királyságot mellőző „Magyarország” fölirattal adta ki és pedig olyan korlátozásokkal, hogy a bélyegek legnagyobb része a posta nyakán maradt, a nagy reményekkel megindított világpropaganda pedig egyáltalán nem sikerült.

A sport-sorozat, amely a küzdelmes időszak záróköve, a helytelen spekuláció miatt, szintén nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket.

1921 Mária-sorozat.

A királyi cím és a koronás címer visszaállításával kapcsolatban a magyar nemzetnek immár évezredek tradicionális ragaszkodását a királysághoz, különösen ekkor, erőteljesen ki kellett volna bélyegeinken domborítani, főleg pedig a külfölddel szemben, amelynek *hitelére rá vagyunk szorulva*. Ezt annál könnyebben megtehetette volna a posta, mert 1916 óta birtokában van annak a díjjal is kitüntetett pompás bélyegsorozat tervezetnek, amelyet kiváló grafikusunk *Haranghy Jenő*, az iparművészeti főiskola tanára akkor nyújtott be. A sorozatnak *nagy királyaink sikerült képmásával díszített bélyegtervezetei különösen alkalmassak lettek volna arra, hogy az ősi magyar királyságot a legkritikusabb időben a bel- és külföldön egyaránt nívósan reprezentálják* (l. a Képes Krónika IX. évf. 7. sz-ba írt cikkemet).

Ezzel szemben a posta, mintha mi sem történt volna, a bélyegeinken elcsépelte és a mindenféle dicstelen átnyomatokkal megbélyegzett arató- és Országház-rajzu bélyegeinket elevenítette föl és jelentette meg. Mindössze néhánynak megváltoztatta színét és a sorozat végébe 50 és 100 koronás első inflációs értéként 1921 február 27-én odabiggyesztette a *Szűz Mária*s bélyegrajzot.

298. ábra.

299. ábra.

1920 június 6. *Lerépbélyeg.* Az arató- és Országház-rajzú bélyegek újból MAGYAR KIR. POSTA fölirattal, *színből vagy színárnyalatban változott értékei.* 5—60 fillérig *arató*, 1—10 koronáig *Országház* és 50—100 koronáig *Helbing Ferenc*, képzőművészeti főiskolai tanár által tervezett *Magyarország Nagyszökegyének* rajzával készültek. Az arató- és Országház-bélyegek egyszínű, a Mária-s-bélyegek *kétszínű* könyvnyomatban. Az arató-bélyeg fogazata 15, az Országházé 14 és a Mária-sé 12-es sorfogazat. Az arató-bélyegek vízjele álló és az Országház-, valamint a Mária-s-bélyegeké *fekvő* apostoli kettőskereszt. Az arató-bélyegeknél 1921. évi február 27-től kezdve a bélyegív minden középső két *függélyes*, az Országház- és a Mária-s-bélyegeknél pedig *vízszintes* sora, ívenként tehát 20 bélyegen \therefore hivatalos hármass lyukasztással. A posta bélyegértékesítő irodája által *bélyeggyűjtői* célokra árúsított ívek nem voltak hármass-lyukasztással ellátva.

a) *Arató-bélyegek:*

441.	5	FILLÉR	barnássárga	—02	—01	—25	—05
442.	10	"	ibolya	—02	—01	—20	—15
443.	20	"	barna	—02	—01	—04	—03
444.	40	"	piros	—06	—04		
445.	40	"	olajzöld	—02	—01	—10	—05
446.	50	"	zöld	—04	—02	—06	—04
447.	60	"	barnásszürke	—04	—03	—10	—05

b) *Országház-bélyegek:*

448.	1	KORONA	vörös, halványvörös	—03	—01	—15	—04
449.	2	"	olajbarna, halványbarna	—05	—02	—20	—04
450.	2-50	"	kék, halványkék	—04	—03	—05	—04

451.	3 KORONA	viola, halványpalaszürke . . .	—10	—04	—20	—10
452.	3·50	" palaszürke	—06	—04	—10	—06
453.	5	" barna, halványbarna . . .	—15	—03	—25	—10
454.	10	" barnászíola	—25	—03	—35	—10

c) *Máriás bélyegek:*

455.	50 KORONA	barna, kék	—20	—10	—25	—15
456.	100	" világosbarna, sárgásbarna	—30	—15	—40	—30

A teljes sor, az 5 koronás kivételével, a főpostai bélyeg-értékesítőnél *használatlanul* 22 fillér.

A hírlapszállítási díjtételek fölemelésével kapcsolatban a posta az értékjel nélküli hírlapj-gy *színét* változtatta meg. Az eddigi hírlapjegy ára 2 fillér volt. Ez a díjtétel most 10 fillérré emelkedett. Egyebekben a bélyeg rajza, a kivitele, papírosa és vízjele nem változott az előzővel szemben, legfőljebb annyiban, hogy az előző *felvő* vízjellel is készült, addig a jelenlegi vízjele mindig csak álló apostoli kettőskereszt.

1920. június 6. *Hírlapjegy.* Az 1913. évi kiadású hírlapjegy színváltozata, 10 fillér értékben, álló apostoli kettőskereszt vízjellel, vágott szélekkel. *Hivatalos hármás lyukasztás nélkül!*

457.	(10 fillér) kék	—02	—02
------	---------------------------	-----	-----

300. ábra.

LEGI POSTA

3 korona

302. ábra.

LEGI POSTA

8 korona

303. ábra.

304. ábra.

LEGI POSTA

12 korona

305. ábra.

A Budapest—Győr—Szombathely és a Budapest—Szeged légijáratok megindításával a „Rákosi reptilónap”-pal kapcsolatban a posta, miután a munkában lévő különrajzú légiposta bélyegek fölött nem történt döntés, ismét kiegészítő, illetve *átnyomatos* légiposta bélyegeket adott ki.

1920. november 7. *Kiegészítő légiposta bélyeg.* Az Országház-rajzú barnásviola és halványibolya színű 10 koronás (l. a 311. számú bélyeget) ívalakú *zöld, piros, és kék* színű **LÉGI POSTA** és az új érték **3, 8 és 12** korona könyvnyomatos átnyomatával. *Hármas lyukasztás nélkül!*

458.	3 korona	a 10 koronáson,	zöld átnyomattal	—15 teljes levélen	—50
459.	8	" a 10	" piros	" " "	—50
460.	12	" a 10	" kék	" " "	—50

A teljes sorozat a főpostai bélyegértékesítőnél *használatlanul* 24 fillér.

306. ábra.

307. ábra.

308. ábra.

A légijáratokat a kedvezőtlen téli időjárás és az entente tiltakozása miatt beszüntették. Nem légiposta bélyegzővel lebetűzött példányok szívességek és csak annyit érnek, mint a használatlanok. A megnyitás napján angyalos címerű * **LÉGI-POSTA MEGNYITÁS** * 1920. NOV. 7. RÁKOSI REPÜLŐ-NAP felirattal ellátott ovális betűzöt használt a posta. Ezzel a bélyegzővel lebetűzött, levélen lévő bélyegek ára 5— pengő.

309. ábra.

310. ábra.

311. ábra.

A *hivatalos bélyeg* nálunk 1921. évi július hó 1-ig nem volt használatos, mert a kereskedelemügyi minisztériumnak mindezeig jogában állott közhatóságoknak, hivataloknak, egyesületeknek, stb. *postai portómentességet* engedélyezni. Hegedűs Loránt pénzügyminiszter azonban az említett időponttól kezdődőleg minden *portómentességet beszüntetett* és a közhivatalok postai küldeményeinek bérmentesítésére a hivatalos bélyegek használatát rendelte el és ezzel a „hivatalból portómentes” jelzés nálunk is megszűnt.

1921 július 1. *Hivatalos bélyeg*: A portóbélyeg változatlan keretrajzának fölhasználásával készült úgy, hogy a fehér ovális alakú térbe (a piros szám helyébe) a **HIVATALOS** szót és az *értékjelést* feketén könyvnyomatos úton nyomták. Színében minden egyes érték megegyezik az ugyanolyan értékű levélbélyeg színével. Fekvő apostoli kettős kereszt vízjeles papiroson 15-ös sorfogazattal. Valamennyi hivatalos *hármás lyukasztással*, amely a bélyegív minden középső két *vízszintes* során alkalmaztatott.

312. ábra.

313. ábra.

461.	10 FILLÉR	ibolya	—03	—03	—06	—05
462.	20	barna	—04	—04	—06	—05
463.	60	barnásszürke	—04	—04	—06	—05
464.	100	vörös	—04	—01	—05	—03
465.	250	kék	—04	—01	—05	—03
466.	350	palaszürke	—12	—12	—20	—20
467.	500	barna	—06	—05	—15	—08
468.	1000	barnásviola	—06	—02	—15	—05

A használatlan teljes sor a főposta bélyegértékesítőjénél 8 fillér.

Valamennyi elsőgyártású íveknél a bélyegív 62-ik bélyege sérült. A fillér szó R-betűje ugyanis hibás és K-betűhöz hasonló alakot mutat. Ára darabonként —50.

A 20 filléres értékből *ellentétes* nyomat is létezik, amelynél a keretbe a **HIVATALOS** szót és a **20**-ast fordítva nyomták. Az első példányt *Iván* Kornél budapesti, a másikat egy görzi bélyegkereskedő fedezte föl.

A királyi cím és címer visszaállításával kapcsolatban, a posta a levélbélyegekhöz hasonlóan, a forradalom előtt használatban volt 10 és 20 filléres **MAGYAR KIR. POSTA** föliratos portóbélyegeket szintén újból nyomatta. Ugyanígy az eddig csak átnyomattal forgalomban volt 40 és 50 fillérest átnyomat nélkül adta ki. Az újból kiadottak a régiektől *színárnyalatban* térnek el. A legjobban úgy különböztethetjük meg őket, hogy a 10—20 filléres háromlyukas bélyeg, valamint a 120 és 200 filléres példányok zöld és piros színét figyeljük meg és az így megállapított színárnyalat képezi a 10 és 20 filléres új színét.

1920 június 6. Portó-bélyeg: A 277. és 280. szám alatt ismertetett portóbélyegeket és a 350. és 351. szám alatt tárgyalt portóbélyegeket köztársasági átnyomat nélkül *változott színárnyalatban* két újabb értékkel kiegészítve. Hivatalos *hármás lyukasztással*, amely a bélyegív minden középső két *vízszintes* során nyert elhelyezést.

469.	10 FILLÉR	zöld, élénk piros értékjellel	—04	—02	—10	—10
470.	20	" " " " " "	—04	—02	—25	—20
471.	40	" " " " " "	—04	—02	—60	—50
472.	50	" " " " " "	—04	—02	—10	—06
473.	120	" " " " " "	—05	—03	—30	—30
474.	200	" " " " " "	—05	—02	—10	—06

Az 50 filléres érték *ellentétesen* benyomott értékjellel is készült és forgalomba került. Értéke 30.—.

1921 szeptember 15. Kiegészítő portó-bélyeg: PORTO 100 és 500 FILLÉR piros átnyomat a 299. szám alatt ismertetett ibolya színű 15 filléres *arató-bélyegen*. A 15-ös szám *négy* párhuzamos *piros* vonallal van átnyomva. Hármás lyukasztás *nélkül*.

314. ábra.

315. ábra.

475.	PORTÓ 100 FILLÉR	az ibolyaszínű 15 filléres arató-bélyegen	—02	—02
476.	PORTÓ 500 FILLÉR	az ibolyaszínű 15 filléres arató-bélyegen	—03	—03

A két érték ára *használatlanul* a főpostai filateliai rekesznél 4 fillér.

1922. Első inflációs sorozat.

A postadíjszabás fölemelésével kapcsolatban a posta a régi arató- és Országház-rajz felhasználásával új bélyeg-sorozatot adott ki. Az Országház-bélyegeknél most már minden értéke egy színben és *egy gépmenetben* készült. Ezt a sorozatot a gyűjtők „koronás” sorozatnak is nevezik, amennyiben az egyetlen 50 filléres érték kivételével, valamennyi *korona* értékjelzésű.

1922 február 28. Levélbélyeg: 50 fillértől 6 koronáig *arató-* és 10-től 40 koronáig *Országház* rajzzal. Az Országház

bélyegek minden értéke egy színben, egy gépmenetben készült.
Hivatalos *hármás lyukasztással*.

a) Arató-bélyegek:

477.	50	FILLÉR	kékes ibolya	—02	—02	—03	—03
478.	1	KORONA	zöld	—02	—02	—03	—03
479.	1½	"	vörös	—04	—04	—06	—06
480.	2	"	zöldeskék	—03	—03	—04	—04
481.	2½	"	halványzöld	—03	—03	—04	—04
482.	3	"	világosbarna	—06	—06	—08	—08
483.	4	"	piros	—03	—03	—04	—00
484.	4½	"	sötétibolya	—08	—08	—10	—13
485.	5	"	barna	—04	—02	—05	—03
486.	6	"	sötétkék	—05	—05	—06	—06

316. ábra.

317. ábra.

318. ábra.

319. ábra.

b) Országház-bélyeg:

487.	10	KORONA	barna	—04	—03	—10	—05
488.	15	"	palaszürke	—06	—04	—10	—06
489.	20	"	ibolya	—10	—08	—20	—15
490.	25	"	narancs	—07	—04	—20	—10
491.	30	"	borvörös	—12	—10	—20	—15
492.	40	"	olajzöld	—08	—06	—10	—08

A teljes *használatlan* sorozat a főpostai bélyegértékésítónél 20 fillér.

1922 április 1. *Hírlapjegy*: Rajza az 1921. évihez hasonló (l. a 457. sz a.), *változott* színben, vízjele álló apostoli kettőskereszt, vágott szélekkel. Hármás lyukasztás *nélkül*.

493. (20 fillér) ibolya —15 —10

1922 november 10. Kiegészítő hivatalos-bélyeg: A 20 filléres (l. a 462. sz. a.) *hivatalosbélyeg* 15 KORONA 15 és a 60 filléres (l. a 463. sz. a.) *hivatalosbélyeg* 25 KORONA 25 piros színű átnyomattal. A régi értékjelet *négy* párhuzamos piros vonallal átnyomták fölül. Hivatalos *hármás lyukasztással*.

494. 15 KORONA 15 a barna 20 f hivataloson —'06 —'05 —'15 —'10
495. 25 " 25 " szürke 60 " " —'05 —'04 —'15 —'10

A főposta bélyegértékesítőjénél a *használatlan* két érték ára 4 fillér.

320. ábra.

321. ábra.

A 15 koronásból néhány olyan ív került forgalomba, amelyen az átnyomat *tükörképben* jól látható. Értéke 1— P.

A 25 koronásból oly erősen *eltolódott átnyomat* ismeretes, hogy 25 25 KORONA látható, a 25 KORONA 25 helyett. Értéke 3— P.

322. ábra.

323. ábra.

324. ábra.

325. ábra.

1922 december 14. Kiegészítő portó-bélyeg: Az ibolyaszínű 10 filléres (l. a 442. sz. a.) PORTÓ 2¹/₂, az ibolyaszínű 15 filléres (l. a 299. sz. a.) 3, az olajzöld 40 filléres (l. a 445. sz. á.) 9 és a barnásszürke 60 filléres arató (l. a 447. sz. á.) 12 KORONA piros átnyomattal. A régi értékjelzés *két* átfutó és *két-két* az értékjelet fedő rövid piros vonallal átnyomva. A 3 koronás kivételével, *hivatalos hármás lyukasztással*.

496.	PORTO 2 ^{1/2}	KORONA	a 10 filléres aratóson	—15	—10	—20	—15
497.	"	3	" " 15 " "	—10	—08		
498.	"	9	" " 40 " "	—10	—08	—15	—15
499.	"	12	" " 60 " "	—10	—08	—15	—15

A főpostai bélyegértékesítőnél a 4 átnyomatos bélyeg ára *használatlanul* 8 fillér.

Miután a posta az átnyomott értékkel arányban nem álló túlságosan alacsony értékű aratóbélyegekből készítettet kisegítő portóbélyegeket és az átnyomáshoz használt bélyegek állandóan olcsón kaphatók voltak (még a posta bélyegértékesítő iroda rekesznél is) a hamisítók e bélyegfajtára is rávetették magukat. Sőt a későbbiekből több értéket a posta megkárosításával hivatalos forgalomba is csempészték. A „peckesek”-nek nevezett ilyen hamisítványokat eredeti levélen használtan a különleges gyűjtők előszeretettel gyűjtik.

326. ábra.

327. ábra.

328. ábra.

1922 december 16. *Portóbélyeg*: Az eddigi portóbélyegek rajza, *fillér* helyett KORONA értékjelzéssel. *Hivatalos hármás lyukasztással*.

500.	2	KORONA	zöld, piros értékjelzéssel	. . .	—15	—15	—50	—50
501.	5	"	" " " "	. . .	—06	—04	—15	—10
502.	50	"	" " " "	. . .	—10	—08	—30	—20

A három érték ára a főpostai bélyegértékesítőnél *használatlanul* 8 fillér.

1922. Második inflációs sorozat.

Pénzünk fokozatos elértéktelenedése miatt a postadíj szabást újból fel kellett emelni és ezzel kapcsolatban magasabb névértékről szóló bélyegeket kiadni. Miután azonban a bélyegeken az értékelek fölvetelére szánt hely kevés volt, az aratóknál a keret, az Országház rajziáknál pedig a színes alap mellőzésével elegendő teret nyertek ahhoz, hogy most már a több számjelű értékelek is elfértek a bélyegen.

1922 december 21. *Levélbélyeg. Arató—Országház* sorozat rajza, a MAGYAR POSTA föliratú sorozathoz hasonlóan az összes értékeknél *fehér* alapon *színes* értékjelzéssel. 40 koronáig *arató* és 50 koronától fölfelé *Országház* rajzzal. *Hivatalos* *hármás* *lyukasztással*.

329. ábra.

330. ábra.

331. ábra.

a) *Arató-bélyegek:*

503.	10	KORONA	vörösesbarna	—05	—03	—08	—05
504.	15	"	hamvasszürke	—10	—08	—15	—10
505.	20	"	ibolya	—15	—10	—20	—15
506.	25	"	naráncs	—06	—02	—10	—10
507.	40	"	selyemzöld	—06	—02	—15	—10

b) *Országház-bélyegek*

508.	50	KORONA	kék	—10	—08	—15	—10
509.	100	"	világosbarna	—15	—10	—20	—15
510.	400	"	zöldekkék	—10	—05	—25	—15
511.	500	"	világosibolya	—15	—04	—70	—40

A teljes használatlan sor a főpostai filateliai rekesznel 23 fillér.

332. ábra.

333. ábra.

334. ábra.

335. ábra.

1922 október 20. *Hivatalos-bélyeg.* Az eddigiekkel azonos rajzban *fillér* helyett KORONA értékben. 5—25 koronáig *egyszínű* nyomtatban, az 50, 100, 500 és 1000 koronásnál a HÍVATALOS szó és a számok *piros* színben nyomva. Az 500-as és 1000-es *kék hullámvonalas* (guilloche) *alnyomattal* is el van látva. *Hivatalos hármás lyukas-tással.*

336. ábra.

337. ábra.

338. ábra.

339. ábra.

512.	5 KORONA	sötétbarna	—05	—02	—08	—03
513.	10	" barnásibolya	—05	—02	—08	—03
514.	15	" hamvasszürke	—10	—04	—15	—06
515.	25	" narancs	—15	—04	—20	—05
516.	50	" barna, piros számmal	—06	—02	—10	—06
517.	100	" világosbarna piros sz.	—08	—03	—25	—08
518.	500	" narancs, piros szám, kék alnyomattal	—20	—05	—75	—20
519.	1000	" kék, piros szám, kék alnyomattal	—40	—08	—75	—25

A teljes használatlan sorozat a főposta bélyegárusítójánál 44 fillér.

340. ábra.

341. ábra.

342. ábra.

1923 november 9. *Kiegészítő hivatalos-bélyeg.* A postadíj-szabás tölemelése következtében fölöslegessé vált 100, 200

és 350 filléres hivatalos bélyegek készletének fölhasználása céljából az új érték piros átnyomatával kiadott bélyegek. *Hivatalos hármás lyukasztással.*

520.	150 KORONA	a vörös 100 filléresen	—15	—12	—25	—20
521.	(350)	" a palaszürke 350 filléresen	—20	—08	—35	—30
522.	2000	" a kék 250 filléresen .	—60	—30	1—	—75

A három érték *használatlanul* a főpostai filateliai rekesznél 40 fillér.

343. ábra.

344. ábra.

345. ábra.

346. ábra.

1923 január 7. *Kiegészítő portóbélyeg.* A fölöslegessé vált 1½ koronás *arató* rajzú *levélbélyeg* készletének fölhasználása céljából piros PORTO 6, 15, 25, 30 és 50-es értékjel, valamint KORONA átnyomattal. *Hivatalos hármás lyukasztással.*

523.	PORTO 6 KORONA	a vörösesibolya 1½ K aratón .	—08	—05	—15	—08
524.	" 15 "	" a vörösesibolya 1½ K aratón .	—10	—08	—15	—10
525.	" 25 "	" a vörösesibolya 1½ K aratón .	—12	—10	—15	—15
526.	" 30 "	" a vörösesibolya 1½ K aratón .	—15	—12	—25	—15
527.	" 50 "	" a vörösesibolya 1½ K aratón .	—15	—12	—20	—15

A teljes sor *használatlanul* a főpostai bélyegértékesítőnél 12 fillér.

A 6, 25 és 50 koronás értékek *hamisítványait* (peckesek) arról lehet megismerni, hogy azokon a PORTO és a KORONA szavak betűi valamivel *cékonyabbak*, mint az eredetiekén s ezért a szemlélőre azt a látszatot keltik, mintha nagyobbak volnának. Az átnyomat színe valamivel *sötétebb* árnyalatú piros.

1923. Petőfi sorozat.

Az 1922. évi november hó 3-án tartott minisztertanács határozata alapján a m. kir. posta ezentúl évenként *jótekonysági bélyegeket*, esetről-esetre megállapítandó felárral, fog forgalomba

boesítani. Az első jótékonyági bélyegünk a *Petőfi-bélyeg*. Amelynek kibocsátásával nemcsak az volt a szándék, hogy a jótékony célra minél több pénz folyjon be, de egyben az is, hogy a *Petőfi-kultusz*nak világhírtét csináljanak. A költő születésének évszázados emlékünnepeinek alkalmából 1923. évi január 13-án kiadott bélyegek, a kettőskereszt vízjelű papiroson *foliográfiai* úton, egy-zínű *offsetnyomással* készültek. Valamennyi bélyeg felirata MAGYARORSZAG, mely fölirat, a sokkal helyesebb MAGYAR KIR. POSTA helyén, e sorozatnál látható legelőször.

A 10 koronás rajzát *Kovács Erzsébet* iparművész-tanár tervezte, amely *Petőfi* budapesti szobrát ovális, sugaras háttérrel szemlélteti. Mérete az Országház-bélyegekéhez hasonló. Vízjele álló kettőskereszt. Fogazata 14-es sorfogazat. A 15 koronás rajzát szintén *Kovács Erzsébet* tervezte, amelyen a költő „János

347. ábra.

348. ábra.

349. ábra.

vitéz" című költeményének azt a jelenetét ábrázolja, amint *János vitéz* a griff-madáron lovagolva idegenből falujába megérkezik. Mérete a Szűz Máriás bélyegeké, vízjele álló kettőskereszt, sorfogazata 12. A 25 koronás rajzát *Borabás* egykorú festménye nyomán *Helbing* Ferenc, képzőművészeti főiskolai tanár készítette és *Petőfi* Sándort kihajtott inggallérral, mellén babérággal szemlélteti. Mérete, vízjele és fogazata ugyanolyan mint a 15 koronásé. A 40 koronás rajzát *Haranghy* Jenő, iparművészeti főiskolai tanár tervezte és *Petőfi* hősi halálát a segesvári csatatéren szemlélteti. A háttérben orosz lovasok és fölöttük 1849 JULIUS 31 felirat látható. Mérete az Országház-bélyegeké, vízjele fekvő apostoli kettőskereszt, sorfogazata 14. A sorozat záróértékének, az 50 koronásnak rajzát ismét *Helbing* mester készítette, s a Magyar Nemzeti Múzeum lépcsőjén állva a „Talpra magyar“-t szavaló *Petőfit* ábrázolja. A talpazaton a költemény kezdő sora. A bélyeg mérete, vízjele és fogazata ugyanolyan mint a 15 és 25 koronásé. A sorozat rajzai nem harmonikusak, az ábrázolt események beállítása nem kronológikus

és a színek megválasztása sem megfelelő és ennél fogva, úgy a tervező művészek, mint az államnyomda sikerült munkáját lerontja. A bélyegek 1923 január 13-tól március 31-ig, tehát a rendelet három hónapjával ellentétben csak 2½ hónapig voltak forgalomképesek. 100 % felárral, alig néhány napig Budapesten 10 postahivatalban, a vidéken pedig csak 5 postahivatalban, minden félnek csak 1—1 teljes sorozatot adtak és azután már csak közvetítők útján lényegesen fölemelt áron voltak kaphatók.

350. ábra.

351. ábra.

1923 január 13. *Jótekonysági bélyeg.* A 10 koronás *Petőfi szobrát*, a 15 koronás *János vitézt* a griffmadáron, a 25 koronás *Petőfi Sándor arcképét*, a 40 koronás *Petőfi hősi halálát* és az 50 koronás a „*Talpra magyar*“-t *szavaló Petőfit* ábrázolja. Valamennyi MAGYARORSZÁG fölirattal. *Offszetnyomat* apostoli kettőskereszt *vízjeles* papíroson. Hármass lyukasztás nélkül.

528.	10	KORONA	azurkék	—10	—10
529.	15	"	sötétkék	—40	—40
530.	25	"	sötétbarna	—15	—15
531.	40	"	ibolyavörös	—40	—40
532.	50	"	barnásibolya	—50	—50

1923. Harmadik inflációs sorozat.

Csekély névértéküknél fogva az eddig kiadott postabélyegek nem feleltek meg az újból emelt postatarifa díjtételei-

352. ábra.

353. ábra.

nek, miértis ismét új bélyegekről kellett gondoskodni. Az arató-bélyegek rajzát változatlanul hagyták, ellenben az Országház-rajzon már változtatni kellett, hogy a négy számjelű 1000 és 2000-es szám beilleszthető legyen.

1923 november 16. *Levélbélyeg.* Az előző sorozathoz hasonló rajzzal és vízjellel azonban *magasabb* értékjelzéssel 50—800 koronáig *arató-* és 1000—2000 koronáig *Országház-*rajzzal. Ez utóbbi kettőnél az értékjel befogadására szolgáló négyszög *ki lett bővíve.* Az 50, 100, 150, 200 és a 350 koronás érték hivatalos *hármás lyukasztással.*

354. ábra.

355. ábra.

a) *Arató-bélyegek:*

533.	50	KORONA	kék	—08	—03	—60	—25
534.	100	"	vörösesibolya	—03	—02	—30	—20
535.	150	"	oroszöld	—08	—04	—25	—20
536.	200	"	füzöld	—05	—02	—30	—25
537.	300	"	piros	—05	—02		
538.	350	"	ibolyakék	—15	—04	—80	—25
539.	500	"	sötétszürke	—10	—03		
540.	600	"	olajbarna	—12	—05		
541.	800	"	narancssárga	—15	—05		

b) *Országház-bélyegek.*

542.	1.000	KORONA	vörösesbarna	—15	—01		
543.	2.000	"	piros	—25	—02		

356. ábra.

357. ábra.

358. ábra.

359. ábra.

360. ábra.

1923 december 8. *Hivatalos bélyeg.* A teljes sor színes kerettel, a HIVATALOS szó és az értékjel piros. A 3000 és 5000 koronás kék hullámconalus alnyomattal.

361. ábra.

362. ábra.

544.	150	KORONA	zöld.	piros szám	..	—10	—05
545.	300	"	piros.	"	"	—12	—08
546.	350	"	ibolyakék.	"	"	—25	—20
547.	500	"	barnássárga.	"	" (alnyomat nélkül)	—30	—30
548.	600	"	olajbarna.	"	"	—30	—25
549.	1000	"	kék.	"	" (alnyomat nélkül)	—40	—35
550.	3000	"	kékesibolya.	"	kék alnyomattal	1.—	—70
551.	5000	"	türkizkék.	"	"	2.—	1.—

A teljes *használatlan* sorozat a főpostai bélyegértékesítő rekesznél 177 P.

A postánk által már két esetben kiadott *légiposta bélyeg*ek csak *kisegítő bélyeg*ek voltak, mert a *levélbélyeg*ek felhasználásával készültek. Az 1924. évi április 4-én kiadott, külön a légiposta részére előállított bélyeg, csak kizárólag a légiposta küldemények bérmentésére használható, azonban a légiposta küldemények után járó díj *levélbélyeg*ekben is leróható, s ebben teli magyarázatát az, hogy nálunk a *légipostabélyeg teljesén fölösleges*. A fekvő téglányalakú bélyeg rajzát *Megyer-Mayer* Antal iparművész-tanár tervezte, amely keretből és belső képből áll. Az Országház-bélyeg méretében készült bélyegek rajza nem sikerült. A keret két oldalát magyaros diszitmények töltik ki. A bélyeg fejlécében fehér alapon ismét a MAGYARORSZÁG fölirat szerepel, amely a *Petőfi*-sorozaton alkalmaztatott először, s a sorozattal folytatott üzérkedések miatt a külföld a Magyarország föliratot a spekulációs bélyegek jelei közé sorozta. A keret alsó részében két postakürt között *KORONA* szó és a bélyeg két sarkában az érték-

jelzés látható, mely utóbbi a keretbefoglalt kép színében nyomtatott. A kép szokatlan beállításban Budapest fölött, felhők között repülő „Ikaros“-t ábrázol. A bélyegek *kétszínű* könnynyomatban, *fekvő* apostoli kettőskereszt vízjeles papíron 14-es sorfogazattal, a hármás lyukasztás mellőzésével készültek.

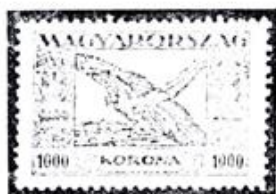

363. ábra.

364. ábra.

1924. április 4. *Légi posta bélyeg.* Budapest fölött repülő *Ikaros*, fölül MAGYARORSZÁG fölirattal, alatta két postakürt között KORONA szó és a bélyeg két alsó sarkában az *Ikaros* színében az értékjelek. *Kétszínű könnynyomat*, *fekvő* apostoli kettőskereszt vízjeles papíron 14-es sorfogazattal.

365. ábra.

366. ábra.

552.	100 KORONA	keret barnászvörös, az <i>Ikaros</i> és a <i>szám</i> piros .	—15	—15
553.	500	" " kékeszöld, " " " " " füzöld	—15	—15
554.	1.000	" " sárgásbarna, " " " " " sötétbarna	—20	—20
555.	2.000	" " kék . . . " " " " " azürkék	—40	—40

A teljes sorozat	levelezőlapon	Budapest—Esztergom, vagy vissza	2.50
" " "	" "	" Szeged, " "	1.50
" " "	levélen	" " " "	2.—

A Budapest—Esztergom és Esztergom—Budapest viszonylatban használt levelezőlapokat a Budapesten fényes sikerrel 1924. évi szeptember 20—26-ig *dr. József Ferenc főherceg* ő kir. fensége fővédnöksége alatt megtartott Első Magyar Filatelistanap alkalmából a rendezőbizottság adta ki és valamennyi levelező lap a rajta megjelölt utat tényleg megtette.

A Budapest—Szeged és Szeged—Budapest közötti légi úton forgalomban volt leveleket és levelezőlapokat a szegedi első bélyegkiállítás alkalmából 1925. évi április 13-án használták.

Ez alkalommal *Haranghy* mester rajzával díszített alkalmi bélyeget is adtak ki, ezek használatát a légiposta küldeményeken azonban a posta betiltotta.

367. ábra.

368. ábra.

369. ábra.

370. ábra.

371. ábra.

372. ábra.

373. ábra.

1923 október 5. *Kisegítő portóbélyegek.* A 2, 2½, 3, 4½ és 5 koronás arató-bélyegek fölös készletének piros PORTO, értékjel és KORONA átnyomattal portóbélyegként való felhasználása. *Hivatalos hármás lyukasztással. Óvakodjunk a hamisítványoktól.*

374. ábra.

375. ábra.

376. ábra.

559. PORTO 10 KORONA a halványzöld 2½ K. aratóson	—10	—10	—15	—15
557. PORTO 20 KORONA a halványzöld 2½ K. aratóson	—12	—12	—15	—15
558. PORTO 40 KORONA a halványzöld 2½ K. aratóson	—15	—12	—25	—15

559. PORTO 100 KORONA a sötétibolya 4 ^{1/2} K. aratóson	—20 —15 —25 —20
560. PORTO 200 KORONA a sötétibolya 4 ^{1/2} K. aratóson	—25 —15 —35 —25
561. PORTO 300 KORONA a sötétibolya 4 ^{1/2} K. aratóson	—30 —10 —40 —25
562. PORTO 500 KORONA a zöldeskék 2 K. aratóson	—15 —10 —30 —25
563. PORTO 1000 KORONA a zöldeskék 2 K. aratóson	—30 —15 —40 —30
564. PORTO 2000 KORONA a zöldeskék 2 K. aratóson	—60 —20 —75 —50
565. PORTO 500 KORONA a világosbarna 3 K. aratóson	—10 —08 —25 —20
566. PORTO 1000 KORONA a világosbarna 3 K. aratóson	—15 —10 —35 —20
567. PORTO 2000 KORONA a világosbarna 3 K. aratóson	—30 —15 —40 —20
568. PORTO 5000 KORONA a barna 5 K. aratóson	1·30 —65 1·80 1·—

A sor első három értéke (10—40 K-ig) *használatlanul* a főpostai bélyegértékesítőnél 8 fillér. A többi érték valószínűleg csekély felárral rövidesen a filateliai rekesznél szintén kapható lesz.

Az 500, 1000 és 2000 koronás értékek hamisítványa (peckesek) a 2 koronás arató-bélyegen és az 5000-es az 5 koronáson arról ismerhető fel, hogy a PORTO és a KORONA szó betűi *vékonyak*, az átnyomat színe *világosabb* piros, a KORONA szó nem áll a PORTO szó és az értékjel alatt pontosan középen, mint a valódiaknál, hanem valamicskét balra eltolódó. A 3 koronásra nyomott 500 és 2000 koronások *peckes* átnyom *jóval világosabb* mint az eredetié és a KORONA szó *va a középén vagy kissé balra* esúszott, ahelyett, hogy kissé jobbra tolták volna, amint az a valódiakon látható. Az 1000-esé az eredetinel a középén foglal helyet, míg a *peckesen* balra eltolódott. *Az értékjelek valamennyi hamis értéknél, a kissé olajos nyomat miatt, valamivel vastagabbnak látszanak.*

1923. Csillagkeresztes sorozat.

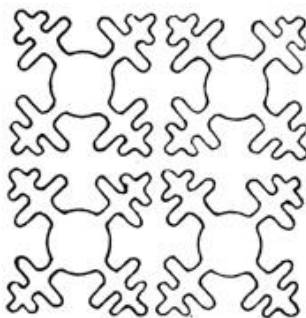
Utolsó inflációs bélyegsorozatunk már új vízzel jelent meg. Ugyanis az eddig használt *apostoli kettőskereszt* vízjelű papiros a nyomás művelete alatt aszerint, hogy a papirost miképpen szabták ívekre és hogyan rakták be a gépbe, a vízjel a kigyártott bélyegeken *álló* vagy *fekvő* helyzetben mutatkozott. Már csak azért is, hogy az álló vagy fekvő téglány alakú bélyegeinken a vízjel ezentúl mindig *azonos fekvésben* jelentkeztek, új vízjelrajzról gondoskodtak.

Az új vízjel, amint az a 378. ábrán látható, az apostoli kettőskeresztes *országalmának* négyszögatlójában ismétlődő rajzát szemlélteti, amelyet a filatelisták röviden *csillagkeresztes* vízjelnek

neveznek. Az új vízjel, miután nem alkalmazkodik az egyes bélyeg alakjához, hanem disztiményszerűleg az egész nyomdaíven végigvonul, a legutóbb használt kettőskereszt vízjelhez hasonlóan az *írvízjel* fogalma alá tartozik. A vízjeles papirost — megfelelően berendezett *magyar papírgyár hiányában* — még mindig a megszállott területen levő *nagyszabolosi papírgyár* szállítja. A csillagkeresztes vízjelű papirosra legelőször a *Száz Mária*s bélyegeket nyomták s így azok forgalombahozatalának ideje adja a csillagkeresztes sorozat megjelenési dátumát.

377. ábra.

378. ábra.

379. ábra.

1923 március 14. Levélbélyeg: Az arató, Országház és Magyarország Nagyasszonyának rajzával ellátott bélyegek az új csillagkeresztes vízjellel. A *Máriások* 200—2000 koronáig még hivatalos hármás lyukasztással készültek.

380. ábra.

381. ábra.

382. ábra.

a) *Arató-bélyegek:*

569.	100	KORONA	vörösesibolya	—03	—02
570.	200	"	füzöld	—04	—02
571.	300	"	piros	—04	—02
572.	400	"	kék	—05	—02
573.	500	"	sötétszürke	—06	—02
574.	600	"	olajbarna	—07	—03
575.	800	"	narancssárga	—10	—02

b) Országház-bélyegek:

576.	1000	KORONA	vörösesibolya	—12	—01
577.	2000	"	piros	—25	—01

c) Máriás-bélyegek:

578.	200	KORONA,	keret miorikék,			
			a <i>Mária</i> keleti kék	—30	—20	—50 —40
579.	500	"	keret vörösesibolya,			
			a <i>Mária</i> kékesibolya	—60	—50	—80 —75
580.	1000	"	keret ibolyakék,			
			a <i>Mária</i> vörösesibolya	—60	—20	—75 —50
581.	2000	"	keret zöldeskék,			
			a <i>Mária</i> ibolyakék	—50	—25	1— —75
582.	2500	"	keret őzbarna			
			a <i>Mária</i> vörösbarna	—50	—10	
583.	3000	"	keret borvörös			
			a <i>Mária</i> ibolyakék	—50	—15	
584.	5000	"	keret oroszöld,			
			a <i>Mária</i> selyemzöld	—80	—25	
585.	10000	"	keret sötétibolya,			
			a <i>Mária</i> azurkék	1·80	—60	

383. ábra.

384. ábra.

385. ábra.

A 600 koronás arató-bélyegből igen érdekes *tévényomat* látott napvilágot. Amely abból áll, hogy a bélyegív 12. bélyegén a *jobboldali* 600-as helyett *800-ast* nyomtak, míg a baloldali értékjel *helyesen* 600-as. A 600—800-as tévényomattól 5500 darab készült. Értéke fél ívben 18— P.

A 5000 koronás Máriás bélyegből egy pesti dohánytőzsdében 1925 február havában olyan selejtes ívet adtak el, amelynél az íven a fogazást össze-vissza kuszáltan, rendellenesen alkalmazták, hogy az ív bal felének *két teljes függélyes első sora fogazatlanul maradt*. Az ilyen fogazatlan bélyeg értéke 50— P.

Az 5000 koronás értékből pedig olyan ív került forgalomba, amelybe a *Máriát ábrázoló kör alakú középső részt ellentétesen* nyomták. A tévnyomatot a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztárnál 1925 évi januárban akkor vettek észre, amikor az ívből már néhány példányt fölhasználtak. Értéke 150.— P.

Amidőn az új pénzegység új bélyegei fölváltják az arató-, az Országház-, a Máriás stb. bélyegeket, még röviden ki kell térnem néhány szóval az arató bélyegeinkre. Amelyek először *f-hír*, majd *színes* számjegyekkel, majd KÖZTÁRSASÁG átnyo-

386. ábra.

mattal, majd KIR. nélküli MAGYAR POSTA fölirattal, később csehszlovák, SHS, FIUME. stb. *átnyomattal* sujtva, majd ismét minden fölülnyomástól megszabadítva fillérekben és előléptetve koronában MAGYAR KIR. POSTA fölirattal országunk minden bújáról-bajáról tanúságot téve teljesítettek szolgálatot. Természetes, hogy az összfilatelia szíve megesett a hosszú idő óta szüntelen buzgolkodó aratókon. Sokszor és sokat foglalkoztak

387. ábra.

művészeink és filatelistáink azzal a gondolattal, hogy időszerű volna, ha a postánk más bélyegrajzra térne át és az aratókat egyszer már pihentetné. A kívánság annyira általánossá vált, hogy 1924-ben a bécsi *Hesshaimer* mester, a kitűnő müncheni „Sammler-Woche” figyelmét írásban és rajzban fölhívta arra az „*égbekiáltó szívtelenségre*,” amely az aratókkal történik és csodálkozásait fejezte ki a fölött, hogy a németeknek akkor legnagyobb bélyegszaklapja megengedi és tűri, hogy a magyar

bélyegek sorozatán azok a derék és szorgalmas magyarok esztendőkön át megállás és pihenő nélkül aratnak, aratnak és szüntelenül aratnak, anélkül, hogy a szegény agyoncsigázott páriákat bárki is pártfogásába venné. A „Sammier-Woche” az aratóink ügyét szeretettel fölkarolta és *Hesshaimer* Lajos ny. alezredes, az Osztrák Bélyeggyűjtő Egyesületek Szövetsége elnökének levelét és az ahhoz csatolt (l. „A Magyar Levélbélyeg” 1924 július—augusztusi és a „Nemzeti Ujság” 1926 április 21-iki számát) s az előző oldalon a 386. ábrán bemutatott *dolgozó pihenő aratók rajzát* le is közölte.

388. ábra.

Persze a festő- és grafikusművész — amint azt ő maga is megírta — csak ugrifüles hadnagy korában járt Magyarországon és így nem csoda, ha három évtizedes távolléte után az általa rajzolt bélyegen az Alföld jellegzetes gémeskútja helyén hegyet-völgyet, a kévekötő menyecske fején hollandi fejkötőt, testén hosszú feltúrt ujjú blúzt, a magyaron pedig cserkészinget, kezében konyhakést, lábánál tökbulykóst, a keresztetekbe rakott kévek helyett pedig kévekupacokat, stb.-it látott.

389. ábra.

390. ábra.

A pengőértékben kiadott új bélyegek megjelenésekor, a régiek méltó búcsuztatására, *kérelmenre* az 1926. évi bélyegpályázaton díjjal kitüntetett, tehetséges festőművésznőnk *Rauscher* Juliska megrajzolta a dolgozó és pihenő aratókat (l. a 387. ábrát.) és pedig úgy, hogy a rajz alkalmas arra, hogy a bélyegeink iránt érdeklődő, de népviseletünk, népszokásaink és viszonyaink tekintetében *tájékozatlan külfölddel megismertesse a 17 évig jól végzett munka után, most már édesen pihenő igazi magyar aratókat.*

Legutóbb pedig *Pinterits* Sándor igazgató, a kiváló gyűjtő részére, *Révész* Kornél tanár a boldogan búcsuzó aratókat is meg-

rajzolta (l. a 388. ábrát). A búcsuzó aratók rajza fölött a jubiláris esztendők, 1916—1926 az értékjelzés helyébe kerültek. A bemutatott rajzok tréfás és komoly bizonyítékai annak, hogy miként jut el egy bélyegrajz odáig, hogy a postabélyegeken alkalmazzák (l. a 133. ábrát) és hogy még a jól sikerült rajz is megunttá válik, ha túlságosan hosszú ideig szerepel a bélyegen.

1924 június 16. Hivatalos-bélyeg: Az eddigiekhez hasonló, *alnyomat* nélkül, *csillagkeresztes* vízjellel.

503.	500 KORONA	barnássárga, a HIVATALOS szó és az értékjel <i>piros</i>	—30	—20
507.	1000	" kék, a HIVATALOS szó és az értékjel <i>piros</i>	—60	—40

Mindkét érték *használatlanul* a főpostai bélyegértékesítő rekesznél 40 fillér.

391. ábra.

392. ábra.

1925. évi április 20-án a Genf—Budapest légvonal megnyitásával kapcsolatban a m. kir. posta két értékkel bővítette a légipostabélyegeink sorozatát. Az 5000 és 10000 koronás névértékű légipostabélyegek — amennyiben az efajta bélyegre egyáltalában szükség van — már 1924-ben elkeltek volna, mert az eddigi apró értékű légipostabélyegek csak nagy bélyegpocsékolással voltak fölhasználhatók. Az aránytalanul magas légitarifa miatt a bélyegek már a rendes díjtételek lerovása mellett is alig fértek a levélre vagy pláne a levelezőlapra. Igen gyakran a nagy tömegekben fölragasztandó bélyegek miatt a levelet egy külön hozzátoldott papírlappal kellett megugyobbítani, hogy a szükséges mennyiségű bélyeget föl lehessen ragasztani.

Az új bélyegek az eddigiek rajzával szemben abban térnek el, hogy a KORONA szó helyébe az 5000, illetve a 10000 K értékjelzés került. A régi értékjelzés helyét pedig mindkét helyen csillagalakban elhelyezett négy körrel töltötték ki. Az 5000 koronás bélyeg keretrajza és a kép felhői *vörösesibolya* színűek, a kép többi része, az értékjelzés és a térkitöltő négy körből álló csillagalakú díszítmény pedig *kékesibolya* színű. A 10000 koronás kerete és a kép felhőzete *élénkpiros*, a kép többi része, az értékmegjelölés és teret kitöltő négy körből álló csillagdíszítmény színe *vörösesibolya*. A bélyegek színmegválasztása

tetszetős. A kitünő és gondos kivitel miatt a rajz is jobban érvényesül.

1925 április 20. *Légipostabélyeg.* Az eddig használatban volt *Ikaros* rajzú légipostabélyegek némi módosítással 5000 és 10000 K értékben. Kétszínű könyvnyomat, csillagkeresztes vízjelű papirosos, 14-es sorfogazattal.

588. 5000 K keret vörösesibolya fáz Ikaros és a szám kékesibolya 1.— — 75
589. 10000 „ „ „ „ „ „ „ „ vörösesibolya 2.— — 125

Az első magyar filatelistanap alkalmából 1924-ben rendezett Budapest—Esztergom légiposta útjának sikerén fölbuzdulva

393. ábra.

394. ábra.

a második magyar filatelistanapot rendező bizottság hasonló (Budapest—Miskolc) légijáratot akart rendezni s ezért *Haranghy* mesterrel alkalmi légi-, ballonpostabélyeget terveztetett és *Hoeniger* Mártonnal alkalmi bélyegzőt terveztetett, azonban az alkalmi légipostabélyeg és a bélyegző csak tervezet maradt (l. a 393. és 394. ábrát).

A ballonpostát — amelynek eszméjét *Örösi* János a *Filatelistai Kurír* szerkesztője pendítette meg — a körülzárt és kiéhezett Przemysl hősi védelmének 10 éves emlékére (kissé megkésetten) 1926 január 3-án a Szt. Gellérthegyi Citadella ormáról indították útnak. A kisebb nagyobb ballonokat 1200 darab bélyeggel ellátott s a przemysli lapokra emlékeztető nyomtatvánnyal terhelték meg, amelyek azután hosszabb vagy rövidebb légi út megtétele után postán érkeztek a címzettekhez.

Az itt bemutatott bélyegrajzot (l. a 395. sz. ábrát), amely a rézmetsző keze alatt igen sokat veszített művészi értékéből, *Haranghy* tervezte. A postabélyeggyűjtőre, természetesen ezek a

nem postailag kiadott bélyegek és lapok, értékkel nem bírnak, de annál érdekesebbek az alkalmi bélyeggyűjtőre nézve és mindazok számára, akik történelmünk dicső küzdelmes napjainak, valamint fejlődő filateliai életünknek emlékeit gyűjtik. Postailag is kezelt ballonlapok értéke, ballonbélyeggel 1-20 P.

395. ábra.

1924. évi jótékonyági sorozat.

(Nyilazó.)

A második jótékonyági bélyegkiadásnak az 1924-ben kiadott s a legszebb és legbeszédesebb bélyegéről „nyilazó“-nak is nevezett sorozat réznyomatban készült, stílusában azonban szintén nem egységes bélyegsor.

A három értékből álló jótékonyági sorozatot, 100%-os felárral árusították, amelyből 90% az ifjúsági, csecsemővédelmi és a tüdőcész elleni küzdelem céljaira, 10% pedig a posta jóléti intézmények javát szolgálta.

396. ábra.

397. ábra.

A 300 koronás érték rajzát *Biczó* András iparművész tervezte. A keretben fölül fehér szalagon MAGYARORSZAG, lent sötét alapon fehér számokkal és betűkkel az értékjelzés olvasható. A bélyeg belső része pajzs alakú sötét mező, melynek közepén virágok között lépdelő, jobb kezében madarat, baljában kalászt tartó *meztelen gyermek* látható. Az 500 koronás

rajzát Kovács Erzsébet iparművész-tanárnő tervezte. *Ez az első magyar bélyegünk, amelynek rajzában rendszeres mesterjel van és pedig az M betű fölött, szív alakban, a tervező művésznő nevének kezdőbetűit foglalja össze.* Az igen sikerült rajz bölesőben fekvő éhes gyermekét és bölesőt ringató anyját ábrázol. A böleső oldalát szép magyar ornamentikák díszítik. A bélyeg felső jobb és bal sarkában 500 KORONA értékjelzés és ezek felett egy-egy levélalakú díszítmény nyert elhelyezést. A bélyeg alsó részén fehér alpra vetett MAGYARORSZÁG fölírat látható. A sorozat legszebb és legbeszédesebb értékének rajzát Helbing Ferenc iparművészeti főiskolai tanár készítette. Az 1000 koronás képe *ösmagyart ábrázol*, aki fiát nyilazni tanítja. Az ülőhelyzetben levő kitűnően megrajzolt ösünk jobb kezével irányt mutat az előtte térdeplő, kezében íjjat feszítő fiának. A bélyegképet be-

398. ábra.

399. ábra.

foglaló keret oldalt magyaros díszítésekből áll. Felső részében MAGYARORSZÁG, alsó részében pedig az 1000 KORONA értékjelzés látható. Ez hazánk egyik *legszebb bélyegtervezete*. A Magyar Levélbélyeg című filateliai szaklap 4-ik száma *filatelia metszet*-ként 1000 számozott példányban külön nyomtatásban is kiadta. Ma már igen keresett. A sorozat mindhárom bélyege pompás réznyomatban, csillagkereszt vízjeles papiroson készült. Sajnos, ennek a sorozatnak az együttese sem képez harmonikus egészet, amit a rosszul összeválogatott színek még diszonzánsabbá tesznek.

1924 április 8. Jótékonyági bélyeg. A 300 koronás rajza pajzsalakban *mezőn lépdelő gyermek*. Az 500 koronás bölesőben éhes *gyermekét ringató anyját ábrázol*. Az 1000 koronáson *fiát nyilazásra oktató ösmagyart* ábrázol. A bélyegek *csillagkereszt* vízjelű papiroson, *réznyomatban*, 12-es *vonalfogazattal* készültek. Mindhárom érték *hátoldalán*, az enyvréteg alatt, *fékete könnyenyomatban* a jótékonyceél megemlítése (l. a 399. sz. ábrát), amelyek javára ezeket a bélyegeket árusították.

590.	300	KORONA	sötétkék	—60	—60
591.	500	"	sötétbarna	—60	—60
592.	1000	"	sötétzöld	—80	—80

A teljes használatlan sor a főpostai bélyegárusítónál 1:20 P. Miután ez a bélyegsorozat *conalfogazattal* készült, előfordulhatott az, hogy az 500 K-ás érték egy ívének egy sora *ékszintes fogazás nélkül* került forgalomba. A középén fogazat nélküli páros darab értéke 50— P. Egyes darabban értéktelen.

1925. Jókai-sorozat.

1925. évi február 18-án volt 100 esztendeje annak, hogy nemzetünk büszkesége *Jókai Mór*, a legkiválóbb regényírónk Komáromban született. Ez alkalommal a posta február 1-én *túlrövid egyhavi értéknyel* 3 emlékbélyeget adott ki. Az emlék-

400. ábra.

401. ábra.

402. ábra.

bélyegek rajzát *Helbing Ferenc* iparművészeti főiskolai tanár készítette. A bélyegek kedvező fogadtatásra találtak, bár a színek ellen sok kifogás is felmerült. Mindhárom értéken szépiabarna színben *Jókai Mór*nak babérkoszorúval övezett szembenéző arcképe látható. A keretrajz minden értéknél más és más színű és pedig a bélyeg színharmonijának rovására. *Offszetnyomatban vízjel nélküli* vastag fehér réznyomó papíron 12-es sorfogazattal készültek. A posta a *Jókai-cilágpropagandával* vajmi keveset

törődött, mert a bélyegeket — bár névértéken — de teljes sorozatban csak a *kinestári* postahivatalokkal árusította.

1925 február 1. *Emlékbélyeg.* Mindegyik értéken *Jókai Mór* babérral övezett arcképe *szépiabarna*. A keretrajz színe értékenként *változik*. Főiratuk MAGYARORSZÁG, alatta balról JÓKAI MÓR, jobbról 1825—1925, lent kétszer KORONA, közte az értékjel. Vízjel *nélküli* vastag *fehér rőznyomó* papirosan, *offszetnyomatban*, 12-es sorfogazattal.

593.	1000	KORONA, keret zöld.	a Jókai-fej szépiabarna	—50	—50
594.	2000	" " barna,	" " " "	—40	—20
595.	2500	" " kék,	" " " "	—50	—50

A teljes sorozat ára a postabélyegértékesítő ir. da rekeszénél 1.20 P.

403. ábra.

404. ábra.

Az 1000 koronásnál több apró *lemezhiba* észlelhető, amelyek az offszetnyomásnál használatos gummilemez sérüléseire vezethetők vissza. Ilyenek: A baloldali KORONA szó A betűje mellett *vessző*, a IX. sor egyik bélyegénél az 1825-ös évszámában az 1-es és 8-as között ugyancsak *vessző* és a 82-ik bélyegen (IX. sor 2. bélyeg) pedig az 1825-ös évszám után szintén *vessző* látható. A *vesszős példányok* értéke 1—1 P.

A 2000 koronás értéknél a VIII. sor mindegyik bélyegén az 1925-ös évszám 2-esének kezdő szárán *fehér pont* látható. A 81. bélyegnél (IX. sor első bélyege) pedig a Jókai név kezdőbetűje gyakran *S*-betűt mutat. Az ilyen dr. *Bihor*-ról elnevezett *Bihoros példányok* értéke szintén 1—1 P.

Ugyancsak a 2000 koronás értékből érdekes *hiányos nyomat* látott napvilágot, amely úgy keletkezett, hogy a gummilemez kiszakadt. A *lemez-sérülés* az ív 70-ik, vagyis a VI. sor utolsó bélyegén fordul elő és abból áll, hogy a bélyeg jobb felső sarkában a leveldísz a többihez viszonyítva sokkal terjedelmesebb és egészen az 1825-ös évszám 5-sének felső száráig, a zászlójáig terjed (l. a 403. sz. ábrát). A *hiányos nyomatból* 5000 példány készült. Értéke 2— P.

A 2500-as érték ívének VIII. sorában, ugyancsak a gummi-lemez sérülése folytán, többé-kevésbé majdnem valamennyi bélyeg értékjelzésének 2-ese és 5-öse sérült. Különösen jól látható ez a sor első bélyegénél, ahol az értékmegjelölésben a 2-es *talpa* és az 5-ös *zászlója* egyenletesen *csikos* vízszintes vonalkát mutat, a 2-es pedig magasabban áll mint az 5-ös (l. a 404. sz. ábrát). Értéke darabonként 120 P. Ugyanezen bélyeg kerete is hiányos a bal oldalon.

Mindhárom értéknél a túlhajtott munka miatt előfordul, hogy az egymásra rakott ívek hátlapján a *Jókai-fej tükörképe* szépiabarna színben is látható. Értéke darabonként 75 fillér.

Valamennyi értéknél ezek a hiányosságok főleg azért fordultak elő, mert az offszetnyomathoz alkalmatlan *réznyomó* papirost kellett használni a simított helyett és a munka nagyon sürgős is volt, miután a posta a gyártás kellő előkészítéséről idejében nem gondoskodott. A később kigyártott íveknél a jelzett hiányosságok már alig találhatók.

1925. Sport-sorozat.

Az 1925-ik esztendő játékonysági bélyege a *Sport-sorozat*, amely hivatalosan 1925. évi április hó 27-én került kibocsátásra és egyben utolsó korona értékben kiadott magyar sorozat. A bélyeggyűjtők azért fogadták szívesen ezt a sorozatot, mert

405. ábra.

406. ábra.

hazánk bélyegállományát 8 sikerült, szimpatikus célt szolgáló bélyeggel gyarapította. A *Jókai*-bélyegekkkel lendületet vett tespedő magyar filateliai tevékenységnek újabb tápot adtak. Sikerük azonban még nagyobb lett volna, ha a *Petőfi* és egyéb bélyegekkel üzött spekuláció és a *Jókai*-bélyegek korlátozott terjesztése miatt a *külföld érdeklődése* a magyar bélyegek iránt meg nem csappant volna. A Sport-bélyegeket nemcsak a bélyeggyűjtők, hanem a sportünnepségek közönsége is vásárolta. A minden ilyen alkalommal a helyszínen berendezett és izléses *alkalmi bélyegzővel* ellátott ünnepi postahivataloknál.

A művészi rajzban készült sportjelenetek, amelyek¹ *Klebsberg* Kunó gróf kultuszminiszter, *Karafiáth* Jenő dr. a Testnevelési Tanács elnöke és *Demény* Károly államtitkár, m. kir. postavezérigazgató kezdeményezésére *Hilbing* Ferenc iparművészeti főiskolai tanár tervezett, lényegesen hozzájárultak a magyar sport bel- és külföldi jó hírvének öregbítéséhez és 100%-os felárral, ami talán az akkori szűkös anyagi viszonyok mellett a legfontosabb volt, az Országos Testnevelési Alapot számottevő összeggel gyarapították.

407. ábra.

408. ábra.

Ez az első jótékonyági bélyegünk, amely sorozatban egyes és jól hat, mert a művészi rajzok, valamint a harmonikusan összeválogatott színek kellemes hatást gyakorolnak a szemlélőre. Természetesen sokkal szebbek, egységesebbek és művésziebben hatottak volna, ha a téli sportok után, tavaszi és csak azután következett volna a nyári sport tipikus úszó-evezős jelenete és ha az eredeti terv szerint a bélyegek réznyomatban készülhettek volna és mintán ez már nem volt lehetséges, akkor legalább az *offszetnyomáshoz való* sima, szatinált és nem vastag, érdesfelületű, réznyomó papírost kellett volna a postának e célra kijelölni.

Általánosan az a vélemény alakult ki, hogy a sorozat legszebb bélyege a budapesti, városligeti jégpályán műkorcsolyázót szemléltető *sötétkék* színű 300 koronás. Igen izlées az úszó és evező sportot ábrázoló *kék* keretbe foglalt *zöld* képes 400 koronás. Hasonlóan jól sikerült és derűtséget keltett a *sárgásbarna* keretes, *sötétzöld* színben nyomott 200 koronás a bukducsoló skielővel. Szép a *sötétbarna* színben készült legmagasabb értékű, a 2500 koronás a gátfutóval. Finoman hat a mély, *sötétviola színű* kardvívókat ábrázoló 500 koronás. Iljúságunk kedvenc bélyege az előkelő tonusú *sötétvörös* színben pompázó 1000 koronás, a táborozó cserkész-csapattal. A labdarugók is meg voltak elégedve a *sötétvörösös violaszínű* 2000 koronással. A tornászok már csak vegyes érzelmekkel fogadták a *zöld* keretbe foglalt *csokoládébarna* színű, kissé nyersen ható, de legalább olcsó 100 koronás bélyegüket.

A bélyegek hátoldalán, az enyvréteg alatt a következő, négy sorba tördelt „A 100%-os felár testnevelési célokra fordítható.” magyarázat olvasható. A bérmentesítési díjba csak a képes oldalon föltüntetett névértéket tudták be. A Sportsorozat összes értékei 1925. évi április hó 27-től ugyanazon év október havának végéig, majd pedig 1925. évi december hó 31-ig, úgy a bel- mint a külföldi postai forgalomban bérmentesítésre felhasználhatók voltak. A Sportbélyegeket *minden* postahivatal, nemcsak

409. ábra.

410. ábra.

zárt sorokban, hanem *egyenként és korlátlan* mennyiségben, sőt egyes dohánytözsdek is árúsították. Kivételt egyedül a 100 koronás képezett, amely *csak postahivatalokban* volt kapható és amelyből egy-egy fél, a teljes sorozaton kívül, *legfeljebb öt darabot* vásárolhatott. Különös örömet keltett a sportbélyegek-nél első ízben tett rendelkezés, *az általános és korlátlan* árúsítás, mert ez volt régi óhaja a magyar filatelisták táborának, amint azt a napisajtóban a sportbélyegek megjelenése előtt is hangoztattam.

411. ábra.

412. ábra.

1925. április 27. Jótékonyági bélyeg: Nyolcféle sportjelenet, a 100, 200 és 400 koronás kétszínű, a többi egyszínű *offszetnyomatban*, vízjel nélküli vastag fehér réznyomó papíroson, 12-es sortfogazattal. A díszítőményes keretben fönt

MAGYARORSZÁG fölirattal, lent a pénzegység és a névérték megjelölése. A hátoldalon az enyvréteg alatt négy sorban könnyen nyomtatban: A 100e-os felár testnevelési célokra fordítatik.

596.	100	KORONA	keret zöld, a tornászcsapat képe csokoládébarna	—04	—05
597.	200	"	keret sárgásbarna, a <i>skilő</i> képesítet- zöld	—06	—10
598.	300	"	sötétkék, <i>műkorsolyázó</i>	—10	—10
599.	400	"	keret sötétkék, az <i>uszó és evezős</i> képe zöld	—15	—15
600.	500	"	sötétiibolya, <i>kardcirók</i>	—20	—20
601.	1000	"	cseresznyevörös, <i>cserkész-tábor</i>	—40	—35
602.	2000	"	vöröses ibolya, <i>labdamezőzés</i>	—60	—60
603.	2500	"	sötétzöld, <i>gátfutó</i>	—75	—75

A teljes sorozat használatlanul a főpostai bélyegértékesítőnél 2— P.

A sorozat egyes értékei különleges *sportlebetűzéssel* darabonként 25 fillérrel többet érnek.

C. Az új pénzegység bélyegei.

Amidőn az arató- és Országház-rajzú bélyegeinknek végleg búcsút intünk és feszült érdeklődéssel tekintünk az új, a glóriával övezett koronázási jelvényekkel, a királyi Várpalotával, a Koronázó Mátyástemplommal és Magyarország Patronájának képével díszített postabélyegeinkre, ugyanakkor szinte megkönnyebbülten búcsút mondunk a *számóriásoknak*, amelyek nullatömegét a bélyegeg piciny, apró fehér kockái már alig bírták befogadni.

Mintha a parányi tarka bélyegeg is azt kiáltották volna: elég az ezresek, százezresek, és a milliók! Álomnak talán néha szép volt... Valóságnak azonban annál rettenetesebb! A fekete földből, a dolgozó kezek munkája helyett a tőzsdén könnyedén aratott zizegő papíros. pénzáradat világa eltűnt s az arató-bélyegegkel a múlt homályába merült. A vörös 2000 koronás parlamentes bélyeg helyét pedig a szürke, a fehér vagy a rózsás levélborítékon a szerény ibolyaszínű, de az erőteljes, sziklaszilárd, hazátvédő *Hunyadi* szobra előtt a Várba a Koronázó Mátyástemplomba vezető utat mutató 16 filléres bélyeg foglalta el.

A nullákkal fölhzlalt nagy számok a beteges illúziók útvesztői voltak. A pengő, amely mögött a realitás, a valóságos építőmunka érefillére áll, ismét pénz! Az új, a pengő pénzegység bélyegeg pedig a nemzeti megújulás, a talpraállítás, a magyar renaissance hirdetői.

1926. Pengő sorozat.

Az új pénzegység bélyegeitől nem csak a filatelisták, de a bélyegeg iránt érdeklődő nagyközönség is sokat várt. E vára-

kozásnak adtam kifejezést én is többek között 1925. évi szeptember 11-én, még mielőtt az új pénzegységünk nevét megállapították és mielőtt még a pengőbélyegek készítéséhez postánk az előkészületeket megtette volna. a *Nemzeti Ujság* és a *Pešter Lloyd* hasábjain. Az illetékes tényezők figyelmét fölhívtam arra, hogy Csonka-Magyarország számára *egész világra szóló tekintélyt*, hatást és kulturális súlyt a legjobban és legeredményesebben csak a *közkezen forró postabélyegünkön kifejezésre jutó művészetünkkel* tudunk elérni. A bélyegművészet olyan *világnyelv*, amelyet kerek e földön *mindenki megért* és a postaforgalom útján *mindenkihez eljut*.

413. ábra.

414. ábra.

415. ábra.

Cikkeim hatása alatt szinte egyértelműleg megnyilatkozott az a kívánság, hogy végre egyszer már olyan *egységes és jól összehangolt*, a régi, sokat mondó, de talán éppen azért néme-lyeknek ellenszenves MAGYAR KIR. POSTA, vagy mint a

416. ábra.

417. ábra.

418. ábra.

pénzünkön: MAGYAR KIRÁLYSÁG fölírtas bélyegsorozat kiadásáról gondoskodjanak, amely a művelt Nyugat bekecs fejlődését és kultúráját a Kelet barbáraival szemben testével védelmező Magyar Királyság ezer esztendő *múltját és jelét* nyújt. a termékeinkre éhes Nyugatot élelmező *mezőgazdaságunkat*, a Nyugat elnyomásával dacoló *iparunkat*, a Nyugatot a Kelettel összekapcsoló *kereskedelmünket*, szárazföldi, folyami és légi *közlekedésünknek útait és eszközeit*, a Nyugat védelmében folytatott évszázados harcok és elnyomatás dacára a Nyugat színvonalán álló *kultúránkat és művészetünket*, a Nyugatot sokszor túl-

szárnyaló jellegzetesen magyar történelmi, nemzeti és politikai nagyságaink és a Nyugatot különleges magyar voltuk miatt érdeklő természeti és műkincseinket viszi az egész világot bejáró bélyegeinken országunkról teljesen vagy hiányosan tájékozott szemlélő elé.

Ezzel szemben országunk tekintélyét és új pénzegységeink útait a bel- és külföldön egyengetni hivatott postabélyegek, sajnos éppen akkor, amidőn erőteljes és céltudatos világgpropagandájukra leginkább szükség lett volna, rajzuk fogyatékosai miatt nem sikerültek és sem egységes, sem összehangolt bélyegsorozatot nem képeznek.

419. ábra.

420. ábra.

A koronázási jelvények, a koronázó Mátyástemplom és a királyi Várpalotának a bélyegen való alkalmazása kitünő eszme. Sőt Magyarország Nagvasszonyának nemzeti szimbolumként a bélyegeinken való megismétlése is csak díszes. De az ábrázolások! Sajnos a jó eszme, a ahogy sem sikerült rajzokban, teljesen ellaposodott és bár a rajzok egyazon kiváló

421. ábra.

422. ábra.

grafikusunktól, *Helbing* professzortól származtak, aki már több sikerült bélyegrajzával gazdagította bélyegeinknek egyébként igen gyenge és egyhangú sorát, nem alkotnak egységes fogalmazású, szerves egészet képező, harmonikus sorozatot sem. Amit még az is fokozott, hogy a négyféle rajz háromféle sokszorosítási eljárással és pedig offzet-, könyv- és réznyomatban készült. Holott a túlaprólékos rajzoknak reprodukálására talán még a réznyomat kedvezett volna a legjobban és a kis értékeknél alkalmazott offzet — amely a nem táltömött, finom vonalvezetésű, hangulatos, lágy szűzsék érvényesítésére a legalkalma-

sabb — esetünkben a leghelytelenebbül megválasztott sokszorosítási eljárás volt.

A pengőbélyegek sorozata nem egyszerre, hanem részlegekben jelent meg. 1926 április 1-én adták ki a koronázási jelvények rajzával *offset-nyomatban* a 4 és 8 filléres, a királyi Várpalota propelleres rajzával *könyvnyomatban* a 32 és 40 filléres levélbélyegeket és a semmi jót ki nem fejező nemzetközi vörös

423. ábra.

ornamentikás rajzú *offset-nyomatban* készült 4, 8, 16 és 40 filléres *portobélyegeket*. Ugyanazon hónap 15-én jelentek meg *könyvnyomatban* a 16 és 20 filléres *Halászbástya* rajzával ellátott *levélbélyegek*. Szeptember 2-án a *résznyomatban* előállított *Madonnás* rajzú 1, 2 és 5 pengős, december 15-én a 3. és

424. ábra.

23-án ugyancsak a koronázási jelvényekkel díszített *offset-nyomatban* készült 1, 2 és 6 filléres *levélbélyegek*. 1927 január 7-én láttak napvilágot az 1, 2 és 3, január 11-én az 5 és 10 fillérral átnyomott és *kisejti portobélyegekké degradált* 500, 1000, 2000, 5000 és 10000 koronas *légipostabélyegek*. A *Halászbástya* rajzával készült 10 és 25 filléres és *Schwarz és Koch* által újonnan

megrajzolt *propeller nélküli királyi Várpalotás* 50 filléres január 21-én és az ugyanilyen *Várpalotás* rajzú *könnyenyomatban* készült 70 filléres pedig február 24-én jelent meg. Ugyanezen a napon becsatolták ki a bélyeggyűjtők főpostai rekeszénél a 32, 50 és 80 filléres díszítményes *offset nyomtatban* előállított *portobélyegket* is, a melyek sorozatát a március 8-án megjelent 1, 2, 3, 5 és 10 filléres értékekkel egyelőre lezárták. A *medgyesi Schwartz Antal* tervezte és *Koch Ernő* által kivitelezett *Várpalotás* rajzban készült 30 fillérest március 29-én adták ki, míg az ugyanilyen kiállítású 32, 40 és 46 filléres értékek gyártása folyamatban van.

425. ábra.

426. ábra.

427. ábra.

Már a bélyegek kibocsátásakor először az *Uj Nemzedékben*, majd a *Nemzeti Újságban*, később pedig más lapokban is szóvá tettem¹, hogy a *koronázási jelvények* rajza gyenge, alig felismerhető, zavaros; a királyi Várpalotás bélyegek rajza nem művészi, lapos, túl aprólékos, összefolyó és az előtérbe banálisán beállított és a keretre tapasztott esavargózós elrajzolt. Megészrevételeztem azt is, hogy a Halászbástya rajza hasonlóan nem sikerült. *Hunyadi* szobra beragad a háttérbe és abból alig lehet kihámozni. A szobortól messzebb és hátrább levő támfal távlata sem helyes, mert elnagyolt kövei miatt ez a bástyarészlet nem megy hátra, hanem előre szökik. A rézmetszetben, tehát a rajz természetének leginkább megfelelő sokszorosítási eljárással készült *Patrona Hungárius* pengőértékek Madonnás rajza szintén túlaprólékos, nem plasztikus és sok helyütt elrajzolt.

¹ L. a *Nemzeti Újság* 1925. évi november 24., 1926 február 2. és 23., március 9., 17. és 30., április 16. és 21., május 26., június 1., július 6., november 4. és 11., valamint a december 9-iki számának *bélyegrovatát*. Ugyancsak a magyar postabélyegek művészi kiképzése tárgyában a *Pester Lloyd* 1924. évi szeptember 19-iki *Briefmarken Rundschau* ünnepi és az 1925. évi szeptember 11-iki számában megjelent cikkeimet. Az *Uj Nemzedék* 1926 március 13-án, április 4., 20. és 28., július 8., szeptember 8., október 27., 1927 január 14. és 28-iki számában közölt tudósításaimat. A *Zászlók* XXV. évfolyamának 6. számát. A *Hungária* Magyar Bélyeggyűjtők Köre Értesítőjének 1927. évi 1. számát. A *Képes Krónika* IX. évfolyamának 7. számát és a *Diók Hírlap* 1927. évi 1. számát.

Az általam tett észrevételeket a posta vezetősége is magáévé tette, azonban ahelyett, hogy a pénzünkön is használt MAGYAR KIRALYSÁG fölirattal ellátott új bélyegrajzokról gondoskodott volna, meghagyta a pénzünk felíratával meg nem egyező MAGYARORSZÁG fejléccet és csak a koronázási jelvények és a királyi várpalota újbóli megrajzolása iránt intézkedett, s ennek folytán a most munkában levő *koronázási jelvényekkel* ellátott értékek offszet helyett *könynyomatban és lényegtelenül javított rajzban* készülnek, a királyi *várpalotás bélyegek* pedig már január 21-től kezdve már előnyesebb *új rajzban* jelentek meg, amiben azonban a *pénzünkkel szemben eltérő és félértésekre is alkalmas adó fölirat miatt* még sem lehet megnyugodni. Kétféle országmegnevezés a világ egy országában sem használatos! Miértis postánknak sürgősen gondoskodni kellene arról, hogy nemzetünk *representatio névjegyei*, a világot járó postabélyegek *országunk helyes nevével nyomassanak* és olyanok legyenek, hogy *kultur és művészeti főlányainkról már régre a bélyegek is szemmel látható és kézzel megfogható tanúságot tegyenek*. Mert csak így köszörülhető ki az a csorba, amelyet postánk sok művészietlen és spekulációs bélyegével országunk és saját jó hírnevén ejtett.

1926 április 1. Levélbélyeg. Az 1-től 8 filléres értékek, *Helbing* Ferenc művésztanár rajzában, a koronázási jelvényeket *egyszínű offszetnyomatban*, majd pedig *Brandmayer* Vilmos grafikai művész által javított rajzon a koronázási jelvényeket *könynyomatban szemléltetik*. A 10-től 25 filléresek ugyancsak *Helbing* mester által rajzolt *Halászbástya látképet*, a 32 és 40 filléres értékek *Helbing* tanár kétszínű rajzában a királyi várpalotát *csavar-gözzel*, a 30-tól 70 fillérig terjedő értékek *Schwartz* és *Koch* kedvezőbb új rajzában a királyi várpalotát *csavar-gözzel nélkül* *egyszínű könynyomatban* és az 1-től 5 pengőig *Helbing* iparművészeti főiskolai tanár rajzában, réznyomatos *kivitelben*, Magyarország Nagyszonypát PATRONA HUNGARIAE szöveggel szerepeltetik. Az 1-től 25 fillérig terjedő értékek *fehér, vékony csillagkereszt* *cizjeles papíroson 15-ös sorsfogazattal*; a 30-tól 70 fillérig szintén *fehér, vékony csillagkereszt* *cizjeles papíroson*, azonban *14-es sorsfogazattal*; az 1-től 5 pengőig terjedő értékek *sárgás, vastag, csillagkereszt* *cizjeles papíroson*, ugyancsak *14-es sorsfogazattal* készültek. *Valamennyi érték MAGYARORSZÁG fölirattal.*

a) *Elrajzolt koronázási jelvényes bélyegek, offszetnyomatban:*

604.	1	FILLÉR	fekete	—06	—04
605.	2	"	világoskék	—05	—03
606.	3	"	narancssárga	—05	—03
607.	4	"	ibolya	—06	—02
608.	6	"	zöld	—08	—03
609.	8	"	lilásvörös	—10	—01

b) *Jacított rajzú koronázási jelvényes bélyegek, könynyomatban*

610.	1	FILLÉR fekete	—02	—02
611.	2	" világos-kék	—03	—02
612.	3	" narancssárga	—04	—02
613.	4	" ibolya	—05	—01
614.	5	" rózsaszínű	—06	—02
615.	6	" zöld	—08	—02
616.	8	" lilásvörös	—10	—01

c) *Halászbástyás bélyegek:*

617.	10	FILLÉR kék	—12	—02
618.	16	" sötétibolya	—18	—01
619.	20	" piros	—23	—02
620.	25	" világosbarna	—28	—03

d) *Elrajzolt királyi palotás bélyegek, csavargózssel:*

621.	32	FILLER keret ibolya, a palota képe halványibolya	—40	—12
622.	40	" " sötétkék, " " " kék	—50	—10

e) *Új rajzú királyi palotás bélyegek, csavargózös nélkül:*

623.	30	FILLÉR világoszöld	—36	—04
624.	32	" ibolya	—38	—03
625.	40	" kék	—48	—02
626.	46	" violaszínű	—54	—03
627.	50	" sötétbarna	—60	—03
628.	70	" piros	—84	—04

f) *Madonnás bélyegek:*

629.	1	PENGŐ kékesibolya	1·20	—20
630.	2	" piros	2·40	—80
631.	5	" kékesszürke	6·—	2·50

A Madonnás értékek *használva*, csakis sorozatban (3 db.), a főpostai bélyegértékesítőnél 3 Pengő 20 fillérért kaphatók. Ugyanott valamennyi forgalomban levő *használatlan* bélyeg, apróbb sorozatokban 10% felár mellett szintén beszerezhető.

A 610—616 és a 624—626-ig sorszámozott bélyegek ezidőszerint még nem jelentek meg.

428. ábra.

429. ábra.

430. ábra.

a) *Kettőskereszt vízjellel:*

644.	PORTO	1	FILLÉR	piros átnyomat az 500 KORONA kékes és füzöldön	—05	—04
645.	"	2	"	sötétzöld átnyomat az 1000 KO- RONA sárgás és sötétbarnán	—06	—05
646.	"	3	"	piros átnyomat a 2000 KORONA kék és azürkéken	—07	—06

b) *Csillagkereszt vízjellel:*

647.	PORTO	5	FILLÉR	sötétzöld átnyomat az 5000 KORONA vöröses- és kékes ibolyaszínűn	—10	—08
648.	"	10	"	sötétzöld átnyomat a 10000 KORONA piros és vöröses- ibolyaszínűn	—15	—12

433. ábra.

434. ábra.

435. ábra.

Az új légiposta bélyegek sorozata kétféle rajzban réznyomatos kivitelben most készül a m. kir. állományomdában. Az egyik rajzot, amely szárnyaló turul hátán nyargaló kürtös postást, háttérben hármasturult ábrázol, *Harangly Jenő* iparművész tanár erőteljes, sikerült tervezete. A másik rajzot *ifj. Pálincás János* építőművész tervezte. Az igen finom rajz villámokat szóró turult, a háttérben felhők és az apostoli kettőskereszt mögül fölragyogó napot ábrázol. A harmadik (l. a 435. számú ábrát) *Harangly* artisztikus tervezetének a kivitelhez módosított rajzát szemlélteti. A tusvázlat a kiváló művészprofesszor kézjegyével ellátva jelen könyvem részére készült. A bélyegek vésetét, megfelelő hazai részök hiányában a bécsi állományomda akadémiai rézmetszője *Schirnböck Nándor* készítette.

1927. június. *Légiposta bélyeg.* A 12-től 40 fillérig terjedő értékek. *ifj. Pálincás János* rajzában, villámokat szóró turult, a háttérben felhők és az apostoli kettőskereszt mögül föl-

kelő napot; az 50-től 80 fillerig terjedő értékek pedig, *Haranghy Jenő* rajzában, szárnyaló turul hátán nyargaló kürtös postást, háttérben a hármashalommal ábrázolnak. *Réznyomat*, csillagkereszt vízjeles, sárgás réznyomó papiroson. Valamennyi érték még **MAGYARORSZÁG** fölíratos fejléccel készült. A bélyegek színe ezidőszercint még nem nyert megállapítást.

a) Villámos tuzul-bélyegek:

649.	12	FILLÉR	—15	—15
650	16	"	—20	—20
651.	20	"	—25	—25
652.	32	"	—40	—40
653.	40	"	—50	—50

b) Repülő postás bélyegek:

654.	50	FILLÉR	—60	—62
655.	72	"	—90	—90
656.	80	"	1.—	1.—

A katalógus újabb kiadásának megjelenéséig, az időközben kiadásra kerülő újdonságokat, változásokat, fölfedezéseket, újabb kutatások eredményét, szöveg- és árhelyesbítéseket, valamint a gyűjtők szíves közléseit, amennyiben elegendő számú olvasó öbbeli kívánságát írásban bejelentené, **pótfüzetbe foglaltan** nyomtatásban fogjuk megjelentetni.

Miért is kérjük mindazokat, akik a kiadandó pótfüzetre igényt tartanak, szíveskedjenek pontos címük közlése mellett, ezt a körülményt a *Királyi Magyar Egyetemi Nyomda* kiadóhivatalánál (Budapest, VIII., Múzeum-körút 6.) **mielőbb bejelenteni.**

Minél hamarább és minél többen jelentkeznek, annál előbb és olcsóbban valósítható meg a rendszeres pótfüzetek kiadása!

TARTALOM.

Előszó	5
A magyar királyi posta története	9

I. Magyarországon használt osztrák bélyegek.

A. Osztrák bélyegek:

1850. évi sorozat, első osztrák kiadás	29
1858. " " " fogazott kiadás	43
1861. " " " kisfejű kiadás	47
1863. " " " sasos kiadás	48
1864. " " " nagyfogú kiadás	49

B. Osztrák-magyar bélyegek:

1867. évi sorozat, közös vagy durva szakállas kiadás	50
--	----

II. Magyarország bélyegei.

A. Ferenc József-fejes bélyegek:

1871. évi könyvnyomatos sorozat	53
1871. " réznyomatos "	58

B. Levélborítékos bélyegek:

1874. évi sorozat, színes szám, vízjel nélkül	59
1881. " " " vízjeles, színes számmal	63
1888. " " " feketeszám, kr. vízjellel	66
1898. " " " korona oválisban	68
1899. " " " " körben	71

C. Turulos bélyegek:

1900. évi sorozat, nagy koronás	74
1904. " " " " fogú kis koronás	78
1906. " " " aprófogú kiskoronás	80
1908. " " " csingi-lingi	82
1913. " " " kettőskeresztes	85
1913. Arvíz sorozat	88
1914. I. hadi sorozat	89
1915. II. " " "	90

D. Arató-bélyegek:

1916. Fehér értékjeles aratók sorozata	92
1916. III. hadi sorozat	93
1916. Koronázási sorozat	94
1917. Arató-Országház sorozat	95
1917. Margitszigeti sorozat	97

E. Károly-Zita-fejes bélyegek :

1918. Károly-Zita sorozat	98
-------------------------------------	----

III. A nemzeti összeomlás bélyepei.*A. A köztársaság bélyepei :*

1918. Köztársaság sorozat	103
1919. Magyar Posta sorozat	106

B. A tanácsköztársaság bélyepei :

1919. Szovjet sorozat	110
1919. Tanács "	111

C. A magyar nemzeti kormány bélyepei :

1919. Szegedi sorozat	113
---------------------------------	-----

D. Északmagyarországi bélyegek :

1919. Cseh megszállási sorozat	115
--	-----

E. Keletmagyarországi bélyegek :

1919. Aradi sorozat, Occupation française	118
1919. Debreceni sorozat	121
1919. Hortobágyi sorozat	125
1919. Kolozsvári sorozat	128
1919. Nagy-váradi sorozat	130
1919. Román megszállási sorozat, címeres	133
1919. Temesvári sorozat	135

F. Délmagyarországi bélyegek :

1919. Bánát-Bácska sorozat	138
1919. Baranyai I. sorozat	141
1919. " II. "	144
1918. Fiumei sorozat	146
1918. Horvát "	148
1919. Lendvavásárhelyi sorozat	151
1919. Muraszerdahelyi "	153
1918. Perlaki sorozat	154
1919. Szerb megszállási sorozat, címeres	155

G. Nyugatmagyarországi bélyegek :

1921. Felkelő magyarok sorozata	157
1921. Halálfejes sorozat	159
1921. Lajtabánság "	160
1921. Nem, nem, soha! sorozat	163
1921. Északi hadsereg "	164
1921. Orszvé sorozat	165
1921. Prónay "	166
Nyugatmagyarországi bélyegtervezet	171
Soproni népszavazási " "	172

IV. Csonka-Magyarország bélyegei.

A. A nemzeti föltámadás bélyegei: .

1919. Horthy sorozat	174
1920. Kalászos "	178
1920. Hadifogoly sorozat	182

B. A szanálás bélyegei:

1921. Máriás sorozat	188
1922. I. inflációs sorozat	193
1922. II. " "	196
1923. Petőfi sorozat	199
1923. III. inflációs sorozat	201
1923. Csillagkeresztes sorozat	206
1924. Jótékonyági sorozat, nyilazó	213
1925. Jókai sorozat	215
1925. Sport "	217

C. Az új pénzegység bélyegei:

1926. Pengő sorozat	220
-------------------------------	-----

Jászai Emánuel János az 1945 előtti korszak jelentékeny magyar filatelistája és filatéliai szakírója volt. Filatéliai öröksége számos értékes szakpublikációt magában foglal, és többek között az ő nevéhez fűződik Than Mór első magyar bélyegtervének - a szabadságharc utáni körülmények miatt 76 évvel megalkotása utáni - nyilvánosságra hozatala 1924-ben. Filatéliai publikációi közül talán emellett is a legfontosabb *A magyar bélyegek katalógusa* címet viselő, több kiadásban is megjelent forrásértékű könyve, amelynek 1927-ben kiadott, hatodik kiadása a legteljesebb. Jászai e gazdagon illusztrált katalógusának a Czakó Elemér által vezetett Egyetemi Nyomdában készült 1927-es, igényes kivitelű hatodik kiadásának címlapját éppen Than Mór első magyar bélyegtervének színes képe díszíti. Bár e szintézisre törekvő, terjedelmes magyar postatörténeti és filatéliatörténeti bevezetőt is tartalmazó magyar bélyegkatalógus eredményeit a filatéliai szakirodalom mára részben meghaladta, máig értékes és érdekes magyar filatéliatörténeti forrásnak tekinthető, amely a magyar bélyeggyűjtés klasszikus korszakának fontos dokumentuma. A jelen elektronikus forráskiadvány, amelyet egy általános filatéliai bevezetővel adunk közre, ebben a szellemben tiszteleg a szerző és műve előtt, hogy azt bárki, aki a filatélia története iránt érdeklődik, szabadon elolvashassa.